

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΕΝΙΑΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ
ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(ΕΚΔ. IMM. BEKKER, BONNH 1838)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΓΟΡΑΣΜΕΝΟ

✓

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθμός εισαγωγής 69795
Ημερομηνία εισαγωγής 24-8-84
Ταξινόμηση 838.945

Μακεδονικά

GRVER-00729

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΕΝΙΑΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ
ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(ΕΚΔ. IMM. BEKKER, BONNH 1838)

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

I O A N N O Y
ΚΛΗΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΟΥΒΟΥΚΛΕΙΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΙΑΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Ως ἀρίστη τῶν ἀγαθῶν ἡ φιλοπονία, καὶ πάσης ἀρετῆς κτῆσιν P 317
ἐν αὐτῇ μαρτυροῦσα. σοῦ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων
ἐκδηλον καὶ ἐν τούτῳ καθέστηκε τὸ φιλόπονον, ὃ ἀνδρῶν βέλτι-
στε καὶ πολυμαθέστατε Γρηγόριε, οἷς τε πρὸς ἡμᾶς γράφεις καὶ
5 οἷς παρ' ἡμῶν ἐπιζητεῖς διὰ γραμμάτων μαθεῖν. οὐκ ὀλίγης γάρ
ἀρετῆς καὶ φιλοπόνου σπουδῆς ἐπίδειξιν ἔχει τὸ πολλῶν ἐθέλειν
εἰληφέναι πραγμάτων γινῶσιν, καὶ μάλιστα δι' ὧν ἡ ψυχὴ τὸν P 318
θεῖον φόβον ἐγκυμονεῖ καὶ ὅλον χρειώδεις τινὰς ἀφορμὰς ἐκ τούτου

3 καθέστηκε om P

IOANNIS CAMENIATAE
CLERICI AC CAPELLANI
DE EXCIDIO THESSALONICENSI
NARRATIO
FRANCISCO COMBEFISIO INTERPRETE.

Quam optimum est rerum laudatarum studium, omnemque sibi vindicare virtutem liquido monstratur. tuum vero cum aliis, quibus magnifice praestas, vir optime ac eruditissime Gregori, dotibus ea quoque ratione manifestum studium est atque opera, tum quod ad nos scribis, tum quod per literas a nobis de his doceri quaeris. non enim pusillae virtutis est, solertisque operae indicium habet, multarum rerum cognitionem sibi conquirere, ac potissimum si per illas animus dei timorem concipit, indeque velut peropportunas quasdam occasiones parti mentis,

τῷ θεωρητικῷ μέρει τοῦ νοῦς ἐμβιβάζει, ἔξ ὧν διδάσκεται τῆς
 μὲν ἀμαρτίας ἐκκλίνειν ὡς δημιουργοῦ τοῦ θανάτου, ἔχουσθαι δὲ
 τῆς ἀρετῆς, ἥς τὸ τέλος ζωὴ αἰώνιος τοῖς αἰρουμένοις αὐτήν.
 ἐγὼ δὲ τὴν ἐπιταγὴν πληρώσειν ἀναβύλλεσθαι τέως ἐδόκουν δυοῖν
 ἔνεκεν, τὸ τε πρὸς σὲ περὶ τοιούτων γράφειν ἐπαχθὲς κριτῶν,⁵
 ἄνδρα τοσοῦτον, οὗ λόγοι μὲν τὰς πράξεις ἰθύνουσι, πράξεις δὲ
 B συμφωνοῦσαι τοῖς λόγοις τὸ ἀκριβὲς ἀλλήλοις ἀντιδιδόασιν (ἥδη
 γὰρ ἡ φήμη βοᾷ τὴν σὴν ἐν ἡμῶν τελειότητα, καὶ σιωπῶντι ταῖς
 ἡμετέροις ἐγνώρισεν ἀκοαῖς), καὶ τὸ μὴ δύνασθαι περὶ ὧν τὴν
 ζήτησιν ποιήσω καλῶς ἐξηγήσασθαι, τὴν οἰκίαν ἀμαθίαν ὡς¹⁰
 εὐπρόσωπον προβαλλόμενος ἀπολογίαν, ὥστε μὴ καθυβρίσαι μηδὲ
 σμικρῶναι τῷ λόγῳ τὸ περιφανὲς τῶν παρὰ σοῦ ζητηθέντων
 πραγμάτων, καὶ πραγμάτων ἐκείνων τῶν μικροῦ δεῖν ἡσασαν
 πληρωσάντων τῇ ἀκοῇ τὴν ὑφ' ἡλίον. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο μοι
 μετὰ τῶν ἡδὴ λεχθέντων ἐπῆλθε, μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑπλήμυσιν¹⁵
 C καὶ παρακοῆς ἀπαιτηθεὶν δίκας, τὰλλα μὲν φέσει δεινοῦ πάθους
 καὶ ὀλεθρίου, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ θείου νόμου περιφρονῆσαι τοὺς
 γενάρχους ἡμῶν ἔξ ἀρχῆς ἀναπεισαντος, ἤκω πληρώσιον τὸ αἰτη-
 θέν, τῇ σῇ θαρρήσας ἐγνώμονι καὶ συμπαθειστάτῃ φιλίᾳ. εὖ
 γὰρ οἶδα μήτε ταῖς σου τεχνικαῖς μεθόδοις μήτε μὲν ταῖς ἐπιστη-²⁰
 μονικαῖς τρυτάναις τῆς σῆς ἀκραιφνοῦς καὶ μεγάλης σοφίας τὸ

4 ἀναβύλλεσθαι A 1. e. editio Allatiana
 τεχνικαῖς μεθόδοις om A

20 μήτε ταῖς σου

cuius est speculandi vis, innectit; quibus a peccato, tanquam mortis
 auctore, declinare condiscit, atque virtuti incumbere, cuius finis vita
 aeterna, his qui eam amplexantur atque diligunt, sit. enimvero ego
 hactenus, quod iussus eram, duplici ex causa differre videbar, tam ni-
 mirum quod molestum iudicabam ad te scribere, virum tantum, cuius
 sermones actiones dirigunt, et actiones sermonibus concordēs sibi mutuo
 praestant quod perfectum et exactum est (iam enim fama tuam perfe-
 ctionem cunctis clamat, et licet ipse taceas, nostris eam intulit auri-
 bus), tum quod, de quibus quaesisti, non ex re satis disserere va-
 leam, qui meam ipse inscitiam velut convenientem excusationem obten-
 dam, ne pene violare videar, earumque rerum quas ex me sciscitaris
 splendorem imminuam, rerum scilicet eiusmodi ut auditu atque rumore
 omnem prope terrarum orbem repleverint. verumtamen cum id quoque
 mihi, cum iis quae dicta sunt, in mentem veniret, ne praeter alia de-
 bita etiam inobedientiae obnoxius fierem, dirae alioqui atque noxiae
 euapte indole aegritudinis vitiique, quo et adducti primi parentes ut
 divinam ipsam legem contemnerent, accedo petita praestiturus, candida
 tua humanitatisque plenissima amicitia fretus. probe enim novi nec
 per artificiosas tuas methodos nec per argutissimas verae magnaeque
 sapientiae tuae trutinās, quod orationis huius indecorum est ac incon-

ἀκαλλῆς τοῦ τῆδε λόγου καὶ ἀνάρμοστον ἢ τῶν λεγομένων τὸν τοῦτον ἀποδοκιμάζεσθαι, ἀληθῆ δὲ μᾶλλον καὶ παντὸς ἀλλοτριᾶν καὶ ψεύδους καὶ πλάσματος τὴν τῶν ῥηθησομένων προβαίνουσιν συγγραφήν ἀπάσης μέμψως ἀπολύεσθαι.

5 2. Ἐξήτησας μαθεῖν διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὸν τρόπον δι' ὃν D τὴν φρουρὰν οἰκοῦμεν βαρβάρων χειρὶν ἐκδοθέντες, καὶ πῶς τὴν ἀλλοτριᾶν ἀντὶ τῆς ἰδίας διημιανόμεθα, ποίας τέ ἐσμεν πατρίδος, καὶ τίνα τὰ κατ' αὐτήν. τεκμαίρεσθαι γὰρ ἔφης ἐκ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὁμιλίας, δι' ἧς παροδεύοντί σοι τὴν Τρίπολιν ὁλίγων 10 συνεγενόμεθα, πλήρεις μὲν εἶναι ἡμᾶς μικρᾶς ἐξηγήσεως, μεγάλα δέ τινα καὶ πάσης τραγωδίας ἐπέκεινα τὰ τε ἡδὴ συμβεβηκότα ἡμῶν καὶ τὰ ἐς ὕστερον προσδοκώμενα. καὶ γὰρ ἔτυχες τότε καὶ αὐτὸς ἀλητεῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμῶν συμφορὰν, καὶ τισιν P 319 αἰχμαλώτοις ἐκείσε συνεπαγόμενος, οὓς ἔλεγες ὁμοπατρίους εἶναι 15 σοι Καππάδοκας, μεθ' ὧν καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ἐστέλλον, μηδαμοῦ στήναι τῶν ἀλγεινῶν ἐξηγουόμενος· ἐπότε καὶ ἡμᾶς ἑώρας, ὡς καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖς, τό τε νεαρὸν τοῦ πένθους ἔχοντις καὶ τὰ ἔργη τοῦ προλαβόντος φόβου τοῖς προσώποις ἡμῶν ἐγκαθήμενι, ὡς καὶ σιωπῶντας βουᾶν τὴν συμφορὰν ἐκ τοῦ χρό- 20 μιτος. ἀλλὰ περὶ τούτων εἰ καθ' ἕκαστον ἐπεξῆναι βουλευθεῖην, μακρὸν ἂν εἴη καὶ τῇ χρείᾳ μὴ κατάλληλον τὸν λόγον ποιήσομαι, B τῆς συμμετρίας τὸν νόμον καθυπερβαίνων· ἵνα μὴ λέγω ὅτι καὶ

10 εἶναι] ὄντας A
om A

13 αὐτήν om P

15 τὴν post πρὸς

cinnum, reiectum iri, eorumve quae sunt dicenda sententiam, sed potius veram et ab omni mendacio figmentoque alienam dicendorum narrationem omni abs te crimine ac labe fore liberandam.

2. Data epistola discere quaesisti modum, cuius gratia carcerem tenemus barbarorumque dediti manibus sumus, ac qua ratione alienum solum patrio commutavimus; qua item orti patria situs, et quae illius res quisve status. etenim conicere aiebas ex brevi illa fabulatione qua, cum per viae occasionem Tripolim devenisses, paululum congressi es cum eis, quam longa narratione onustum pectus gereremus, diraque quaedam et tragico omni cothurno lacrimabiliora esse tum ea quae iam nobis evenerant, tum quae impofterum ventura expectabantur. nam tu quoque pari nobis infortunio errabundus et cum quibusdam captivis illuc abducebaris, quos cives esse tuos asserebas Cappadoces, cum quibus etiam Antiochiam mittebaris, referens nullam requiem malorum invenire, quando nos quoque videbas, ut et ipse testaris, tum recentem luctum tum praeteriti timoris vestigia in facie expressa ferre, ut et tacendo, vultus ipso colore mali immanitatem clamarem. verum si de his singula recensere velim, longior mihi texenda nec iustae satis necessitatis oratio est, ut quae mediocritatis legem sit excessura; ne di-

τὴν σὴν ἀρροῦθιμον ἀκοὴν ἀποκναίσω, εἰ καὶ ὅτι δι' ἐφέσεως ἔχεις τοῖς λεγομένοις ἐπακροάσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖνυν τοῦτο κατ' ἀρχὰς ὑπέσχευ, τὸ νουνεχῶς ἀκούειν, ἀρχομαι τῶν καθ' ἡμᾶς ὥδε.

3. Ἡμεῖς, ὦ φίλος, πατρίδος ἐσμέν Θεσσαλονίκης· αὐ-5
τὴν γὰρ πρώτην γνωριῶμαι σοι, δι' ἧς ἔγνω ὧν οὐπω ἐγνώκειν
πολλὰ· καὶ σοὶ γε γνωσθεὶς ἄρτι τὴν περὶ αὐτῆς ἐκείνης γυνῶσιν
εἰσπράττομαι, πόλεως μεγάλης καὶ πρώτης τῶν Μακεδόνων,
C τὰλλα μὲν περιφανοῦς οἷς σεμνύνεται πόλις, καὶ μηδεμιᾷ τῶν
ἐγγιστα παραχωροῦσης μὴ ὅτι κατ' αὐτὴν ὀφθῆναι, περιφανέ-10
στερας δὲ τὴν εὐσεβείαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐδέξατο καὶ δεξαμένη μέχρι
τοῦ νῦν διεσώσατο. αὐτὸν γὰρ αὐχεῖ Θεσσαλονίκη τὸν Παῦλον
ἔχειν τῆς εὐσεβείας διδάσκαλον, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὃς ἀπὸ
Ἱερουσαλὴμ κύκλω καὶ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ τῷ εὐαγγελικῷ περι-
λαβὼν τὴν οἰκουμένην κηρύγματι ἐν αὐτῇ μᾶλλον τὸν τῆς Θεο-15
γνωσίας σπόρον κατέβαλε καὶ πολέχον ἀποδίδοσθαι τὸν τῆς πί-
D στεως καρπὸν διεσπούδασε· μετ' ἐκείνον δὲ τὸν μέγαν ἐν μάρτυσι
καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐν ἀθλοφόροις Δημήτριον τὸν μυροβλύτην,
πολὺν ἁγῶνα καὶ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καταβαλλόμενον (καὶ
γὰρ ἦν πρὸς τοῖς ἄλλοις τῆς ἀρετῆς ἀγῆμισιν ἔτι καὶ θείοις ἐμ-20
πρέπων διδάγμασιν καὶ τῇ περὶ τῶν δογματικῶν ἀκριβεῖα κεκοσμη-

19 καταβαλλόμενον A

eam fore ut nunquam socordia torpescantibus auribus audienti tibi ob-
tendam, licet audiendi aviditate ad ea quae dicenda a me sunt animus
adversus. quando igitur iam initio perattentas aures pollicitus es, ad
nostra enarranda in hunc modum aggredior.

3. Nostra, o amice, patria, Thessalonica est. hanc enim primum
tibi notam faciam, per quam mihi multa cognoscere licuit quae antea
nullus noveram; et qui in tui iam cognitionem venerim, eius ipsius ex-
actam edere cognitionem officii quasi iure tuis votis compellor. nempe
urbs magna mihi explicanda, et quae gentis Macedonum primaria exi-
stat. urbs rebus aliis, quibus sibi nimiam sumunt civitates ac hone-
stantur, conspicua, et quae nulli vicinarum civitatum, pari cum omni-
bus certans claritate, cedat, pietate vero cunctis illustrior existat, quam
a principio suscepit susceptamque hactenus incolumem servavit. ipsum
enim Paulum, vas electionis, pietatis sibi gloriatur magistrum; qui vi-
delicet ab Ierusalem in circuitu, et usque in Illyricum evangelica prae-
dicatione universum orbem complexus, illi prae reliquis divinae cogni-
tionis semen commisit, ex eoque uberimos fidei fructus surgere omni
diligentia curavit. post Paulum vero inter martyres magnum interque
victores coronatos digne admirandum myroblytam (unguentis scilicet
manantem) Demetrium, qui et ipse pro pietate plurimum desudavit. is
namque, praeter reliquas eius eximias virtutis laudes, divinae etiam do-
ctrinae luce fulgebat exactaque dogmatum cognitione ornatus erat; quo

μέρος, ἔξ οὗ καὶ μᾶλλον τὸ περὶ αὐτοῦ διεδόθη κλέος τοῖς πέρασιν)*· εἶτα τοὺς καθεξῆς ἀρχιερεῖς πάντας τοῦ σωτηρίου λόγον στερεῶς ἀντεχομένους, ἔξ ὧν αἱ καταρτιζομένη καὶ παιδαγωγούμενη τὴν θειοτέραν παιδεύσιν δαιμονιώδεις καὶ μισαρὰς πλάνας P 320
 5 καὶ δόξας καὶ εἰδωλικὰς εἰκαιομυθίας τοῖς τιμῶσι τοὺς δαίμονας ἀπεκρίματο, ὁρθοδόξῳ δὲ διδαχῇ τὴν πίστιν σφραγίσασα, καὶ πᾶν ζιζανιώδες φυτόν καὶ αἵρετικόν καὶ ἀλλόφρον οὖμενον οὐδέποτε τῷ θεῷ σπύρῳ συγκαταμίσσασα, καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον διεσώσατο τὴν ἐσέβειαν. ἥς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα γνωρίσματα,
 10 ἔξ ὧν ἡ γῆμη τὰς ἀφορμὰς λαμβάνουσα λαμπρὸν τὸ περὶ αὐτῆς ἐκίρυσσεν ὄνομα, ἐν δὲ τούτῳ πρῶτον καὶ ἰδιαίτατον διεδείκνυτο, τὸ ὁρθόδοξον αὐτὴν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ τούτῳ μᾶλλον ἤπερ τοῖς ἄλλοις σεμνύνεσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν B
 15 χεῖρη τὴν πόλιν φιλοπόνως μαθεῖν ἐπεζήτησας, τοῦτο δὲ δυσπε-
 10 χεῖρτόν τε ὥς ἐμοὶ τῇ τε παρούσῃ ὁρμῇ τοῦ λόγου παρὰ μικρὸν ἀναζόλουνθον, ὀλίγα τινά, καὶ οἷς μάλιστα ἔξεστι δοκεῖν ὁρᾶν σὲ τῶν λεγομένων τὰ πράγματα, τῇ διηγῆσαι προσθεῖς ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς τραπήσομαι συμφορὰν.

4. Ἔστιν οὖν ἡ πόλις, ὥς εἴρηται, μεγάλη τε καὶ εὐρεῖα, 20 τέλχει καὶ προβόλοις συχνοῖς κατοικημένη καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοῖς οἰκήτορσιν ὅσον ἐκ τῆς τούτων οἰκοδομῆς παρεχομένη, θαλάσσιον

8 συγκαταδέξασα P 10 ἔξ om P 12 τοῦτο AP 15 τέως AP
 17 προθεῖς Combefis. marg.

et magis eius nominis claritas in orbis fines didita est. tum qui deinceps secuti sunt, omnes praesules, salutaris doctrinae ipsi firmi assertores; quorum opera, dum diviniore semper perficitur manuque ducitur ac eruditur disciplina, daemoniacos impurosque errores ac opiniones idolorumque nugaces fabellas ac vanitates ipsorum cultoribus dimisit, rectaeque opinionis doctrina fidem obsignans, ac quidquid zizaniorum et haereticorum alienigenarumque plantationis est, nihil usquam divinae sementi coniunctum admittens, puram illibatamque pietatem conservavit. cuius cum et alia insignia ac notae suppetunt, unde fama occasiones nacta illius clarum nomen effecit, tum unum illud primum ac singularissimum monstratur, quod rectae fidei tenax existat ac celebretur, hocque magis quam ullis aliis ornamentis sibi placeat atque clarescat. sed quia eius ipsius civitatis res accurate ex me discere quaesiisti, idque ut praestem arduum mihi nec praesentis sermonis instituto admodum consentaneum existit, paucis nonnullis, ac quibus maxime ea quae dicenda sunt oculis usurpare tibi ipse videri possis, narrationi adiunctis, ad nostram ipsorum calamitatem orationem convertam.

4. Ea igitur, uti dictum est, magna civitas latoque fusa ambitu, ac moenibus crebrisque propugnaculis atque arcibus munita, eiusmodi scilicet quae civibus, quantum ad horum structuram attinet, tutum ha-

C ἔχουσα κόλπον ἐκ νότου καθηπλωμένον, ἧ καὶ περικλυζομένη τὴν
 ἐκ πλυγίου πλευρῶν ταῖς ἀπανταχόθεν εἰσροούσαις ὀκλάσιν εὐεπί-
 βατον τὴν πρὸς αὐτὴν πορείαν παρέχεται. ὑποκοιλινέται γὰρ τις
 ἐκείσε θανμμιστὸς λιμὴν, ἀσφαλῶς ὑπτιάζων τοῖς πλωτῆρσι τὴν
 εἰσόδον, ταῖς ἐκ πνευμάτων παντελῶς ἀπείρατος ταραχαῖς καὶ τὸν 5
 ὄρμον ἀκύνονα καθιστῶν. ὃν ἐκ τῆς λοιπῆς θαλάσσης ὁ τεχνίτης
 ἀπέτεμε· μέσον γὰρ ἀπείρξας διὰ τινος τείχους τὴν τῶν ὑδάτων
 ἐπίρρουαν, συναπείρξεν ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν καὶ τῶν πνευμά-
 10 των τὸν κλύδωνα. ἡ θάλασσα γὰρ τῷ βυθῷ φρυσωμένη καὶ τὴν
 ἐκδρομὴν πρὸς τὴν χέρσον ἐρενγομένη, τῷ διαφράγματι τοῦ τῆδε
 τείχους κωλυομένη, μὴ ἔχουσα τίνη τὴν ἀπειλὴν ἐπαφήσει, χωρεῖ
 τοῖς ἐφ' ἐκότερα τοῦ τείχους μέρεσι, καὶ τὸ ὕδωρ ἡρέμα πως
 ὀλισθῆσαν ζάλης ἀπάσης ἐκτὸς τὸν τοιοῦτον ὄρμον διατηρεῖ. ὁ δὲ
 δὴ κόλπος ἐκ τῆς μεγάλης θαλάσσης ἀποτιμηθεὶς διὰ τινος ἀγέ-
 15 τος, ἀγκῶνος δίκην προβεβλημένου καὶ ἐπὶ μήκιστον τοῖς ὕδασι
 16 δμκνουμένου, ὃν οἱ κατὰ χώραν Ἐκβολὸν ὀνομάζουσι διὰ τὸ
 17 ἐτέραν ἔξ ἐναντίας χέρσον τῇ τοῦ ἀγένης τοῦτου καινοτομία, ἔτε-
 20 ρος λιμὴν πελάγως γίνεται· ἔξ οὗ δὴ περ ἀγκῶνος μέχρις αὐτοῦ
 τοῦ τείχους τῆς πόλεως κύκλον πανευπερεῖ τὸ ὕδωρ μιμεῖται,
 τοῖς ἐφ' ἐκότερα μέρεσιν ἐπὶ πολὺ ἐκτεινόμενοι καὶ πρὸς τὴν πόλιν
 κατὰ βραχὺ συστιλλόμενον. καὶ ἀφορεῖ μὲν ὁ κόλπος ἐκ νότου

16 χώρας AP

21 ἐντεινόμενον P

bitaculum praebeat. marinum sinum ad notum protensum habet, quo,
 obliquo latere circumluta, navibus undique versum confluentibus facilem
 in semet praestat aditum. hic enim portus quidam mirabilis cavo recessu
 funditur, pronoque in se aditu navigantibus tuto resupinatur, a vento-
 rum iniuriis prorsus innoxius et navium stationi placidus ac tranquillus,
 hunc artifex a reliquo mari divisit, medio siquidem muro aquarum in-
 fluxu coercito, una quoque praeclusit quae ex vicino mari ventorumque
 flatu fluctuum vis procellaeque illiditur. mare namque alto gurgite infla-
 tum continentem excurrentem, muro interposito praepeditum, cum non ha-
 beat quo minas suas exoneret, in latera muri convolvitur; et aqua lento
 quodam modo sensim dilabens ab omni salo aestuque liberum conservat
 istiusmodi portum. sinus porro a magno mari cervice quadam ac fauci-
 bus cubiti instar prominentibus ac quam longissime alto aequore pro-
 currentibus (eam accolae cervicem Echolum appellant, quod in mare
 procul proiecta effunditur) abscissus, inque adversam sibi oppositam
 continentem cervicis huius artificio ac molimine coartatus, alium portum
 intra pelagus efficit; ex quo videlicet cubitu flexuque ad ipsum urbis
 murum orbem pulcherimum, partibus utraque late fuis versusque ur-
 bem sensim sese contrahentibus, efformare videtur. et respicit quidem

τὴν λοιπὴν θάλασσαν, ἀφορᾷ δὲ τοῦτον ὁμοίως ὁ λιμὴν καὶ τὸν λιμένα ἢ πόλιν. ἀλλ' ὁ μὲν λιμὴν τέτρασι γωνίαις ἐμπεριέληπται, ὁ δὲ κόλπος ἐστὶ περιγεγῆς, τὸ κύτος ἔχων διὰ πλείστον βάθους χωροῦν, τὰ πέρατα δὲ καὶ πρὸ πολλοῦ τῆς χέρσου τὰ πολλὰ τῶν ὑδάτων συστελλαντα.

5. Ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ κατὰ νότον μέρος τῆς πόλεως Β βύσιμον, τὸ πρὸς βορρᾶν δὲ ὡς λίαν τραχὺ καὶ δύσβατον. ὕψος γὰρ ὑπερέκπτε τοὺς λόφους ὑπερυεστηκός, οὐκ ὀλίγον μέρος αὐτῆς τῆς πόλεως τῆς λοιπῆς ὑπεραῖρον γῆς, ὡς τὸ μὲν αὐτῆς 10 πεδιάσιμον εἶναι καὶ ταῖς χρεῖαις τῶν ἐνοικούντων κατέλληλον, τὸ δὲ τοῖς βουνοῖς καὶ ταῖς τῶν ὄρων ἀκρότησιν ἀνατείνεσθαι. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικοῖ τὴν πόλιν ἢ τοῦ ὕψους παράτασις ὡς ἐμπαρῆχειν ἄδειαν τοῖς πολεμίοις ἀφ' ἑνὸς ἐπεμβαίνειν καὶ τοῦ τείχους κατεπαμύνεσθαι· ἔδωκε γὰρ ὀλίγην τινὰ σχολὴν ὁ βουνὸς ἐκείνος 15 πρὸς τὸ φυλάττεσθαι πᾶσαν ἐπιβουλὴν, τῷ διὰ μέσον χώρῳ τὴν C ἐχέρετ' προσβολὴν ἀποκρούσας. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀνατείνεται μέχρι πολλοῦ τὸ ὕψος καὶ ὑπερίδρυσται, τοῖς λόφοις καὶ ταῖς χαράδραις ἐντραχυνόμενον, τὴν μεσαιτάτην ἀνατολὴν ἐπεργόμενον· τοσαῦτον ἐκ πλυσίου ἀφ' ἑκατέρου μέρους ὑποκείμενον διασείγει τῆς γῆς. 20 ἐν γὰρ ταῖς ἡνσὶ πλευναῖς τοῦδε τοῦ ὕψους, τοῦ τε πρὸς νότον γῆραι καὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν, πεδίῳ ἀφῆλνται βάσιμά τε καὶ χρή-

7 βάσιμον sumpsit a L i. c. Leone Allatio in Ge. Acropolit. not. p. 225 ed. Paris. 9 αὐτῆς τῆς] καὶ αὐτῆς AL 11 τοῖς om L 14 ἐκείσε AL 19 τὰ ἐκ πλυσίου ἐφ' L. ἐφ' etiam A 20 τῇ τε — καὶ τῇ? 21 ἐφῆλνται L

sinus ab austro reliquum mare, portus sinum, urbs portum. ac portus quidem quatuor angulis comprehenditur, sinus flexum in orbem alveo quam maxime profundo agitur; extremis finibus, et longe a continente, magna parte aquae minuuntur.

5. Et hoc modo se habet pars urbis quae ad notum spectat: quae vero ad aquilonem, asperrima est et prope impervia. mons enim altiore supercilio tumulis superpositus eminet, non parvam civitatis partem a reliqua humo sustollens, adeo ut pars illius in planitie accolarum usibus coaptata iaceat, pars in collibus montiumque iugis sese extendat. nihil tamen damni ea montis extensio oppidanis importat, tanquam a superioribus per eum assilire murosque oppugnare hostibus liceat. parvum enim ad amolendas quascunque insidias, interposito campo, hicce tumulus relinquit spatium, quo inde cives facilem possint propulsare assultum. exinde mons longe protenditur iugoque assurgit, collibus atque vallibus exasperatus, in medium procul se orientem inferens, quantum utrinque subiecti soli agrique oblique subducitur. in duplici namque istiusmodi montis latere, tum scilicet eius quod ad austrum tum quod ad aquilonem est, campi effunduntur ipsi pervii atque utiles, quique civibus

- σῖμα, πᾶσαν ἀφορμὴν εὐζωΐας τοῖς πολίταις δωροῦμενα· ὦν τὸ μὲν ὡς πρὸς νότον τοῦ ὄρους, πρὸς ἀνατολὴν δὲ τῆς πόλεως, ὡς
- D λίαν ἐστὶ παγκαλλὲς καὶ ἐράσιμον. κεκόσμηται γὰρ δένδρεσιν ἀμφιλαφῆσι, παραδείσοις ποικίλοις, ὕδασιν ἀπείροις, τοῖς μὲν πηγαίοις τοῖς δὲ ποταμίοις, οἷς αἱ λόχμαι τοῦ ὄρους τῷ πεδίῳ⁵ χαρίζονται καὶ αὐτὴν δὲ δεξιούσται τὴν θάλασσαν. ἀμπελοι γὰρ ἀλλήλῃσι παραπεφυτευμέναι τὰ χωρία στεφανοῦσι καὶ τὸν φιλόκαλον ὀφθαλμὸν τῇ πληθύνει τῶν καρπῶν εἰς εὐφροσύνην προτρέπονται· μοναὶ δὲ μοναχῶν πολλαὶ καὶ συχναὶ τό τε ὑπτιάζον τοῦ ὄρους καὶ τὸ τῆς λοιπῆς γῆς ὑποκείμενον κατοικοῦσαι, καὶ τισι¹⁾ τερπινοταίοις χωρίοις ἐγκαθεζόμεναι, καινόν τι χρῆμα τοῖς τε ὀδί-
- P 322 ταις καὶ αὐτοῖς τοῖς πολίταις πεφόρασι. τὸ δὲ κατὰ λαϊὰν πλεονάζον τοῦ ὄρους πεδῖον ἐστὶ καὶ αὐτὸ τεταμένοι εἰς μῆκος πολὺ, ἐρύνεται δὲ μέχρις ἄλλων ὁρέων· οὗ τινὸς ἐν μέσῳ πελαγίζονται δύο τινὲς εὐρεῖαι λίμναι, τὸ πλεῖστον τούτου διακατέχουσιν καὶ¹⁵ τινα μεγάλην καὶ αὐταὶ συνεισφέρουσιν χρεῖαν. τρέφουσι γὰρ ἰχθῦας καὶ μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ τοῖς εἶδει διαφόρους καὶ πολλοὺς τῷ πλήθει, ταῖς τε γέτοσι κόμαις καὶ αὐτῇ δὲ τῇ πόλει διαψιλεσάτην ἀποπληροῦντας τράπεζαν. καὶ γὰρ οἷον ὁλονεικοῦσιν αἱ λίμναι ταῖς τοῦτον ἐπιδύσεισι πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ²⁾
- B ἀμυλλῶνται ἰς αὐτῶν τὸ πλεῖον παρὰσχεται. πλὴν ἐκάτεραι νεκῶνται ἕξ ἐκατέρων, καὶ ἡ νικῶσα οὐκ ἔχει τίνι τὴν ἡτταν κατα-

6 θάλατταν L

11 κοινόν L

quicquid ad vitam commodè sustentandam conducit ubere proventu sufficiant. horum alter, quippe ad montis austrum vergens urbisque meridiom, dici non potest quam sit amoenus quantasque delicias praebeat. frondosis enim densisque condecoratur arboribus, hortis varii generis et vivariis, aquis pene innumeris, partim fontium rivis partim et fluviiis, quibus montanae silvae lucique campo gratificantes ipsum mare accipiunt. vites enim alternis consitae arva coronant, pulchrique amantes oculos fructuum abundantia ad iucundissimas voluptates invitant. monachorum plura spissaque, religiosa palaestra, hospitium, tum montis declive tum agri reliqui subiecta colentia, locisque amoenissimis posita, novum quoddam spectaculum peregrinis ipsisque adeo civibus offeruntur. sed et campus a montis laeva, ipse quoque longissime fusus, ad alios usque montes dilatatur; cuius medio duo late stagnantes lacus potiorem partem occupant, qui ipsi non contemnendi usus existant. alunt enim tum parvos tum magnos diversique generis et copia pene innumerabiles pisces, qui tum vicinis oppidis tum ipsi civitati uberrime obsonia victumque sufficiunt. videntur enim hie lacus suis largitionibus cum mari prope contendere mutuoque certare, utra plura exhibeant. alterum tamen ab altero vincitur, nec cuius victoria est, utri victi dedecus ad-

ψηφίζεται. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ πεδίου ἀνεῖται τοῖς γεωργοῖς, παραχωρεῖται τοῖς ἱερείοις, τοῖς τε πειθομένοις ταῖς τῶν ἀνθρώπων τέχναις καὶ τοῖς ἐλεύθερον ἀγαῖσι τὸ ἔργον τοῖς ὕρσειν. ἔλαφοι γὰρ τὰ ὄρη λιποῦσαι καὶ ταῖς λίμναις ὥσπερ τῶν ἐδάτων ἐπιτερ-
5 πόμεναι ὁμοῦ τε ἔχουσιν ἄφθονον τὸ ποτόν, καὶ ταῖς βουσὶν ἐν αὐτῇ συναγelaζόμεναι κοινὰ τὰ σῖτα προσφέρονται.

6. Ἀλλ' ἱκανῶς ἐν τοῦτοις τὰ τε πρὸς ἀνατολὴν καὶ βορ-
ρᾶν τῆς πόλεως, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ πρὸς νότον διαγραφόμενοι
τὴν πρὸς δύσιν αὐτῆς τοῦ χωρίου θέσιν κατὰ τὸ δανατὸν ἱστορή-
10 σαιμεν. ἔστιν ἕτερον πεδῖον, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τεύχους τῆς Ἐκβολῆς
ἀπαρχόμενον, τῇ δεξιᾷ τοῦ ὄρους ἀπτόμενον, τῇ λοιπῇ δὲ τῇ θα- C
λάσσει συνομοροῦν, ἀμύθητον κάλλει ταῖς τῶν ὁρώντων ὑποκεί-
μενον ἔψειν. ἔστι γὰρ τὸ μὲν αὐτοῦ διάβροχον ὕδασι, ὅσων
ἀρχὴ τὴν τε πόλιν ἔχειν καὶ τὴν θύλασσαν γείτονα, ἀμπέλους καὶ
15 δένδρεσι κατακόμοις καὶ παραδείσοις κατεστειμένον, οἰκήμασί τε
καὶ τισι πλείστοις σεβασμίαις σηκοῖς κεκοσμημένον, ὃν τοὺς πλείο-
τας μοναχῶν ἀγέλαι διείλοντο, πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἀσχοῦντες καὶ
θεῷ μόνῳ ζῶντες, πρὸς ὃν ἐπείγονται καὶ δι' ὃν τὰς πολιτικὰς
ταραχὰς λιπόντες τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον φέρουσιν τρίβον ἀνεί-
20 λοντο. τὸ δ' ἐντεῦθεν αὐτοῦ διαχεῖται τῇ χέρσῳ μέχρι πολλοῦ,
ἄεθλον μὲν ὡς τὰ πολλὰ τὴν βλάστην ἔχον, πάσης δὲ γεωργικῆς D
ἐπιμελείας ἐπιτήδευσιν παρεχόμενον. διήκει δὲ τὴν ἡλίου δύσιν

9 αὐτοῖς AL

scribat, valet statuere. agri pars reliqua agricolarum usibus cedit; animantibus quoque indulgetur, tum quae humanis parent artibus ac mansuescunt, tum quae per montana libero pede vagantur. cervi namque relictis montibus, velutque lacum aquis recreati, tum ubere fruuntur potu, tum ad ipsum convenientes communi cum bobus pabulo vescuntur.

6. Sed iam satis in istis, quae ad ortum et aquilonem ac quae item ad austrum urbis sunt, descriptis, situm loci qui ad occasum vergit, ut fieri poterit, enarrabimus. alius campus est ab ipso Echoli muro incipiens dextraeque montis adhaerens, laeva vero mari contiguus, quam nemo satis capiat, pulchritudine videntium oculos ad se alliciens, est enim aquis irriguus, qua parte urbis marisque vicinitate gloriatur, vitibusque et densis arboribus ac vivariis hortisque coronatus, nec non aedibus plurimisque venerabilibus delubris decoratus; quorum pleraque monachorum agmina inter se partiti sunt, viri omne virtutum genus colentes solique deo viventes, ad quem et festinant, cuius etiam causa relictis saeculi turbis unam, quae ad ipsum tendit atque fert, semitam elegerunt. qua vero inde intra terram longissimo intervallo diffunditur, nullo fere silvarum aut arbustorum opacatur germine, sed qui idoneum solum exhibeat agricolarum industriae. procurrit vero versus solis or-

ἀποσκοποῦν, ἕως τινῶν ἄλλων ὀρέων ὑψηλῶν καὶ μεγάλων παρα-
τεινόμενον, ἔνθα καὶ πόλις τις Βέρροια καλουμένη κατῴκισται,
καὶ αὐτὴ περιφανεστάτῃ τοῖς οἰκήτορσί τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις οἷς
αὐχεῖ πόλις τὴν σύστασιν. ἔμπεριέχει δὲ τῷ διὰ μέσου χώρῳ τὸ
πεδίον τοῦτο καὶ ἀμφιμίκτους τινὰς κώμας, ὧν αἱ μὲν πρὸς τῇ⁵
πόλει τελοῦσι, Ἀρουγουβῖται τινες καὶ Σαγουδίται τὴν κλῆσιν
ὀνομαζόμενοι, αἱ δὲ τῷ συνομοροῦντι τῶν Σκυθῶν ἔθνεϊ οὐ μα-
P 323 κρὰν ὄντι τοὺς φύρους ἀποδίδουσι. πλήν γειννιάζουσιν ἀλλή-
λαις αἱ κῶμαι τὴν οἴκησιν, καὶ ἔστι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις
Θεσσαλονικεῦσιν οὐ μικρῶς συμβαλλόμενον, τὸ πρὸς τοὺς Σκύθας¹⁰
διὰ τῶν ἐμπορικῶν μεθόδων συναναμίνγνυσθαι, καὶ μάλιστα ὅταν
ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους καλῶς καὶ μὴ κινῶσιν ὄπλι τὴν μάχην ἔξα-
γριάνοντα· ὃ δὴ καὶ πολλῷ τινὶ τῷ πάλαι χρόνῳ παρ' ἑκατέρων
μελετηθέν, κοινότητι ζωῆς τὰς χρεῖας ἀλλήλοις ἀμείβονσι, θαν-
μασίαν τινὰ καὶ βαθεῖαν εἰρήνην ἐν ἑαυτοῖς συντηροῦμενοι. πο-
ταμοὶ δὲ τινες παρμεγέθεις ἐκ τῆς Σκυθῶν ἐξορμώμενοι καὶ τὸ
B προλεχθέν πεδίον καθ' ἑαυτοὺς διελόμενοι πολλὴν δαψιλείαν καὶ
αὐτοὶ τῇ πόλει παρέχονται ταῖς τε χορηγίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ἰχθύων
καὶ ταῖς δι' αὐτῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῶν νηῶν ἀναδρομαῖς, δι'
ὧν ἐπινοεῖται ποικίλη τις πρόσσδος τῶν χρειῶν τῶν ὑδάτων ἐκεῖ-
των συγκαταρρέουσα.

7. Ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἑμαυτὸν μακρύν, ἢ ὥς ἀπ' ἀρχῆς

15 ἐν om L

22 μακρόν AL

tum, ad alios usque excelsos ac praegrandes montes protensus, ubi et
civitas cui nomen Berrhoeae condita est, ipsa quoque habitatorum fre-
quentia ac reliquis omnibus quibus se urbes iactare solent illustrissima.
planities medio suo ambitu oppida promiscue continet, quorum aliqua
urbis ditionis sunt eique contribuntur, Drugubitae et Sagudati nomine,
aliqua finitimae Scytharum genti, non longe dissitae, tributa solvunt.
ceterum oppida e proximo habitantur, quod ipsum praeter alia in Thes-
salonicensium rem non parum conducit, dum quaestuosa mercatura Scy-
tharum commercia ambiunt; tum praesertim cum utrique genti inter se
bene convenerit, nec quibus ad praelia efferantur arma moverint (quod
utique ab antiquis olim temporibus iis diligenter quaesitum), communi-
bus vitae rationibus merces alias aliis commutant, admirandam quandam
altamque inter se servantes pacem. item fluvii, lique ingentes, ex
Scytharum regione erumpentes et, quem dicebam, agrum, inter se di-
videntes, ipsi quoque uberem urbi praestant annonam, tum piscium
praestationibus, tum navium per eos e mari adscendentium vectura,
quibus rerum ad vitae usum conducendum, una cum aquis illis confluent,
varius excogitatus est proventus.

7. Enimvero imprudens nec nimis caute prolixius his de rebus

ἐπεσχόμεν, τὸν περὶ τούτων παρατείνας λόγον. πεποίηκε δὲ
 τοῦτο ὁ περὶ τὴν πατρίδα πόθος, ἡδέως τῇ τε μνήμῃ συνεφιλοφύ-
 μενος, καὶ ταῖς ἀνατυπώσεις οἷον δοκῶν συνεῖναι τοῖς λεγομένοις,
 καὶ τὸ πρόθυμον καὶ ζητητικὸν τῆς σῆς φιλομαθοῦς ἀκοῆς, ἣν ἔξ
 5 ἀρχῆς παραθεσθαι πῶσαν ἡμῖν καθυπέσχον, μηδενὸς ἄλλου περι- C
 σπῶντος αὐτὴν ἢ τοῦδε τοῦ διηγήματος ἐποσύροντος. ταῦτα δὲ
 οὕτως ἔχει. φιλοῦσι γὰρ αἱ τὰ ποθούμενα τῶν πραγμάτων
 ἀνάγκης δεσμοῖς καὶ τὸν λέγοντα περὶ αὐτῶν κατέχειν καὶ τὸν
 ἀκούοντα· καὶ οὐκ ἂν οὕτως εὐχερῶς καὶ ῥαδίως οὔτε ὕψις τῶν
 10 ἡρώδων θεαμάτων οὔτε ἀκοῇ τῶν τερπνῶν ἀποστήσεται ἀκουσμά-
 των, οὔτε λόγος ἡδὺς τῆς ὁρμῆς ἀνακοπήσεται, μέχρις ἂν φθάσῃ
 τὸ πέρας πρὸς ὃ κατ' ἀρχὰς ἐπείγεται. πλὴν εἰ δοκῇ, πάλιν
 ἀναδράμωμεν πρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν πόλιν· μέχρι γὰρ τίνος ὥς
 ἐν κατόπτρῳ τὸν ἀνδριάντα διαμορφοῦμεν, καὶ ταῖς ἔξωθεν τῶν D
 15 χρωμάτων ποικιλίαις ἀπεικονίζειν πειρώμεθα τὸ ἀρχέτυπον, ἔξδον
 αὐτοῖς ἐκείνοις ἐντυχεῖν διὰ τῶν καιρίων διηγημάτων τοῖς πράγμα-
 σιν, ὥς ἂν γνωριμώτερον εἴῃ τὸ ἀμυδρῶς πως παραδιδόμενον;
 Θεσσαλονίκην γὰρ, ὅποια τυγχάνει, τῷ λόγῳ διαγράψαι καθ'
 ὅσον οἶόν τε κατ' ἀρχὰς ἐποσχόμενοι, καὶ τίς οὕσα πρότερον εἰς
 20 τί κειώρηκεν ὕστερον, τοῖς περὶ αὐτὴν ὡς περ ἐποκλαπέντες, καὶ
 τοῖς ἔξωθεν, ὥς ἂν εἴποι τις, μέχρι τοῦδε σχολάσαντες διηγήμασι,
 κινδυνεύομεν βρωδύνοντες τὴν τῶν καιρίων διήγησιν. χρόνῳ οὖν
 ἕατέ καὶ πάλιν πρὸς αὐτὴν ἐπανίεναι τῷ λόγῳ καὶ τὸ πρῶτον περὶ P 324

orationem produxi quam ipse initio in me receperam. in causa fuit amor patriæ, non insuaviter cum memoria distractus, rerumque imaginibus, aequè ac præsens, iis ipsis dicendisque infixus, nec non promptæ ac exploratrices tuæ sedulitatis aures, quas nobis concedere, nullo alio eas subtrahente nec ab ista narratione avellente, initio pollicitus es. et hæc quidem ita se habent. ea enim quæ amorî habentur ac desiderantur, et narrantem et audientem necessitatis vinculis continuo solent colligare, ut non ita facile neque visus a iucundissimis spectaculis neque auris a suavissimis auditionibus avellatur, neque dulcis orationis impetus interrumpatur, donec terminum attigerit ad quem ab initio contendit. nihilominus, si lubet, ad eandem ipsam urbem recurramus. quousque enim velut in speculo statuum effingimus et variis aliunde quæsitis coloribus primum exemplar effigiare conamur, cum liceat illa ipsa per rerum necessariarum narrationem adire, ut apertius innoscat quod subobscurè quodammodo indicatur? Thessalonicam siquidem, qualis est, oratione describere, quoad fieri potest, initio polliciti, et qualis cum esset antea, in quid postea redacta sit, pulchra quibus illa circum ambitu decoratur abrepti, et in exterioribus enarrandis, ut quispiam dixerit, hactenus immorati, parum est ut iis quæ præcipua sunt ac necessaria enarrandis torpere videamur. operæ pretium igitur est ut et ad ipsam iterum sermone redeamus, primamque

Theophanes contin.

32

αὐτὴν καταμάθειν κάλλοι ἢ εἴτα οὕτω γε τοῦ πάθους ἔξεσπιν ἐν ὑστερίῳ τὸ μέγεθος, ἵνα ὅσον φανερῇ τῶν ἄλλων πόλεων ἀσυχρότως ὑπερτερέουσα, τοσοῦτον ἀξία κριθείη παρὰ πασῶν θρηνησθαι καὶ κατοικιζέσθαι.

8. Εἴπομεν ὡς εὐρεῖά τις καὶ μεγάλη ἡ πόλις, καὶ τῶν 5 περιέχοντι πολὺν τὸν διαμέσον χῶρον ἐναποκλείσασα. ἀλλ' ὅσον μὲν τοῦ τείχους τὴν χέρσον ἀποσκοπεῖ, ἐρυμνότατόν τέ ἐστι καὶ τῷ πάχει τῆς οἰκοδομῆς κατωχυρωμένον, τῷ ἔξωθεν τε προτειχίσματι τὸ ἀσφαλές πάντοθεν συντηροῦν, προβόλοις καὶ ἐπάλ-
B ξειν ἄπαν καταπεπυκνωμένον, καὶ μηδεμίαν ἀνάγκην φόβου 10 τοῖς οἰκήτοσι παρεχόμενον. τὸ δὲ πρὸς νότον αὐτοῦ χθαμαλὸν τέ ἐστι παντελῶς καὶ πρὸς πόλεμον ἀπαράσκενον· οἶμαι γὰρ τῷ μηδεμίαν ὑφορᾶσθαι προσβολὴν βλάβης ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν ὁ τεχνίτης πάλαι τῆς οἰκοδομῆς κατημέλησε. φέρεται δέ τις καὶ παλαιὸς λόγος μέχρις ἡμῶν φθίσας, ὡς ἀτέλιστας ἦν ἐξ ἐκείνου 15 τοῦ μέρους ἡ πόλις χρόνους πολλούς, εἰ μὴ τῷ δέει ποτὲ τοῦ Μήδων Ξέρξου, πλωτὴν γῆν τεκτενημένου καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατοπεδεύσαντος καὶ πολλῶν πληθὺν ἐπιφερομένου, ὁ τῶν Ῥωμαίων τὰ σκήπτρα κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰθύνων μικρὸν τινα
C καὶ ὡς ἐκ τοῦ πικραυνότουσ' φραγμὸν τῷ τῇδε περιέθηκε μῆρει. 20 ἀφ' οὗ δὴ χρόνον καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τὸ αὐτὸ τοῦτο διαμεμένηκεν, οὐδέποτε τῆς ἐκείθεν βλάβης, ὡς ᾤετο, καὶ ἐν ὑπονοίᾳ

6 διὰ μέσον A: an διὰ μέσου?

9 πάντοτε P

10 φόβου A

illius pulchritudinem ac claritatem noscamus, ac tam deinceps eius, quam perpressa est, ruinae ac cladis magnitudinem referamus, ut quantum reliquis urbibus incomparabili excessu praestare videbatur, tantum digna iudicaretur quam communi omnes luctu prosequantur eiusque miseratione docantur.

8. Diximus quam latis pomeriis atque ambitu magnaue civitas, et quae vastum limitem eo intercludat: sed murus continentem versus tutissimus est et structurae crassitie munitissimus, exteriorique muro ac propugnaculo tuta undique munitione obseptus, propugnaculis et pinnis omni area constipatus, nec ullam oppidanis iusti timoris necessitatem praebens. pars illius ad notum humilis est ac prorsus depressa belloque plano inutilis. nam reor artificem, quod nullam antiquitus ex maris ora hostium aggressionem metueret, structuram neglexisse. fertur vero antiquo rumore, qui ad nostra haec tempora pervenit, urbem ex ea parte per multos annos omni muro septoque caruisse, ac donec Xerxis quondam Medorum regis timore (eius scilicet qui terram navigabilem fecerat et copiosis agminibus Graeciae bellum, indixerat) Romanarum rerum dominator pusillo, et ut sese occasio tulerat, aggere eam partem circumspexit; qui ipse agger ex eo tempore ad hoc aevi subsistit, nullam inde noxam atrocisque rei suspicionem unquam fore existimans. licet

τισὶν ἱσομένης. εἰ γὰρ καὶ πολλοὺς πολλάκις ἀνέκλη πολέμους καὶ λίαν σφοδροτάτους ἢ πόλεις, τοὺς τε ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν συνομορούντων Σκυθῶν, πᾶν εἶδος ἀμυντηρίων κατ' αὐτῆς ἐπινοουμένων καὶ ψάμμου δέκην τῷ πλήθει τῆς στρα-
 5 τίας εἰσρεόντων καὶ μηδὲ ὑποφέρειν τὴν ἀπειλὴν αὐτῶν φιλονει-
 κούντων (καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἦσαν ἀκάθεκτοι ταῖς ὁρμαῖς καὶ ποικίλῃ τινὶ πανοπλίᾳ πεφραγμένοι), ἀλλ' ἦν ἄρα περίγειος ὥσπερ ἡ μάχη, καὶ διάφενγε τὰς ἐπιβουλάς τῷ ἀσφαλεῖ τοῦ τεί- D
 χους τὴν ἔφοδον ἐπεκκλίνας, καὶ τῷ συνήθως αὐτῇ καὶ θερμῶς
 10 ὑπερμαχοῦντι, λέγω δὲ τῷ πανενδόξῳ μάρτυρι Δημητρίῳ, τὴν
 ἑαυτῆς σωτηρίαν καταπιστεύουσα. ἐκ πολλῶν γὰρ αὐτὴν κινδύ-
 νων ὁ σωσίπαιτρις οὗτος ἐρρύσατο, καὶ τὸ νικᾶν αὐτῇ καὶ μήπω
 τοῦ πολέμου πειραθείσῃ πολλάκις συμπαθῶς ἐδωρήσατο. ἀλλὰ
 ταῦτα ταῖς τῶν θαυμάτων αὐτοῦ βίβλοις ἐξηγήσαι παραχωρή-
 15 σαντες τοῖς ἐξῆς ἡμεῖς τῶν ἤδη λεχθέντων προΐωμεν.

9. Ἦν οὖν ταῖς ῥηθείσαις αἰτίαις ἀνωτέρα κινδύνον παν-
 τὸς ἡ πόλις. ἐξ οὗτον γὰρ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Θεοῦ βαπτίσματος
 τὸ τῶν Σκυθῶν ἔθνος τῷ χριστιανῷ λαῷ συνεμέρφωσε καὶ τὸ P 325
 τῆς εὐσεβείας γάλα κοινῶς ἀμφοτέροις διείλετο, πέναντο μὲν ἡ
 20 τῶν πόλεων στάσις, ἀνέιτο δὲ τῆς ἐνεργείας ἡ τὰς σφαγὰς ἐπιτη-
 δεύουσα μάχαιρα, καὶ τὰ προλεχθέντα τῷ μεγαλοφρονότατῳ τῶν
 προφητῶν Ἠσαΐα ἐναργῶς ἐφ' ἡμῖν ἐπληροῦτο· αἱ μάχαιραι γὰρ

5 μηδὲν A
 γείσθαι?
 22 Ἰσαΐα A

11 γὰρ αὐτῶν κινδύνων αὐτὴν ὁ P
 17 ἁγίου P

14 ἐξη-
 19 αἱ τῶν πόλεων στάσεις P

enim pleraque saepius bella, eaque crudelissima, civitas, tum barbarorum tum finitimorum Scytharum, machinamenta et oppugnantium astus varios excogitantium arenaeque exaequatis copiis influentium ac cunctos minis terrentium (erant namque effrenato impetu et armorum omni genere septi), sustinuerit, cum esset terrestris conflictus, insidias eludebat, huius muri securitate irruptionem declinans, solitoque atque ferventi suo defensori, gloriosissimo nempe martyri Demetrio, suam concredens salutem. ex multis enim periculis servator hic patriae ipsam liberavit, nec raro, cum necdum etiam bellum experta esset, victoriam perhumane concessit. verum haec libris qui de illius miraculis exstant narranda permittentes, ea prosequamur quae deinceps sequuntur.

9. Civitas igitur ob eas quas dicebam causas omnis periculi securae agebat. quo enim ex tempore Scytharum gens, sacri fontis aquis abluta ac Christiano populo sociata, pari illi munere pietatis lac sugere destinaverat, urbium desolationes finem habuerant; ad caedes instructi ensis mucro inhibitus erat retusumque ferrum, ac quae olim prophetarum vocalissimus Esaias (2 4) fuerat vaticinatus, nostro hoc aevo

ἡμῶν μετῆλθον εἰς δρέπανα καὶ αἰ ζιβύνην εἰς ἄροτρα, καὶ πόλι-
 μος ἦν οὐδαμοῦ, καὶ τὴν περίχωρον ἕπασαν εἰρήνην κατεπερ-
 τάνευε, καὶ οὐδεμία ἦν ἐδῶκας ἀγορμὴ ἥς οὐκ εἰς κόρον ἡμεῖς
 ἔπελευόμεν, ἔνθεν αἰ τῆς γεωργίας ἀφθονίαι, ἐκεῖθεν αἰ τῆς
 ἐμπορίας χορηγία. γῆ γὰρ καὶ θάλασσα λειτουργεῖν ἡμῖν ἔξ 5
 B ἀρχῆς ταχθεῖσαι πλουσίαν καὶ ἀδάπανον τὴν περὶ ἑκαστον ἔδωρο-
 φόρουν. ὧν γὰρ ἦν ἐνδεῶς ἡ καὶ ἀνεπιτηδείως ἔχουσα πρὸς καρ-
 πογονίαν ἡ γῆ, τούτων παρ' ἑαυτῆς ἡ θάλασσα τὴν κτῆσιν μη-
 χανωμένη καὶ ταῖς ὀκλάσι συνεισχομίζουσα ἀνευδὲς τὸ λεῖπον
 ἐδίδου τοῖς χρῆζουσι. τί δὲ τῶν ἀπανταχόθεν ἐπιδημούντων εἴ- 10
 ποιμὴν πρῶτον. καὶ μάλιστα οἷς ἐφιλοτιμοῦντο τοὺς πολίτας ἡμᾶς,
 τὸ παρ' ἑαυτῶν διδόντες καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἀντιλαμβάνοντες;
 λεωφόρου γὰρ δημοσίας τῆς πρὸς ἀνατολὴν ἀγορᾶς ἀπὸ τῆς δύ-
 σσεως διὰ μέσου τῆσδε χωροῦσης τῆς πόλεως, καὶ ἀναγκαιῶς πε-
 C θύσης τοὺς παροδεύοντας πρὸς ἡμᾶς ἐνδιατρίβειν καὶ τὰ πρὸς 15
 εἰς χρεῖαν ποριῖσθαι, πᾶν ὅτιον ἂν εἴποι τις τῶν καλῶν ἔξ αὐ-
 τῶν ἐκαρποῦμεθ' αὐτὰ καὶ προσεκτώμεθα. ἔνθεν καὶ παμμιγῆς τις
 ῥῆλος αἰεὶ περιεστοίχει τὰς ἀγνῆς τῶν τε αὐτοχθόνων καὶ τῶν
 ἄλλως ἐπιξενουμένων, ὥς ἐδχερέστερον εἶναι ὑψίμμον παρὰ μίον
 ἔξαρθμῆν ἢ τοὺς τὴν ἀγορὰν διοδεύοντας καὶ τῶν συναλλαγμῶ- 20
 των ποιουμένους τὴν μέθοδον. ἐντεῦθεν χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ
 λίθων τιμῶν παμπληθεῖς θησαυροὶ τοῖς πολλοῖς γίνοντο, καὶ τὰ

19 ὡς om A

21 ποιουμένων P

adimpleta conspiciabantur. nostri enim gladii transierant in falces et lanceae in vomeres, nec usquam bellum erat; omnesque ubique finitimae gentes in pace agebant; nullaque erat commodioris vitae ratio ac occasio, qua non affatim frueremur. inde frugum ubertas, inde mercaturae emolumenta. terra enim et mare ab initio ad praestandum nobis obsequium constituta uberem sponteque paratam quandoque suam gratiam munusque conferebant. quae enim terra minus suppeditabat aut ex se proferre non satis erat idonea, haec mare, mercimoniorum solertia comparata atque navibus invecta, quod egentibus deerat, abunde supplebat. quid vero undequaque adventantium primum dixerim, ac quibus praecipue nos cives amice accipiebant, sua tribuentes atque vicissim nostra recipientes? nam cum via publica ab occasu ad ortum per mediam hanc urbem duceret, cogeretque viatores in ea moras interponere et quae in usum suum essent parare, quicquid quis honorum dicat, ex illis consequeremur nobisque proveniebant. hinc promiscua ex omni hominum genere multitudo, tum indigenarum tum quoquo modo hospitio receptorum, plateas semper circuibant; ut facilius sit arenas maris numerare quam eorum qui foras occupabant ac qui commerciis miscebantur censum inire. hinc auri argenti et pretiosorum lapidum ingentes ac copiosi thesauri vulgo accrescebant; vestesque sericae perinde atque alia la-

ἐκ Σηριῶν ὑφ' ἄσματα ὡς τὰ ἐξ ἐρίων τοῖς ἄλλοις ἐπινενόητο. περὶ γὰρ τῶν ἄλλων ὑλῶν, χαλκοῦ καὶ σιδήρου κασιτέρου τε καὶ μολύβδου καὶ ἔελου, οἷς αἱ διὰ πρὸς τέχνην τὸν βίον συνέχονσι, D καὶ μνησθῆναι μόνον παρέλκον ἡγοῦμαι, τοσοῦτων ὄντων ὡς ἄλλ' 5 λην τινὰ δύνασθαι πόλιν δι' αὐτῶν δομεῖσθαι τε καὶ ἀπαρτί-
 ξεσθαι.

10. Οὕτω δὲ πανταχόθεν εὐθνηνομένη καὶ πλεονάζουσα, ταῖς τεχνικαῖς τε καλλυνομένη μεθόδοις καὶ ταῖς τῶν οἰκημάτων ὑπερῶναινομένη λαμπρότησιν, ἔρα ταῖς ἐκ νόμων παρατηρητέ- 10 σιν ἢ ταῖς περὶ τὸ πολίτευμα τάξεσιν ἢ ταῖς περὶ λόγους αὐχρήσεσιν ἐθαίνετο τῶν ἄλλων ἐνδεῶς ἔχουσα; οὐ μὲν οὖν* ἐσπουδάξετο γὰρ αὐτῇ γνῶσις ὡς ὑφ' ἄσμοις βλέψις καὶ εὐνομία ὡς ζωῆς πραγμα- P 826
 τεία. * καὶ εἰδες ἂν περὶ μηδὲν ἄλλο τὴν νεάζουσαν τῶν παίδων κῆραν σχολάζουσαν ἢ περὶ λόγους, ἐξ ὧν ἐπιστῆμαι καὶ τέχνην τὸ 15 κράτος ἔχουσι. τὰ δὲ περὶ τῆς ἁρμονίου μουσικῆς τῶν ἁρμάτων, ἢ τῶν ῥυθμῶν τὰ ψυχοτερεῖα μέλη καὶ τῶν τῷ Θεῷ κεκληρωμένων σπουδάσματα ἐπὶ τῷ λόγῳ σημάνω; πῶς δὲ τὴν τοῦτων διαγνώ-
 ψωμαι δῆλωσιν; μέχρι γὰρ τοῦδε τοῦ διηγήματος οὐκ οἶδ' ὅπως τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου συναπαχθεῖς, καὶ τῆς οἰκείας ὥσπερ ἰδιωτείας 20 ἐπιλαθόμενος, ἐπειρώμην μέτριον πῶς, καὶ ὡς οὐκ ἂν τις ἄλλος τῶν λυγρῶν ἁμαθῶν καὶ ἀγροίκων, τῶν παρὰ τῆς σῆς ἀρετῆς αἰτη- B
 θέντων τὴν δῆλωσιν διαγράφεσθαι* τὸ δ' ἀπὸ τούτου, καὶ μάλιστα

2 κασιτέρου AP

9 περιφανερομένη A

14 κοῦραν? cf.

p. 367 A

17 τὰ σπουδάσματα ποίῳ λόγῳ?

σημανῶ A

20 μέτριον πῶς] μετρίως?

nene excogitabantur. aliarum vero meteriarum, aeris ferri stanni plumbi vitri, quibus ad ignem opus facientes artes vitam tuentur ac foveant, vel meminisse superfluum duco, tanta scilicet eorum copia ut ex illis uris quaedam alia exstrui atque perfici posset.

10. Hac itaque ratione, omni ex parte rebus prosperis ad voluntatem fluentibus, urbs fortunata et artificum ingenii condecorata, nec non aedificiorum magnificentia superbiens, num vel legum observatione vel civilis rei ordinibus vel dicendi gloria atque doctrina aliis inferior erat? minime vero: nam illi scientia aequae curae erat ac visus oculis, aequitas pariter haud aliter ac vitae negotiatio; vidissesque iuvenum ac adolescentum pubem nulli praeterea quam disciplinis ac literarum studiis vacare, unde scientiae et artes robur obtinent. harmonicae vero musicae cantiones aut canentium suavissima mele deique laudibus ac clero mancipatorum studia dicturus, haud equidem scio quibus ea modis exprimat. ad hanc enim usque narrationem nescio quomodo orationis impetu raptus, ac velut propriae incitiae ac ruditis oblitus, conabar moderate, et ut non alius quispiam harum valde imprudens rerum ignarusque omnium ac stupidus, quae a tua virtute rogatus eram, scripto digerere ac explicare: exinde vero, ac praecipue quod suavius cantico-

λισθ' ὅτι τῆς εὐρύθμου τῶν ῥημάτων ξιμήσθην ἡδυφωνίας, οὐκ οἶδα τίς γένωμαι ἢ ποῖ τῷ λόγῳ χωρήσω, ποῖον δὲ παραλείπω τῶν ἡδίστων ἐκείνων καὶ ἐντάκτων μελωδημάτων, οἷς συνέψυλλον καὶ συνεόρταζον ἄνθρωποι ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσιν. εἰ γὰρ τις τὴν μουσαν ἐκείνην, τὴν ἐκ παντὸς στόματος ὑφ' ἑν τῷ θεῷ 5 ἀναπιμπόμενην τοὺς ὕμνους ἐν ταῖς πανδήμοις συνάξεσι, τῷ ἥχῳ C τῶν ἐορταζόντων ἀγγέλων, ἔνθα εὐφραينوμένων πάντων ἡ κατοι- κία, ἔξεκονίσαι θελήσειεν, οὐδὲν τοῦ δέοντος ἁμαρτήσεται. (11) ναοὶ γὰρ τινες παμμεγέθεις καὶ περικαλλεῖς τῇ ποικιλῇ διακοσμήσει, διὰ μέσου προβεβλημένοι τῆς πόλεως ὥσπερ τινὰ 10 κοινὰ πρὸς τὸ θεῖον ἰλαστήρια, καὶ τούτων μύλιστα ὁ τῆς παντ- ουργοῦ καὶ θείας τοῦ ὑπερουσίου λόγου σοφίας οἶκος, καὶ ὁ τῆς ἀεπαρθένου πανάγνου καὶ θεομήτορος, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τοῦ προ- λεχθέντος πανενδόξου καὶ καλλινίκου μάρτυρος Δημήτριου, ἔνθα D τοὺς θεῖους ἄθλους διήγησε καὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἐδέξατο, 15 οἱ καὶ τὸν ὕπαντα δῆμον ταῖς κατὰ περίοδον ἐπανοῦσαις τῶν ἐορτῶν ἡμέραις ἐν ἑαυτοῖς ἐκκλησιάζοντες, ἀνεκλάλητον εὐφροσύ- νην καὶ πνευματικὴν χαρμονὴν τοῖς συνοῦσιν ἐβράβευον. ἐκεκλή- ρωντο γὰρ ἐν ἐκάστῳ τούτων τάγματα ἱερέων, δι' ὧν ἡ μυστικὴ τελεῖται λατρεία, καὶ ἀναγνωστῶν συστήματα, δι' ὧν ἡ τῶν 20 ῥημάτων σπουδάζεται ὕμνωδια, ἀμοιβαδὸν τοὺς στίχους ἀλαλά- ζοντες, καὶ ταῖς χειρονομίαις τῶν μελῶν τὸν φθόγγον διατιθέν-

2 παραλίπω?

11 ἐξίλαστήρια A

rum ac melodiarum mihi incidit mentio, quo me vertam nescio, aut quo sermonis ducam lineam; quodnam item dulcissimarum concinarumque modularum cantionum illarum omittam, quibus mortales cum caelestibus potestatibus psallebant ac dies festos agebant. etenim si quis eam modulantiā, quam uno ore in unum congregati omnes divinis canticis, in publicis conventibus, ad deum emittebant, angelorum bonis concelebrantium, ubi laetantium omnium habitatio est, assimilaverit, is a scopo veroque ne vel minimum aberraverit. (11) templa enim quaedam prae- magna ac magnifica varioque ornatu pulcherrima, per mediam urbem extantia ac exposita, veluti communia numinis propitiatoria, cum primis vero, interque ea praecipuum, omnium effectricis divinae et supersub-stantialis verbi sapientiae, itemque semper virginis immaculae ac dei-parae, nec non, cuius supra memini, gloriosissimi praeclarique victoris, Demetrii martyris, ubi divina peregit certamina et victoriae palmam reportavit, haec nimirum recurrentibus per anni circulum festorum solenni universae multitudinis in se concionem cogentia laetitia inenarrabilem et spiritale gaudium convenis inferebant, in horum si quidem singulis sacerdotum ordines cleri matriculam implebant, quorum opera my- sticus cultus resque sacra peragitur; lectorum item coetus, qui concinendis canticis diligentiam habeant, et alternis versus cinniant, manuumque

τες, καὶ μεγάλην τινὰ καὶ αξιοθέατον χορείαν συνιστῶντες, τῷ
 τε εἶδει τῆς ἀστραπτούσης στολῆς τὰς τῶν ὁρώντων θέλγοντες P 327
 ὕψεις, καὶ τῇ τεχνωμένῃ τῶν ψαλμῶν λύρᾳ τὴν ἀκοὴν κατατέ-
 ροντες. τί γὰρ ἦν πρὸς τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ μυθικός Ὀρφεὺς ἢ
 5 ἢ Ὀμηρικὴ μοῦσα ἢ τὰ τῶν Σειρήνων ληρήματα, τῷ ψεύδει τῶν
 πλασματικῶν ἀναγραφόμενα, οἷς λόγος μὲν ἐπαίνων οὐδείς ἀληθείας,
 ἡτμαι δὲ ψευδεῖς τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσαι καὶ πρὸς ἀπάτην
 ἀνδραποδίζουσαι. μάτην οὖν ἐν τούτοις ἐψευδοκτέπησαν οἱ Ἑλ-
 ληνες, τὴν ἀληθῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἀγρηρμένους καὶ ταῖς
 10 κενολογίαις τῆς αὐτῶν δεισιδαιμονίας καθ' ἑαυτῶν ὀπλισάμενοι.
 ἡμῶν δὲ καὶ τὸ σεβασζόμενον ἦν ἀληθὲς καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὕμνου- B
 μενον.

12. Ἐνθα δὴ μοι καὶ θάμβος ἐπέρχεται καὶ φόβος καὶ
 ἔκπληξις, ὅταν κατὰ νοῦν λάβω πῶς ὁ τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος
 15 ὕμνος, ὁ μήπω τινὶ τῶν ἄλλων προσφερομένων θυσῶν τῷ μεγέ-
 θει ἑξομοιούμενος, ἀθρόον οὕτως εἰσέγησε καὶ εἰς αὐτὸν ἐλογίσθη
 καὶ ὡς ὄναρ ὑпанεχώρησε. πλὴν γε τοῦτο λογίζομαι, ὅτι ἐν ταῖς
 ἁμαρτίαις ὄντες τὰ θεῶν κατὰ τὸν ψαλμωδὸν ἐδιηγοῦμεθα δι-
 καιώματα, καὶ τὸ μοχθηρὸν ἡμῶν τῶν τρόπων ἀδόκιμον τὸ περι-
 20 φανὲς τοῦτο καὶ σεβάσιμον ἀπειργάσατο, ἀνάξιον κρίναντος τοῦ
 θεοῦ βεβήλοις καὶ ἐναγέσι χεῖλεσιν ὑμνεῖσθαι τε καὶ γεραίρεσθαι.
 μέχρι γὰρ τίνος τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τοῦ πάντα κίνδυνον ἐπενεχθῆναι C

6 ὡς P 8 οἱ om A 10 τῆς αὐτῶν δεισιδαιμονίας om P
 15 προσφερομένων A 17 ταῖς om A

motibus modulationum sonos disponant, ac magnam quandam digneque spectabilem choream constituent, tum effulgente vestium forma spectantium oculos demulcentes, tum artificiosa psalmorum lyra auditum oblectantes. quid enim erat, si haec cantica consideres, fabulosus Orpheus aut Musa Homericæ aut Sirenium deliramenta, fictionum mendacis digesta, ut nulla laudum vera ratio sit, sed falsi rumores, mortalium genus seducētes atque errori mancipantes? frustra igitur in his Graeci crepantibus buccis sese iactant, qui vera rerum scientia careant vanisque sermonibus ipsi sibi ipsius pugnent: nobis vero tum nomen verum est, tum ipsum quod canimus laudisque obsequio frequentamus.

12. Hic mihi et admiratio subit incessitque horror ac stupor, dum mente recolo quomodo talis et tanta modulatio, ipsa nulli non alii hostiarum, quæ deo offeruntur, magnitudine præstans, sic repente conticuit et in nihilum abiit velutque somnium abscessit. enim vero hoc recogito: nempe cum in peccatis essemus, iuxta Psalmistæ (49 6) sententiam, divinas enarrabamus iustitias, morumque nostrorum improbitas illustrem hunc ac venerabilem cultum reprobum effecit, indignum iudicante numine profanis impurisque labiis laudari se honorique haberi. quousque enim tandem veram causam, ob quam nobis omnis hæc illata

ἡμῖν εἰς μέσον οὐ παριστώμεν, ἵν' ἔχωσι γινῶναι διὰ τοῦ καθ' ἡμῶς ὑποδείγματος οἱ μετέπειτα ὅπως δεῖ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ καὶ ἑαυτοὺς ὑπεράνω παντὸς ὀλέθρου διατηρεῖν, ἵνα μὴ τοῖς ὁμοίοις ἡμῶν τῆς κκκίας ὑπολισθαίνοντες πλημμελήμασι τὴν Θεῖαν ἀγαπάτησιν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπῶνται. οὐδὲ γὰρ ἄλλον τι-5
 νος ἔνεκεν τῆς μεγάλης ἀπειλῆς ἐκείνης, ἧς καὶ μεμνημένος ἐξίστα-
 μαι, διὰ πείρας γεγόνாமεν, ἀλλ' ἡ διὰ μοχθηρᾶς καὶ κακῆς
 D προαιρέσεως, εἴτε διὰ τὸ παρηλλαγμένον καὶ διάφορον τῆς τε πο-
 λιτείας καὶ τῶν ἡθῶν, τῶν συνεισφερόντων τῇ πόλει ἀνθρώπων ἐκ
 παντὸς ἔθνους καὶ τύπου ἄλλων ἄλλο τι συνεισφερόντων κακὸν καὶ 10
 τοῦτου τῷ πλησίον μεταδιδόντων (καὶ γὰρ δι' ἣν εἴπομεν ἄφθο-
 νον τῶν χρητῶν χορηγίαν οἱ τῶν πλησίον χωρῶν καὶ πόλεων ἄν-
 θρωποι ἐν ταύτῃ τῇ οἴκῃσιν μετελλάττοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι
 ταῖς ἡδὴ προαλωθείσαις νήσοις ἐκ τῆς τῶν δυσωνύμων Λαγαρηγῶν
 ἐπιδρομῆς ὑπελείφθησαν, ἐπὶ τήνδε προσέφερον, μηδεμίαν, ὡς 15
 ἐπελάμβανον, ἐν αὐτῇ πολεμίων φροντίδα τοῦ λοιποῦ ποιησόμε-
 P 328 ναι), εἴτε δὲ πάλιν διὰ τὸ ἀνειμένον τῆς τρυφῆς καὶ ἀφρόντιστον
 καὶ πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν ποικίλον τῆς χρείας καὶ ἐπιτήδειον ὥσπερ
 τινα λήθην πεπόνθαμεν τοῦ Θεοῦ, μακράν τινα καὶ ἀδιεξόδευτον
 πλανώμενοι πλάνην, καὶ καθὼς φησὶν ὁ ἀπόστολος, ἔκαστος ταῖς 20
 ἰδίαις ἐπιθυμίαις ἐπορευόμεθα, ἀδεῶς κατὰ πάσης ἁμυρτίας χω-
 ροῦντες καὶ τῆς πρὸς ἀρετὴν ἀγούσης μηδεμίαν ποιοῦμενοι ἐπι-

9 συνεισιόντων P

ἀνθρώπων om P

14 τῆς om P

malorum vis, In medium non adducimus, ut nostro exemplo discant posterī quonam pacto colendus sit deus vivus ac verus, sequē ab omni servant immunes interitu, ne iisdem atque nos delictis obnoxii divinam in se attrahant indignationem. nam nulla alia causa immanis illius poenae iraeque, cuius vel sola memoria extra mentis sedem exeo, periculum fecimus nisi ob pravam perditamque voluntatem, sive propter dissonos diversosque mores ac ingenia seu instituta, omni ex gente ac loco in urbem confluentium atque aliud alias malum importantium ac cum proximo illud communicantium. nam propter eam, quam diximus, uberem rerum in vitae usum suppeditationem vicinarum regionum atque urbium incolae mutatis sedibus in hac habitationem locabant; ac praecipue qui ex captis iam insulis per impuros Agarenos illorum grassationi sup-
 perstitēs fuerant, ad eam confugiebant, nulla deinceps, ut sibi videbatur, hostium cura solliciti, atque in eam rationes suas transferebant, sive rursus etiam propter molles delicias nullisque studiis animum implicatum, tum ad omnem libidinem, ita usu subministrante, proclive ingenium, velut in dei quandam oblivionem venimus, longo quodam et inextricabili viarum errore ab illo abiuncti. et ut ait apostolus, unusquisque desideriis nostris ambulabamus, ad omnia licenter scelera procurrentes, et viam quae ad virtutem ducat pro nihilo habentes.

μελειαν. (13) ποῖον γὰρ εἶδος κακίας, εἰ δαὶ τὰ ληθῆς εἰπεῖν, ἐν ἡμῖν οὐκ ἐπράττετο; πορνεῖαι, μοιχεῖαι, ἀκαθαρσίαι, μίσση, ψεύδη, κλοπαί, ἔριδες, φιλονεικίαι, λοιδορίαι, θυμοί, πλεονεξίαι, ἀδικίαι· καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακῶν φθόρος κοινὸν ἐμμελεῖ- B
5 τήμα καὶ ἐκαστὴν καὶ ἀγοραῖον ἦν. οὐ γὰρ ὅστις ἡμῶν τῷ πλησίον πράξει καλῶς διὰ σπουδῆς εἶχεν, ἀλλ' ὅστις αὐτῷ τῶν ἀβουλήτων ἐπενεγκεῖν τι φρενοβλαβῶς ἐτεκταίνετο· οὐδ' ὅστις ἐκ τοῦ οἴκειον μεταδοῦναι τῷ χρῆζοντι τὸ συμπαθὲς πληρῶν ἐβεβού-
10 λητο, ἀλλ' ὅστις ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου τὸ οἴκειον πλεονάσαι πρὸς τὸν ὁμόφυλον δαιμάχετο, κατ' ἀλλήλων εἰρωνευόμενοι, ἀλλήλους πληγίτοντες, ἀλλήλους διαβάλλοντες, πᾶν ὅτιοῦν κακὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐξευρίσκοντες, ὁφθαλμοὺς ἄγχοντες, ὀφθαλμοῖς χερῶν ἐπιμβαλόντες, ἔχθρας συνάπτοντες. καὶ τί δὴ τὸ τέλος τούτων ἀπάντων; ὁκνῶ C
μὲν τὴν γλῶττιαν τῷ μεγέθει τῶν πραγμάτων ἐπαφίναμι, καὶ οὐκ
15 ἂν ἡνεσχόμην τῶν ἀλγεινῶν ἐκείνων ὧν ἤδη πεπόνθυμεν καὶ πάλιν ἐπιμιτησθῆναι· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν τοιούτων διηγημάτων οὐκ ἔστιν ὅπως ὑπεκκλῖναι τὴν μνήμην, δι' ὧν τῷ βίῳ καινόν τι καὶ φοβε-
ρὸν ὑπελείφθῃμεν ἄκουσμα, λέξων ἔρχομαι τοῦ κινδύνου τὸ μέγε-
20 θος, ἵνα εἰδῆς καὶ αὐτὸς ὅποια τῆς ἁμαρτίας εἰσὶ τὰ ὀψώνια. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐτρυνώμεν, ἐν ὅσῳ ἐσπαταλῶμεν καὶ πᾶσιν ἀτόποις δι-
κώμεν ἐπιτηδεύμασιν, ὅτε κατὰ τὸ ψυλμικῶς ῥηθὲν πάντες ἐξέλ- D
κλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν, τότε

5 ἑκαστον P

9 τὸν] τὸ P

11 ἐνδιαβάλλοντες A

(13) quod enim malitiae genus, ut verum dicamus, in nobis non exercebatur? fornicationes, adulteria, immunditiae, odia, mendacia, furtiva, lites, contentiones, convicia, irae, rapinae, iniustitiae; et malorum omnium causa, invidentia, commune omnium studium et quotidianum atque forensis meditatio erat. neque enim ullus nostrum hoc satagebat ut de proximo bene mereretur, sed ut illi invisum aliquid malumque inferret stolidè machinabatur. nec ut ex suo egenti tribueret, implens quod misericordiae est, animo reputabat, sed ut de alieno substantiam augeret, gentilibus suis pugnabat, cum se invicem deriderent, mutuo caederent, alter alteri calumniam strueret ac detraheret, nullum non malum secum ipsi excogitarent, pupillos suffocarent, viduarum fines invaderent, inimicitias necterent. enimvero quis horum omnium exitus? torpet animus rerumque magnitudini linguam iniicere horret; nec rursus malorum, quibus iam perfuncti sumus, meminisse sustinebam, quia tamen fieri non potest ut istiusmodi narrationum memoriam vitemus, qua ratione nova quaedam ac terribilia narratio mundo relicti sumus, periculi magnitudinem narraturus accedo, ut et ipse cognoscas quaeenam sint peccati obsonia atque praemia (Rom. 6 23). cum enim luxu perditii essemus, voluptate liquesceremus ac mollitie flueremus, malisque omnibus institutis vitam duceremus; cum, ut psaltes concinit (13 3), omnes declinassent, simul inutiles facti essent, nec esset qui deum re-

τῆς φοβερῆς ἰκείνης ἐπειράθημεν ἀπειλῆς, μᾶλλον δὲ καταστροφῆς, ἢ οἰκειότερον εἶπω, ἢ δικαίως ἀνταποδόσεως.

14. Καὶ σκόπει πάνταυθα τοῦ θεοῦ τὸ φιλόανθρωπον, τοῦ μὴ βολομένου τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέφειν καὶ ζῆν αὐτόν. εἰδὼς γὰρ τὸ ἀκάθεκτον καὶ μοχθηρὸν τῆς γνώ-
 P 329 μης ἡμῶν ἐπὶ τὰ πονηρά, τί μηχανᾶται πρὸς τὸ τὴν ὁρμὴν ἐπι-
 σχεῖν τῆς κακίας καὶ ἐπιστροφῆς ἡμῶν ἐμβλεῖν αἰτίαν; πρῶτον
 μὲν τὴν ἤδη λεχθεῖσαν γέγονα πόλιν, τὴν Βέροϊαν λέγω, ἐπι-
 κατασεισθῆναι πεποίχε τοῖς περιώκοις ὡς πολλοὺς τῶν ἐκεῖσε
 συλληφθέντων ἐξαναλῶσαι, τί διοικούμενος ἐκ τούτου; ἢ ἡμεῖς 10
 πάντως τῶν ἐτέρους ἀπειλουμένων τὴν αἰσθησιν λαβόντες, τῶν
 ἰδίων κακῶν ἀποχὴν κἄν ὀψὲ γούν ποιησώμεθα καὶ πρὸς ἀρετὴν
 τὰς πράξεις ἰθύνωμεν. εἴτα ἐπειδὴ τούτου γενομένου οὐκ ἐνεδώ-
 καμεν τῆς κρατούσης ἐν ἡμῖν παλαιᾷ συνηθείας, ἔφ' ἕτερον εἶδος
 μηχανῆς μεταβαίνει, τὴν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι μέλλουσιν ἁμι-
 B ταμέλητα πράττονσι σιμφορὰν ἐν ἄλλοις προϋποδείξας. Δημη-
 τριάς γὰρ οὕτω καλονμένη τῆς Ἑλλάδος ἑτέρα πόλις, οὗ μακρὰν
 ἡμῶν ἀπωκισμένη, πολλῷ πλήθει τῶν οἰκητῶρων καὶ τοῖς ἄλλοις
 οἷς μέγα καυχῶνται πόλεις τῶν ἑγγιστα ὑπεραιρουμένη, οὗ πρὸ
 πολλοῦ τῆς ἡμῶν ἁλώσεως ἔργον ἐγένετο τῶν βαρβάρων. πολιορ- 20
 κηθεῖσα γὰρ ὡς μικροῦ δεῖν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὴν ἐν μαχαίρᾳ

3 τὸ τοῦ θεοῦ P
 21 πάντας?

9 πολλῶν P

19 ὑπεραιρουμένη AP

quireret, tunc tremendum illud minarum pondus experti sumus, quin immo, ut verius dicam, eversionis seu iustae retributionis.

14. Et considera hic quoque dei humanitatem, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (Ezech. 33 11). cum enim sciret projectam scelestissimamque animi nostri ad mala pronitatem, quid machinatur ac consilii init, ut perditum illum furorem inhibeat et ad conversionem inducat? primum quidem, quae dicta a nobis est, Berrhoem, urbem finitimam, cum tota vicinia terrae motu quassavit, adeo ut multi eo oppressi perierint. quid inde disponens ac procurans? ut nos scilicet, malorum divina ultione aliis inflictorum sensu percepto, tandem aliquando a propriis ipsi malis abstinereamus actusque nostros ad virtutem dirigeremus. deinde, quia ne illo quidem casu de veteri vigente in nobis consuetudine quicquam remiseramus, ad aliud machinae genus transit, in aliis ante specimen edens eius calamitatis quae nobis ipsis obventura esset, dum nulla paenitudine peccaremus. Demetrias namque sic dicta, Graeciae alia urbs, haud longe a nobis dissita, tum accolarum frequentia tum rebus aliis, quibus urbes altum sapere ac gloriari solent, supra finitimas alte supercilium tollens, haud multo ante nostrae urbis excidium in barbarorum potestatem venit. obsessa enim ac capta, ut pene omnes qui in ea erant gladio ceciderint, nihil aliud

πιστεῖν, οὐδὲν ἕτερον παρεῖχε νοεῖν ἢ τοῖς κακοῖς ἡμᾶς ἐπιμένον-
τας τὴν ὁμοίαν πείραν τῶν πραγμάτων ἐκδέχασθαι καὶ καθάπερ
εἰς ἔμπυχον στήλην ἐν αὐτῇ τὰ κεχρεωσθημένα ἡμῖν ἀναγινώσκειν
παθήματα.

- 5 15. Ἀλλὰ μηδεὶς ἀπογαινόμενόν με οἰέσθω ταῦτα λέγοντα. ὅτι δι' ἡμᾶς αἱ πόλεις αὗται τῶν φοβερῶν τὴν πείραν ἐδέξαντο.
ὡφείλετο γὰρ αὐταῖς, ὡς οἶμαι, καὶ δι' οἰκίαν μοχθηρίαν ὃ κίν-
δυνος, ὡς καὶ ἡμῖν μετ' ἐλθντας, ἕξιας τῶν ἡμαρτημένων ἐκάστω
τὰς τιμωρίας ἐπάγοντος τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐν τοῦτοις καὶ ἡμᾶς οὐ
10 τὴν τυχοῦσαν ἀφορμὴν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιστροφῆς καὶ σωτη-
ρίας ἐκκόλον ἦν ἐξευρεῖν, τὴν ἐκείνων καυσιστροφῆν οἰκίαν ἀσφά-
λειαν ποιουμένους. ὅμως ἐπειδὴ τὸν νοῦν ἡμῶν εἶδεν ὃ τὰς καρ-
δίας ῥευνῶν πάσῃ σπουδῇ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ ἀγοῦσης ἐχόμενον, δι-
μηδεμίαν μὲν τῶν σωτηρίων ἐντολῶν καὶ παιδευτικῶν ἐνεργειῶν
15 ὑπολείψεισαν, εἰς ὧν αἰσθητικὴ καὶ νήφουσα ψυχὴ τὰ καλὰ
μεταμανθάνει, διαφεύγουσα τῶν χειρόνων τὰς πρῶξεις, δι' ἧς
ἐπέρχεται ἡ ὀργὴ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ὡς φησὶν ὁ ἀπό-
στολος, ἔδει δὲ τὴν κακίαν ἐκτριβῆναι, ἵνα μὴ τῇ ἐπὶ πλεῖστον
προὔδῃ καὶ ἑτέρους λυμάνοιτο, διὰ τοῦτο ἀφῆκεν ἡμῖν ἐπενεχθῆ-
20 ναι τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ φρικώδη πληγὴν, ἵν' ὑπερ ἄλλων
πυσχόντων ἡμεῖς οὐκ ἐδιδασκόμεθα, τοῦτο ἡμεῖς παθόντες ἄλλοις
ὑπόδειγμα ποιησώμεθα.

5 λέγειν?

12 οἶδεν AP

14 μηδεμίαν] καὶ μηδεμίαν?

cogitandum animis ingerebat quam fore ut qui in malis perseveraremus, parem in nos ultionem exciperemus, et ut velut in animata columna ac cippo, quae nobis debita essent mala diraque, perscripta legeremus.

15. Nullus tamen existimet, dum haec ita pronuntio, me velle hasce urbes nostri causa tremenda haec expertas fuisse illisque malis factas obnoxias. nam et illis, opinor, ob ipsam earum pravitatem, aeque ac nobis post ipsas, animadversio debebatur, deo scilicet singula quaeque scelera digne ulciscente. verum in iis nos quoque haud levem occasionem melioris frugis ineundae atque salutis facile fuit invenire, ita nimirum ut earum casu noxaeque res nostras in tuto collocaremus. verum enimvero quia is qui corda scrutatur (Psalm. 7 10) animum nostrum omni studio haerere noverat viae quae ducit ad interitum, cum nihil ei salutarium mandatorum castigationumque deesset, quorum sensu ad sobrietatem reductus animus mutato consilio, quod honestum ac officii est, condiscit, vitans scelera ob quae ira ingruit in filios inobedientiae, ut ait apostolus (Ephes. 5 6), decebatque malitiam elidi ac aboleri, ne maius incrementum faceret atque aliis noxam inferret, ideo tremendam illam atque horrendam plagam nobis inflixit, ut quod aliorum malis praemoniti non didiceramus, eius nos aliis, nostro ipsi periculo, exemplo essemus ac documento.

- P 330 16. Ἀλλὰ τί δεῖ μακρολογεῖν; κυριὸς γὰρ ἦδη τῶν καιρῶν διηγημάτων ἐφάπασθαι, καὶ ὅπως τὴν ὀδυνηρὰν ἐκείνην πολιορκίαν ἐπέστημεν παραστήσαι τῷ λόγῳ, ὥς εἶναι τοῖς μετέπειτα τουθεσίας ὑπόθεσιν καὶ ἐναργοῦς διδουκαλίας πυραΐνεσιν. ἐν τούτοις γὰρ ὄντων ἡμῶν ἤκέτις ταχυδρόμος ἄγγελος ἀπὸ τοῦ 5 κρατοῦντος τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα, Ἀέοντος τοῦ γιλιεσεβοῦς ἀνακτος, τὴν ἐφοδὸν τῶν βαρβάρων, λέγω δὴ τῶν δυσωνύμων Ἀγαρηνῶν, καταμηνύων καὶ ὥς τάχα ὀπλίσσεται, πρόσφυγας τινὰς ἀπ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν βαρβάρων ἀφίχθαι λέγων, καὶ τὴν B βουλὴν αὐτῶν, ἥτις ἐστὶ, προεπόντιος τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τήνδε πεποιήνται, ὑπὸ πολλῶν ἤδη τῶν ὑπ' αὐτῶν προχειρωθέντων βεβαιωθέντες ὥς ἀτελίστος ἐστὶν ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν μέρους καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν νηῶν μάχαις ἐπιχειρητός. ταύτης οὖν ἀγγελθείσης τῆς πονηρᾶς ἀγγελίας, θροῦς μὲν ἐγένετο κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ φόβος καὶ τάρμος, ἄσυνή- 15 θους πράγματος καὶ φοβεροῦ ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν ἐν ἀρχαῖς προσπεσόντος, ἐβουλευσάμεθα δέ, οἱμοι, τὴν οἰκίαν περιποιήσασθαι σωτηρίαν, καὶ ὅσα πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἄμυναν καταρτίζειν, C καὶ πρὸς τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον διεγείρεσθαι. πλὴν ἔκαμνε μὲν ὁ λογισμὸς ἐκίστον καὶ ταῖς ἄλλαις μερίμναις τῆς ἀπειρίας τοῦ 20 μάχεσθαι, μήπω τοῦ πράγματος ὧν ἐν πείρᾳ, μηδ' ὅπως τὴν ἀρχὴν λαμβάνει δεδιδυγμένος· πλέον δὲ τὸ μὴ ἐπιτήδειον εἶναι τὸ τεῖχος ἔνθα καὶ τὴν προσβολὴν ἐσκοποῦμεν, εἰς ἀπάντων ψυ-

23 τὸ om P

16. Sed quid necesse orationem trahere? iam enim tempus est necessaria rerum momenta aggredi, ac modum quo diram illam obsidionem pertulimus sermone referre, quo scilicet inde posteris admonitionis argumentum ac ratio claraeque doctrinae adhortatio sit. etenim cum res nostrae ita se haberent, celer quidam cursor nuntius a Leone, piissimo imperatore tum imperii Romani sceptrum moderante, venit: barbarorum (inauspicati scilicet nominis atque ominis Agarenorum) irruptionem denuntians, ad arma statim convolare iubet. venisse profugos quosdam ex ipsis barbaris, eorumque consilii imperatorem praemonuisse: impetum omnem versus Thessalonicam vertere, ea scilicet ratione, quod ex pluribus iam ab eis bello captis ac subiugatis certo didicerint, qua parte respicit mare, nullis eam cingi moenibus exque navibus conserta pugna facile expugnari posse. malo hoc igitur allato nuntio per totam urbem rumor diditur, timorque ac titubatio omnes occupat, insueta plane re atque tremenda tum primum nostris auribus illapsa. eo nobis (heu!) versa consilia, ut salutem nostram tutaremur, ac quae arcendo hostes essent omnia pararemus, atque ad bellum sustinendum animis excitaremur. verum concidebat cuiusque animus, cum aliis disiectis curis, quod bello inexperti eramus nulloque rei usu, nec ut ipsa eius ducenda exordia noveramus; tum vero magis quod murus nihil idoneus erat, quo et

χάς κατεβίβιζε· καὶ γὰρ ἦν ὡς ἀληθῶς ὕποπτον, οὐ μόνον τοῖς
 ἀπειροπολέμοις καὶ ἀόπλοις ἡμῖν, ἀλλ' ἤδη καὶ αὐτοῖς τοῖς γηγιν-
 νασμένοις καὶ προαποκειμένοις ἔχουσι τὰς τῶν τοιούτων πραγμά-
 των αἰτίας. (17) ἐβουλενσάμεθα δ' οὖν, εἴ τι καὶ δεῖαι πρῶ-
 5 τειν, ἐν αὐτῷ πρῶτειν τῷ τείχει καὶ πρώτης ἔχουσθαι τῆς αὐτοῦ
 ἀσφαλείας καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον μεταποιήσεως. οὐ συνεβούλευε D
 δ' ἡμῖν τοῦτο τέως ὁ ταύτην ἡμῖν τὴν ἀγγελίαν πρὸς τοῦ βασιλέως
 κομίσας (Πετρωνῆς δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, τῷ καταλόγῳ τῶν πρω-
 τοσπαθαρῶν ἐναριθμούμενος, ὃς ἦν ἐπιτετραμμένος ἐγχερόμενος
 10 μικρὸν τῇ πόλει καὶ τινος αὐτῇ μεταδοῦναι βοήθειας καὶ δεούσης
 ἐν τοῖς πράγμασι συνεργείας), ἄλλην δὲ σοφωτάτην ἔλεγεν ἔξε-
 ρεῖν ἐπίνοιαν, ὡς λίαν ἐνεργῇ καὶ σωτήριον, εἰ μὴ καὶ ταύτης αἰ
 προδοποιῶσαι τὴν καθ' ἡμῶν ἀπώλειαν ἁμαρτίαι ἀναίρεσιν
 καθυπέβαλον. ἐλλόγιμος γὰρ ὦν ὁ ἀνὴρ καὶ πολλὴν πραγμάτων
 15 ἱσχυρῶς πείραν, καθ' αὐτὸν συνιδῶν ὡς εἰ θελήσοι τοῦ τείχους P 331
 τῆς οἰκοδομῆς ἐπιμεληθῆναι, καὶ κόπους παρῆξει τῇ πόλει καὶ
 πλὴν οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ περὶ τούτου φροντισάντων ὀνήσειν,
 ἔφ' ἕτερον εἶδος ἀσφαλείας (καὶ σκόπει πῶς ἐδφνὲς καὶ ὑμῶν)
 τὸν τοῦν μετηγάγετο. εἰδὼς γὰρ ὡς ἡμῶν περικλύζεται τὸ κατὰ
 20 νότον μέρος τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἐδάτων, ἐκείθεν δὲ
 προσπίπτοντος τοῦ πολέμου ἐνδερώς ἔχειν τοὺς βαρβάρους πᾶν
 ὅτιον βούλοιντ' ἂν ἐν αὐτῷ διαπράξασθαι, μηδενὸς κωλύοντος

2 αὐτοῖς γεγνησάμενας ἔχουσι P

20 ἀπὸ AP

hostium impetum expectabamus, omnium animos desperatione mergebat.
 ac sane res suspecta erat, non solum nobis bello inexpertis ac inermi-
 bus, sed et si qui iam exercitati istiusmodi rerum causas apprimè cal-
 lerent. (17) itaque in eam sententiam ivimus, si quid esset molien-
 dum, id esse in ipse muro conandum, et ante omnia illius securitati et
 in melius refectioni prospiciendum. cogitata non laudabat qui ab impe-
 ratore nuntium nobis attulerat (Petronae nomen erat), vir protospathi-
 ariorum adscriptus catalogo; cui erat impositum ut paululum in urbe com-
 moraretur opemque suam conferret et rebus debita subsidia submini-
 straret. is aliud sapientissimum consilium, quippe valde efficax ac sa-
 lutare, se invenisse aiebat, nisi illud quoque scelera nostra dissipas-
 sent, quae nostro excidio sternebant viam. namque cum aliis vir ille,
 sed maxime rerum experientia praestaret, intra se ipsum examinans, si
 in exstruendis muris cura adhiberetur, maxima urbi adfutura incom-
 moda, et nihilò magis iis se profecturum qui ante ipsum simile opus
 aggressi essent, ad aliud securitatis genus (et nota quam aptum ac
 peropportunum) animum advertit. considerabat enim, cum pars urbis
 noto adversa marinis aquis tota circumlueretur, si inde barbari arma
 movissent, quicquid libuisset, in ea facile effecturos, cum nemo ipso-
 rum ascensui in muros (ipsos humiles ac terrae contiguos) impedimento

- αὐτοὺς ὑπεράνω τῆς οἰκοδομῆς γενέσθαι τοῦ τεύχους διὰ τὸ πρόσ-
γειον καὶ χθαμαλώτατον εἶναι τὰς τε νῆας μᾶλλον ὑπερανέχον ἐκ
B τοῦ κατὰ πρύμναν μέρους, καὶ ἀπὸ μειωτέρου δύνασθαι τοὺς ἐν
ταῖς ἐπάλξεσιν ὄντας κατατιτρώσκειν, ἐβουλεύσατο φραγμὸν τινα
καὶ τετεγνημένην ἐνέδραν ἐν αὐτοῖς ἐγκρύψαι τοῖς ὕδασι, ὡς ἂν 5
καὶ τῇ πόλει τὸ ἀσφαλές καὶ τοῖς ἐγθροῖς ἐμπόδιον κατ' αὐτὸ
γένηται. πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἐκ μονολίθου γεγλυμμένοι τύμβοι κατὰ
τε τὸ πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν μέρος τῆς πόλεως, ἐν οἷς πάλαι
τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς οἱ τήνδε κατοικοῦντες ἐνεταφίαζον "Ἕλληνες"
οὓς καὶ συνάγων καὶ τινι παραδόξῳ μεθόδῳ, ἣν αὐτὸς μόνος 10
ἐξεῦρε, τῇ θαλάσῳ βυθίζων, καὶ ὡς ἀπὸ μικροῦ τινὸς διαστή-
C ματος στοιχηδὸν τοῦτους τοῖς ὕδασι ἀποκρύβων, θαλάσσιόν τε
καὶ ξύλον ἔρυμα καὶ τοῦ πρὸς ὕψος τῇ χέρσῳ προσβληθέντος τεύ-
χους ὀχυρώτερόν τε καὶ ἀσφαλέστερον τῇ ἀληθείᾳ κατετεχνάζετο.
καὶ δὴ καὶ εἰς ἔργον ἂν ἐξέβη πᾶσαν ἀσφάλειαν τῇ πόλει περι- 15
ποιούμενον, ὡς μὴδὲ δύνασθαι τὰς νῆας πλησιάζειν τὸ παράπαν
καὶ τῆς ἑαυτῶν μεταδοῦναι βλάβης, εἰ μὴ καὶ τοῦτο διὰ τὴν
μοχθηρίαν ἡμῶν ἐκωλύθη καὶ εἰς οὐδὲν προεχώρησεν. (18) ἥδη
γὰρ περὶ τὰ μέσα που τοῦ κινδυνώδους τόπου πεφθακότος τοῦ
τοιούτου διαποντίου φραγμοῦ, καὶ πᾶσαν ἡμῶν ὑπόνοιαν ἐπίφο- 20
D βον καὶ ποιηρὰν ὑποτέμνοντος, ἵκετό τις ἕτερος, καὶ αὐτὸς πρὸς
τοῦ βασιλέως παμφθίς, τὸν εἰς τοῦτο πεμφθέντα Πιερωνᾶν
σπονδαίως μεταπεμπόμενος καὶ τὴν φροντίδα πᾶσαν τῆς πόλεως

2 καὶ χθαμαλώτατον om P

22 ταχθέντα A

esse posset: nam navium puppis ita eminebat, ut ex ea tanquam ex loco superiori in propugnaculis immorantes hostium iaculis obnoxii essent. statuit igitur aggerem quendam arteque factitatas insidias in aquis ipsis occultare, quibus securitas urbi simulque hostibus obstaculum foret. erant namque in tractu urbis ad orientem ac occidentem vergente plurima ex uno lapide excavata sepulchra, quibus antiquitus gentiles, qui eam inhabitaverant, suos mortuos condebant. haec ille in unum convehens, ac mirabili quodam artificio, cuius ipse solus sibi auctor existiterat, in mare demergens, et perparvo intervallo a se dissitos ordine tamen digestos inter aquas contegens, marinum quoddam ac pene innaditum munimentum, eo ipso muro qui ad continentem altiore structura eminebat validius ac securius, artificiosa vere sedulitate condebant. et iam opere praestitum fuisset, omnem urbi securitatem praestans, cum non possent naves appellere noxaeque urbem afficere, ni hoc quoque propter nostram improbitatem interruptum in nihilum recidisset. (18) cum enim prope iam circa medium loci periculosi per mare ductum sepimentum istiusmodi pervenisset, omnemque nobis metum ac malam suspicionem levaret, venit alius ab eodem imperatore missus, Leo nomine, qui in eam rem missum Petronam cito revocans, omnem

εἰς ἑαυτὸν μετατιθεῖς* Αἶων δὲ οὗτος ἔκαλεῖτο, πάσης τῆς περι-
χώρου προχειρισθεὶς σιρατηγὸς καὶ πᾶσαν ἐπιμελειῶν τῶν πρὸς
τὴν μάχην ἐντρεπιζομένων πραγμάτων ἀναδεξάμενος. ἤ καὶ ἔδοξε
τὴν τοῦ ἔργου τούτου σχολάσαι τέως φροντίδα, καὶ τοῦ τείχους
5 τὴν οἰκοδομὴν ἐξανύσθαι. ἅμα γὰρ ἦκε, καὶ μεθίστησαν εὐθὺς
τὸν δῆμον ὑπαντα τὸν εἰς τοῦτο τεταγμένον πρὸς τὸ τὰς χρειώδεις
ἕλας τοῖς τεχνίταις ἐπικομίζειν, ὥς ἂν τῇ πολυχειρίᾳ τυχὸν καὶ τῇ
τῶν δούτων δαψιλῇ χορηγίᾳ τὸ σπονδαζόμενον εἰς ἔργον ἄγοιτο. P 332
ἦδη μὲν οὖν πάλιν τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἦν ἐνεργῇ. ἀλλ' ὅσον ἐδό-
10 κει τὸ πρὸς ὕψος ἐγειρόμενον τοῦ τείχους τὴν τῶν ἐναντιῶν ἀπειρ-
γεῖν κακόνοιαν, τοσοῦτον ἐφαίνετο τὸ λείπον τοῖς πολίταις ἡμῖν
παντὸς κινδύνου καθυπεμφαῖνον ὑπόνοιαν. οὔτε γὰρ ἦσαν διορ-
θωθῆναι δυνατῶς εἶχε πολλῶ μήκει διατεινόμενον πρὸς τὸ μηκέτι
τὴν ἐξ αὐτοῦ συμφορὰν ἡμῶς ὑποπτέειν, καὶ ὁ χρόνος τὴν τῶν
15 πολέμων ἔφοδον ἐφαστάναι προεμαρτύρατο μήπω τοῦ μέσου χώ-
ρου τῆς οἰκοδομῆς ἀψαμένης, ἐξ οὗ καὶ τὴν βλάβην ἐνωπτερό-
μεθα. ἀγγελίαι γὰρ τῶν προτέρων φοβερώτεραι καὶ συχνότεραι B
τὰς ὑπαιάντων ἡμῶν ἀκοὰς περιεθρύλουν, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐγ-
γίζειν ἦδη τὸ πλεῖστον τοῦ πλοῦς διανύσαντας. οὐκ ἦν γὰρ ὅπου
20 καὶ πρὸς μικρὸν ἀπὸ τοῦ ἐμβραδύναι, διὰ τὸ τὰς πλείους νήσους
ἐπ' αὐτῶν προεκπορθηθῆναι, καὶ τὰς πρὸς θάλασσαν ἐχούσας
πόλεις τὴν οἰκισιν τῇ καταπλήξει μόνῃ τῆς ἀκοῆς αὐτῶν πρὸς φυ-

3 τὴν om P

in se civitatis curam recepit. Leo itaque finitimae omnis regionis ac provinciae praetor creatus, omnisque bellici apparatus cura in se trans-
lata, coepti huius operis laborem interim intermittendum putavit, muro-
rum contra exstructionis opus absolvendum. statim enim atque appulit,
omnem mox multitudinem in hoc constitutam ad necessariam artificibus
materiam convendam transfert, quo scilicet laborantium multitudo et
copiosa necessarium rerum suppeditatione substructionis murorum de-
stinatum opus efficeret. iam itaque huic operi diligentia habebatur, rei-
que instabant. quantum enimvero sublatus in altum murus hostium de-
stinatam malitiam arcere videbatur, tantum nobis civibus, quod eius re-
liquum erat, mali omnis ac periculi suspicionem sensumque coniectura
haud levi ingerebat. non enim totus, in longitudinem nimiam expansus,
ita reparari poterat ut omnem deinceps expectatae ex eo cladis timo-
rem auferret; tempusque iam prope hostium irruptionem instare testa-
batur, cum necdum structura medium ipsum locum attigisset, ex quo
nobis suspectum malum et exitium foret. nuntii enim prioribus terribi-
liores ac crebriores nostrum omnium aures obtundebant, iamque barba-
ros prope imminere, maxima parte navigationis illis expleta, neque
enim erat quod vel minimum eis moras inilceret, cum iam plerasque in-
sulas populati essent, urbesque maritimae sola auditus eorum constor-

- γῆν ἐκτραπήναι, καὶ μηδὲν ὑπάρχειν ὃ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἢ τὴν
 τῶν ὀπλῶν συνέχειαν ἔξαρκεῖν ὑπομείναι. τίτταρος γὰρ ὁμοῦ καὶ
 πεντήκοντα τὰς βαρβαρικὰς εἶναι προέλεγον νῆας, οὐδὲν ἤτιον
 πόλειος ἐκάστης αὐτῶν τῷ μεγέθει καὶ ταῖς ἄλλαις κατασκευαῖς
 C τυγχανούσης, ἐν αἷς ἦν παμμυγῆς τις ὄχλος ἀπονενομημένων καὶ 5
 μανιωδῶν, τῶν τε τὴν Συρίαν οἰκούντων Ἰσμαηλιτῶν καὶ τῶν
 ὁμοροούντων Αἰγυπτίοις Αἰθιοπίων, πάντων αἰμοβόρων καὶ θη-
 ριογνώμωνων ἀνθρώπων, πολλὴν τὴν ἐν τοῖς φόνοις ἐπιστήμην
 ἐξησχημένων καὶ ταῖς ληστρικαῖς ἐπινοίαις τὰς σφαγὰς ἐμιμελητη-
 σάντων, ὥς μὴ δύνασθαι τινα καὶ ἀκοῇ τὴν τοῦτων ἐκδέξασθαι 10
 πείραν, ἀλλὰ σπεύδειν ἕκαστον ὑποχωρεῖν τῆς ἐνεγκαμένης, κρεῖτ-
 τον ἡγοούμενον τὴν μετὰ θηρῶν ἀγρίων ἐν τοῖς ὕρεσιν οἴκησιν ἢ τὸ
 ὕπ' αὐτῶν ληφθῆναι καὶ πολυώδυνον ἀπενέγκασθαι θάνατον.
 D 19. Πλὴν ἐν τοῦτοις τοῦτων ἐχόντων πάλιν προβεριώτερός
 τις τῶν ἤδη λεχθέντων ἐξελέλυσθιν ἄγγελος, τῶν βερβάρων τὴν 15
 ἔφοδον πλησιέστερον οὖσαν ἡπασι προδηλῶν. Νικήτας δὲ οὗτος
 ἐκαλεῖτο, στρωτηγὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐν τοῖς βουλευμασιν
 εὐταξίαν. οὗτος ἐλθὼν συνεπαμῦναι τῇ πόλει κατηγγυᾶτο (εἰς
 τοῦτο γὰρ ἔλεγεν ἀφ' ἑχθροῦ), καὶ εἴ τι δέοι πρῶττειν, ἐτοίμως ἔχειν
 καθυπετίθετο. πλὴν ὅτι συνέβη τι καὶ τοιοῦτον γενέσθαι μεταξὺ 20
 τῆς προσδοκίας τῶν πολεμίων ἐξ ἐπινοίας τοῦ σκανδαλοουργοῦ καὶ

5 οἷς P 15 τῶν ante βαρβ. om P
 hisius pro ἀταξίαν

18 εὐταξίαν Combe-

natione ac pavore fugam arripuissent, nihilque esset quod eorum impe-
 tum subsistere aut constipatam aciem sustinere posset. quattuor enim
 supra quinquaginta simul esse barbaricas naves nuntiabant, quae sin-
 gulae orbibus magnitudine ac reliquo apparatu exaequabantur, in quibus
 promiscua vesanorum hominum ac furentium turba veheretur, tum Ismae-
 litarum, qui Syriam inhabitant, tum Aethiopum Aegypto confinium,
 cruentorum omnium ferinisque animis atque indole praedictorum, qui
 caedium arte plurimum exercitati essent, latrociniiisque olim dediti fusi
 noxam cruoris necisque studium omne habuissent, ut nec vel auditu eo-
 rum quisquam periculum sustinere posset, sed singuli quique festine
 patria excederent, quibus potius esset in montibus cum feris bestiis
 habitare quam ut ab eis capti aerumnosa morte diroque cruciatu peri-
 rent.

19. Ceterum rebus se ita habentibus, rursus alius nuntius dictis
 iam ac superioribus terribilior venit, barbaros quam proxime adesse
 omnibus referens. Nicetae nomen fuit; qui ut dignitate, sic consiliis
 componendo civitatis ordine dux erat. suo is accessu opem se urbi alla-
 turum pollicebatur: ad hoc enim aiebat se venisse; ac si quid agendum
 esset, ad omnia se paratum affirmabat. verum enimvero per eam in-
 terim suspensam hostium expectationem, scandalorum auctoris ac ne-

πονηροτάτου δαίμονος. ὁ γὰρ ἤδη λεχθεὶς στρατηγὸς τοῦτω δὴ
 τῷ τειωστί παραγεννημένῳ Νικήτῃ αὐτοῦ που περὶ τὴν οἰκοδομὴν P 333
 τοῦ τείχους κατ' ἀρχὰς ἐντυγῶν ἵππῳ ἰφελζόμενος, ὡς τὴν συνήθη
 πρὸς τὸν φίλον ἔδοξεν ἐκκληρῶσαι τῷ ἀσπασμῷ προσηγορίᾳ, καὶ
 5 αὐτὸν ἵππῳ ἐγκαθεζόμενον, τοῦ ῥυτῆρος ἀμελήσας δεινὸν τι πέ-
 πονθε πρῶγμα καὶ πολλῶν δακρύων ἐπάξιον. ἐκταραχθέντες οἱ
 ἵπποι, καὶ πλὴν οὗτος ἐφ' ὃν ὁ στρατηγὸς κεκαθίκει, τῇ φυσικῇ
 μυνίᾳ πληγείς τὸν τε ἀνχένα σιμῶσας καὶ τὴν κόμην φρεῖζας, ὄρ-
 θιον ἀρθεὶς τῆς ἕδρας αὐτὸν ἀπεβάλετο, καὶ ἐκ τοῦ πρὸς οὐρὰν
 10 κυβιστήσας καὶ πρὸς τοῦδαφος ῥίφεις τὸν δεξιὸν τε μηρὸν καὶ τὰ
 πρὸς τὴν κοτύλην μέλη θλασθεὶς ἐλεινὸς ἦν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ζωῆς
 ἀπεισιπνῶν· ὃν οἱ τῆς στρατιωτικῆς τάξεως δορυφόροι παραχρῆμα B
 ταῖς χερσὶν ἀνελόμενοι ἀπῆγον οἴκαδε, μηδὲν ὥς εἰκὸς περὶ τῶν
 προκειμένων πραγμάτων τοῦ λοιποῦ φροντισόμενον. ἔκειτο δὲ ὁ
 15 ἀνὴρ ὀδύναις ἀφορητοῖς βληθεὶς, οὐκ ἔχων ᾧ τινὶ πρῶτον τὸν
 νοῦν ἐπαφῇσει. εἴλκε μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ φροντίς τοῦ προσδοκωμέ-
 νου κινδύνου, πῶς καὶ τίνα τρόπον περισώσει τὴν πόλιν ἐκ τῆς
 ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων· ἀνθεῖλκε δὲ τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν πλὴν
 ἡ δριμύτης ὀδύνης καὶ τὸ θάνατον ἀπειλεῖν τῶν πληγέντων μελῶν
 20 τὸ πάθος, καὶ ἀνέπειθε μηδὲν ἔτερον προτιμᾶν τῆς ἑαυτοῦ σωτη-
 ρίας. καὶ οὕτως ἐν μεθορίᾳ δύο χαλεπῶν κείμενος καὶ ἐξ ἑκατέ-
 ρου νικώμενος πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν ἦν τῶν δεόντων ἀνεπιτήδευος.

5 ἵππον A 8 καὶ τῆς — 9 ἕδρας om P 12 τῆς om P
 13 μηδενὸς εἰκὸς AP 17 ἐκ om P 21 καὶ om ante οὕτως P

quissimi daemonis machinamento, eiusmodi aliquid accidit, ut nempe
 laudatus praetor, dum in Nicetam, qui nuper advenerat (ubi tum is ex-
 struendo muro operam dabat) equo insidens incidisset, et cum eo quasi
 amico consuetam mutuis complexibus salutationem complere visum esset,
 ipso quoque equo insidente, nec caute satis frena tenens, diro casu
 multisque lacrimis prosequendo laederetur. nam obturbati equi, et im-
 manius is quo ipse ferebatur, naturali furore percitus, reducta cervice
 atque rigide erecta iuba, rectum sese sustollens eum sede expulit; qui
 per caudam devolutus et in solum prostratus, coxa dextra et circa co-
 tylen membris collisis, ita misere habitus est ut et de vita ipsa despe-
 raret. eum militaris cohortis satellites, statim manibus sublatum, do-
 mum adduxerunt, nullam, ut par est, deinceps eorum quae in manibus
 essent curam habiturum. iacebat itaque vir intolerandis affectus dolo-
 ribus, nesciens cui primum animum adhiberet. trahebat enim ipsum im-
 minentis periculi sollicitudo, quomodo quave ratione urbem ab invasione
 barbarorum tutam servaret; magis vero contra trahebat ad seque retra-
 hebat acerrimus dolor et membrorum fractura, quae mortem minitaba-
 tur, propriaeque salutis reliqua posthabenda illi suggerebat. sic in me-
 dio duorum malorum positus ac utroque fatiscens, quicquid necessariae
 operae incumberet, ineptissimus erat, nihilominus nos urgente rerum

Theophranes contin.

33

πλὴν διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ καιροῦ πύργους τινὰς ξυλοσυνθέτους τῷ διερρηκῶτι μέρει τοῦ τείχους ἡμεῖς δομησάμενοι τε καὶ προσπελάσαντες ὀλίγην τινὰ παρέρχομεν ἑαυτοῖς χρηστῆς ἑλπίδος ἀναψυχῆν, ὥς δῆθεν ἀφ' ὕψους τοὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐρχομένους ἀπειργεῖν καὶ μὴ παραχωρεῖν αὐτοῖς πλησίον ἵνα τοῦ τείχους καὶ τὰς κακοβουλίας αὐτῶν ἐνεργεῖν. ταῦτα δὲ σπευδόντων ἦν ἐφευ-
 D ρήματα, τῆς ἀνάγκης τοῦ φόβου τὰς ἐπινοίας τῶν μεταίμων ὑποβιλοῦσης, εἰ καὶ ὅτι, καθὼς τις ἔφη σοφός, ἐμυῖχάνον ἔστιν ἔπαν τὸ πιεζόμενον. οὐκ ἦν γὰρ ὅστις ἐν ἡμῖν βεβαίως κατὰ τοῦ μέλλοντος σκέπεται ἢ τῆς τῶν ἐλπίζομένων ἐκβάσεως. 10

20. Ὅμως ἐπειδὴ τοῦ στρατηγοῦ πληγέντος ἡ περὶ ἡμῶν ἄπασα φροντίς εἰς τὸν ῥηθέντα μετῆι Νικήταν, ἤρχετο καὶ αὐτὸς τὰ παρ' ἑαυτοῦ τὸ κατὰ δύναμιν ἐπιδείκνυσθαι, ἔλεγε δὲ καὶ τῶν πλησιοχώρων Σκλαβήνων, τῶν τε ὑφ' ἡμῶς τελούντων καὶ τῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Στρυμόνος, πληθὺς πολλὰ προστετάχθαι συν- 15
 P 334 λάσαι τῇ πόλει, τῆς τοξικῆς ἐμπείρων, ὥς ἂν μὴδ' ἡμεῖς τυχὸν εὐρεθῶμεν τῆς τῶν ἐναντίων ἐνδόντες παροπλίας, ἀλλ' ἔχομεν οἷς τὴν πρώτην αὐτῶν ἀποκρουσόμεθα προσβολήν. ὃ καὶ εἰς ἔργον ἄγειν προεθυμείτο· ἐπιστολὰς γὰρ χαράζας διὰ πάσης ἐξέπεμψε τῆς περιχώρου, ἥκειν τὸ τάχος πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμφὶ τοὺς Σκλα- 20
 βήνους κατεμπεινύδων, ἕκαστον αὐτῶν ὡς οἶόν τε ἦν ὀπλισάμενον. ἐξ οὗ δὴ καὶ συνέρρεον ὀλίγοι μὲν τινες ἀφελεῖς, οὐκ ὅσοι

5 εἶναι P
 corr Combesius

6 ἐφευρέματα A

15 τῶν στρατηγῶν AP:

articulo, turribus quibusdam ex ligno congestis in parte muri collapsa exstructis atque admotis, lenioris nobis spei pusillum aliquod refrigerium suscitavimus, tanquam qui e loco superiori pugnatum e mari venientes arcere, nec muro accedere sinistraque explorare consilia sinere habemus. sed erant haec festinantium subtilia inventa, cum videlicet metus necessitas inania haec excogitanda menti ingereret; tametsi, quod ait sapiens quidam, ingeniosum atque solers est quicquid premittitur. nemo enim in nobis erat qui firmis rationibus adversus futurum sive mala quae eventura exspectabantur deliberaret.

20. Verum quoniam laeso praetore nostri omnis cura in dictum Nicetam translata erat, coepit ipse quoque pro virili, quae suarum partium erant, exhibere. aiebat vero vicinorum Sclavenorum, tum eorum qui sub nostra ditione erant, tum qui sub potestate ducis Strymonis, ut imperatum erat, magnam multitudinem in urbem concessuram, sagittandi arte instructissimam, ne ipsi forte pro hostium armatura ac potentia non satis instructi inveniremur, sed haberemus unde primam illorum aggressionem propellere possemus. quod et opere praestare enixe conabatur. exaratas enim epistolas in omnem circumvicinam regionem misit, serio urgens circumiacentes Sclavos, ut quam celerrime, pro eo ac cuique licebat, armis instructi convenirent; quo et factum est ut

δὲ τὴν χρεῖαν πληρῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπαρθῆμενοι καὶ πρὸς τὴν
 μάχην ἀπαράσκευοι. τοῦτο δὲ συνέβαινεν ἐκ τοῦ σκαιοῦς τινὰς
 εἶναι καὶ πονηροτάτους τοὺς ἐμπειπιστευμένους αὐτοὺς ἄρχοντας, **B**
 τὸ οἰκεῖον μᾶλλον συμφέρον ἤπερ τὸ τοῦ κοινοῦ σκοποῦντας, καὶ
 5 τῷ πλησίον ἐξ ἔθους ὄντας ἐπιβουλεύεσθαι, δωροληψίαις τε ἐπι-
 μαινομένους, καὶ μηδὲν ἄλλο προτιμῶν τῆς τούτου ἐμμελετήσαν-
 τας κτήσεως. καὶ δις γὰρ καὶ τρίς καὶ πολλάκις διὰ γραμμάτων
 ἐκφοβεῖν πειρωμένοι τοῦ προλεχθέντος Νικήτα τὸν στρατηγὸν
 Στρυμόνος, καὶ τῆς βραδυτῆτος αὐτὸν κατατιτωμένον, καὶ ὡς εἴ
 10 τι πάθος κινδύνου παρόντος ἢ πόλις, αὐτῷ μόνῳ τὴν αἰτίαν ἐπὶ
 τοῦ κρατοῦντος καταψηφίσεται, οὐδὲν ἥτιον ἢ πρότερον εἶχε τῆς
 συνήθους ἐκείνος κακοβουλίας ἐχόμενος, πρῶτον μὲν τοῦ Θεῖου **C**
 ἔπειτα δὲ τοῦ ἀνθρωπίνου φόβου ὑπεριδὼν, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς
 τοσαύτης πόλεως εἰς μηδὲν θέμενος, οὔτε αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ οὔτε
 15 τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄντων ἐλθεῖν καὶ συνεπαμῶναι τοσαύτῃ συμ-
 φορῇ περιστοιχισθεῖσιν ἡμῖν ἐβουλεύσατο, ἀλλὰ τῇ προσδοκίᾳ τοῦ
 αἰετῆ παρῆναι μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τοῦ πολέμου πάντας ἡμᾶς
 ἀποπλανήσας, ἔλαθε συμπεράνας τὴν καθ' ἡμῶν ἐπιβουλὴν καὶ
 τῷ ὀλέθρῳ μέγα καὶ κομρὸν ἐγγελάσας, ᾧ συνεσχέθημεν.
 20 21. Οὕτω δὲ τῆς ἀπὸ τῶν συμμάχων Σκλαβήνων ἀπο-
 βουκοληθέντες ἑλπίδος, καίτοι οὐδ' ἡμεῖς ὄντες ἐπαρθῆμενοι, **D**
 ἀλλὰ πολλῷ πλήθει τὴν χρεῖαν ἀποπληροῦντες καὶ λίαν τὴν τῶν

4 ἦτοι P

6 τούτων?

10 ἢ om P

17 ἡμᾶς om P

pauci quidam tennes accurrerent, nec quot necessitas postulabat, sed
 qui facillime numerari possent et ad pugnandum prorsus imparati essent.
 in causa erat quod morosis quibusdam et improbissimis ducibus illa pro-
 vincia demandata erat, qui propria commoda publicis anteferrent, et
 vicinis insidias struere assueti essent, ac muneribus inhiarent, nihilque
 eorum lucris sibi fortunatius ducerent. nam licet iterum tertioque ac
 saepius laudatus Nicetas missis literis Strymonis ducem terrere conatus
 esset, eique tarditatis dicam scriberet, ac si quid civitas praesenti pe-
 riculo gravior pateretur, illi uni adscribendum eiusque apud imperato-
 rem reum peragendum sancte assereret, haud tamen ille melior factus
 quicquam remisit de consueto suo malignoque consilio; quin primum di-
 vino deincepsque humano metu deposito, de tantae urbis excidio nihil
 curans, neque ipse per se venire neque pro se alium, qui sub potestate
 illius esset et suppetias ferret, nobis in summas adductis angustias vo-
 luit mittere; sed expectatione nunquam sui defuturi adventus ad extre-
 mum belli diem illudens, intentas adversus nos insidias imprudentibus
 nobis absolvit, et eo cui obnoxii facti sumus exitio magnum lepidumque
 insultans risit.

21. Sic vero indignis modis a sociis Sclavenis deludificati, tan. Ati
 neque nos essemus numeratu faciles, sed copiosa longe multitudine pro
 praesenti negotio sufficeremus atque barbarorum copias nimis superare-

βαρβάρων καθυπερβαίνοντες στρατιάν, ὅμως τὸ μηδεμίαν πείραν πολέμου ἐνυπάρχειν ἡμῖν. μηδὲ προαιποκειμένην ἔχειν τὴν περὶ τούτου μελέτην, φοβεράν τινα καὶ ἐκπλήξεως γέμουσαν τὴν ἔροδον αὐτῶν ἐνεποιεῖ. ἄλλως τε καὶ τὸ μηδὲν φθάσαι πρὸς τὴν τούτου ἐξευρεῖν ἄμυναν ποτηρὸν ἡμῖν κατεφαίνετο. καὶ γυνῆς μὲν χρήσασθαι τέως φορτικὸν ἦν· ἔμελλε γὰρ ἡμῶν ἐκτραπέντων πόλιν τε ὑλωθῆναι, καὶ τῶν προλεχθέντων σεβασμίων οἴκων ὃ τε P 335 διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λοιπῆς χρημάτων ὕλης ἀφαιρεθῆναι κόσμος ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ πανευαγεῖς οἴκοι πυρίκαυστοι γενέσθαι. ἡμῶν δὲ καὶ τὴν τῶν βαρβάρων ὑπεκκλίνοντες βλάβην, οὐκ εἶχο- 10 μιν ὅπως τὴν καθ' ἡμῶν τοῦ κραυζούντος ἀγανάκτησιν διαθώμεθα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἀνεκτὰ καὶ πάσης σωτηρίας ἐχόμενα, εἰ καὶ ὅτι πρὸς μνείαν μόνον ἐλθεῖν τῶν τοιούτων μήπω τοῦ κακοῦ τὴν πῦρραν ἐσχηρόσι παντὸς θανάτου χαλεπώτερον· τοῖς τοσούτου πράγματι χωρεῖν δῆλον, μηδὲν ἄλλο προεπισθέντας πλὴν τὸ 15 ἄβρὸν μεταδιώκειν καὶ τρυφηλὸν βίον, καὶ πολεμικοῖς ἁγῶσι μήπω B προγυμνασθέντας, ἔκστασιν ἡμῶν ἐνεποιεῖ καὶ φρίκην.

22. Πλὴν ὅτι τοῖς λογισμοῖς θατέρου τούτων παλαιότες, οὕτω τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας διετελοῦμεν. καὶ ὃ μόνον τοῖς ἀποροῦσιν ὑπολείπεται, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐσπουδάσομεν ἤδη, τοὺς ἀφάτους 20 τῆς θείας συμπαθείας οἰκτιριστοὺς καὶ τὰς τῶν ἁγίων προσειάς ἐπικαλούμενοι. κατεληφότες γὰρ τὸν προλεχθέντα πανευπρεπ-

5 τούτων?

11 διωθώμεθα?

15 προεπισθέντα A

17 προγυμνασθέντα A

mus, attamen quod nulla in nobis esset belli experientia nec ea re ulla nobis fuisset posita opera, formidabilem ac consternationis plenam eorum nobis aggressionem reddebat. praeterea etiam quod nihil ante excogitatum esset ad depellendam iniuriam, pessimi omnis nobis videbatur. et quidem uti fuga grave hactenus putabatur. nobis enim fugam arripientibus civitas desolanda erat, earumque, quas dicebam, venerabilium aedium ornatus omnis, auri argenti reliquae necessariae materiae, auferendus; aut etiam ipsae omni veneratione ducendae aedes igni exurendae: simul item barbarorum noxae declinantes, non erat quomodo imperatoris in nos indignationem caveremus. verum haec quidem tolerabilia erant maximeque salutaria, quanquam vel solum meminisse, cum necdum mali periculum fecissemus, omni morte graviora. talibus nimirum premi aerumnis nulla praevia exercitatione assuetos, sed delicate vitam agitantes et luxui deditos nec aliquo militarium certaminum usu edoctos, in metum nos ac angustias maximas coniciebat.

22. Ceterum variis cogitationibus distracti ac titubantes per reliquos insequentes dies, quod miseris reliquum est, hoc nos ipsi iam enitumur, ut scilicet quae nemo dicere valeat, divinae miserationis viscera sanctorumque patrocinia, votis invocemus. quippe venientes ad supra

στατον οἶκον τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὅσοι τε τὴν πόλιν οἰκοῦμεν καὶ ὅσοι ἐξ ἀλλοδαπῆς ἦσαν ἐπιήλυδες, ἄξιοι πᾶσαι καὶ ἡλικία, καὶ θρηνητοὶς χοροῦς συστησάμενοι, ἐπεβῶμεν τῇ μάρτυρι προστάτην ἡμῖν γενέσθαι κατὰ τῆς προσδοκωμένης ἀπει- C
 5 λῆς τῶν βαρβάρων, "ἰδιῆς" λέγοντες, "ὡ γενναῖε μάρτυς, τὸ θεῖον τῆς σῆς ἀντιλήψεως ἐν πολλοῖς κινδύνοις πολλάκις ἐπελ-
 θούσι τῇ πόλει σου, καὶ πᾶσαν ἐναντίων ἐπιβουλὴν διεσκέδυσας, καὶ ὀλέθρον πυντὸς ἀπειράτον ἀπὸ τῆς διετήρησας. δεῖξον καὶ νῦν, συμπαθέστατε, τὴν ἄμετρον σου περὶ ἡμῶς κηδεμονίαν, καὶ μὴ
 10 καυχῶσιν καὶ κατὰ τῶν ἡμῶν ἔθνη βάρβαρα καὶ ἀλλόφυλα, μὴ εἰδότε θεόν· μηδὲ διῶς βεβηλωθῆναι τοῦτον τὸν οἶκον, ὃν πᾶσα ἡ οἰκου-
 μένη κοινὸν ἱατρεῖον καὶ προσφύγιον κέκτηται, ὑπὸ ἐναντίων καὶ
 ἀθέων ἀνθρώπων, τὴν πίστιν ἡμῶν μυκτηριζόντων καὶ τὴν λα- D
 τρείαν ἔχονθρονούντων, καὶ τοῦτο μόνον ἔγκλημα κατὰ τῶν ἐπα-
 15 γόντων τὴν Θεοσέβειαν, καὶ θάνατον ἀπειλούντων ἄωρον καὶ ὀλέ-
 θριον. εἰ γὰρ καὶ μυρίων ἔσμεν ἄξιοι τιμωριῶν δι' ὅς ἐπράξα-
 μεν καὶ γῆς ἁμαρτίας, καὶ τῆσδε τῆς ἐπερχομένης καταστροφῆς ὑπόδικοι καθεσθῆκαμεν, ἀλλ' οὐκ ἔγνωμεν ἕτερον θεὸν εἰ μὴ τὸν
 σὲ στεφανώσαντα, δι' ὃν καὶ τοὺς θεοὺς ἄθλους διήνυσας, ὃν
 20 καὶ τῇ μιμήσει τοῦ πάθους ὑπεριδούσας, ἐξ οὗ καὶ τῶν πολλῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀπέληξας, καὶ ἡμῖν δειδώρησαι τεύχος ὀχυ-
 ρὸν καὶ ἀκλόνητον ἔρεισμα, τὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκείνους ποιοῦμενος P 336

memoratae praeclaro decore splendidissimam gloriosissimi martyris De-
 metrii aedem, tum omnes civitatis accolae tum ex variis gentibus ad-
 venae, omnis dignitas atque aetas, lamentabilique choro composito,
 sublato ad martyrem clamore patronum nobis fore adversus ingruentem
 barbarorum minaci ira interitum ac caedem rogabamus. "ostendisti" di-
 cebamus, "generose martyr, defensionis tuae promptam ardoreque animi
 opitulationem in multis haud raro periculis, quae tuam appetiere urbem,
 cunctisque adversariorum dissolutis insidiis ab omni immunem noxa ac
 interitu conservasti. ostende nunc quoque, miserantissime, tuam erga
 nos immensam curam; et ne glorientur adversum nos gentes barbarae
 et alienigenae, quae deum ignorant. neque vero dederis domum hanc,
 quam orbis universus communem morborum officinam medicam paratum-
 que refugium habet, ab impuris impiisque hominibus profanari, qui no-
 stram subsannant fidem cultumque spernunt ac religionem, atque hoc
 unum nobis crimen impingunt, quia sumus in deum, pietatem, mortem-
 que immaturam comminantur et exitium. licet enim innumeris digni su-
 mus supplicis ob ea scelera quae in terra commisimus, huicque ipsi quae
 ingruit, vastitati ac cladi sumus obnoxii, non tamen alium novimus
 deum quam qui te coronavit, in cuius etiam gratiam divina peregrina-
 certamina, quem et aemula passione clarificasti; cuius etiam munere
 multorum miraculorum gratiam consecutus es, nobisque murus firmus
 incensumque fulcimentum ac columen concessus es, ad quem quotidie

πρὸς αὐτὸν ἰκεσίας καὶ ἑξαιτῶν ἡμῶν τὰ συμφέροντα. ἔπιδε οὖν καὶ νῦν ἐπὶ τὴν ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τῆς δέησεως ἡμῶν ἐπακούσας στήθῃ εὐπαρρησιασθεὶς τῇ πρεσβείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν οἰκετῶν σου, καὶ τῆς προσδοκωμένης ἐξύρπασον συστοιχῆς, ἵνα μὴ καυχῆσονται καθ' ἡμῶν τὰ τέκνα τῆς παιδείας σου, ἀλλὰ μὴ καυχῆσονται, ποῦ ἐστὶν ὁ προστάτης αὐτῶν; ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτός, εὐμενέστατε, ὅτι οὐκ ἐν δόρασιν, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἀνενέμεθα τῇ δυνατῇ σου πρεσβείᾳ, τῆς σῆς προνοίας καὶ αὐθις ἐπιτυχτὴν ἐλπίζοντες.” τούτους τοὺς ἰκετηρίους μετὰ συνοχῆς
 B καρδίας τῷ μάρτυρι νύκτα καὶ ἡμέρᾳ πάντες προσύγοντες καὶ τὸ 10
 ἔδαφος τοῦ ναοῦ τοῖς δάκρυσι πλύνοντες τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἐναν-
 τίων διετελοῦμεν, καθάπερ τινὸς ἔρκους ὀχυρωτάτου τῆς ἁμαρ-
 τίας ἡμῶν ἀντικυδισταμένης καὶ τὰς πρεσβείας τοῦ μάρτυρος κω-
 λουούσης πρὸς τὸ τὴν θείαν ἡμῶν εὐμένειαν ἐπικλῆναι. εἰκὸς γὰρ
 καὶ πρὸς αὐτὸν ῥηθῆναι, καθάπερ πάλαι πρὸς τὸν προφήτην Ἰε-
 ρεμίαν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ποιουμένου τὴν δέησιν, μὴ τῆς θεϊκῆς
 στυγερῆς ὄντος ἀξίου τυχεῖν, ὅτι μὴ προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λαοῦ
 τούτου· οὐ γὰρ εἰσακούσομαι σου. ἔδει γάρ, ἔδει τὸν παραχω-
 ρηθέντα καθ' ἡμῶν ὕλεθρον ἐνεργεῖσθαι, ἵν' ἔχῃσι γινῶναι πάν-
 C τες οἱ ἐν ἡμεριταῖς ὄντες ὡς οὐδὲν οὕτως ἐπισπᾶται τὸ θεῖκον οὗς 20
 πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ἁγίων προσφερομένας δεήσεις ὡς ὁρθοδομία
 βίου καὶ ἀρίστων ἐπιμελείαι πραγμάτων.

9 μετὰ] πάντες μετὰ P

11 πλύνοντες AP

13 καὶ om P

supplices pro nobis fundens preces, quae in rem nostram conducant efflagitas. respice igitur nunc quoque in populi huius consilii mentisque inopiam ac spes depositas, orationemque nostram exaudiens sta libera intercessione pro nobis servis tuis, et ab expectata nos eversione eripe, ne filii ancillae Agar contra nos glorientur, nec dicant, ubi est defensor eorum? nam vides et ipse, benignissime, nos non in lanceis, sed in potenti intercessione tua rei summam deposuisse, qui et rursus tuae nos providentiae ac curae compotes fore speremus.” haec vota cum animi angore omnes suppliciter martyri noctu diuque offerentes, atque lacrimis templi solum rigantes, hostium expectatione suspensi agebamus, cum peccatum nostrum haud secus ac septum firmissimum ex adverso obstaret atque martyris intercessionem cassam redderet, ne divinam nobis benignitatem propitius numine conciliaret. merito enim ipsi quoque dicebatur, velut olim Ieremiae prophetae orationem fundenti pro Israël, qui divina miseratione minime dignus esset: “noli orare pro populo hoc, quia non exandiam te (Ier. 7 16).” plane enim necesse erat ut quod adversum nos decretum erat exitum opere completeretur, ut quotquot in peccatis agunt scire possent nihil ita divinas aures ad preces a sanctis fusas audiendas allicere, ut vitae rectae instituta ratio et optimorum actuum accuratio.

23. Ἐν ὅσῳ γὰρ ὅφ' ἡμῶν ἐπὶ ματαίῳ ταῦτα διεσποινά-
 ζετο, ἤκε τις τὰς βαρβαρικὰς νῆας ἤδη πον παρὰ τὸν ἀγκῆνα
 τοῦ ῥηθέντος Ἐκβόλου πλησιάσαι καταμηνύων κυριακῆς ἡμερῶν
 ἐπιφωσκούσης, ἐννάτης καὶ εἰκάδος ἀγομένης μηνὸς Ἰουλίου,
 5 ἔτους, ξυμβ'. τῆς οὖν φήμης ταύτης πᾶσαν ἀθρόως διαδραμού-
 σης τὴν πόλιν θόρυβος μὲν παρὰ πᾶσιν ἀνήγερτο καὶ κλόνος καὶ
 τάραχος, ἄλλων ἄλλο τι βοῶντων καὶ περὶ τοῦ προκειμένου βου-
 λεομένων, ὁπλιζομένων τε ἀπάντων ὡς οἷόν τε ἦν, καὶ πρὸς τὸ D
 τεῖχος κατισπευδόντων. οὐπω δὲ ταῖς ἐπάλλεσι τοῦ τεύχους δια-
 10 σπαρέντων, ἰδοὺ δὴ καὶ τῶν βαρβάρων αἱ νῆες ἐκ τῆς ῥηθείσης
 ἐφάνησαν ἐξοχῆς, πεπετασμένα ἔχουσαι τὰ ἱστία. καὶ γὰρ κατὰ
 τινα σύμβασιν ἔνυχε τῷ καιρῷ τούτῳ κατ' οὐρανὸν αὐταῖς ἐπείσφρη-
 σας ἄνεμος, ὥς τοῖς πολλοῖς δοκεῖν μὴδὲ ἐφ' ὁδῶν ἀλλὰ δι'
 15 ἄερος μεταρσίους κομίζεσθαι. Ἰούλιος γὰρ ἦγετο, καθὼς εἶρη-
 ται, μὴν, ὅτε καὶ πλεον τῶν ἄλλων ἡμερῶν ὁ τῆδε διακόλπιος
 ἐπείσφρηται ἄνεμος, ἐκ τῶν ἐξοχῶν τοῦ τῆς Ἑλλάδος Ὀλύμπου
 τὴν ἀρχὴν ἔχων, καὶ μέχρις ἐννάτης ὥρας ἀπὸ πρωτῆθεν ἐφ' ἐκά-
 20 στης τῶν θεινῶν ἡμερῶν συνεσιπύτων τῇ πόλει καὶ τὸν ἄερα P 337
 διαφορῶν. ἐκείνον οὖν εὐρηκότες συνεργόν οἱ πολέμοι, ἔτι τῆς
 20 ἡμέρας ἐν ἀρχῇ οὖσης, ἐγγύθεν προσέρρηξαν. καὶ πρῶτα μὲν
 τὰ ἱστία χαλῶσαν αὐτοῦ πον παρὰ τὸ τεῖχος γενόμενοι, καὶ τὴν
 πόλιν ὅποια τις οὖσα τυγχάνει ἐπιμελῶς κατενόουν· οὐδὲ γὰρ ἄμει-
 τῷ καθορμισθῆναι τῆς μάχης ἀπήρξαντο, ἀλλ' ἐνέδωκαν ὀλίγην

8 πάντων A

13 ὅφ' P

23 τοῦ A

23. Interim enim dum haec a nobis frustra geruntur, venit quidam, qui barbaricas naves iam proxime Ecboli, cuius superius mentio facta est, cervici accessisse nuntiet. dominica tunc illucescebat, 4 Kalendas Augusti, anno ab orbe condito 6412 (Christi 904). fama igitur ex templo per totam urbem divulgata turbare omnes, titubare, trepidare, alius aliud inclinare, deque praesenti negotio consulere, arma pariter pro eo ac licebat sumere, ad murum properare, necdumque illis per propugnacula dispartitis, en tibi et barbarorum naves ex dicta eminencia passis velis apparere. ita namque eventu quodam tunc temporis ventis secundissimis navigandi cursum tenere eos contigerat, ut multas viderentur non super aquas sed per aërem sublimes vehi. mensis Iulius, uti diximus, tunc erat, cum magis aliis diebus ventus hic sionum irrumpit, ex Heliadici Olympi montibus spirans, et a mane diei singulis aestivis diebus ad nonam horam urbem feriens, aëremque eventilans ac discutiens. huius itaque venti favente aura, ipso diei exordio, hostes illapsi prope applicuerunt. ac primum, ubi prope murum venissent, vela contrahunt, et urbs quatenam ac quanta esset diligenter explorant. neque enim statim appulsi pugnam aggressi sunt, sed parum aliquid otii

τινὰ σχολὴν τοῦ τε προπειραθῆναι τῆς ἡμετέρας ἰσχύος, ὅπως ἔχωμεν πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολέμου συμπλοκὴν, καὶ ἐαυτοὺς πρὸς τοῦτο αὐτὸ ἐξασκῆσαι. ἔστησαν οὖν τέως περιδεῖς, μηδενὶ τῶν B ὄρωμένων ἔχοντες ἑξομοιοῦν τὰ βλεπόμενα· πόλιν γὰρ κατενόουν πολλῷ μὲν τινι μεγέθει πεπλατυσμένην, λαοῦ δὲ πλήθει ἕπαν τὸ 5 τείχος περιεστοιχισμένην. ἔξ οὗ δὲ καὶ πλέον καταπλαγέντες μικρὸν τὴν μάχην ἐπέσχον, ὥς ἐκ τούτου καὶ ἡμῖν ἐγγενέσθαι βραχύ τι θάρος καὶ μεταξὺ τῆς τοιαύτης σχολῆς τὰς ψυχὰς ἀνακτῆσασθαι.

24. Οὕτω δὲ ὄντων ἡμῶν ἔδοξε τῷ καθηγουμένῳ τοῦ τῶν 10 βαρβάρων στρατοῦ διελθεῖν ἕπαν τὸ τείχος, ὅσον περικλύζεται τῇ θαλάσῃ. σκαιὸς δὲ οὗτος καὶ παμπόνηρος ἦν, καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ C τοῦ θηρὸς κατάλληλον καὶ τὴν προὔξιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ οὐδὲν ἄμεινον ἐκείνου τῶν τρόπων τῇ ἀγριότητι καὶ τῷ ἀκαδέκτῳ τῆς ὀρμῆς διακείμενος. ἔγνωσ δὲ τοῦτον πάντως καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς 15 φύλης, περιβόητον ἐχούσης τὴν τοῦ ἀνδρὸς κακίαν, ὥς μηδέποτε τινα τῶν λαλουμένων ἁσπεῶν εἰς τοσαύτην ἐλάσαι, ὥς ἀκορέστως ἔχειν ὁρᾶν ἀνθρωπίνων αἱμάτων ἐκχύσεις καὶ μηδὲν ἕτερον προτιμᾶν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀναιρέσεως. τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ὡς ποτε καὶ τῇ τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος ἀναγεννήσει μεμορφωμέ- 20 νος τὴν τε ἡμετέραν θρησκείαν δεδιδυγμένος, ἐπ' αὐτῶν χειρωθεὶς τῶν βαρβάρων τὴν ἐκείνων δυσσέβειαν τῆς εὐσεβοῦς ἀντηλ-

8 Θράσος P

sibi indulgere, tum ut antea nostras vires atque animos ad pugnandum experirentur, tum ut semet ipsos ad hoc ipsum exercerent. steterunt igitur hactenus meticulosi, cum nulli eorum quae vidissent exque usu haberent in conspectu posita iusta satis similitudine comparare possent. namque urbem considerabant ingenti magnitudine longe lateque diffusam, frequentia populi per muri ambitum circumseptam. unde et magis attenti paululum a pugna se continuerant, ut et nos quoque inde paulo audaciores facti per eas moras et otium animos resumpserimus.

24. In his cum essemus, visum est barbarici exercitus duci omnem muri partem, quae mari alluitur, circumlustrare. erat vero hic vir improbus scelestissimusque, ac qui cognominis belluae ad amussim gestus motusque referens nihil impari illi genii ferocitate effrenique impetu praeditus esset. cognovisti et tu prorsus hominem, ex fama quae hominis perversitatem ac nequitiam ubique gentium depraedicat, ut nullus eorum qui usquam impietatis nomine celebrati sunt, in tantam eius immanitatem excessumque evaserit, cuius sit insatiabilis ardor fundendi humani cruoris, ac cui nihil maioris sit plurisque habeatur Christianorum caedibus. id enim cum et ipse aliquando fuisset, ac salutari renatus baptismate eoque formatus religionis nostrae mysteria edoctus esset, ab iisdem captus barbaris piam fidem illorum impietate commutavit,

λάζατο πλοτεως, καὶ πλεον οὐδὲν αὐτοῖς αἰ διὰ σπουδῆς ἔχει
χαρίζασθαι ἢ τὴν κλήσιν κυρῶσαι ταῖς πράξεσι καὶ παραβάτου D
καὶ ληστοῦ δράματα ἐνδεικνύμενος ἐκ τούτων καὶ φιλοτιμεῖσθαι
καὶ ὑπεραίρεσθαι. οὗτος δὲ οὖν ὁ ἀτίθασσος καὶ παραβιάτης
5 Ἀέων περιήμι τῇ τῇ διὰ τῆς θαλάσσης τὸ τεῖχος ἀποσκοπῶν καὶ
πόθεν ἀφορηήσας προσβάλοι κακουργῶς ἐμμελειῶν. αἱ δὲ λοιπαὶ
τῆς ὕψ' ἐνὶ χώρῳ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς αἰγιαλοῦ προσορμισθεῖσαι
συνεσκευάζοντο. οἱ καθ' ἡμᾶς δὲ πολῖται καὶ αὐτοὶ ταῖς ὁπλοῖς
ἐφράττοντο, τὰς ἐπάλλξεις διελόμενοι καὶ ἐαυτοὺς πρὸς τὸν προ-
10 κείμενον ἀγῶνα συναπυλείφοντες. καὶ γὰρ ἦν ἀγὼν ἀληθινός, καὶ
τῶν μεγάλων ἀγώνων ὁ διαβόητος, οὗ παλαιστοῦ τινὸς ἀγωνίαν P 338
ἐν ταῖς πρὸς τὸν ἀντίπαλον τοῦ σώματος ἀντερείσσει τὸν πυρὰ
τῶν δρώντων ἔπαινον προξενῶν, οὐκ ἔπαθλα προτιθεῖς ὕλης τινὸς
πρὸς ὀλίγον τέρας τῷ νικῶντι πυρεχόμενα, οὐδὲ πάλιν ἤτιαν
15 μέχρις ἀσχύνης μόνης τὸν νικηθέντα καταβιβάζουσιν, ἀλλ' ἢ
περισωθεῖσαν τοσαύτην πόλιν ἐκ τοσοῦτον κινδύνου γέρας ἀμήνη-
τον ἀναδύσασθαι, ἢ παθοῦσάν τι τῶν ἀπειλουμένων ἀπαρηγόρη-
τον ὁδύνην ἐνέγκασθαι.

25. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τεῖχος ἦσαν ὁ θῆρ ἐκείνος κατεῖδεν,
20 ἔτι δὲ καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ λιμένος ἄλύσει σιδηρᾷ καὶ τισι ναυσὶ B
βεβυθισμέναις ὄντα κατάτρυακτον, μᾶλλον ἐκείθεν τὴν προσβολὴν
ποιήσασθαι διεσκέψατο, ὅθεν διέγνω μήτε τὴς ἔξωθεν κωλύειν

4 ἀτίθασσος] ἄνθρωπος P
μένων P

6 προσβάλλοι P

17 ἀπειλη-

nihilque aliud illis gratius praestare habet quam ut quod vocatur factis
ipsis confirmet, desertorisque ac praedonis cruenta facinora exhibens ex
iis quoque sibi magnifice placeat ac superbiat. hic igitur immansuetus
desertorque Leo navi per mare circumvectus murum dispiciebat, ne qua
parte impetum daret malitiose ac malefice cogitabat. reliqua elassis ad
littoris orientalem plagam subducta in apparatu instruendo erat. cives
ipsi quoque arma induti, distributisque propugnaculis, ad propositum
certamen mutuo sese animare. vere namque certamen erat, ac quidem
inter magna clarissimum, non luctatoris ullius, contentis in adversarium
fortiter corporis viribus ab spectatoribus gloriam laudemque ambientis;
non propositis ei qui victor exeat levis materiae modicum tempus oble-
tantis praemiis; nec rursus quo amissa victoria, eius qui ea ceciderit
unum dedecus poena labesque sit: sed in quo aut tantae civitatis ex
tanto periculo liberatione incomparabile decus liberanti accesserit, aut
quo ingruentium malorum aliquod passa ac labefactata inconsolabile vul-
nus allatura sit.

25. Cum murum omnem bellua illa et portus fretum ferrea catena
immersisque navibus undique munitum animadvertisset, inde adorti ur-
bem decrevit, unde nec externos ante demersorum integrae molis lapi-

τῶν προθυσιάζοντων μονολέγων ἐνέδρας τὴν τῶν νηῶν ἔκδοον, μήτε μὴν ἄφ' ἐπ'ηλυτοῦ τοῦ ἡδὴ δομηθέντος τείχους ἐπέτασιν πολέμου ταύτας ἐκδέχεσθαι· ἀλλ' ἔνθα βαθυνόμενον τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ τῷ χθαρμαλωτέρῳ τείχει προσορήγνυται, τοὺς τόπους σημειωσάμενος καὶ πρὸς τοὺς ἐταίρους ἀνθυποστρέψας, ἐνέδωκε τὸν 5 ἄγωνά. οἱ δὲ τὸ τάχος τοῖς λεχθεῖσι τόποις ταῖς ναυσὶ διασπα-
C ρέντες, βοῇ τε χρησάμενοι βαρβαρικῇ καὶ τραχιῇ, ἐφώρῃσαν τῷ τείχει, ταῖς κώπαις ἐλαύνοντες, καὶ τοῖς ἐκ τῶν δέξεων κατεσκευασμένοις τυμπάνοις καταπληκτικὸν κτυποῦντες, καὶ πολλοῖς ἄλλοις φοβήτορις τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσιν ἐκταράττοντες. ἀντι- 10 βύησαν δὲ μᾶλλον καὶ γεγωνοτέραν φωνὴν οἱ πρὸς τὸ τεῖχος ἐσιώ-τες, τὸ σωτήριον ὕπλον τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπικαλούμενοι συμμαχίαν, καὶ τοσοῦτον ὡς ἀκηκούτας τοὺς βαρ-βάρους τὸν πολυάνθρωπον ἐκείνον καὶ παντὸς ἀκούσματος φοβε-ρώτερον ἀλαλαγμὸν ἱλιγγιάσαι τέως καὶ μηδὲν ἀνίσειν προσδοκῶν, 15
D τοῦ δήμου τὴν πληθὺν ἀναλογισμένους ἐκ τῆς βοῆς, καὶ ὡς οὐκ ἂν πρὸς τοσοῦτους ἀποδυσασμένους εἰς μάχην εὐχεριῶς ἔχειν πόλιν τσσαύτην ῥαδίως ἐκπορθεῖν, ἣν οὐδενὶ παραδείγματι συγκρίνειν εἶχον. ὅμως ἵνα μὴ δόξωσι κατεπτηχέναι τὴν πρώτην προσβολήν, οὐκ ἀδεῶς μὲν, οὐδὲ πάλιν μεθ' ἧς ὕστερον ἐχρῶντο μα- 20 νίας, ἀλλὰ τινι λύσσει φόβῳ συγκεκριμένην πλησίον γενόμενοι ταῖς ἀπὸ τῶν βελῶν νιφάσει τοὺς ἐξ ἐναντίας ἡμύνοντο. ἔπειτα δὲ τε

6 δὴ Α 22 τε om P

dom cuneos aggressioni navium obsistere, neque a muro tum demum in altum exstructo easdem belli astu diutius vexari posse agnoverat, sed ubi maris aqua, ipsa altiore vado, humiliori muro alliditur. signato loco, ac cum ad socios reversus esset, pugnae tesseram dedit. qui oculus per dicta loca navibus effusi, barbarico asperoque sublato clamore ac rugitu, concitatis remige navibus, ac tympanis ex corio factis horride perstreptentes, multisque aliis terribilioribus eos qui in propugnaculis erant perterrentes, in murum proruunt. cives contra, et qui ad murum stabant, maiori ipsi sublato clamore ac penetrabiliore elata voce, salutarem crucis armaturam adversus infestam hostium classem invocare. tantaque horum erupit clamoris vis, ut barbari, immensae eius turbae omnique auditione terribiliore percepto ululatu, quasi vertigine capti dubii haerent, desperarentque de exitu, ex clamore illo armatorum in urbe multitudinem coniciientes, et se non posse adversus tantos inito praelio eius facile potiri ipsamque diripere, cui nulla alia similis superiori exemplo occurreret. ne tamen ex prima illa aggressionem meta attoniti viderentur atque percussi, non absque trepidatione, nec eo rursus quo postmodum uti sunt furore, sed rabie timore mixta propius admoventes denso sagittarum nimbo adversarios premebant. postmodum

καὶ ἀναιδέστερον ἑπεχίρουν καὶ πλησιέστερον ἐφορμῶν ἐφιλονέικουν, καθ' ὅσπερ τινὲς ὑλακτικοὶ κύνες τὸν οἰκίον θυμὸν διεγείροντες, τοῖς κατ' αὐτῶν φερομένοις ἀπὸ τοῦ τείχους ἔξαγριοῦμε- P 339 νοι. αὐδὲ γὰρ οἱ τῆς πόλεως τῆς τοξικῆς κατηγμένου, ἀλλ' ἐχρῶντο 5 ταύτῃ μᾶλλον ἐναργῶς καὶ ἐπιτηδείως, πάντας τοὺς ἐκ τῶν πλησίον χωρῶν προσρυνέντας Σκλαβήνους τοῖς τόποις ἐκείνοις καταστησάμενοι, ὧν οὐδὲν ἔστιν οὕτως τῶν ἄλλων ἐδεπιχείρητον ὥς τὸ κατὰ σκοποῦ βάλλειν καὶ μηδὲν τῶν βελῶν αὐτῶν τὴν ῥύμην ἀνυποφέρειν.

- 10 26. Ἀλλ' οὕτω βαλλόντων ἑκατέρων καὶ βυλλομένων, ἰσοπαλῇ τε τὴν μάχην προσπίπτουσαν ἐνδεικνυμένων, διαιρεθέντων τινὲς τῶν βαρβάρων, τῶν ἄλλων ὡς εἰκὸς ἐπτολμότεροι καὶ θρασύτεροι, καὶ τῇ θαλάσῃ τῆς νηὸς ἑαυτοὺς ἀκοντίζοντες, κλίμακά τε ἐκίνηθη μεθ' ἑαυτῶν συγκαιδιόντες, ὧθουν ἄγοντες ἐν 15 τοῖς ὕδασι, πειρώμενοι δι' αὐτῆς ἀνέναι τῷ τείχει, μηδένα λόγον τῶν ἐκείθεν κατ' αὐτῶν πεμπομένων ποιούμενοι. μέχρι γὰρ τοῦ πλησίον γενέσθαι ἐκάλεπτον τὰ σώματα, νηχόμενοι τε τῷ ὕδατι καὶ τὰς κειμυλὰς ταῖς ἀσπίσι περιφραττόμενοι· ὅτι δ' ἐγγιθῆν ἐγένοντο, τὸ ὕδωρ ἀποδυσάμενοι ῥωμαλευότερον ἀντεῖχον ταῖς 20 βολαῖς προσπυλαίνοντες, τὰς ἀσπίδας μόνας φέροντες ἐπὶ κεφαλῇ, εἰτα τὴν κλίμακα θῆκτον κατὰ τῶν ἐπάλξεων ἀνελκύσαντες ἐπεχείρουν δι' αὐτῆς ἀνέναι καὶ εἶσω χωρεῖν. ἀλλὰ προέφθασε τὸ βεβουλενμένον ὃ θάνατος, καὶ πρὶν ἀκριβῶς σκοπῆσαι πῶς τὴν

18 ταῖς om P

vero etiam impudentius aggredi ac proximior impetu vim contendere, haud secus ac latrantes canes proprium excitantes furorem, iis quae e muro in ipsos iactabantur immane efferati. nam neque oppidani iaculandi artem neglexerant, sed ea acrius dexterioraque conatu utebantur, cum illis qui ex finitima regione confluerant Scythis iis in locis dispositis, quibus in reliquis nihil sic expeditum quam ut rite collineent et scopum feriant nec ruentia ipsorum iacula quicquam sustineat.

26. Hoc autem modo, dum utrique iaculis et darent ictus et acciperent, fortique disavatione pugnam ancipitem facerent, barbarorum quidam a suis divisi, reliquis, ut par est, maiori audacia ac praesidentia freti, e navi in mare prosilientes, atque scalam, quam in aquis pèlebant, secum ferentes, ea in murum evadere tentabant, nullam rationem habentes eorum quae inde in illos praesidiarii mitebant. cum enim necdum prope omnino essent, corpora tegebant aquis innatantes, capita scutis circumsepti, ubi autem iam prope venissent ac aquis exissent, robustius resistebant, ictibus collectantes, cum scuta solummodo in caputibus ferrent. tum scala celerrimè propugnaculis admotà, per eam ascendere atque intro pervadere tentabant. verum mors consilium praevertit: itaque extraduntur, eius tantae rei perficiendae modo necdum

C ἐπίνουαν συμπεράνωσι, τῆς ζωῆς ἀπελύοντο* μόνον γὰρ ὅτι ταῖς
 βαθμίαις τὰ ἔργα ἐκίνησαν, καὶ δίκην χυλᾶζης πυκνῆς οἱ λίθοι
 κατ' αὐτῶν ἀφειθέντες ὁμοῦ τῇ θαλάσῃ καὶ τῷ ὑλέθρῳ τούτους
 ἔξανεσκιύασαν. ἐν τούτοις ὁπισθόρμητοι πᾶσαι χωροῦσιν αἱ νῆες,
 αὐθενδὸς ἄλλου τοιοῦτου τέως ἐπιχειρεῖν τολμηρῶς ἔχουσαι* μόναις 5
 δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν βελῶν νιράσι, καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα συσκιωζού-
 σαις, ἔβαλλον ἀπὸ μηρόθεν, αὐδὲν ἤτιον καὶ αὐτῶν βαλλομένων
 τοῖς τε βέλεσι πεμπομένοις εὐστόχως καὶ ὀλίγα διαμαρτάνουσι καὶ
 ταῖς ἀπὸ τῶν πετροβόλων καταφοραῖς, ὧν καὶ αὐτὸς μόνος ὁ διὰ
 τοῦ ἀέρος ἐγγινόμενος ῥοῖζος ἔκστασιν τοῖς βυρβύροις ἐναπειργά- 10
D ζετο. (27) ἦδη γὰρ καὶ ὁ λεχθεὶς Νικήτας, ὁ πρὸς τοῦ βυσι-
 λέως πταλεῖς, τὸ τεῖχος ἤπαν διέτρεχε τὸν δῆμον παρυσταρρύνων,
 “ἄνδρες” λέγων “Θεσσαλονικεῖς, ἄλλας μὲν εἶχον πρὸ τοῦδε περὶ
 ἑμῶν ὑπολήψεις, καὶ οὐκ ἂν οὕτω γενναίους καὶ πρὸς τὸ ἔργον
 τοῦ πολέμου τολμηροὺς ἔκρινον εἶναι, μηδὲν τοιοῦτον μῆτε πειρα- 15
 θέντας πάλαι μῆτε κατενεργήσαντας* νυνὶ δὲ τοῦ πράγματος ἡ
 ἀκμὴ οὐκ ἀγενεῖς ἔχειν τὰς περὶ ἑμῶν παρέσχεν ἐλπίδας. ὁρῶ
 γὰρ πάντας ὑμᾶς τοῖς τε σώμασι σφριγῶντας καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀν-
 δριζομένους καὶ ὅλους ὄντας τῶν προκειμένων, τῶν ἀντιπύλων
 καταγελῶντας καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῶν γενναίως ἐκτρεπομένους. 20
P 340 καὶ αὐδὲν ἀπεικὸς πράττετε* περὶ γὰρ ὑμῶν αὐτῶν ἐστὶν ὁ ἀγὼν,
 ἀνδρῶν τιμίων καὶ τοῖς εἰδῶσι καὶ τοῖς ψυχικοῖς προτερήμασι, καὶ
 περὶ τῆς λοιπῆς πόλεως, ἧς οὐδὲν ἐρίζει τῶν ἀξιολόγων εἰς περι-

1 ὅτι] ἐτι P 23 ἡ?

dispecto: vix enim gradibus vestigia admoverant, cum grandinis instar
 spissa lapidum vis in eos missa et mari et leto profligavit. in his omnes
 retroversae naves nihil simile imposterum ausae sunt: tantummodo sag-
 gitarum nimbis, qui et aërem ipsum obtegebant, eminus incescebant,
 cum et ipsi nihilominus telis incesserentur, scite directis parumque ab
 scopo aberrantibus. et e balistis ac catapultis emissis lapidibus, quorum
 vel solus per aërem conceptus fragor stuporem barbaris incutiebat.
 (27) iam enimvero et supra laudatus Nicetas, ab imperatore missus,
 murum omnem percurrebat, populum animans, “viri” dicens, “Thessa-
 lonicensēs, alia de vobis antea existimabam, nec adeo generosos et ad
 sustinendum praelium audaces putabam, cum nihil tale antea experti
 sitis aut praestiteritis. nunc vero ipsum vertens summum discrimen
 nihil de vobis degeneres spes sinīt habere. etenim vos omnes video
 tum corporibus vegetos, tum fortes animis ac strenuos, totosque in rem
 intentos ac alacres, qui hostibus insultetis eorumque machinas robusto
 conatu evertatis. ac sane nihil alienum ab officio agitis. de vobis enim
 ipsa certamen est, viris scilicet praeclaris atque ornatissimis tum corporis
 ipsa indole praestantissimae tum animorum egregiis dotibus, deque reliqua
 civitate, quaecum nihil earum rerum quae pluris merito fiant, maiori

φάνειαν. ὑπεράνω μὲν γὰρ γενομένοις τοῦ τῆδε ἰνδύνοντος παρὰ
 πῶσιν ὑμῖν ἔπανος ἐποφείλεται· παθοῦσι δὲ τι τῶν ἀβουλήτων,
 καὶ ὧν οἱ βάρβαροι καταπειλῆνται, οὐκ ἔστιν ὅπου τὴν συμφορὰν
 εἰκάξιν ἢ τῆς αἰσχύνης τὸ μέγεθος. διὰ τοῦτο στήτε γενναίως
 5 τῇ τε πατρὶδι καὶ ὑμῖν αὐτοῖς τὴν νίκην περιποιούμενοι, καὶ μὴ
 δῶτε νῶτα χερσὶ πολεμίων, μηδὲ καινόν τι καταλίποιτε τῷ βίῳ
 διήγημα, μικρᾶς ῥαθυμίας κίνδυνον τοσοῦτον ἀνταλλαξάμενοι.” B
 τούτοις τοῖς παρακλητικοῖς ὑπαλείφω τὸν δῆμον καὶ θάρρος οὐκ
 ὀλίγον ταῖς ἀπάντων ψυχαῖς ἐνείκε τὴν περίοδον ἐποιεῖτο. ὁ δὲ δὴ
 10 στρατηγὸς ὡς περ τοῦ οἰκείου πάθους ἐκλεισμένος, καί περ χαλε-
 ποῦ τε ὄντος ἔξ οὗ προείπομεν πτώματος, καὶ μείζονα τῆς δυνά-
 μεις τὴν ὀδύνην πυρεχομένου, ἡμῶν τινὲς ἐπιβὰς, οὐ περιβά-
 δην ἀλλὰ κατὰ πλευρὰν καὶ ὥς αἱ τῶν θλασθέντων μελῶν ἀλγη-
 δόνες ἐπέτρεπον, περιήει καὶ αὐτός, τοὺς προθυμότερους τῶν
 15 τοῖσιν κατὰ τινὰς χρειώδους τόπους τοῦ τείχους ἐγκαθιστῶν, C
 ὥς ἂν τὸ κατ’ αὐτοῦς τυχόν, καὶ τοὺς πλησίον πρὸς μίμησιν ἐρε-
 θίζοντες, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον διατίθενται.

28. Οἱ βάρβαροι δὲ οὐκ ἤπαυζον μόνον ἀλλὰ καὶ πολλάκις
 διὰ πύσης ἐκείνης τῆς ἡμέρας συνεφορμήσαντες, μᾶλλον ἢ πρότε-
 20 ρον πεπληγμένοι πρὸς τοῦ πλοῦ χωρήσαντες, ὑφ’ ἐνὶ συνθήματι
 τὴν [πρὸς] καθ’ ὕδατα λιπόντες μάχην ἐπανεχώρουν ταῖς ναυσί,

1 μὲν om P

4 εἰκάξιν ἐστὶν ἢ A

17 διατίθενται?

splendore certaverit. hocce enim oblato periculo, si modo superiores evaseritis, omnium vobis officiis debita laus comes erit: sin autem quidpiam eorum quae invisa sunt ac quae barbari comminantur acciderit, nihil est cui tanta calamitas probrique magnitudo assimilari possit. quamobrem forti animo state, qui tum patriae tum vobis ipsi victoriam paratis; nec terga dederitis hostium manibus, neve novum mundo exemplum, cum exigua socordia tanto commutato periculo, reliqueritis.” hisce hortamentis animato populo, omniumque animis haud exiguo praelii ardore immisso, audaciam praestans ritu militari urbem lustrabat. dux vero ac praetor, velut sui mali oblitus (tametsi illud grave erat ex eo quem rettuli casu, ac quam pro ipsius virtute, maiore dolor cruciaret), mula vectus, non divaricatis pedibus sed e transverso illi insidens, ut contusorum membrorum dolores concedebant, ipse quoque circumibat, eos qui maioribus animis dexterioresque sagittarii essent, in necessariis quibusdam muri locis constituens, ut tum sua ipsi virtute, tum eos qui e vicino essent imitationis studio excitantes, rem belli rite disponerent.

28. Verum barbari, non semel duntaxat sed et saepius per omnem illum diem ingeninato impetu, magis quam antea animis percussi, retrocedentes, pugna quae mari est ex composito relicta, navibus sese sub-

καὶ τῷ πρὸς ἀνατολὰς ὄντι τῆς πόλεως αἰγιαλῷ προσωρμίσθησαν.
 ἔτα τῶν νηῶν ἐκβάντες πάλιν τοῖς βέλεσιν ἐχρῶντο κατὰ τῶν
 1) ἔκεισε λαχόντων τὴν στάσιν ἐν τῷ μετώρῳ τείχει, ἔνθα καὶ πύλη
 τις διαξέχει Ῥώμη καλουμένη, γειτνιάζουσα τῇ θαλάσσῃ. οὐδὲ δὴ
 μέχρι βαθείας νυκτὸς μαχεσάμενοι, καὶ ὥσπερ κειμηκότες τῇ 5
 ἀγωνίᾳ, καθησύχασαν ἐν ταῖς ναυσί, τάχα σκεπτόμενοι πῶς ἐπι-
 θῶνται τῇ ἐξῆς ἡμῖν, καὶ πρὸς ἐτέρας μηχανὰς σκευαζόμενοι.
 ἤδη δὲ καὶ ἡμῶς τοῦ πολέμου μικρὸν ἀνεθέντας ἄλλη πάλιν φρον-
 τὶς ἐπεισέρχετο, ἐπαγρυπνεῖν τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσι διὰ πάσης
 κίχλωθεν τῆς πόλεως, καὶ ὑποβλέπεσθαι τοὺς βαρβάρους, μή 10
 τινα λόχον περικρινὸν ἢ ἐνέδραν λάθωσι πεποιηκότες καὶ ἐν τῷ
 P 341 τείχει γενόμενοι τὸ πᾶν ἔξανύσωσιν. εἰσὶ γὰρ εὐφρεῖς πρὸς ταῦτα
 μάλιστα, καὶ ἅμα τῷ διανοηθῆναι πρὸς τὸ ἔργον χωροῦντες,
 πάντα κίνδυνον εἰς μηδὲν τιθέμενοι, ἐνὶ δὲ μόνῳ προσέχοντες τῷ
 κατάρξασθαι τοῦ βεβουλεμένου. κἂν τάχα καὶ ἐναντίον ἢ ὥς 15
 ἐγώρασαν τὸ τέλος ἐκβῆ τοῦ πράγματος, δόξαν ἔχιν ἡγοῦνται τὸ
 τέως ἀδυνάτοις περᾶσθαι τολμηρῶς ἐπιχειρεῖν. τοῦτου ἕνεκεν
 πᾶσαν ἐκέλεον ἐπαγρυπνοῦντες ἐτελοῦμεν τὴν νύκτα, οὐδὲν ἐαυ-
 τοὺς τῶν προηγουμένων μεμφόμενοι· πρὸς τοσοῦτον γὰρ ἦλθο-
 μεν θάρρους ὥς καὶ αὐτὸν τὸν κατηγούμενον τῶν βαρβάρων ἐν 20
 θαύματι γεγενῆσθαι, καὶ περὶ πολλοῦ ποιῆσθαι μαθεῖν ὕστερον

1 καὶ τι πρὸς A 4 Ῥώμη P 5 μαχεσάμενοι P 6 ἐν om A
 13 περικρινὸν P 14 μόνον P 16 τὸ αὐτὸ τέλος om P
 18 ἐτελοῦμεν τὴν om P οὐδὲ P 19 γὰρ om P

docentes ad orientalis littoris oram applicuerunt. ibi navibus desilientes, adversus eos qui in altiore muri parte stationem habebant, iaculis rursus concertabant, quo loco porta prominens mari adiacet, Roma nuncupata: ubi ad multam noctem pugnatum est. tum velut delassati certamine in navibus se silentio continuerunt, id forte deliberantes, quomodo insequenti die impetum darent, et ad alias machinas sese accingentes. iam vero nos quoque parumper pugnae labore levatos alia rursus incessit cura, ut scilicet omni circum civitate qui in propugnaculis constituti essent, vigiliis agerent barbarosque observarent, ne ullis per noctem cuniculis ac insidiis clam muro obrepentes eiusque potius negotio omni liberarentur. sunt enim ad haec maxime ingeniosi, et ubi mox deliberaverint, opus aggressiuntur, nullo periculi metu deterriti, atque unam hoc spectantes, ut quod consultum visum fuerit, hoc adorianur, ne licet forte contrario res exitu cedat, quam existimaverant, gloriae sibi ducunt, quod prolecta temeritate ac audacia, ad ipsa quoque impossibilia aggressi sint. quamobrem totam illam noctem pervigiles, nec de navata iam opera queruli, ad tantam praesidentis animi devenimus audaciam, ut et ipse barbarorum ductor in admirationem adductus plaris

τὴν αἰτίαν, πῶς πρὸς ἐκάστην προσβολὴν οὕτως ἀνδρείως ἀντέ- B
στημεν, καὶ ὧν περὶ ἡμῶν ἐλπίδος αὐτοῦ περιτραπίσεις.

29. Ἀλλ' ἐπειδὴ κήρυξ ἦν ἐπιστὰς ὁ ὄρθρος τῆς δευτέρας
τοῦ πολέμου ἡμέρας, καὶ τῶν πραχθέντων ἤδη χαλεπώτερα καθ' 5
ἡμῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐπινενόητο, ἔκαμνον πάλιν οἱ στρατηγοὶ
ταῖς φροντίσι τὸν ἐκύστου θυμὸν διεγείροντες καὶ τὸ καθ' ἑαν-
τοὺς πρόθυμον εἰσηγούμενοι. τῆς ἡλιακῆς οὖν ἀκτίνος τὸν ἀέρα
περιλαμπύρας ἐφώρμησαν καὶ αὐθις τῶν νηῶν ἐκβάιντες οἱ βάρ-
βαροι τῷ τείχει, διασπαρέντες καὶ κατὰ τινὰς τόπους ταῖς θά-
10 λαῖς ἐκινεῖσθαι ἐπαρμόμενοι, κατὰ δὲ τὰς διεξόδους τῶν πυλῶν
μᾶλλον συρρέουσιν ὕλην ἐκίνουν [τὴν] καθ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν C
πυρροπλίαν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν τοῖς τόξοις, ἕτεροι δὲ χειροπονήτω
βροντῇ τῶν λίθων ἐκέρχοντο· ἄλλοι τοῖς πετροβόλοις ἐγκαθήμενοι
τὰς ὑπερμεγέθεις ἐκείνας τῶν πετρῶν χαλάζας μετρωρίζοντες ἐπι-
15 πον. καὶ πολυειδῆς τις ἦν ὁ καθ' ἡμῶν ἀπειλούμενος φόβος, καὶ
πανταχόθεν προσπίπτων φοβερὰν ἐποίει τὴν πύραν τοῖς προστεγ-
χάνουσι. καὶ γὰρ κατὰ μόνης τῆς ἐρηθείας πύλης ἐπὶ πύρρῳ
συνεισέβαλλον πετροβόλους, πάντοθεν περιπετραγμένους, οὓς διερχόμενοι
τὴν Θάσον πρὸς τὴν τοιαύτην χρεῖαν προπαρεσκεύασαν. καὶ μὴν
20 ἔξυλοσυνθέτους τινὰς κλίμακας ἀντικρὺ τούτων τῷ τείχει προσπε- D
λάσαντες ἀνέναι δι' αὐτῶν ἐπειρῶντο, τοῖς ἀπὸ τῶν πετροβόλων
ἀφαιμένοις λίθοις τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτοῖς συντηροῦμενοι· οὐ γὰρ εἶον

11 τὴν post αὐτῶν om A

22 αὐτοῖς P

habuerit scire postea causam qua sic strenue singulis aggressionibus resistimus, et multo quam ipsi exspectaverant generosius.

29. At cum mane ortumque diluculum sequentis diei praelii praeco aditisset, iamque barbari graviora in nos antea actis adinvenissent, novus nostris ducibus labor incumbebat, ut singulorum animos excitarent et quod in ipsis erat alacere offerrent. aëre itaque polaribus radiis collustrato, rursus barbari navibus exscendentes impetum dedere, muro circumfusi; certisque quibusdam locis, cohortibus divisim, ad portarum praecipue exitus confluentes, qua licebat, omni armorum vi in nos prae-
habantur. alii namque iaculis, alii lapidum, quos manu mittebant, tonitruo utebantur; plerique balistis ac catapultis insistentes immanes illas saxorum grandines sublimi impetu iactabant; eratque, qui ab illis nobis impendebat, multiformis interitus, ingruensque undequaque impetus, in quos incideret, tremendum experimentum dabat. etenim adversus unam portarum, quam dicebam, septem catapultas undique constipatas ac comunitas exre-
xerant, quas Thasum percurrentes ad hoc negotii ante paraverant. praetereaque scalas quasdam ex lignis compositas illic adversas muro applicantes, per eas ascensum moliebantur, saxis per catapultas re-
torstis sese tuentes, ut rem incolumes praestarent. non enim sine-

ἐνδελειχῶς ἐνεργοῦντες ἑκείνοι προκύπτειν ἀβλαβῶς τοῦ μετεώρου
τείχους τινά. καὶ δὴ εἰς ἔργον αὐτοῖς ἔφθασαν ἂν τὰ βεβουλεύ-
μένα, ἥδη τὴν κλίμακα ταῖς ἐπάλξεσι τοῦ προτειχίσματος ἀνελκύ-
σασιν, εἰ μὴ θεῖα τις δύναμις ἀνδρας τινὰς τολμηροὺς καταπη-
δῆσαι τῷ τόπῳ ἐνίσχυσειν, οἳ καὶ δόρυσι τρώσαντες τοὺς βαρβά-5
ρους πρὸς ταῦπίσω σὺν τῇ κλίμακῃ τούτους ἐναπεκρήμνισαν. οὕτω
δὲ καὶ τὴν ἐπίνοιαν ταύτην εἰς μηδὲν προβῦσαν ἑωρακότες, φυνή
P 342 τε χρησιμμένων ὥς καὶ τὴν κλίμακα καταλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον
ἡμῖς ἦλθομεν θάρσος ὥς καὶ γελᾶν κατ' αὐτῶν, καὶ προθυμό-
τερον τῆς ἄλλης ἡμέρας τοῖς τε βέλεσι χρῆσθαι καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν 10
πετροβύλων λίθοις, καὶ μηκέτι συγχωρεῖν αὐτοῖς καὶ πρὸς βραχὺ
προσέειναι τῷ τείχει, καὶ ὅτι πρὸς μανικώτερον ἔξαφθέντες καὶ
αὐτοὶ δίκην σὺν ἀγρίων τοὺς ὀδόντας παρῆθγον, καὶ εἴ πως
ἐνῆν, ζῶντας ἐθέλειν ἡμῶς ἐν αὐτοῖς διαρρήξασθαι. οἷον γὰρ ἦν
αὐτῶν φοβερὸν ἀκούειν καθ' ἡμῶν μεμνηνόντων! πῶς τῆς ὑπερ-15
βυλλούσης ὀργῆς ἐποιοῦντο τὴν ἔνδειξιν, ὅποτε βύθιον ἐβρυχον
καὶ τοῖς ἐκ τοῦ στόματος πεμπομένοις ἀφροῖς τὸ δαμιονιώδες αὐ-
B τῶν παρεδείκνυντο, οὐδὲ τροφῆς μεταλαβεῖν διὰ πύσης ἐκείνης τῆς
ἡμέρας βουλόμενοι, ἀλλ' ἀκορέστως ἔχειν τοῦ πολέμου ἐν οὕτῳ
λαβροτάτῳ καύματι, καὶ μηδ' ὅτι σώματα περικέινται καὶ κα-20
μῖνται δαμαζόμενα καὶ τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡλίῳ καυσούμενα παντε-
λῶς αἰσθανόμενοι, τοῦτο δὲ μόνον διὰ φροντίδος ἔχοντες, ἥ πορ-
θῆσαι τὴν πόλιν καὶ τὸν καθ' ἡμῶν ἀναπλήσαι θυμόν, ἥ μὴ πορ-

7 ἑωρακότων A 8 καὶ om P 15 ἀκούειν om P 18 παρε-
δείκνυντο AP

bant, sic continua saxa eiāculando, ut ex altiori muri parte innoxie
quisquam procumberet. ac certe iam voto potiti essent, scala semel
anterioris muri propugnaculis admota, nisi divina quaedam vis viros
quosdam audacis animi, ut loco irruerent barbarosque hastis vulneratos
una cum scalis retro praecipites darent, fortiore nisu roborasset. sic
vero hanc quoque molitionem eis cassam cecisise, arreptaque fuga sca-
lam deseruisse videntes, adeo animos auxinus, ut et risum in eos mo-
veremus, et maiori prae hesternā die alacritate iacula intorqueremus,
et ex machinis saxa revolveremus, ac ne minimum quidem ad muros ac-
cedere illis permitteremus, licet et ipsi saeviori rabie conciti suum agre-
stium more dentes acnerent, et si fieri posset, nos viventes iis dilaniare
vellent. quantum enim illorum in nos tremendus furor? quomodo exsu-
perantem irarum vim praebebant? nempe intime animis fremebant, et
actis ex ore spumis in se latentem daemone indocabant, ne cibum qui-
dem tota illa die sibi indulgentes, sed insatiabili pagnae ardore, aestu
illo gravissimo, ne sentientes quidem an corpora induti essent, eaque
eius generis quae labore delassarentur, solque capitis imminens exu-
reret; unum hoc sollicito agentes, ut aut urbem vastarent suumque in

βαλόντος τούτου καὶ τῆς ζωῆς ἀπειπεῖν καὶ ἑαυτοὺς τοῖς ὅπλοις διαχειρίσασθαι. Θυμὸς γὰρ ἡπαξ βαρβαρικὸς ἐξαφθίς οὐ πρό-
τερον τῆς κινούσης αὐτὸν ἀλογίστου ὁρμῆς ἀπολήξει, μέχρις ἂν
ἢ τοῦ οἰκείου αἵματος ἢ τοῦ ἐξ ἐναντίας ἀντιπράττοντος ἰδῇ τὴν
5 ἔκχυσιν.

30. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ προσπελάζειν αὐτοὺς τῷ τείχει οὐκ C
ἀκίνδυνον ἦν, πάντα τοῖς βέλεσι καὶ τοῖς πετροβόλοις ἐπέτρεπον.
στιγμὴν γὰρ ἑαυτοὺς κατατάξαντες, καὶ τοσοῦτον ἀποστάντες
ὅσον τὰς βολὰς αὐτῶν μήπω τῆς ὁρμῆς ὑπενδιδούσης τῇ πόλει
10 προσπίπτειν, ταῖς ἀσπίσι τε γραζάμενοι καὶ υἱοὶ τῆς ἀγωνίας
γενόμενοι, ὅταντο καθάπερ τινὲς ἀνδριάντες ἐκ χαλκοῦ ἢ τινος
ἄλλης στερεοτέρας ὕλης συμπεπηγότα ἔχοντες σώματα, μυρία
τινὶ καὶ ἀνεκδιηγήτῳ καρτεροῦντες πόνῳ καὶ πρὸς τὸν πόλεμον
ἐμιλλώμενοι. τοῦ γὰρ ἡλίου κατὰ τὸ μέσον ἄγοντος τὴν ἡμέραν,
15 ὅτε καὶ ταῖς βολαῖς τῶν ἀκτίνων τὸν ἄερα πλέον τῶν ἄλλων ὥρων
διαπυροῖ, τῇ ἀκμῇ τοῦ καύματος ὥσπερ τὴν φυσικὴν ἐκαύσαντες D
λύσαν, καὶ τὸν ἄλογον ἐκείνον θυμὸν ταῖς ἀπονοαῖς προσερεθί-
σαντες, ἐφ' ἕτερον εἶδος πολιορκίας (καὶ σκύπει πῶς χαλεπὸν)
τὴν ὁρμὴν μετηγάγοντο. τεττάρων γὰρ πυλῶν πρὸς τῷ ἀνατο-
20 λικῷ μέρει τῆς πόλεως διεξυγουσῶν, ἐσκέψαντο τὰς δύο αὐτῶν
πυλὶ τεφρῶσαι, τὴν τε ῥηθεῖσαν Ῥώμην καὶ τὴν Κασσανδρεωτι-
κὴν καλουμένην, τοῦτο ἐν τῇ διανοίᾳ θέμενοι, ὡς εἰ δυνήθειεν
τῶν ἔξω πυλῶν καιομένων εἶσω χωρῆσαι τοῦ προτειχίσματος καὶ

9 ὑπενδούσης P

13 πόνῳ] πολέμῳ P

nos furorem exsatiarent, aut, si minus res cederet, vita quoque proie-
cta ipsi se ipsos armis conficerent. semel enim accensus barbaricus fu-
ror non prius a movente eum dementi impetu cessaverit, quam vel suum
ipsius vel adversarii cruorem fusum conspexerit.

30. Quod enimvero muro propinquare haud eis periculo vacabat,
iaculis ac catapultis omnia permittebant. sese enim ordine componen-
tes, tantaque distantia aemoti quantam iactus proprii necdum remisso
impetu superarent, ut urbem incesserent, scutis vallati totique in rem
pugnae intenti, haud secus ac statuæ quaedam ex aere fusae seu ex alia
quadam duriori materia conflatis corporibus, stabant, immenso quodam,
et quod verbis narrari non potest, durantes ac concertantes praelio.
nam sole medium agitante diem, dum et radiorum iactu maiore prae ho-
ris aliis aërem ardore exurit, vi ipsa ardentis aestus innata sibi velut
accensa rabie dementique illo furore superbia mentis excitato, ad aliud
obsidionis genus (et cogita quam durum!) impetum transferunt. etenim
ex quattuor portis, ad orientalem urbis oram aditum pendentibus, duas
igne absumere decernunt, quam diximus, Romam, et quam Cassan-
droticam vocant, hoc nimirum reputantes, si illis incensis intra murum
exteriorem iis penetrare liceret ac murum sublimem subire, citra du-

Theophanes contin.

τὸ μετέωρον ὑποδύσασθαι τείχος, μηδένα φόβον ἔχειν πρὸς τὸ
καὶ τὰ ἔνδον κακοურγῆσαι καὶ τῇ πόλει πάντας ὕψ' ἐν συνελίσσει,
P 343 ἔξ ἐναντίας παραστησόμενοι τοξότας εὐστόχους τε καὶ δεινοὺς, ὡς
ἂν τῇ συνεχείᾳ τῶν βελῶν μὴ ἔαν ἀκινδύνως προκύπτειν τῶν ἔνδον
τινῶν. (31) καὶ δὴ τοῦ τεχνάσματος οὕτως ἐνῆρξαντο. ἀμάξας 5
ἐφευρόντες ἐπέθηκαν ἐν αὐταῖς κρηγεῖς τὰς βραχυτάτας νῆας, αἷς
πρὸς τὴν θήραν τῶν ἰχθύων οἱ καθ' ἡμᾶς ἀλιεῖς ἐκέχρηντο, ἔτι
δὲ καὶ τινων ἄλλων ξύλων πληθύν καὶ φρυγάνων σωρείαν, ἅτινα
πίσση καὶ θεάφῳ καταρράναντες καὶ τὰς ἀμάξας ὑποδύντες ἔστρε-
φον τοὺς ἄξοντας, ἄγοντες αὐτὰς ταῖς χερσίν, ἕως ἐφθασαν μέ- 10
χρῖς αὐτῶν τῶν πυλῶν. εἶτα τὴν ὕλην ἐκείνην ὑφάψαντες, καὶ
B ὀπισθόποδες ταῖς ἀσπίσι φραζάμενοι πρὸς τοὺς τοξότας χωρήσαν-
τες, ἔλαθον τὸ βεβουλεμένον εἰς ἔργον ἀγαγεῖν. τὸ πῦρ γὰρ
τῆς ὕλης λαβόμενον καὶ τοῖς ὑπεκκαύμασι πρὸς μελίζονα φλόγα
διεγερθὲν τὴν μὲν ἔξω τῶν πυλῶν ἐπιφάνειαν, ἣτις ἦν ἅπασα 15
σεισιθρῳμένη, πυρακτωθῆναι πεποίηκε, τὴν λαμπράδα δὲ καὶ πρὸς
τὸ εἶσω μετοχετεύσαν ἐξαφθῆναι δι' ὅλου τὰς πύλας ἠνάγκασεν,
ὡς μετὰ βραχὺ τινὲς καταπείσιν καὶ δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν
ἔπασιν ἐμβαλεῖν. μόνον γὰρ ὅτι καθ' ὅλης ἐκηρύχθη τῆς πόλεως
ἡ τῶν πυλῶν ἔκκανσις, καὶ καθάπερ τινὸς ξίφους ὑποδραμόντος 20
τὰς ἀπάντων καρδίαις, οὕτως ἐναγωνίους καὶ τρομώδεις τοὺς ἀν-
C θρώπους πεποίηκε, τὰς μορφὰς ἀλλοιώσαντας καὶ πᾶσαν χρηστὴν
ἀθρόον προδεδωκότας ἐλπίδα. καὶ γὰρ οἱ πρὸ βραχέος τοῖς τέλ-

2 τὰς Α

3 τα om P

6 τὰς om P

10 ἐντόθεν P

13 βεβουλεμένον P

19 τῆς om P

biunt etiam his quae intus erant noxam illaturos omnesque ad unum in
urbem compulsuros, constitutis ex adverso solertibus gnavisque sagitta-
riis, ut continua iaculorum grandine neminem oppidanorum tuto prospice-
re ac emergere sinerent. (31) et machinamentum ita coeptum est
minores naviculas piscatorias, cuiusmodi scilicet nostris ad piscandum
hominibus usus est, inversas plaustris imponunt, aliorumque praeterea
lignorum copiam et sarmentorum congeriem, pice sulphureque consper-
sam; plaustraque subeuntes axes vertebant, ea manibus ducentes, do-
nec ad ipsas portas pervenire: tum materiae igni iniecto, pedemque re-
ferentes sentis obiecti et ad sagittarios sese recipientes, nobis prope
inscis meditatam opus absolvere. ignis enim correpta materia, fomen-
tisque in largiorem flammam accensus, exteriorem portarum faciem, ferro
micisque obductam, igne candentem fecit, flammamque in interiora deri-
vans omni ex parte ipsius ardoribus portas combussit, adeo ut paulo
post corruerint, nec levem formidinem cunctis iniecerint. per omnem
enim prope civitatem publicato incendio, ac velut gladio omnium cordi-
bus infixo, sic pavore anxii actique tremore cives ac vultu immutati
mitiorem spem omnem repente abiecerunt. qui enim paulo ante muris

χεσιν ἐξαλλόμενοι καὶ πρὸς τὸν διὰ μάχης ἀγῶνα ἀλλήλους ἐκ-
λενόμενοι πτωκῶν ἀδρανέστεροι ταῖς ἀληθείαις ἐδείκνυντο. αὐτὸ
γὰρ τοῦτο, τὸ τὴν μηχανὴν ἐκείνην εἰς ἔργον ἐκβῆναι, μαντεύε-
σθαι τοῦ τέλους ταῖς ἀπάντων ἐδίδον ψυχαῖς. πλὴν οἱ τῶν ἔξω
5 πύλων πυρποληθεῖσων τὰς ἔνδον ἡμεῖς τειχίῳ τινὶ νεοδομήτῳ
θῶπτον περιφραζόμενοι, ὅδατά τε ταῖς ἐπύλξεσιν ἢ τισι προυπο-
θέμενοι σκέυειν, ἐφυλαττόμεθα πότε καὶ πρὸς ταύτας τυχὸν
ἐφορμήσουσιν οἱ πολέμιοι, ἢ ὅτε τῆς κακουργίας καὶ αὐθις ἐπι-
χειρήσωσιν, ἔχωμεν ὅπως τῆς γλογὸς ἀντιποιησόμεθα καὶ τῆς D
10 ἐπιβουλῆς ἀπειράτους τὰς πύλας διατηρήσομεν. ὁ δὲ καὶ γνόντες
ἐκεῖνοι οὐκ ἐτι ταῖς τοιαύταις κακοβουλαῖς ἐχρήσαντο, ἐτέραις δὲ
τισιν ἔμελλον δεινοτέραις ἐτι καὶ σφοδρότεραις τὸν καθ' ἡμῶν
ἐπιτηδεύειν ὀλεθρον, ὃν οὐδεμιᾷ μεθόδῳ τοῦ λοιποῦ δυνατὸν ἦν
διακρούσασθαι ἐνεργῇ τε ὄντα καὶ πᾶσαν μηχανὴν ὑπερβαίνοντα.
15 πλὴν οὕτω τοῦ πυρὸς πανσαμένου τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τοῖς
πετροβόλοις ἐχρῶντο καθ' ἡμῶν καὶ τοῖς τόξοις, μέχρις ἂν τὸ
νυκτερινὸν σκότος τὸ φῶς διεδέξατο καὶ τῆς ἀγωνίας παύεσθαι
μηδὲ βουλομένους αὐτοὺς κατηνύγκυσε.

32. Εἴτα ἐπειδὴ τοῦ πολεμεῖν ἐπαύσαντο, ταῖς ναυσὶν P 341
20 ἐμβάντες καὶ τι μικρὸν ἡσυχάσαντες ἤρχοντο τοῦ δράματος ὅπερ
ἦσαν ταῖς ἐαυτῶν δεινότησι προεξευρημένοι. τὸ δὲ ἦν τοιαύτην

12 ἐτι om P

14 τε om P

assilliebant seque mutuo ad pugnae certamen animabant, leporibus timi-
diores re ipsa exstitere. ipsum enim hoc, quod sic machina commodum
exitum habuisset, cunctorum animis haud incerta coniectura de fine
augurari praebebat. nos enimvero exterioribus portis igne absumptis,
interiores muro de novo exstructo conteximus, aquarum vim in vasis
repositam in propugnaculis servantes, si quando et illas adversarii in-
tesserent, ut siquidem istud maleficii denuo aggrederentur, in promptu
esset quo restingeremus incendia atque ab insidiis liberas labisque im-
munes portas servaremus. quod illi quoque intelligentes nihil ultra ma-
leficum istud commentum usurparunt: aliis tamen quibusdam dirioribus
validioribusque exitium nostrum erant molituri, cuius depellendi nulla
deinceps via nobis reliqua esset, tanta illorum vi, tantis nervis atque
conatu, ut vim omnem machinarum excederent. hoc itaque modo cum
ignis cessasset, quod reliquum erat diei, catapultis iaculisque peractum
est, donec nocturnis tenebris lux cessit, offusaque caligo et invitos a
pugnae certamine retraxit.

32. Tum, cum pugnae finem fecissent, consensu navibus curaque
animi parumper remissa molitionis opus aggressi sunt, cuius sibi ipsi
solertia sua ingeniique dexteritate inventores auctoresque exstiterunt.

αὐτοῖς ἀπόπειραν ἐμποιοῦν, ὥς εἰ μὲν δι' αὐτοῦ δυνήθεεν τὴν πόλιν πορθῆσιν, εὖ ἂν ἔχουν, διὰ τὸ μηδὲν ἄλλο τῶν εἰς πολιορκίαν συντεχνόντων ἴσα δύνασθαι τούτου, καὶ μάλιστα ὅτιαν ἀφ' ὑδάτων ἐστὶν ἡ μάχη καὶ μὴ μεσιτεύει χέρσος τὴν ἐπιβουλὴν διακόπτουσα· εἰ δέ γε μετὰ τῶν ἄλλων ὧν προενηργήσαν καὶ τοῦτο 5 εἰς μηδὲν αὐτοῖς συντελέσειε, τοὺς εἰς τοῦτο παρορμησάντας αὐ-

B τοὺς καὶ τοσοῦτον πλοῦν διανύσαι μάτην ἀποπλανήσαντας τοῖς ὑπλοῖς διαχειρίσασθαι, καὶ οὕτως ἐν τοῖς ἰδίοις ἀπαίρειν. ταύτην οὖν παρ' ἐαυτοῖς θέμενοι τὴν βουλὴν, ἔτι κατ' ἀρχὰς οὕσης τῆς νυκτός, τοῦ ποικίλου καὶ πολυειδοῦς ἐκείνου ἀπὴρξάντο μηχανήμα- 10 τος. ἔξάψαντες γὰρ πανταχοῦ φῶτα, καὶ πύσας αὐτῶν τὰς νῆας κατὰ δύο συζεύξαντες ἑτέραν τῆς ἑτέρας ἐχομένην, καὶ τισι κήλοις σταβυροῖς καὶ σιδηραῖς ἀλύσεισι τὰς ἑκατέρων πλευρὰς συσφίξαντες πρὸς τὸ μὴ ῥαδίως ἀφίστασθαι, ἀνελκυσαν διὰ τῶν κατὰ

C πρῶραν ἀπηρωρημένων ἑξαρκίων τὰ διὰ μέσου προβεβλημένα ξύλα, 15 ἃ τοῖς ναυτιλλομένοις κατύρτια καλεῖν ἔθος. εἰτα τοὺς τῶν ἑκατέρων νηῶν ἀνχένας ἐν τούτοις διὰ τῶν εἰς τὴν κεφαλίδᾳ στρεφόμενων σχοινίων μέσον τοῦ ἁέρος μετεωρίσαντες, τὰς τε σπᾶθας αὐτῶν ἐκ τοῦ κατὰ πρῶραν μέρους καὶ πέρα τῆς τῶν νηῶν διαμέτρου προβεβληκότες, ἔξονον τι καὶ παρηλλαγμένον πανούργ- 20 γευμα διὰ τοῦ τοιούτου τεχνήσματος ἐτεκτίναντο. ὑψοῦ γάρ, ὡς ἔφην, τῶν ἀνχένων μετεωρισθέντων, ἔβαλλον ἐν αὐτοῖς ἐπι-

1 αὐτῆς P

2 ἔχουν P, ἔχουν A

6 αὐτοῖς] αὐτῇ A

11 ὑφάψαντες A

15 ἑξαρκίων AP

19 κατὰ om A

22 μετεωρηθέντων AP

nempe hoc illis consilium, is scopus, ut experimentum eiusmodi facerent, ut si eo expugnari civitatem contingeret, bene esset, quod nullum aliud ad obsidendas urbes conducibilis videretur aut validius, et potissimum cum ex aquis pugna conseritur, nec interiecta continens molitionis opus interrumpit: sin vero cum aliis, quae antea ipsi moliti essent, haec quoque iis opera cassa foret, eos qui ad rem aggrediendam provocassent, et ut tanta navigatio susciperetur fuco eis auctores exstiterent, ferro trucidarent, tumque ad propria redirent. hoc igitur inter eos deliberato consilio ipso noctis obortu varium illud et multiforme machinamentum adorti sunt. accensis enim ubique luminibus, cunctisque quas conduxerant navibus binis coniugatis, et ut altera alteri cohaeresceret, densisque retinaculis et catenis ferreis earum latera colligantes, ne a sese facile divellerentur, per malos in prora appensos ligna in medio eminentia, quae vulgo nautis catarrhia dicta, sursum traxere. tum amborum navium ἀνχένας quos vocant (ac si iuga dicas) interea per funes in capite intortos in medium aërem levantes, suosque enses ex prorae parte extraque navium diametrum exporrigentes, inauditus fidemque excedens ac portentosum fraudis omnis solertiaeque inventum artificio illo commementi sunt. in altum enim, uti dicebam, navium iugis protensis, longa

Θήντες μακρὰ τινα ξύλα στιχθὸν ἄλλο κατ' ἄλλο, καὶ τὸν διὰ μέσον τόπον γινώσαντες τῇ σεσοφισμένη ταύτῃ μηχανῇ, τὰ πέρα-
 τὰ τε πάντοθεν σανίσι κατασφραζόμενοι, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ἀγίων **D**
 ἐν τοῖς κατὰ πρόμηναν μέρεσιν ἄλλοις στιβαρωτάτοις δεσμοῖς ἐν-
 5 ασφαλισάμενοι, πύργους τινὲς τῶν εἰς τὴν χέρσον ἐν τῷ τείχει
 κυθισταμένων χρεωδεστέρους τῇ ἐπινοίᾳ ταύτῃ κατετεχνάσαντο,
 ἐν οἷς ἐνόπλους τινὲς βαρβάρους ἐπανεβίβασαν, ῥώμῃ σωματίων
 καὶ τολμηρῶ φύσεως ἀνεσταυμένους, τὴν καθ' ἡμῶν ὑστάτην
 καὶ τελευταίαν ἐπιβουλὴν ἐνεργήσοιτας. ἐπέτρεπον γὰρ τοὺς μὲν
 10 αὐτῶν βάλλειν τοῖς τόξοις κατὰ τῶν ἐνδοτέρων τοῦ τείχους ἐσω-
 των, τοὺς δὲ τοῖς χειροπληθεῖσι λίθοις· ἄλλους πυρὶ τινί, καὶ τῷ
 τετεχνημένῳ κἂν τισιν δοτρακίνοις σκινέει προεுτρεπισμένῳ, καθ' **P 345**
 οπλίσαντες κατὰ τῶν ἀντιπρόσωπον αὐτῶν ἐρχομένων προσέειπον
 ἀκοντίζειν. ταῦτα δὲ πάντα ἦν αὐτοῖς ἐνεργῇ τε καὶ ἐπιτηδεια
 15 διὰ τὸ μηκέτι περὶ γῆς αὐτοὺς εἶναι ποιεῖν, ἀλλὰ τῷ πολυχθέντι
 κακουργῷ τεχνίσματι ὑψηλοτέρους αὐτοὺς καὶ αὐτῆς τῆς οἰκοδο-
 μῆς γενέσθαι τοῦ τείχους καὶ πᾶσαν αὐτῶν κακόνοιαν ὡς ἀπὸ
 μετεώρου χρεωδὴ συμβαίνειν.

33. Ἄλλ' ἐπειδὴ ταῦτα πάντα κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν
 30 νύκτα εἰς ἔργον ἤχθη τοῖς ἀσεβέσιν, οὐδὲν δὲ τῶν πραγματοποιμένων
 τέλος ἐλάνθανεν ἡμῶς διὰ τό, ὡς εἴρηται, φῶτα ἔχειν αὐτοὺς
 πολλὰ καὶ πλησίον εἶναι τὸν ἀγιαλὸν εἰς ὃν αὐτοῖς τὰ δόξαντα **B**

8 ἐνεσταλμένοις? sed infra quoque, c. 53, ῥώμῃ ἀνεσταλμένοι.
 10 ἐνδοτέρω? 12 καὶ A 15 εἶναι] ὄντας? 16 τῆς om P

quædam ligna tignaue, unum post aliud ordine collocantes, iis iniece-
 rant; locaque interiecta terra explentes in solerti hac machina, extrema-
 que undique asseribus communientes, atque ingorum capita ad puppis
 partes validissimis vinculis adstringentes, quæ in rem magis essent bel-
 loque conducere quam quæ in muro ad continentem erant, subtili eo
 invento artisque solertia turres effecere. his barbarorum quidam armati
 impositi, robusto corpore audacique indole atque genio, qui extremum
 novissimumque militare consilium in nos exsequerentur. in mandatis
 enim acceperant ut alii iaculis impeterent eos qui in interiori murorum
 parte insederant, alii saxa immania, alii ignem, ipsumque arte confe-
 ctum atque in vasculis testaceis antea paratum, in eos proicerent quos
 sibi adversum incursantes haberent. erant vero cuncta illis operi parata
 ac peridonea, quod non amplius humi serperent, sed malefico illo artis
 commento ipsa quoque iam muri structura superiori mole exstarent,
 omnisque ipsorum machinæ vis velut e superiori loco commode iis ce-
 deret.

33. Quia igitur cuncta hæc per eam ipsam noctem ab impiis ad
 opus deducta erant, nec eorum quæ egissent hactenus nos quicquam
 latuerat, quippe cum ipsimet, uti dictum est, multa lumina accendissent,
 nec litus longe distaret, in quo illi sic eis visa moliti essent, omnes u-

- διοπούδατο, ἔλαβε πάντας φόβος καὶ ἔκπληξις, καὶ οὐκ εἶχον
 ὧ τινὶ τοῦ λοιποῦ τρόπῳ τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτοῖς συντηρήσονται. ἦν
 γὰρ ἰδεῖν τὸν δῆμον ὅλον δι' ὅλου κλονούμενον τε καὶ ἀπορούμε-
 νον, ἄλλοτε ἄλλως ἀμνηχανῶντα καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ζωὴν κινδύ-
 νεύοντι. οὐ γὰρ ὅπως ἕκαστος ἀποκρούσεται τὴν ἐφεστῶσαν
 ἀνάγκην διὰ φροντίδος εἶχεν, ἀλλὰ πῶς ἢ μεθ' οὗας ἀληθύνος
 τῷ θανάτῳ προσομιλήσει τοῖς λογισμοῖς κατετέμεντο. φηγεῖν
 μὲν γὰρ οὐκέτι οὔτε πρόχειρον οὔτε ἀσφαλὲς ἦν, κύκλῳ τοῦ τέ-
C χους τῶν βαρβάρων περιστώτων καὶ κατὰ τῶν πολλῶν ἐφεδρευνόν-
 των· προσμένειν δὲ πάλιν ὁ κατ' ὀφθαλμοῦς οὐκ ἐδίδον κίνδυνος,
 10 πᾶσαν οὖν ἐλπίδα σωτηρίας προδόντες, καθάπερ ἔνεοί τινες τὸ
 τεῖχος διήμεινον, τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς ὑπορούμενοι. πλήν
 ἔδοξε τισιν, ὅσοις οὐ κατέσβη τελείως τῆς ἀνδρίας ἡ θρυαλλίς,
 μετὰ τῆς προσδοκίας τῶν πολεμίων προειρηθείσαι τινὰ τῷ τείχει
 εἰς ἀποτροπὴν τῶν ἐπερχομένων. τὰ δὲ ἦν πίσσα καὶ ὀῦδες καὶ
 15 ἄσβεστος καὶ τινα ἄλλα, οἷς τρέφονται τὸ τάχος πυρὸς φλόγες,
 σκεύουσιν ὀστρακίοις ἐπιτετηδευμένα, ὥς ἂν τῶν νηῶν τυχὸν ἐφορ-
D μουσῶν τούτοις χρώμενοι καὶ διὰ μέσου τούτων ἔξακοντίζοντες
 ἀπράκτους αὐτοὺς τῆσδε τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποδείξωσιν.

34. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀνθρώπων ἦν ἀπορουμένων ἔργα
 καὶ διαβούλεια, ἤδη δὲ καὶ τῆς ἡμέρας τὸ φῶς τὸν νυκτερινὸν
 ζόφον διέλυνεν, ἰδοὺ δὴ καὶ αἱ νῆες, ὥς εἶχον σκευῆς, κατὰ πολ-

16 τὸ om AP

mor invasit et trepidatio animique delectio, nec iam erat qua se ratione
 tutos ac incolumes servarent. vidisses enim omnem populi multitudinem
 titubantem ac consilii inopem, aliumque alias anxium, ac vitam ipsam,
 eius palam alea, desperantem. neque enim quomodo imminentem quis-
 que necessitatem depelleret animis solliciti erant, sed quomodo quanto-
 que cruciati periret cogitationibus dissecabantur. fuga enim amplius
 neque in promptu nec tuta erat, cum muros barbari circumvallassent et
 portis insisterent: rursus vero manere sinebat quod ob oculos dis-
 criminen versabatur. omni igitur spe salutis abiecta, velut muti murum
 circuibant, infortunii immanitate attoniti. visum tamen est nonnullis, in
 quibus fortis animi scintilla non prorsus exstincta erat, dum adhuc ho-
 stes exspectarentur, ad eorum propulsandum impetum in muro picem et
 taedas et calcem atque quaedam, quibus flammae ignis celeriter innu-
 triuntur, in vasis testaceis disposita praeparare, ut si forte naves adven-
 tassent, illis usi, hisque mediis ipsa haec eiaculantes, ab hac quoque ag-
 gressione repellerent et eorum conatus irritos facerent.

34. Cum vero haec quoque hominum titubantium facta ac consilia
 essent, iamque illucens dies noctis tenebras dissolveret, en et naves, ut
 erant instructae, per multa loca divisae in murum irrumpunt, novumque
 quoddam ac incredibile cunctorum oculis spectaculum ingerunt. unum-

λοὺς τοὺς διαιριθεῖσαι τῷ τείχει προσέρρηξαν, καὶ οὐκ αὖτις
 παράδοξον θέλημα ταῖς ἀπάντων ὄψεσι προδεικνύμεναι· ἐκάστη
 γὰρ αὐτῶν συζυγία ἐπεφέρειτο τὴν σεσοφισμένην ἐκείνην τῶν ξυλο-
 συνθέτων πύργων κατασκευὴν, πολλῶ τῷ μέτρῳ τὴν τοῦ τείχους
 οἰκοδομὴν ὑπερβαίνουσαν, ἄνωθεν τε τοὺς βαρβάρους ἐξαλλομέ-
 νους καθάπερ τινὰς ἑξοιστρημένους ταύρους, καὶ τὸν ὄλεθρον
 πᾶσιν ἐπισείοντας. τότε δὴ τότε, ὅσοι τοῦ δήμου τῆς πόλεως τοῦ P 346
 μὲν θανάτου καταφρονήσαντες ἀφύκτον τε ὄντος καὶ κατὰ κόρης,
 ὡς εἶπεῖν, ἱσταμένον ὄλοι τῆς ἀγωνίας ἐγένοντο, ἐπιδείκνυντο
 10 τοῦ κινδύνου τὴν ἀμὴν ποιησάμενοι ἱστησαν γενναίως ἀθλοῦντες
 ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τὰ παρ' ἑαυτοῦ ἕκαστος αὐτῶν ἐπεδείκνυντο·
 οὐ γὰρ εἶον τέλειον πλησιάζειν τὰς νῆας, ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς συγχω-
 βέλεισι τὸ δὲ τοῖς τοῦ πυρὸς ὑπεκκαύμασι ἀπείργον αὐτὰς τοῦ
 προσπελάζειν τῷ τείχει καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν ἐνεργεῖν. ὅσοι δὲ τῇ
 15 δειλίᾳ τὴν ψυχὴν βληθέντες οὐδὲ προσβλέπειν τοῦ κακοῦ τὴν πεί-
 ραν ἐπὶ τῆς ἁγῆς ἀμνηστίας ἐξίσχουν, ἑαυτοὺς τοῦ τείχους κατὰ
 μικρὸν ὑποσύροντες ἐπὶ τὰς ἀκρωτείας τῆς πόλεως ἔφευγον, καὶ B
 λοιπὸν θάρρειν ἐδίδουν τοῖς ἐναντίοις. ὡς γὰρ εἶδον κατὰ τινα
 τόπον τοῦ τείχους τὴν οἰκοδομὴν πλέον τῶν ἄλλων διαρρηῖσαν,
 20 ἐνθα καὶ τοὺς ξυλῆνους ἦμιν προπεπηγότες προβόλους, ἔγνωσαν δὲ
 καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ ἐν αὐτῷ μᾶλλον τῷ τόπῳ διὰ βάθους
 χωρεῖν, μίαν συζυγίαν τῶν ἐξευγμένων ἐκεῖ συνελάσαντες ᾤσαν
 ταῖς κόπαις κατὰ μικρόν, ἕως ἔφθασαν πλησίον ἐν αὐταῖς ταῖς

1 τε P

8 κόρης?

11 καὶ τὰ — ἐπεδείκνυντο om P

12 τοῖς om P

22 χωροῦν A

τῶν ἐξευγμένων om P

quodque enim ingatarum navium par turrium ex lignis ingeniose structa-
 rum fabricam convehbat, murorum aedificio multo elatiorem; supra quas
 erant barbari subsilientes, aequae ac tauri oestro perciti, eunctisque in-
 teritum comminantes. tunc sane quotquot civium sprete morte, quas
 inevitabilis certaque immineret et ob oculos, ut aiunt, inque pupilla po-
 sita esset, toti certaminis ardore exarserant, fortis animi speciem ipsam
 periculi magnitudinem facientes, hi videlicet conserta pugna strenne di-
 micavere, haud enim omnino naves propinquare sinebant, sed partim
 telorum spissa grandine partim vero eiaculatis ignibus a muro arcebant
 ac noxam prohibebant. quotquot vero saucio formidine animo atque
 pavido erant, praeque ingenti mentis inopia nec ipsum mali incursum
 adversis oculis poterant aspicere, e muris sensim sese subtrahentes et
 ad tumulos elatioraque civitatis loca diffugientes hostes deinceps auda-
 ciores fecere. ut enim quodam muri loco structuram prae aliis magis
 ruinam facere viderunt, ubi scilicet nos ipsi lignea propugnacula prae-
 fixeramus, deprehenderuntque aquam maris altiore sinu eo loco ubi eo
 alluere, iunctarum navium par illo inferentes paulatim remis impulerant,

ἐπάλλεσι τὰ κατὰ πρῶραν τῶν νηῶν προσπελάσαντες. εἴτα ὡς
 ἐπεχείρουν κατ' αὐτῶν λίθους βαλεῖν οἱ τοῖς ξυλίνοις ἔγκαθήμενοι
 C προβόλοις, μέγαν τινὰ καὶ τραχὺν ἀλαλαγμὸν ἐμβοήσαντες ἄνω
 τῶν ῥηθέντων μηχανημάτων ἐστάτες οἱ βάρβαροι, λίθοις τε βα-
 λόντες οὐκέτι χειροπληθεῖς ἀλλὰ καὶ λίαν παμμεγέθεσι καὶ ὧν 5
 οὐδεὶς ἐδύνατο τὴν φορὰν ὑπομῆναι, πῦρ τε διὰ τῶν σιφώνων
 τῇ ἑρί φυσήσαντες, καὶ τινα ἄλλα σκεύη καὶ αὐτὰ πυρὸς ἀνάμε-
 στα εἶσω τοῦ τείχους ἐξακοντίσαντες, εἰς τοσαύτην ἐκπληξιν καὶ
 δειλίαν τοὺς ἐν τοῖς προβόλοις ὄντας ἐνέβαλον ὡς καταπηδῆσαι τὸ
 τάχος καὶ πρὸς φυγὴν ἐτραπῆναι καὶ κενὸν ἅπαντα τὸν περίπαιον 10
 τοῦ τείχους καταλιπεῖν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τέλος εἶδον τῶν βεβουλευ-
 μένων (πάντες γὰρ καθάπερ ἐξ ἀνέμων φύλλα πρὸς τὴν γῆν κατε-
 D φέροντο, οὐδὲ κατὰ τῶν κλιμάκων, ἀλλ' ὡς ἂν αὐτοὺς ὁ θάβος
 κατήπειγεν), ἕνα τινὰ τολμηρὸν βάρβαρον καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰκὸς
 μανικώτερον, Αἰθίοπα τὴν χροιάν, ταῖς ἐπάλλεσιν ἐπαφῆκαν. ὁ 15
 δὲ τὴν μάχαιραν ἣν ἐτύγγανε ταῖς χερσὶ κατέχων ἀναρριπίζων, καὶ
 κατὰ τοῦ τείχους ἀλλόμενος, ἐπέμενε σκοπῶν τὴν ὁρμὴν τοῦ πλή-
 θους, εἴ γε μὴ πρὸς ἀπάτην ἀλλὰ πρὸς τελείαν φυγὴν ἐκείθεν
 ἐξέκλινε. καὶ γὰρ ὑφωρῶντο μὴ τινα κεκρυμμένην ἐνέδραν ἔχουσιν
 οἱ τῆς πόλεως ἐν ταῖς ἀγυῖαις, δι' ἧς αὐτοὺς εἰς πολλὰ διαιρεθέν- 20
 τας δολερῶς κακουργήσονται, καὶ ἀμφέβαλλον τέως μὴ ἀπροόπτως
 347 οὕτως προσχωρεῖν τῇ πόλει καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν ἐνεργεῖν. διε δὲ
 ταῖς ῥήπιοις τῆς βαρβαρικῆς μαχαίρας ἐξαστράπτων ὁ ἀὴρ κατὰ-

2 βάλλειν A

16 ἔτυγε A

19 ὑφωρῶτο P

donec ipsa propugnacula navium prorae contingere. tamque his qui in
 ligneis propugnaculis positi erant in eos lapides iacere incipientibus,
 magno horrendoque sublato clamore ac ululatu, supra eas quas dicebam
 machinas stantes barbari, nec manualia duntaxat sed quam immanissima,
 et quorum impetum nullus sustinisset, convolventes saxa, ignemque si-
 phonibus aëri insufflantes, atque alia vasa (ipsa quoque igne plena) intra
 murum facientes, tantum metum ac stuporem illic constitutis praesidia-
 riis incusserunt, ut quam celerime exsistentes in fugam venterentur
 omnemque muri aream vacuam desererent. ubi autem voti se compotes
 factos esse viderunt (omnes enim velut a vento excussa folia in terram
 proruebant, neque per scalas, sed ut eos pavor raptabat), unum quem-
 piam audacia animi barbarum, ceterisque, ut videbatur, maiori fretum
 vesania, colore nigerrimum, in propugnacula immitunt. is ensem, quem
 in manibus gestabat, rotans, inque murum insillens, ac moras in eo tra-
 hens, multitudinis impetum observabat, num scilicet fraude, an quod
 omnino fugam fecissent, inde abscessissent: verebantur enim ne insidiis
 adversus eos in occulto per angiportus vicosque dispositis cives se in
 multa divisos agmina malo dolo, gravi ullo damno afficerent; dubiique
 hactenus subsistebant, ne sic improvise in urbem irrumperent exque
 genio illius vastitatem darent. at ubi barbarici ensis frequenti circum-

δῆλον ἐπολεῖ πανταχοῦ τῶν πολεμίων τὴν εἴσοδον (καὶ γὰρ ἦν ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας), τότε δὴ πάντες τοῦ κακοῦ τὴν ἐκβασιν θεασάμενοι ἐτρέποντο ἄλλος ἄλλαχού, τῷ θανάτῳ συνελανόμενοι. ὁ δὲ ἦν ἐφαστῶς καὶ μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ πυραχωρῶν ἐπίνοιαν δι' 5 ἧς αὐτὸν ὑπεκκλίνωσιν.

35. Εἶτα ὥς ἦσαν κενωθὲν τὸ τεῖχος εἶδον οἱ βάρβαροι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτοῖς εἶχον ἐκ τῆς τοῦ πλήθους ἀνυποστάτου φυχῆς, σπουδῇ τῶν νηῶν ἐκβάαντες καὶ τῶν ἐπάλξεων εἰσα καταπηδήσαντες τὰς τε πύλας ἀναρριπίσαντες ἐδήλουν καὶ ταῖς ἄλλαις B 10 ναυσὶ τῶν πεπραγμένων τὸ πέρας, αἵτινες σπουδῇ καὶ αὐταὶ παρὰ τὰς διεξόδους ἐγγέθεν προσορμισθεῖσαι ἔπεμπον τῇ πόλει τοὺς βυρβάρους, τὰ σώματα γεγυμνωμένους, μικρῷ τινὶ μόνῳ περιβόλῳ τὰ κατὰ τὴν αἰδῶ ἐγκαλύπτοντας, τὰς μαχαίρας ἔχοντας ἐν χερσίν· οἱ καὶ ἔνδον γενόμενοι πρῶτον μὲν οὐς εὗρον ἐτι περὶ τὸ 15 τεῖχος ἐνστρεφομένους, εἴτε τῷ φόβῳ βληθέντας καὶ κινήσθηναι μὴ δυναμένους παρεθέντος αὐτοῖς ἐκ τοῦ φόβου τοῦ σώματος, εἴτε πάλιν τοῖς ῥηθεῖσι πτώμασι συγκλασθέντας καὶ πρὸς τὴν φυγὴν ἀπελπίσαντας, τούτους τὸ τάχος ἀνέϊλον, εἰθ' οὕτω ταῖς λεωφόροις κατεμερίσθησαν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως εἰς πολλὰ μέρη C 20 τμηθὲν διεθροεῖτό τε καὶ συνείχετο, οὐκ ἔχον ὅπου περισωθεῖν ἢ τὴν συμφορὰν διακρούσῃται. ἦν γὰρ ἰδεῖν τότε τοὺς ἀνθρώπους

13 αἰδῶ] εἴσοδον P συγκαλύπτοντας A ἔχοντες A 16 τοῦ
post ἐκ om P 17 συγκλασθέντας A 20 διεθροεῖτο Com-
befsius, διεθρυνλλεῖτο AP 21 διακρούσεται A

actu effulgurans aër hostes in urbem pervadere atque ingredi palam fecit (erat namque hora diei tertia), tunc nimirum, tunc cuncti, mali eventu perspecto, alius alio, contrusi fato, diffugere, cum dira mors cunctis ingrueret, nec eius amoliendae ullum deinceps consilium ratioque sup- peteret.

35. Postmodum cum nudatum defensoribus murum barbari conspexissent, exque effusa multitudinis fuga nihil iam sibi periculi imminere intelligerent, statim navibus effusi inque propugnacula insilientes ac portas diffidentes reliquis quoque navibus gestorum exitum indicavere. quae et ipsae celeriter ad viarum exitus prope appulsae barbaros in urbem immittebant, corporibus nudos, exiguoque solum amictu verenda contactos, ac manus gladiis armatos. urbem porro ingressi primum quidem, quos adhuc in muris versantes offendere, sive metu perculsos nec se movere valentes, corpore eis ex metu dissoluto, sive rursus his quos dicebam casibus praecipitiisque confractos, sibi quoque fuga consulendi omni spe destitutos, quam cito trucidabant. tum per vicos ac plateas disperstiti sunt: urbana autem multitudo, huc atque illuc multis partibus divisa, tumultuabatur et clamitabat angustiisque tenebatur, cum nulla saluta ratio aut depellendae calamitatis in promptu esset. vidissēs enim tunc

ὥς ἀκυνβέροητα σκάφη τῇδε καθεῖσε περιφερομένους, ἔλεινόν θέα-
 μα, ἄνδρας γυναικας νήπια, ἀλλήλοις συμπίπτοντας, ἀλλήλων
 ἐκκρεμαμένους, ἀσπάζομένους τὸν οἴκτιστον ἐκείνον καὶ τελευταῖον
 ἰσχυασμὸν. εἴ ποὺ τις καὶ πατὴρ ἐν αὐτοῖς πρεσβύτερος, ἐπιπεσὼν
 τῷ τραχήλῳ τοῦ παιδὸς δεινὸν ἐπεκύκωσε, τὸν χωρισμὸν οὐ φέρων,⁵
 ἀλλὰ τὰ μέλη κατέχων τοῦ φιλιτάτου, καὶ πρὸ τοῦ ξίφους τῷ φν-
D σικῷ τυττόμενος πᾶσι τὸν θοῆνον ἐαυτῷ διετίθει, "φίλοι μοι" λέ-
 γων, "ὦ παῖ, ἐν τίσι νῦν ἐξετάζομεθα; τίνα ταῦτα τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς καθορῶ; εἰς τοῦτο γὰρ σε ἐπιμελῶς ἐξέθρεψα, καὶ διὰ τοῦ-
 τό σε παιδευταῖς ἐξεδόμην καὶ συνέσει διαπρέπειν ἐν τοῖς ὑμήλξι¹⁰
 διεσπούδασα, ἵν' ὅτε προσεδύκων ζηλωτὸς μὲν εἶναι τῇ ἐδουαδία,
 ἐπίφθορος δὲ τῇ ἐπὶ σοὶ καυχῇ, μακαριώτερος δὲ πολλῶν ἄλλων
 πατέρων ὥς τοιοῦτον ἔχων εὐπρεπέστατον τέκνον, ἐράσμιον μὲν
 τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, ἐρασιμώτερον δὲ τοῦ προσώπου τὴν
 θέαν καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς ψυχῆς τὴν ἰδέαν, τότε κατ' ὀφθαλμοὺς¹⁵
P 348 ἰδέσθαι τὸν ὀλέθριον τοῦτον καὶ δυστυχέστατον ἀπὸ σοῦ χωρισμὸν;
 καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τοῦδε τῇ δυστήνῃ ταύτῃ τετῆρημαι πολὺ,
 ἵν' ὑπὸ βαρβάρων ἴδω κατακλιζόμενόν σου τὸ σῶμα καὶ τὰ φίλτα-
 τά μου καὶ παμπόθητα μέλη τῷ ξίφει τοῦ δημίου ἀτηλεῶς δια-
 σπώμενα; οἴμοι, τίς γένωμαι; ποταῖς ὄψει ταῦτα κατῖδω; ποῖον²⁰
 ἐπὶ σοὶ ποιήσομαι θοῆνον; εἶθε τοιοῦτον τύχοιμεν δημίον ὅς ἐμὲ
 πρῶτον τῇ μαχαίρᾳ διέλοι, ἵνα μὴ καθυστερήσας δορυμνέρας τοῦ

4 εἰ ποῦ] cf. p. 349 d
 19 μοι?

8 ἐξετάζομαι A

16 ὀλεθρον A

homines velut navigia omni rectore destituta hac illacque procella cir-
 cumferri, miserabile spectaculum, viros mulieres parvulos in se mutuo
 collabentes, ex se mutuo pendentes, infelicissimum illud supremumque
 dantes osculum ac consalutantes. sicubi forte in eis pater vetulus in
 filii collum ruens maeste conquecebatur, separari non sustinens, sed ca-
 rissimi membra tenens et ante ensen naturali punctus dolore atque af-
 fectu, sibi ipse luctum digerebat. "heu me, fili," aiebat, "in quibus nunc
 versamur! quoniam haec oculis usurpo? eamne in rem diligenti cura
 educavi, proptereaque magistris tradidi, et ut maiore prudentia inter ae-
 quales fulgeres operam sumptusque locavi, ut cum plane prolis felicitate
 aemolandum me fore exspectabam, tuique gloriacione invidiam provocat-
 urum, necnon aliis vulgo parentibus beatiorum, ut qui tali honestissimo
 filio praeditus essem, ipsa corporis statura amabili, vultusque ad aspectum
 amabiliorem, magisque adhuc forma animae ac decore, tunc ob oculos exi-
 tiosam hanc infortunatissimamque a te separationem videam? an ideo
 miseranda hac canitie huc aetatis proventus sum, ut corpus tuum a bar-
 baris caedi amantissimamque ac desideratissima membra lictoris gladio
 cernam immaniter discerpi? heu me! quo me vertam? quibus oculis
 haec conspiciam? quo te luctu deplangam? utinam talem liceat nan-
 cisci lictorem, qui me priorem gladio diffundat, ne tardior nece subla-

ξίφους ἐπὶ σοὶ τὰς ἀλγηδόνας αἰσθήσωμαι. ἐνὶ τούτῳ τῷ μαιφόνῳ χάριτας ὁμολογήσω, εἶγε τῆς σφαγῆς ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ κατάρχεται γηραιὸν τραχήλου· εἰδ' οὕτω τῷ ἐμῷ λῶθρι τὸ σὸν σπείσωμαι B αἷμα. καὶ γὰρ οὕτω τὴν πολλὴν ὁδὸν ἐποτέμοι τῷ ἐγχειρή-
5 ματι."

36. Καὶ ταῦτα μὲν οὗτος· ἄλλοθεν δὲ πάλιν ἄλλος τις τῇ συννόμῳ γυναικὶ προστυχάν, βύθιον τι καὶ μέγα στενάξας, τὴν κεφαλὴν τε κινήσας καὶ τὴν μορφὴν ἀλλοιώσας, προσδραμὼν αὐτῇ καὶ περιπλακείς τὴν συμφορὰν ἐτραυώδει. "σῶζου, γύναι, 10 καὶ τοῦ συννόμου μὴ ἐπιλάβου. ἤδη γὰρ ἡ μεγάλη στοργή, ἣν πρὸς ἀλλήλους ἐδέμεθα τῇ κοινωνίᾳ τῆς φύσεως, διακόπτεται σήμερον, καὶ ξίφος καινοτομεῖ τὴν συνάφειαν, καὶ θάνατος ἄω- ρος τὴν συζυγίαν διόστησιν. οὐκ ἔτι τὴν ζωὴν τῇ κοινότητι τῆς C βιοτῆς ἐξανόμεν. οὐδεὶς ἡμῖν τοῦ λοιποῦ παιδοποιίας λόγος. 15 εἰδ' ἐμὴ μὴδὲ ταῦτα, ἃ νῦν ἡμῶς περιέστηκε νῆπια, τοῖς ὑφ' αὐτοῖς κατείδομεν ἐξ ἀρχῆς. εἶθι τῇ σορῶ ταῖς ἡμετέροις χερσὶν ἀπε- δόθησαν, καὶ μὴ τοῖς θηροῖς τούτοις εἰς δυστυχὴ δουλείαν διετη- ρήθησαν." εἶτα τοῖς τέκνοις ἀνυμνούντες καὶ τὸν θρόνον χορο- σιατήσαντες τὴν διαίρεσιν ἐκαρτέρου. ἀδελφός δὲ πάλιν ἀδελφῷ 20 συναντήσας καὶ φίλος φίλῳ, ὃ μὲν τὴν συγγένειαν ὃ δὲ τὴν μακρὰν συγγένειαν ἀπεκλαίετο. καὶ ἁπλῶς τῇ ἀμετρίᾳ τῶν κατὰ μέρος θρήνων κραυγῆς ἀσήμου πάντα πεπληρωτο, ὥσπερ ἂν εἰς σφαγὴν D

6 οὕτως A 10 μὴ] μου Combefisius.

tus acerbiore gladio super te cruciatus experiar! uno hoc cruento tor- tori gratias agam, si a senili mea cervice ducto caedis initio tuum mox sanguinem cruori meo libaverit. sic namque eoque molimine doloris par- tem plurimam abstulerit."

36. Et haec quidem iste. aliunde vero alius, quacum vixerat ac quam contubernalem habuerat, uxorem offendens, imo ex pectore altum- que trahens suspirium et caput movens vultumque immutans, ad eam accurrens eique circumfusus ac stringens, dirum casum lugubri voce plangebatur. "vale, mulier, meique coniugis obliviscere: iam enim ingens illa amoris vis, quam inter nos sociali naturae vinculo ratam habuimus, hodie discinditur, et gladius coniunctionem dividit, morsque intempesta aeterno divorcio coniugium dirimit. non ultra sociali iugo trahemus vi- tam. nulla deinceps futura nobis proles suscipiendae ratio. atque uti- nam ne susceptos unquam circumstantes parvulos oculis usurpassemus. utinam nostris manibus tumulto traditos hisce feris bestiis ad infelicem servitutem minime servassemus." tum se cum filiis immiscens, ac velut choro luctum sustollentes, divisionem expectabant. frater vero rursus fratri et amicus amico obviam facti, ille sanguinis necessitudinem defle- bat, hic longam consuetudinem. et ut summa dicam, immensa turba eo- rum qui singuli lamentis indulgebant, incondito clamore cuncta repleban-

πυγκλεισθέντων προβάτων καὶ συμμιγῇ φωνῇ ἀφιέντων. οὐ μὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς τοὺς οἴκους ἀπέτρεχον, οἱ δὲ τὰς ὁδοὺς ἀπεσκόπων· ἄλλοι πρὸς τοὺς σεβασμίους οἴκους ἡλυύνοντο, ἄλλοι τὰς πύλας τῆς πόλεως καταλαβεῖν ἔσπευδον. ἕτεροι δὲ πρὸς τὸ τεῖχος ἀνίκανοι ἐβούλοντο μὲν, οὐ δυνάμηντο δὲ ὑποκλιζούσης αὐτοῖς τῆς 5 ἡμισικῆς ἰσχύος τῇ προσδοκίᾳ τῶν φοβερίων· οὐκ εἶχον γὰρ ὅπως διάθωνται πρὸς τὸ κακόν, ἀλλ' ὅπου πᾶρ ἂν ἔτυχον γεγονότες τῆς πόλεως, κατὰ προσιππον εὗρισκον ἀπαντῶντα τὸν θάνατον, ὥς μηδὲν αὐτοῖς εἶναι λοιπὸν ἀσφαλές πρὸς ἐπίνουαν.

P 349

37. Ἀλλὰ πῶς ἂν σοι τοῦ λοιποῦ τὴν καθ' ἡμᾶς συμφο- 10 ράν, ὦ ἀνδρῶν λογιώτατε, ἢ τὴν ἐπαλληλίαν τῶν τοσοῦτων ἀνιερῶν διαγνώψομαι; ποῖον τοῦτόν πρῶτον εἰπὼν τοῖς ἄλλοις δευτερεύειν παρσχωρήσω, ἐπὶ τίνι τὴν γλῶτταν κινήσω ἢ τὴν χεῖρα πρὸς γραφὴν ἐξενέγκω; ἔξιστά μιν μου τὸν νοῦν ἢ μνήμη τῶν 15 γεγονότων, καὶ οἷον ὁρᾶν πάλιν δοκῶν τῶν λεχθησομένων τὰ πράγματα δυσεπιχείρητον τὴν περὶ τούτων ἐξήγησιν ἐπαισθάνομαι. ἢ γὰρ ἀνατέλλουσιν τῶν γεγονότων ὥσπερ πραττομένων τῇ ψυχῇ διὰ 20 τῆς μνήμης τὸν κίνδυνον ἐκλογίζουσα καὶ διαμορφοῦσα τῇ φαντασίᾳ τὰ πράγματα, τὴν ὁρμὴν τοῦ λέγειν ἐπέχειν βιάζεται. οἷα γὰρ ἦν τὰ τελούμενα τότε! οἱ μὲν πρὸ τῆς ζωμιατικῆς τὴν τῆς 25 ψυχῆς πλέον διειδότες πανωλεθρίαν πρὸς τὸ θανεῖν ἐδυσφόρουν, ἄρχῃν τῶν ἐκείθεν κολάσεων τὸν χωρισμὸν ἡγούμενοι τὸν τοῦ σώ-

14 γράφειν P

17 ὥσπερ Combefisius, ὥς ἂν τι AP

22 τὴν

ἐκείθεν κολάσεων P

tur, velut si oves ad iugulandam conclusae commixtam vocem ederent. horum namque alii ad domos confugiebant, alii vias observabant, alii ad venerabiles sedes contendebant, alii ad portas civitatis properabant, alii muros conscendere in animo habebant, nec tamen poterant, collapsa in eis naturali virtute malorum expectatione. nam nesciebant quo se modo ad malum compararent: sed quovis civitatis loco constitissent, adversum faciem occurrentem sibi mortem offendebant, ut nullum iam eis reliquum esset consilium, quo rebus suis tuto prospicerent.

37. Sed quam tibi ego ratione subsecutam deinceps calamitatem, virorum eruditissime, aut tantorum malorum longam seriem catenamque describam? quod horum primum assumens, secundas reliquis partes adscribam? cuius argumento movebo linguam, aut ad scribendum manum extendam? rerum enim gestarum dirique casus memoria mentem sede deiecit; ac qui prope oculis res ipsas quas dicturus sum videre videar, quam earum ardua narratio sit plane sentio. verum namque mente informatio, ut quae ipsum coram animo gestorum periculum per memoriam simulacro exhibeat ac phantasiae (vi scilicet cogitandi) effingat ac repraesentet, orationis impetum retardat ac inhibet. qualia enim erant quae fiebant per eas angustias? alii, animi potius quam corporis noxam reformidantes, aegre mortem ferebant, qui videlicet separationem a cor-

ματος· οἱ δὲ τῇ γῇ προσερείδοντες τὰ γόνατα, κρονοῦς τε δακρύων ἐκβλύζοντες, ἄξιους παραδεχθῆναι τῆς κλήσεως διὰ τοῦ τοιοῦτου θανάτου τὸν θεὸν ἐλιτάνευον. ἄλλοι τῇ μνήμῃ τῶν ἡμερησίων τομῶν τοῦ ἕξους τὸ συνειδὸς νυκτιόμενοι τὸν ἀνάλω-
 5 θέντα χρόνον ἐπὶ ματαίῳ ἀνεκαλοῦντο μεταμελοῦμενοι. Ἕτεροι μὴδὲν τοιοῦτον ἐνεργῆσαι δυνάμενοι, ἀλλὰ τὸν λογισμὸν προδόντες **Γ** τῇ ἀγωνίᾳ, ἴσταντο τρομάδεις, δίκην ἀψύχων δένδρων τὴν τομὴν ἀναμένοντες. ἄλλοι δὲ καθάπερ οἷστρω τῷ φόβῳ πληττόμενοι ἀκάθεκτοι καὶς ὁρμαῖς ἦσαν· ἐξ ὧν καὶ πλεῖστοι πρὸς τὸ ἐκτὸς
 10 τοῦ τείχους ἀσυλλογίστως ἑαυτοὺς ἀκοντίσαντες ἢ τῷ πτώματι τὴν ζωὴν συνεπέρανναν ἢ τοῖς ἐκεῖσε στρεφόμενοις βυρβύροις ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν.

38. Τί δὲ τῶν γυναικῶν εἶπω πρῶτον, οἷς καὶ αὐτὸν τὸν ἄερα συνθρηγεῖν αὐταῖς ἐβιάζοντο, ἤγονν τὰς ἀνικλήσεις, τὰς
 15 οἰμωγὰς, τῶν τέκνων τὰς περιπλοκάς; οὐδ' εὐσχημονεῖν ἔτι βου- **Δ** λόμεναι νικηθεῖσαι τῷ πάθει, οὐδὲ τῆς ὕψεως τῶν ἀνδρῶν ἑαυτὰς ὑπεκκλίνειν, ἀλλ' ἀναιδῶς φερόμεναι, τὰς κόμους ἔχουσαι λε-
 λυμένας καὶ τῶν πρὸς συστολὴν ἀμελήσασαι, ἤγοντο συνεκβοᾶσαι τοὺς θρήνους καὶ τοῦ κινδύνου καταστενάζουσαι. εἴ ποιν καὶ
 20 πυρθένης ἐν αὐταῖς, ἢ μήπω τῆς οἰκουρίας προβᾶσα ἀλλ' ἀσφα-
 λῶς τηρουμένη τῷ γάμῳ καὶ σεμνότητι πᾶσαν δεδιδυμένην, τὴν αἰδῶ τῆς ὕψεως περιέκρυσα, καὶ μὴδ' ὅτι γυνὴ τυγχάνει τῷ δέει

2 ἀξίως Combef.

16 κινηθεῖσαι P

pore futuri aevi poenarum initium ducerent. alii, fixis terrae genibus largoque lacrimarum fonte perfusi, digne vocatione recipi istiusmodi mortis periculo deo supplicabant. alii delictorum memoria, omni gladio acutius conscientia vulnerati tempus vane insumptum dolebant. maestique paenitudine revocabant. alii nihil eiusmodi praestare valentes, nimisque doloris vi excussa ratione atque prodita, tremebundi stabant, velut prope inanimatae arbores ferri ictum expectantes. alii velut oestro, metu perculsi, contineri non poterant: quorum etiam plurimi inconsulta mente extra murum ruentes praecipites vel casu alissi vitam finire, vel ipsi se barbaris illic consistentibus tradidere.

38. Mulierum autem quid prius referam, quae vel ipsum aërem una secum planctum edere cogeant, compellationes scilicet et eiulatus liberiorumque amplexus? hae gravi dolore concitae nec decorum tenere nec virorum se conspectibus subducere volebant, sed impudentia actae, solutis crinibus, omniumque oblitae quae ad modestiam ac verecundiam faciunt, flebili clamore adversusque periculum gemitu, bacchantium more cursitabant. inter eas et virgines, necdum domo prodire solitae, sed quae tuto alligandae servarentur connubio omnemque modestiam essent edoctae, pulso ab ore pudore, et neque an mulieres essent, sexumque

λογιζομένη, διημι τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ, ταῖς ἄλλαις γυναιξὶ κοι-
 P 350 νωνοῦσα τοῦ θρήνου καὶ δεινὸν ἀλαλάζουσα. μονασταὶ δὲ καὶ
 μονάζουσαι, ὅσοι τὴν προσπάθειαν τοῦ βίου κομιδῇ νέοι ὑπάρχον-
 τες τῷ φίλτρῳ τῆς ἀρετῆς ἀπεσιάνοντο, ἑαυτοῖς μόνοις καὶ θεῷ
 ζῶντες, τῶν ἀσκητηρίων ἐκβάντες καὶ ταῖς πλατείαις διασπαρέν- 5
 τες τῆς πόλεως τὸν κοινὸν ὕλεθρον γοερῶς ἐκλαυθυρίζον. ἐξ οὗ
 δὴ μοι καὶ θάμβος ἐπέρχεται, ὅταν κατὰ νοῦν λάβω τὴν ποικίλην
 καὶ διάφορον ἀρετὴν τῶν Ναζηραίων ἐκείνων, ἣν καταμόνας ἐφι-
 λοπόνουν, ἥτοι τὴν πάννυχον ψαλμωδίαν καὶ τὴν ἱερὰν παρθενίαν
 τῇν τε ἐκτενῇ προσευχῇ καὶ τὸ ἀκατάπαντον δάκρυον, πῶς τὴν 10
 πρὸς ἡμᾶς θείαν οὐ . . . συμπάθειν, πῶς οὐ κατηγγυῆσαντο
 B τὴν πόλιν, πῶς οὐχ εὖρον ἐπαθλον ἀρετῆς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κιν-
 δύνου, συνελήφθησαν δὲ μᾶλλον καὶ θάπερ ἀνεπισκόπητα πρόβυτα,
 πάντες τῆς μαχαίρας γεγονότες καὶ τῷ κλήρῳ τῶν ἡμαρτιῶν τῆς
 σφαγῆς κοινωνήσαντες. πλὴν ἡγοῦμαι ὅτι τούτων μὲν ὁ θάνατος, 15
 ὡς φησιν ὁ ψαλμός, τίμιος γέγονεν ἐναντίον κυρίου, κὰν τούτῳ
 τοῦ σοφοῦ τοὺς οἰκείους δούλους τιμῆσαντος, ἵνα μετὰ τῆς λοι-
 πῆς ἀρετῆς καὶ τὸ τέλος μαρτυρικὸν ἀπενέγκωνται, ὥς ἂν ἐπιδα-
 ψιλεύσῃται τούτοις τὰ τῆς ὑπομονῆς γέρα καὶ τῶν ἀρρητῶν ἐκεί-
 C νων ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν· ἡμῶν δὲ τὸ πλεῖθος παραπτώσεων οὐ 20
 μόνον τὰς τούτων ἐντύξεις ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν μαρτύρων πρεσβείας
 ἀσυντελεῖς δειχθῆναι πεποίηκεν, ἵν' ἡμῶν παθόντων ὕπερ ἡδῇ

6 γοερῶν A
 σκοπα A

10 πῶς τὴν — συμπάθειαν om A
 17 δούλους om P

13 ἀνεπί-
 20 δι om A

sum graviore metu cogitantes, medio foro, pari ac maritatae planetu
 diroque eiulatu vagabantur. monachi ipsi ac moniales, quotquot ipso iam
 aetatis flore iunioresque virtutis amore saecularis vitae affectum libidi-
 nemque excusserant, sibi solis deoque viventes, monasteriis egressi et
 per plateas civitates dispersi commune excidium eiulatu lugebant. hinc
 magnopere miror ac stupeo, ipso mente reputans multiplicem diversique
 generis dictorum Nazaraeorum virtutem, quam colebant solitarii, noctur-
 nas modulatis psalmorum vocibus productas vigiliis, sacram virginita-
 tem, continuas preces ingesque lacrimas; quomodo nihil nobis divinam
 conciliarunt miserationem? quomodo fidem suam ad urbis incolumitatem
 non obstrinxerunt? quomodo non virtutis praemio consecuti ut a peri-
 culo liberarentur? sed magis velut oves absque pastore comprehensi
 omnes ferro iugulati sunt, parique cum sceleratis nece interierunt? enim-
 vero horum mortem pretiosam apud dominum, ut psalmus loquitur (115
 15), arbitror existisse, cum hoc quoque dei sapientia caros suos ac fa-
 mulos honoraverit, ut cum reliquis virtutibus martyrii quoque laurea
 clarescant, patientiae munera eis cumulatus reponens, arcanorumque
 bonorum praemia largiens: nostrorum vero scelerum multitudinem non
 solum horum preces, sed et martyrum intercessionibus inutiles reddidisse,
 ut ex iis quibus iam recentique exemplo sumus accepti malis, intelligere

πειπόνταμεν, ἔχωσι γινῶναι πάντες οἱ τῶν θείων καταφρονηταὶ δια-
τάξεων ὡς κακία πλεονεκτοῦντας οὐδὲν αὐτοὺς τῆς δεσποτικῆς
ἀπειλῆς τῶν σωτηρίων βοηθημάτων ἐξαίρετάσθαι δυναθῆσεται.

39. Ὡς γὰρ κατὰ πᾶσαν ἐισελθόντες διμερίσθησαν τὴν
ἐ πόλιν οἱ βάρβυροι, εὐθὺς πᾶσα ἡλικία καὶ πᾶν γένος ἀνδρώπων
ἐπ' αὐτῶν ἀνῆρητο. οὐδὲ γὰρ ἦν οἶκος αὐτοῖς οὐδεὶς πύλαι προ- D
μεμνηνῶσι καὶ τὴν καθ' ἡμῶν διψῶσιν ἀπώλειαν, ἀλλὰ καὶ γέρον
καὶ ἀκμάζων ἔτι καὶ νεανίσκος καὶ πᾶς ὁ προστυχὼν ἔργον τοῖς
μιαιφόνους ἦν, οὐδὲ καιρίας κατ' αὐτῶν ἀφιῶσι πληγὰς, ἀλλ' ὡς
10 ἂν αὐτοὺς ἐνδιατρίβειν ποιῶσι τοῖς ἀλγεινοῖς, τὰ πρὸς τὸν νῦτον
μέρη καὶ τοὺς μηροὺς κατατέμνοντες σχολάζειν αὐτοὺς τῇ τελειώ-
σει παρεβιάζοντο. καὶ οὐδ' οὕτως ὁ πολιορκῶν αὐτοὺς ἐνεπίμ-
πλατο θυμός, ἀλλ' ὅτι μὴ πολλάκις δύνανται θηῆσκειν μανικῶς
ἐνδυσφόρον. ἵνα γὰρ τὴν θηριώδη καὶ ἀδύμυστον ἰκίνηται ὕριξιν
15 ἐμφορήσωσιν, οὐδὲ γυναικῶν ἐφείσαντο κατ' ἀρχὰς τοῦ κινδύνου,
οὐδὲ παιδῶν αὐτῶν, ὧν τὸ τῆς ἡλικίας ἄωρον ἄγειν βιάζεται πολ-
λάκις καὶ θηρῶν ὀφθαλμοὺς εἰς συμπάθειαν· ἀλλ' ἦν ἐν' ἰσῆς P 351
ἁπασιν ἡ τομὴ, καθάπερ ἐν χλοηφόρῳ πεδίῳ, πᾶν τὸ παρατυχὼν
ἐκθερίζουσα, ὡς ἐν βροχεῖα καιροῦ ῥοπῇ ἄοικον ἀποδειχθῆναι τὴν
20 πόλιν τὴν πρὸ μικροῦ στενοχωρουμένην καὶ τοῖς πλήθει βριθου-
σαν. καθὼ γὰρ φθάσαντες εἴπομεν, τὸ μὲν τοῦ δήμου τὰς ἀκρω-
ρείας κατελήφει κατὰ τὴν καλουμένην ἀκρόπολιν συνελαθῆν, ἢ τὴν
περιοικίδα τοῦ ὁσίου Δαβὶδ ὑνομαζομένην (τοῦτο γὰρ μᾶλλον τῆς

possent omnes divinarum legum contemptores, cum maiorem in modum
nequitiae indulgent seque vitio mancipant, nullo se ab ira dominica iusta-
que ultione liberatum iri salutari subsidio.

39. Ut itaque ingressi per omnia urbis loca dispersi sunt barbari,
omnis aetas omneque hominum genus ab eis confestim trucidatur. neque
enim nulla eis miseratio erat, qui pridem rabie exarsissent nostramque
internecionem sitirent: sed et senex et florenti adhuc aetate atque iuve-
nis, quisquis denique occurrisset, gladio necabatur. nec vero letali sta-
tim vulnere feriebant, sed ut diutius doloribus excruciant, quae circa
dorsum coxasque sunt concident, tarda eos nece conficiebant. ac ne
sic quidem exsatiabatur eos obsidens furor, sed quod non saepius mori
poterant, immanitatis rabie gravius dolebant. ut enim belluinam illam
ac indomitam libidinem satiarent, nec mulieribus mali initio neque pue-
ris ipsis pepercerunt, quorum immatura aetas haud raro etiam ferarum
oculos ad miserationem cogit: sed cunctis perinde indicta excisio erat,
quae velut in prato herbescente quicquid obvium esset demeteret. hinc-
que adeo factum est ut brevi temporis momento urbs, quae paulo ante
vix non angusta habitatoribus erat ac plebe constipata, deserta vilesce-
ret. ut enim superius diximus, populi pars collium cacumina ad acro-
polim sic dictam (i. e. arcem) occupaverat, aut quam sancti Davidis

λοιπῆς ὑπερανέχουσι πόλειως, ἔνθα δὲ καὶ πληθος ἦν μοναχῶν ἐναρτέων πάντων καὶ τῆς οὐρανίου πολιτείας ἡξιωμένων), τὸ δὲ
B πάλιν ταῖς δυοὶ πύλαις προσερχομένη ταῖς πρὸς δύοσιν ἀφορώσαις τῆς πόλειως, μίαν ἐχόντων πάντων σπουδήν, τοῦ ἔλφους διεκφυγεῖν τὴν τομήν. ἀλλ' οὐδὲν πλέον τῶν ἄλλων διήνουν, τῶν πυλῶν 5
 ἐκτὸς τῶν βαρβάρων ἐφεδρευόντων, καὶ μὴδ' ἄλλως ἔχοντες εὐχε-
 ρῶς ὑπερβῆναι, τῷ συνωθισμῷ πιέζοντες ἀλλήλους καὶ τὴν διέξο-
 δον ἀποφράττοντες. (40) οἷον γὰρ ἐγεγόνει κακὸν κατὰ τὴν
 καλουμένην Χρυσὴν πύλιν! πῶς παρανοῖξαι ταύτην βουληθείητες
 μικρόν, ὅσοι τοῦ δήμου τῷ τόπῳ συνερχομένησαν, διήμαρτον τῆς 10
 ἐπιχειρήσεως! μόνον γὰρ ὅτι τὰς πύλας ἀλλήλων διέστησαν, καὶ
C τῷ ἰδίῳ πιλήματι πάλιν ἐν ἑαυταῖς συνδρομεῖν αὐτὰς κατηνάγκα-
 σαν· οὕτω δὲ ἔχοντας αὐτοὺς καταλαβόντες οἱ δυσμενεῖς οὐκέτι
 καθ' ἓνα τοῖς ἑξίφειν ἀνῆρουν, ἀλλ' ὥς εἶδον συνεσφιγμένους
 ἀλλήλων τε ἐχομένους καὶ ἐκτραπῆναι μὴ δυναμένους, κατὰ κόρ- 15
 ρης αὐτοὺς τοῖς ἑξίφειν ἔπαιον, ὥς μετὰ τὴν πληγὴν διαιρεῖσθαι
 τοῦ πρυστυχόντος τὴν κεφαλὴν, καὶ τοῖς ὁμοίοις τῇδε κάκεισε τὰ
 μέρη συμπίπτειν, καὶ μὴδὲ μετὰ θάνατον τῇ γῇ δίδοσθαι ἀλλ'
 ἔτι παρακρατεῖσθαι τοῖς λοιποῖς σώμασιν, ἕως πάντων ἀναιρεθέν-
 των, καὶ ὥσπερ τοῦ ὑποστηρίζοντος, τῆς ἀπάντων λέγω ζωῆς 20
 διαδράσης, αἵματος ἀλλήλων καθάπερ καὶ τῆς τελευτῆς κοινω-
 νήσαντα.

1 ὑπερανέχει Combef.
 12 συνδρομεῖν P

9 χρυσέαν A

10 συνέρρευσαν A

viciniam vocant. quae regio reliqua urbe altiore situ eminet; ubi etiam monachorum multitudo erat, viri omnes virtute clari caelestique instituto digni habit. pars vero rursus ad duas portas, ad occidentalem urbis plagam respicientes, confluerant, in hoc unum cunctis operam conferentibus, ut gladii ictum effingerent. sed nihil his melius cessit quam aliis, cum iam barbari extra portas insiderent, nec alioqui facile eis esset ut transirent, cum alter alterum pulsando comprimerent exitumque obstruerent. (40) quantum enim contigit malum in porta quam Auream vocant? quomodo, qui eo confluerant (omnis illa populi pars) cum aliquantulum aperire voluissent, conatu frustrati sunt? vix enim valvas diducere coeperant, cum conferta hic multitudine atque agmine in se rursus coire necisque compulerunt. quos ita constipatos cum hostes offendissent, non iam viritim ensibus obtruncabant, sed ut illos inter se compressos, aliosque aliis haerentes averti non posse conspexerunt, in faciem gladiis caedebant, adeo ut post ictum cuiusque diviso capite hinc inde partes dissillirent et ad similia utriusque membra conciderent. ac neque post mortem humo mandabantur, sed cum reliquis adhuc corporibus pari acervo tenebantur, donec omnibus trucidatis, ac velut fulcimente, omnium scilicet eliminata vita, uti mortis sic et cruora socio iungerentur.

41. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὴν ἄλλην πύλην, ἣν καὶ **D**
 λοῦσι Αἰταλαν, πραχθῆναι συνέβη. καθὼς γὰρ ἔφραμεν, τῶν
 ἄλλων τὰς μὲν πρὸς θάλασσαν ἑξαγούσας οὗτοι προκατεῖχον οἱ
 βάρβαροι, τὰς δέ γε πρὸς ἀνατολὴν ἀφορώσας ἡμεῖς προαποκλεί-
 5 σαντες ἤμεν, τὴν τοῦ πυλὸς μηχανήν, ἣν κατὰ τῶν ἔξω τοῦ προ-
 τερχίσματος πυλῶν προπεπόνθαμεν, καὶ ἐν αὐταῖς ἐφορώμενοι,
 ὡς λοιπὸν ἐκ τούτων πανταχόθεν ἀποροῦντα τὸν δῆμον πρὸς τὴν
 φυγὴν περὶ τὰς ἀγνιὰς μόνον εἰλῆσθαι καὶ ἀπανταχοῦ τῷ θανάτῳ
 προσπίπτειν. σχεδὸν γὰρ ὀλίγοι, καὶ λίαν ὡς εἰκὸς ἐναρτίθμητοι,
 10 κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ λιμένος ἑαυτοὺς τῶν τειχῶν ἀκοντίσαν-
 τες τὸν κίνδυνον ὑπέξέφυγον· καὶ τινες ἄλλοι τῆς κατὰ τὴν ἀκρό- **P 352**
 πολιν πύλης λάθρα ὑπεκδρομῶντες πρὸ τοῦ τὴν συμφορὰν ἐφε-
 στάναι διεσώσαντο τὴν ζωὴν. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ τῶν Σκλαβήνων
 ἡγούμενοι, πάλαι προμελετήσαντες τοῦτο καὶ τὰς κλεῖδας τῶν
 15 πυλῶν ἐκείνων προὑφελόμενοι. οὗς καὶ ἐχρῆν, τὴν ἀκμὴν τοῦ
 κακοῦ θεισασμένους, παντὶ τῷ προστυχόντι παραχωρῆσαι τὴν
 ἔξοδον· οὕτω γὰρ πολλοὶ τῶν αὐτόθι λαχόντων, πρὸ τοῦ τοῦς
 βαρβάρους ἐπελθεῖν, τὸν θάνατον ὑπέξελκιναν ἄν. οἱ δὲ τοιοῦτον
 μὲν οὐδὲν οὐδὲ εἰς νῦν λαβεῖν ἤνεσχοντο· αἱ δὲ τὸ οἰκεῖον προ-
 20 ορώμενοι, καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διακρούσονται κὰν τοῦτο δια- **B**
 σκεψάμενοι, τὰς πύλας μικρὸν παρανοήσαντες καὶ τὴν ὑπεκδρομὴν
 τομῶς ποιησάμενοι, ἕνα τινὰ τῷ τόπῳ καταλιπόντες πρὸς τὸ μετὰ
 τὴν ἐκείνων ἔξοδον καὶ αὐθις ταύτας συγκλείουσι, οὕτω τῆς πάντων

3 θάνατον Α

οἱ om P

8 πανταχοῦ Α

15 ἐχρῆν τῷ

τῇ Α

17 τῶν om P

18 ἀπελθεῖν ΑΡ

41. Hoc ipsum vero et in porta quam Litaeam vocant fieri conti-
 git. nam barbari, uti diximus, priores reliquis occupaverant portas,
 quae ad mare ducunt. quae vero ad ortum, nos ipsi ante occluseramus,
 in iis quoque suspectam habentes machinam, cuius in exterioris muri
 portis noxam labemque senseramus. hincque adeo omni undique prae-
 clusa fugae ineundae spe, populus in plateis solum volutabatur, inque
 mortis casses omni loco incursabat. vix enim pauci, valdeque, ut par
 est, numero exigui, in occidentali ora portus sese e muris proicientes
 periculum evaserunt. quidam etiam alii e porta quae ad acropolin (ar-
 cem scilicet) est, sese clam subducentes, cum necdum calamitas appe-
 tisset, salutem consuluerunt. et hi fuerunt Sclavenorum duces, meditati
 fugam multo ante, atque portarum illarum claves eam in rem pridem
 suffurati. quos decebat, mali mole inspecta, cuius exitum permittere
 sic namque multi ibi constituti, antequam adventassent barbari, caedem
 declinassent. hi tamen nihil eiusmodi in animum saltem inducere susti-
 nuerunt: sed suis semper rebus prospicientes, attentisque animi rationi-
 bus quomodo hinc quoque periculum a se depellerent, portis paululum
 subapertis seque prompte subducentes atque dilapsi, uno quodam ibi re-

Theophanes contin.

85

ἐπεβουλεύσαντο σωτηρίας καὶ τότε, πρόσθεν τινὰ δολίαν πλυσάμενοι, ὡς οὐ πρὸς φρυγὴν ἐκτρέπονται, πρὸς ὑποδοχὴν δὲ μάλλον τῶν Στρυμονιτῶν συμμάχων, τοῦ στρατηγοῦ δῆθεν τοῦτο προσιτάξαντος.

42. Οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ξιφῆρεις αἱ βάρβαροι 5 ταῖς πύλαις ἐπέστησαν, καὶ οὐκέτι δυνατὸν ἦν οὐδὲ προσβλέψαι
C μόνον ἐκτὸς ἀκινδύνως τινά, μήτοι γε τὸν κίνδυνον ὑπαυξῆαι. καὶ γὰρ αὐτὸς σὺν τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς (δύο δὲ μοί εἰσιν οὗτοι νεώτεροι, τῆς ἐμῆς ἡλικίας ὑποβεβηκότες, οἱ μέχρι τοῦ δεῦρο τῆς τε φρουρᾶς καὶ τῶν λοιπῶν ἀλγεῖνων μοι συγκοινωνοῦν- 10 τες) κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν παρόντες εὐρέσθημεν ἐν τῷ τόπῳ μετὰ καὶ τινων ἄλλων τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως οὐκ ὀλίγων. καὶ ὡς ἤδη τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐπέστημεν ἐπιβουλὴν (μετὰ γὰρ τὸ πρᾶχθῆναι τὴν σκῆψιν τὸ συμβὰν ἐπεγνώκειμεν), ὁπισθόρμητοι πάντες, ἕκαστος ἡμῶν ὡς εἶχε τάχους, πρὸς τὴν πόλιν συνηλανόμεθα, ἄλλος 15 ἄλλαχθ' διαφερόντες, καθὼς ἂν ἦγεν ἡ συμφορά, τοῦ φόβου διατιθεῖσα τὰ σχήματα. ἔδοξεν οὖν τῷ τε πατρὶ καὶ ἡμῖν, μήπω
D πεφθαρῶτων πρὸς ἡμᾶς τῶν βαρβάρων, εἷς τινὰ πύργον τῶν κατὰ τὸ ἐνδοτερον τείχος ἀνίστασθαι καὶ μὴ τῷ πλήθει συναναμύνεσθαι, ὡς ἂν τῶν πολεμίων τυχὸν ἐπισιάντων, τῶν ἄλλων διαφε- 20 ρόντες καὶ μόνοι τούτοις κατὰ τῶν ἐπάλξεων ἐντυγχάνοντες, δυνήσῃμεν τινὰ προβείναι τούτοις προσυγαγεῖν καὶ τὴν ζωὴν ἑαυτοῖς

10 συμφορᾶς P

14 ἐπεγνώκειμεν, καὶ ὁπισθόρμηται P

licto, qui et rursus egressis illis portas clauderet, in eum modum omnium salutis insidiati sunt, tunc quoque id dolo commenti, non se fugam inire, sed potius ad socios Strymonitas suscipiendos (ita nimirum iubente praetore) exire.

42. Nec multum temporis intercesserat, cum barbaris strictis gladiis in portas ingruentibus nemo ultra tuto vel saltem foras prospicere poterat, tantum abest ut periculum posset vitare. nam et ego ipse cum patre et fratribus, quos duos aetate iuniores atque ad hoc usque aevi meae habeo tum captivitatis tum reliquarum aerumnarum consortes, eadem hora cum aliis civibus, iisque non admodum paucis, eodem in loco constiteramus. et ut iam tristes illas insidias passi sumus (postquam enim fraus illis commissa est, nos rem, uti gesta erat, cognovimus), retrocedimus omnes et in civitatem incredibili celeritate festinamus, alio alioque dispersi, prout mali vis ferebat, metus species exque illo affectus alios atque alios digerens. visum itaque est patri et nobis, cum novum barbari ad nos pervenissent, in turrim quandam in interiori muro sitam interim evadere et non multitudinī commisceri, ut forte, imminetibus hostibus, ab aliis disuncti solique in propugnaculis ipsos alloquentes facilius supplicatum iremus, vitaeque nostrae aliquo modo provideremus. quod et divina

διασώζεσθαι. ὃ δὲ καὶ γέγονε τῇ θεϊκῇ προνοίᾳ. τὸ δ' ὕψως
καὶ μεθ' οἷας παραδοξοποιοῦ δύναμει, λέξον ἔρχομαι.

43. Ἀντίθρομεν ἐν τῷ τείχει σπουδῇ θρόνους κατὰ τινα
πρόβολον ἀντικρὺ τοῦ ἱκεῖ σεβασμίον σηκοῦ τοῦ πρωτοκλήτου τὴν
5 ὑποστολῶν Ἀνδρέου. πέντε δὲ ἦμεν οἱ πάντες ὁμοῦ, ὁ πατὴρ ὁ P 353
ἐμὸς καὶ ὁ σὺν τοῖς ῥηθῆσι δυσὶν ἀδελφοῖς καὶ τις ἕτερος μετέχων
καὶ αὐτὸς τῆς ἡμῶν ἀγχιαιτίας, κληρικοὶ πάντες καὶ τῶν ἀνα-
γνωστῶν διατρέποντες τάγματι. μικρὸν ὅν ἐντόθι καθησυχά-
σαντες, καὶ καθ' ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τὸ ἐφιστὸς τῆς μαχίρας
10 τέλος, ἤρχόμεθα τῶν γούων, ἕκαστος τῆς τε οἰκίας ψυχῆς καὶ
τῆς ἐξ ἀλλήλων καταστενάζοντες διαιρέσεως. καὶ πρῶτος ἐξῆρχε
Θρήνων ὁ πατὴρ, ἥδη προβεβηκὼς ὢν καὶ πολλὴν περὶ τὸ λέγειν
ἐπιστήμην ἐξηρακήμενος, "φεῦ μοι" λέγων, "ὃ τέκνη πολυπαθῆ,
ἐν τίσιν ὅν περιελήφθη, καὶ τίνα ταῦτα ἀπέκλειτο τῇ δυστήνῃ μου B
15 ταύτῃ καὶ ταλαιπώρῃ ζωῇ. ἴν' ὅς κατὰ διαφόρους ἀπέτεκον
χρόνους καὶ τῇ γενέσει παρέθην, ἐφ' ἣν ἴδω τὴν τελευτὴν ὑπερ-
χομένους, καὶ μηδ' ὑπερ τοῖς ἀνυχοῦσιν ἔστι συγκαχωρημένον,
σχολὴν ἄγω ἄξιον τοῦ πάθους ὑδδρυσθαι. συνεκάλεσα γὰρ ἂν
πρὸς τὸ κοινὸν τοῦτο καὶ ἀπαρηγόρητον πάθος καὶ αὐτὰ τὰ ἄφηνχα
20 τῶν κτισμάτων κοινωνῆσαί μοι τοῦ πάθους καὶ τὴν συμφορὰν
συμμερίσασθαι. οὐδὲ γὰρ οἱ πάντες τῶν ὁμοπατριδῶν ἄλλως

1 διασώζεσθαι A 8 οὐν] δὲ P 12 Θρηνῶν AP λόγιον P
14 οὐν] οὐν Combef. τίνι] τί? 18 ἄγων A 21 ὁμο-
πατριδῶν AP

providentia factum est: quoniam vero id pacto et quam inaudita stupen-
dae virtute, dicere nunc aggredior.

43. Murum celeriter accurrentes conscendimus, ac propugnaculum
quoddam venerandis inter apostolos primum vocati Andree aedibus ad-
versum. omnes quinque simul eramus, pater meus et ego cum duobus
fratribus (quos dicebam) atque alius quidam, ipse quoque nobis affini-
tate coniunctus, clerici omnes et lectorum ordine insigniti. ut ibi pau-
lulum conticuimus, ipsi nobiscum imminuentem reputantes gladii exitum,
lamenta occeperamus, singulis tum suae cuiusque animae tum nutuam
inter se divisionem deplorantibus. ante vero omnes pater, longe iam
provecta aetate et dicendi artibus plurimum exercitatus, sic primum
planctum auspicatur, "vae mihi" dicens, "filii multis aerumnis malisque
obnoxii, in quibus nunc circumvolvor, et cui haec, infelici atque affli-
ctae huic vitae meae, reposita erant! ut quos diversis temporibus gene-
ram liberosque susceperam, eorum uno momento mortem conspicerem,
nec, quod infidelibus conceditur, tantum mihi superesset temporis, quo
tantae calamitati paria ingemiscerem. convocassem enim ad communem
hunc et inconsolabilem luctum ipsa etiam inanimata, ut una mecum do-
loris atque infortunii partem assumerent. neque enim ulli alii civium

ἄγονσιν ἢ ἐγώ, ἕκαστός τινα τῶν οἰκείων ἀπεκδεχόμενος καὶ τῆς
 ἐλπίου συμπαθείας ἐπιδεόμενος. ἔμοι γὰρ δύο δεινὰ συνέβη κατὰ
 C ταύτῃ, ὃ τ. ψυχικός κίνδυνος ἐν ἡμαρτίαις ἡν ζῶν διυπνέσαντι,
 καὶ ὃ ἐξ ὑμῶν αὐτός ἀπροσδόκητος χωρισμός, ὃν οὐτως οὐποτε
 προσεδόκησα, ἀλλ' αἰεὶ δι' ἐντενύξιως εἶχον ὑφ' ὑμῶν καλυφθῆναι 5
 τὰ βυρπενθῆ ὅμματα ταῦτα, ἵν' ἐπαναπανασάμενος τοῖς ὑμετέ-
 ραις χερσὶ τῷ τάφῳ τῶν πατέρων δοθῶ, καὶ ὑμῖς ἐν ἀσφαλείᾳ
 καταλείπω τῆς τε μητρὸς γηροκόμους καὶ τοῖς ἔτι κομιδῇ νέοις καὶ
 τῷ χρόνῳ καθυστερίζουσι δυσὶν ἀδελφοῖς ὑμῶν τὰς περὶ τὸ ζῆν
 ἀφοριμὰς προνοήσαντας. νυνὶ δὲ πᾶσα μὲν τοιαύτη διόλωλεν 10
 ἐλπίς, ἐν μέσοις δὲ τοῖς δεινοῖς ἀπειλημμένος ἄωρον ἐκδέχομαι
 D τὴν μεθ' ὑμῶν τελειήν. καὶ οὕτω με τετήρηκε τῶν ἀνομιῶν τὸ
 πλήθος καὶ εἰς ταύτην τεταμένεκε τὴν ἡμέραν, ἵνα κατ' ὑφθαλ-
 μούς ἴδω τὰ φίλιτά μοι τῶν τέκνων βαρβαρικῶν ξιφῶν παρανά-
 λοιμα καὶ τὰ παμπόθητα μέλη ταῖς χερσὶ τῶν δημίων ἀνηλεῶς 15
 διασπώμενα, ὡς τῆς οὐδύνης, οὐδὲ τοῦτο ἀσφαλὲς ἔχων, ὅτι τὸν
 δύστηνον ἐμὲ πρῶτον ὁ μαιφόνος τῆς ζωῆς ἀπαλλάξει. ἦν γὰρ
 ὥς ἐν συγκρίσει κακῶν τὸ κατ' ἐμὲ φορητόν· ὑποπτον δὲ μοι τὸ
 νέεζον καθέστηκε τῆς καθ' ὑμῖς ἡλικίας, καὶ τῶν προσώπων τὸ
 ἀνθηρὸν μαντεύσθαι με ποιεῖ, πρῶτον τῆς ἀφ' ὑμῶν τομῆς τοὺς 20
 ἐχθροὺς ἐμφορηθέντας ἐν ὑστέριῳ με πολλοὺς ἐπομεμενηκότα θά-
 νάτους καὶ καθ' ἓνα ὑμῶν ἀθλήσαντα, οὕτω τοῖς ὑμετέροις αἵμισι

1 ἀποδυσσόμενος Combef.
 12 μεθ'] καθ' AP

τῆς] τοῦ P

10 προνοήσαντας A

aliter ac ego ipse affecti sunt, ut cum e suis aliquem dire lugeant, alio-
 rum propenso miserantis affectu indigeant. me vero duo mala eodem
 momento invadunt, tum animae periculum, ut qui nequiter ac perditè
 vitam transegerim, tum haec a vobis inexpectata divisio, quam sic
 eventuram in animum nunquam induxeram, cum haec iugiter mea vota
 essent, ac supplicarem ut hosce vos luctuosissimos obtegeretis oculis,
 qui nimirum requiescens inter vestras manus maiorum sepulturae trade-
 rer, et vos in vado relinquerem, qui matris senectutem curaretis et ado-
 lescentulis aetateque minoribus duobus fratribus victus necessaria pro-
 videretis. at nunc omnis eiusmodi spes mihi sublata est, et in mediis
 irretitus malis immaturam mortem vestram exspecto. sicne me scelorum
 copia servavit et in hunc reservavit diem, ut ob oculos carissima pignora
 barbaricis gladiis concisa viderem, membraque mihi desideratissima per
 manus lictorum crudeliter conspicerem? o doloris vim! neque
 id tuto tenens, an me miserum parricida primum vita privabit. nam
 esset, malis hinc inde collatis, hoc mihi tolerabilius malum. verum mihi
 suspecta est vestra iuvenilis aetas, ac vultus flos vaticinari facit, vestris
 prius caedibus hostibus satiatis, postmodum me, multas mortes perpes-
 sum et in singulis vobis nova semper certamina ingressum, sic vestris

συμφυραθῆναι. (44) ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἑμαυτὸν, ὡς φίλτατα P 351
 τέκνα, πόρρω τοῦ θέοντος πλανηθεῖς καὶ ἄπερ οὐκ ἔδει τοῖς θρη-
 νοῖς συνεξεπαίν. νενίκημαι γὰρ τῷ κακῷ, καὶ ἡ πάνδημος συμ-
 φορὰ καταστινάζει τοῦ καιροῦ καὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἄκοντί με
 5 παρεβιάσατο. τίς γὰρ ἄν καὶ λιθίην ἔχων καρδίαν, τῷδε τῷ
 πᾶντι συνεπαρθεῖς, ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄμφ' αὐτὸν τοσοῦτ' ὡς κακῷ
 συσχεθέντας μὴ ἀποδύρῃται; ἀλλ' οὐδέν ἐστιν ὃ βούλεται καὶ
 πράττει θεὸς ἐν ἀνθρώποις μὴ πρὸς τι χρήσιμον τέλος οἰκονομού-
 μενον. τάχα γὰρ ἀπέκειτο διὰ τὴν μοχθηρίαν ἡμῶν τὸ οὕτως
 10 ἀποθανεῖν· καὶ ἰδοὺ κατ' ὁφθαλμοὺς ἡ τῆς ζωῆς ἐφάνηκεν ἔκτι-
 σις, βιαίως τοῖς ξίφεσι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκτινόνουσα. ἀλλ' οὐκ B
 ἔστιν ἄδικος ὁ συγχωρήσας ταῦτα παθεῖν καὶ τότε καθυπενέγκαι
 βίαιον τοῦ σώματος χωρισμὸν καὶ τὰς εὐθύνas τῶν ἡμαρτημένων
 κατὰ τὴν μέλλουσαν εἰσπραχθήσεσθαι δίκην διὰ στήτε γενναίως,
 15 τὴν ἐλπίδι πᾶσαι πρὸς αὐτὸν μόνον ἐπαιωρήσαντες τὸν δυνάμενον
 ἐξιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας. καὶ κἄν τι δέοι παθεῖν ἀλγεινὸν
 χάριν τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, ἐνέγκωμεν μύσαντες, καὶ μηδὲν
 φοβηθῶμεν ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ τούτου θανάτου, ὃν εἰ καὶ μὴ
 οὕτως, ἀλλὰ πάντως ἑτέρως καθυπομείναι χρεῶν ἐστὶ καὶ τῇ
 20 γενέσει τὸ ὀφειλόμενον λειτουργῆσαι. γενέσθω οὖν ἡ τῆς ζωῆς C
 ἀτέρησις εὐχαριστίας ἡμῖν ἀφορμή· ἵνα μὴ θάνομεν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἐκείθεν μακαριότητος." ταῦτα λέγων ἕκαστον

1 συμφυραῖσαι?

5 παρεβιάσαντο AP

12 καθυπενέγκαι P

14 μέλλουσαν ἡμᾶς εἰσπρ. A

crucioribus immiscendum. (44) enimvero adverte me, dulcissimi filii, ab eo quod officii erat per imprudentiam procul aberrasse, et quae non decebat lamentis inserta deplanxisse. etenim victus a malo sum, et communis calamitas, adversum tempus atque res, etsi invitum, planctum edere cōegit ac quiritari. quis enim, vel si saxeo pectore sit, sic diri casus acerbitate abreptus se ipsum suosque tanto malo oppressos non deploraverit? ceterum nihil est quod velit aut agat deus, quod non ad utilem finem providentia disponat. forte enim ob ingentem nostram pravitatem decretum erat ut sic moreremur: et ecce ob oculos, qua vitam exsolvamur, ultio, et qua gladiis violenter in animas nostras animadvertatur. haud enimvero iniustus est, qui haec nobis evenire, animamque a corpore violenter avelli, ac poenas scelerum in futuro iudicio infligendas hic nos luere permisit. quare state fortiter, vestram omnem spem in eum solummodo collocantes, qui super terram potest peccata dimittere. quanquam vero aerumnarum aliquid ferendum sit eius fidei gratia, clausis oculis sustineamus, nec mortis hunc interitum quicquam timeamus; quem etsi non hac ratione, alia tamen omnino sustinere necesse est, et ut debitum naturae fatique dependamus. sit ergo nobis vitae privatio gratiarum actionis argumentum atque ratio, ut non solum moriamur, sed et in spe futurae beatitudinis mortem oppetamus." hisce moni-

ἡμῶν πρὸς τὸν διὰ ξίφους θάνατον ἐπαιδοτρίβει, καὶ προθυμίαν παρείχε μὴ ἀπενδοκεῖν τὴν τελείωσιν.

45. Ἐν δ' αὖθις δὲ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς διελέγετο καὶ συμπεσόν-
 τες ἀλλήλοις τὰ τελευταῖα συνετατιόμεθα, ἰδοὺ δὴ καὶ τῶν βαρ-
 βάρων κατεφάνησάν τινες ἀνιόντες, τὸν ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγοι, ΑΙ-5
 θίοπες τὴν χροιάν, τὰ σώματα γεγυμνωμένοι, ἐσπασμένας ἔχοντες
 D τὰς μαχαίρας, δεινὸν ἐξαλλόμενοι καὶ τῇ παραθήξει τῶν ὑδόντων
 συῶν δίκην τὸ μανικὸν ἐνδεικνύμενοι. ἐφεσταῖτες οὖν τῷ τόπῳ
 πρῶτον τοὺς μεθ' ἡμῶν ὑποστρέψαντας ἀπὸ τῆς τῶν πυλῶν κα-
 κουρηγῶς συγχλίσεως, αὐτοῦ ποσὶ παρὰ τὸ τεῖχος εἰλουμένους, τοῖς 10
 ξίφεσιν ἐκείνοις διεχειρίσαντο· οἷς οὐδὲν ἦν πρὸ τούτου πλέον
 μελετηθὲν ἢ μόνον τῇ δεξιᾷ τοῦ δημίου τὸν ἀγχένα ὑπέχειν καὶ
 πρὸς τὴν τομὴν σχηματίζεσθαι. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ πραττόμενον ἐκ-
 πλῆξεως γέμον. εἰ γὰρ τῷ εὐπειθεῖ τοῦ ξαντοῦ προδόντος καὶ
 πρὸς τὸν θάνατον ὑποκλίνοντος ὁ φορέας κατενύγη, καιρίαν ἄγων 15
 θῦπτον αὐτὸν τῶν ἀλγυθόνων ἀπῆλλαττεν· εἰ δὲ μὴ ἐμαλάχθη
 τὴν λιθώδη καρδίαν, ἀλλ' ἤθελεν ἐντροφῶν τῆς μανίας, μᾶλλον
 P 355 τοῖς τῶν αἰόντων ἀνυχήμασι τὸν θυμὸν διεγείρων, μετὰ δὲ κατ-
 ῆκε τὸ προστυχὸν σῶμα καὶ πολλῶν θανάτων φορὰν ἐν μιᾷ συμ-
 φορῇ τῷ δειλαίῳ παρείχετο. οὐδὲν δὲ ἕτερον ἦν ἀκούειν ἐν οὕτῳ 20
 παμπληθεῖ καὶ πολυανθρώπῳ δήμῳ, ἀλλ' ἢ μόνον τὸν συριγμὸν
 τῶν ξιφῶν καὶ τῶν τοῦ αἵματος ὀρεγμάτων τὴν μετὰ βίας ἔκρυσιν.
 (46) οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ πάντες ἔκειντο θάμα πολλῶν

4 δὴ om P 7 παραθήξει A 8 δεσφύμενοι P 14 ξαντοῦ A

tis, ad mortem gladio destinatam nostrum singulos erudiebat, et ne hac consummari refugeremus animos alacritatemque praestabat.

45. Cum haec ille ad nos loqueretur, alique alios complexi et in colla ruentes vale diceremus, en adest et barbarorum manus, nec exiguus numero, Aethiopica cute nudisque corporibus, strictis ensibus, immaniter insultantium sumque instar dentes exacuendo rabiem furoremque prodentium, cumque in locum venissent, eos primum contrucidant qui ibi prope murum convoluti a portis maligno nocendique consilio clausis nobiscum reversi erant, quibus scilicet nihil aliud curae fuerat quam ut holum lictoris dexteræ collum supponerent, seque motu gestuque corporis ictui excipiendo aptarent. ac videre erat rem stuporis horrorisque plenam. si enim sicarius, dedentis se atque ad necem inclinantis obsequendi facilitate, miserantis nullo sensu affectus esset atque compunctus, letale vulnus adigens eum a doloribus ocus liberabat: sin minus saevum cor emollitum esset, sed vesana se rabie oblectare mallet, captorum infortuniis furorem gravius excitans, obvium quemque membratim caedebat ac dehonestabat, multarumque necium vim una in calamitate misero adhibebat. nec in tam immani ac copiosa multitudine aliud audire erat, quam solimmodo ensium stridorem ac rivorum sanguinis impetu defluentis fragorem. (46) hic brevissimo tempore prostrati omnes

ὁδυνηῶν καὶ θρήνων ἐπάξιον. ὥς δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἰθὺς ἔθανεν ἡ τομὴ (τῷ τείχει γὰρ εἶδον συγκεκυφύτας), ἐγώρησαν ὁμοθυμαδὸν καθάπερ εἰς τι πρόχειρον θήραμα. φθάσαντες δὲ πλησίον τὴν ὁρμὴν ἐπέσχον. ἦν γὰρ ὁ ῥήθεις ἐν τῷ μεταξὺ πύργου, δι' **Β** 5 οὗ διελθεῖν ἐμελλον καὶ πρὸς ἡμᾶς γενέσθαι, ὅς πάλαι ἦν τὸ ἔδαφος ἅπαν ἐξέλοις ἐστρωμένος, ἅτινα τῷ χρόνῳ σαπέντι καὶ διαρρεῖοντα οὐκ ἀσφαλῆ παρείχον τὴν ἐκείθεν διάβασιν· δύο γὰρ μόνυ κατὰ μέσον ξύλου ἐναπηώρητο, δι' ὧν οἱ ταύτην διερχόμενοι ὑπότρομον τὴν πύροdon ἐπιπολήντο. τὸ ἀμφέκρημον οὖν **10** τοῦ κινδυνώδους τόπου κατιδόντες οἱ βάρβαροι ἐφώρυσαν μὴ πως ἐν μέσῳ τῶν ξύλων γενομένων αὐτῶν λάθωμεν τεχνάσματα πεποι- **Κ** κότες εἶσω τοῦ πύργου καὶ κρημνισθῆναι τούτους περισκευάσωμεν, εἰς ὕψος ἐπηρμένου πολὺ καὶ χυλεπὴν τὴν πτωσὶν ἐμπαι- **15** λοῦντος. τοῦτο δὲ ὁ τῶν θανμασκῶν θεὸς ταῖς αὐτῶν διανοαῖς ὑπέβλεν· εἰ γὰρ ἅμα τῷ πρὸς ἡμᾶς γενέσθαι τομῶς τῆς διαβά- **20** σεις κατετύλμυσαν, οὐδὲν ἦντο καὶ ἡμεῖς τῶν κειμένων τὸν ὕλεθρον ἐπιμένομεν. τῆς σχολῆς τέως τῆς τῶν λογισμῶν αὐτῶν διαί- **25** ρέσεως, τοῦ φόβου τὰς ψυχὰς ἕκαστος ἡμῶν περιώραντις, εἰ τι καὶ δεοὶ πράπτειν τῷ καιρῷ χρήσιμον ταῖς φρεσὶ κατεμεριζόμεθα. **30** ὥς οὖν ἔχον ἐγὼ τάχοις ἀνωτηδήσας καὶ θανάτου καταγραφείσας καὶ μηδ' ὅ τι κατὰ κόρης ἐφέστηκε τὸ παρῶν εἰς τοὺν θάμνο- **35** ρος, κατ' αὐτὴν γενόμενος τοῦ πύργου τὴν εἴσοdon ἐμελλον διὰ

10 μῆπω P 11 γεόμενοι P, omisso αὐτῶν τεχνάσματι P
17 τῆς αὐτο τῶν om P

lacebant, multarum lacrimarum ac luctuum dignum plane spectaculum. ubi autem nostris quoque capilibus ensis iam impendebat (viderant enim e muro prospectantes), velut ad paratam praedam unanimis irruerunt. ubi tamen propius accessissent. impetum reprimant. media enim, quam dicebam, interiecta turris, ac qua ad nos venturi erant ac transitori, ea ratione, quod olim omne pavimentum lignis constratum tempore computruerat ac difflexerat, haud tuto inde transire sinebat: duo enim duntaxat ligna in medio pendula viam tremulam transeuntibus sternebant, periculosae itaque viae gradu utrinque praecipite circumspetto, barbari anxii animi agitare, ne forte dum in lignorum medio constitissent. nostra aliqua in turre fraude praecipites agerentur, cum altius elatus locus tristem ruinam minaretur. id vero consilii rerum admirandarum deus ilorum animis ingessit. si enim statim ut locum attigerunt, nulla mora quo ruebant impetu audacius transissent, nihil minus caesia reliquis nos quoque dira nece sublatis essemus. dum enim illi incerti deliberant, quique nostrum ex metu paululum conviviscentes, quid in rem nostram per eas angustias foret, disquirebamus. quanta igitur licuit celeritate ipse exsilis mortemque contemnens, nec quod erat ob oculos discrimen prorsus in animum inducens, ad ipsum turris ostium veniens per ligna

- D τῶν Ξύλων πρὸς τοὺς βαρβάρους χωρεῖν. οἱ δ' ἐπειδὴ οὕτω με
 θαρσαλέως πρὸς αὐτοὺς κατεῖδον αὐτομολήσαντα, ἄσπλον μὲν καὶ
 πρὸς ἄμυναν οὐδὲν ἐπιφερόμενον, ἔχοντα δέ τι σπουδαῖον εἰπεῖν,
 ἐπὶ ἄλλον καὶ αὐτοὶ στοιχηθὼν ἄλλήλους συντάξαντες καὶ τὰς δεξιὰς
 ἀνατείναντες, τὰς τε μαχαίρας κατὰ τῆς ἐμῆς κορυφῆς ἐπαγαγεῖν 5
 σχηματισταίμενοι. ὥς δ' οὐδὲ τοῦτό με τέως καταπιτῆξαι πεποίηκεν
 (ὄλον γὰρ ἔχον τὸν νοῦν πρὸς ἅπερ ἤθελον λέγειν ἡσυχολημένον),
 εἷς τις τῶν Αἰθιοπίων, καὶ τούτων μάλιστα ὁ γενναϊότερός τε καὶ
 εὐτολμότερος, μελέθει τῶν λοιπῶν διενηρογῶς, κατ' ἐμὲ γενόμε-
 P 356 νος ἐπεχειρεῖ μοι τὴν μάχαιραν κατενεγκεῖν τῷ μετώπῳ. ἐγὼ δὲ 10
 τὰς χεῖρας ἀνασχών "μὴ τοῦτο πράξῃς" εἶπον, "ἐπεὶ πολλῶν
 χρημάτων σεαυτὸν καὶ τοὺς περὶ σέ ζημιοῖς." (47) οὕτως ἔτι-
 χον εἰπὼν, καὶ τῷ πεπαρησιασμένῳ τοῦ σχήματος τὴν ὁρμὴν τοῦ
 Αἰθίοπος τέως πρὸς τὸ μὴ τὴν τομὴν ἐνεγκεῖν ἀνακόψας, τὴν
 λαίαν δὲ τῶν χειρῶν ἐγκρήψας εἶσω τοῦ κόλπου καὶ τινα χρύσεια 15
 κόσμια τὸ τάχος ἐξενεγκών καὶ τῇ παλάμῃ τούτου ἐνθήμενος,
 "ἔτισωσάν σοι ταῦτα" ἔφη "ἐνέχυρα τῆς ζωῆς τῆς ἐμῆς. εἴπερ
 δὲ πολὺ πλείονα τούτων εἴπορήσαι βούλει, τῷ πατρὶ καὶ τοῖς
 ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τὰδελφῷ τοῦ πατρὸς," ἐπιστραφεὶς καὶ τοῦ-
 B τους ἐν ὧπερ ἦσαν τόπῳ τῷ δακτύλῳ καθυποδείξας, "τὸ μὴ θα- 20
 νεῖν κατεγγυῆσαι, καὶ παρῆξομαι σοι χρῆσιμα δῶρα, τῇ προσδοκίᾳ
 ὑμῶν ἐν τισιν ἄφανταί τύποις προαποτειθειμένα, οὓς ἡμεῖς τε μόνοι
 διαγινώσκομεν καὶ ὑμῖν προθύμως σωτηρίας τυγχάνοντες ὑποδείξο-

ad barbaros procurrebam. hi vero sic audacter mea sponte ad eos pro-
 gredientem videntes, virum inermem, nec quod ulciscendo esset aliquid
 inferentem, sed rem aliquam momenti dicere habentem, ipsi quoque or-
 dine digesto seque eo componentes, extensis dextris, inque verticem ai-
 mulato gladios adigentes, incurere. ac ne sic quidem incusso timore
 (omni enim mentis facultate a me dicendis attentus eram) unus quidam
 Aethiopus, inter illos fortissimus praesidentiorque ac proceritate reli-
 quos superans, prope accedens ensem in frontem impingere pertentabat.
 ego sublatiis manibus, "ne hoc feceris" inquam: "alioqui magnarum pe-
 cuniarum vi te tuosque fraudabis." (47) dixeram, gestasque et habitus
 omnisque indolis praesidentia ac firma constantia Aethiopis hactenus im-
 petum, ne ictum inferret, retardans, cum laeva in sinum missa, eaque
 quantocius aurea quaedam monilia extrahens, ac illi in manum tradens
 "sint haec" inquam "meae vitae pignora. quodsi his quoque longe ma-
 iora nancisci desideras, patri fratribusque, quin et patris fratri," con-
 versus, ac quo loco delituerant, eos digito monstrans, "vitam paciscere,
 donaquo amplissima praebebo, dum vos expectamus obscuris quibus-
 dam foribus reposita; quae nos tantummodo novimus, certique de nostra
 salute prompte ostendemus. sin mori contigerit, actum illis est ac perie-

μεν. εἰ δὲ γε θάνομεν, διόλωλεν ἑκείνα, τὰς τε ὑμῶν διαφυγόντα χεῖρας καὶ τῇ ζωῇ τῇ ἡμετέρᾳ συναπολήξαντα, τούτοις τὸν θυμὸν παρακατασχὼν τοῦ βαρβάρου, καὶ τῇ ἐπιδόσει τῶν κοσμίων εἰς ὑπόνοιαν ὧν φθάσας εἶπον τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐμβαλὼν, ἐν οἷς 5 ποικίλως ἑαυτὸν πρὸς ἑκείαν κατεσχημάτιζον. οὐδὲ γὰρ ἦδει βάρβαρος ὧν ἂν πρὸς αὐτὸν διελεγόμην, ἀλλ' ἡ μόνον ἐφαίνετο θαν- C μάζων τὴν παρηγορίαν καὶ τὸ σεσοφισμένον τῆς πληροφορίας παντὶ τρόπῳ κατενεργοῦμενον.

48. Ἐν τούτοις ἕτερός τις ἐγγύθεν ἰλθὼν ἀφῆκε φωνήν, 10 "τί ταῦτα οὕτω ποιεῖς, καὶ τὸν Αἰθίοπα ταῖς ἑκείνης παρακατέχεις, ἐξὸν εἰπεῖν πρὸς ἐμέ; καὶ εἴ τι καὶ δέοι, συναντιλήψομαι σοι." Ἐγὼ δὲ τὰ πλεόν ἑαυτοῦ φασμάσας καὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς παρουσίᾳ πρὸς τὸ εὐθυμότερον μετατιθεὶς ἀνέκραγον, "σῶσον" ἐπαύων, ὅστις εἶ, πρὸς Θεοῦ ἡμῖν ἐν τούτοις χρεωδῶς ἀπεισλαμβένε, καὶ τῆς 15 παρουσίας ἀνάγκης ἐξάρπασον. λήψῃ δὲ παρ' ἡμῶν τούτης τῆς χάριτος ἔνεκεν ἄξια τῆς ζωῆς ἡμῶν λύτρω, καὶ ὧν οὐδὲν ἐξ ἴσου, D κατὰ πῶσαν ἣν ἠλώτε τήνδε τὴν πόλιν, ἐν ἄλλοις τισὶν εὐρεθήσεται." ἑκείνος οὖν "θαρεῖτε" ἔφη, "καὶ τοῦ θανάτου τῆς ἐν- νοίας ἀπόσχεσθε, καὶ πρὸς τὸ εὐθυμότερον ἑαυτοὺς μεθαρμόσατε. 20 Ἐγὼ δέ" φησι "καὶ τοὺς Αἰθίοπας πείσω τὰ αὐτὰ μοι συνδέσθαι, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ καθηγουμένου παντὸς τοῦ στρατοῦ ὑμῶν ἀπάξω πρὸς τὸ καὶ ἐπ' ἐκείνου λαβεῖν τὴν περὶ τοῦ ζῆν πληροφο-

1 ὑμῶν A
2] ὧν P

2 τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας A
17 ἠλώται A

5 οὐδὲν P

6 ὧν

runt, quae et manus vestras effugiant, et una cum vita nostra in rerum censu usque hominum esse desinant." his verbis represso barbari furore, pignorumque illa erogatione in eorum quae a me dicerentur sensum prope adducens; quibus scilicet me ipse vario gestu atque habitu ad supplicandum efformabam. nihil enim ille intelligebat eorum quae ad ipsum loquebar, sed solummodo libertatem mirari videbatur, atque ad certam modis omnibus praestandam fidem catam solertiam.

48. Interea alius quispiam prope accedens "quid tu haec" inquit "ita facis, et Aethiopem supplicando detines, cum ad me loqui liceat, qui et opitulabor, si quid necesse sit?" tunc ego audacior factus virique praesentia aequiore animo mutatus, "serva" inquam, "quicumque es, a deo nobis in his angustiis non incommode missus, et a praesenti nos necessitate eripe. referes enim a nobis digna eius quam servaveris vitae nostrae praemia, eiusmodi scilicet ut in universa hac, quam diripitis, civitate apud reliquos nulla ipsis occurrerint paria." et ille "confidite" inquit, "mortisque cogitationem depellite, et ad hilarius ingenium vos ipsos componite. ego autem" inquit "etiam Aethiopiibus auctor ero ut idem mecum paciscantur, et ad ipsum usque universarum copiarum ductorem ac imperatorem vos ducam, ut ab eo quoque vitae securitatem

ρίαν. μόνον αὐτοὶ τὰ ὑποσχεθέντα πληρῶσαι πρὸς ἀλλήλους δια-
 νοήθητε· εἰ γάρ τι τῶν παρ' ὑμῶν λεχθέντων μὴ πρὸς ἔργον
 ἤλθῃ, ταῖς μαχαίραις ταύταις κριθήσεται." ὥς οὖν ταῦτα ἔλε-
 P 357 γον· εὐθὺς ὁ πατήρ ὁ ἐμὸς σὺν τοῖς ῥηθεῖσι δυοῖν ἀδελφοῖς καθ'
 ἡμᾶς γενόμενοι, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦτου τὰς κεφαλὰς προσερείσαν- 5
 τες, ἰδέοντο τὴν αὐτὴν ἐμοὶ πληροφορίαν λυβεῖν, βεβαιούμενοι
 πληρώσειν ἐπιτόμως ὅσα ἐγὼ προκατεῖπον. Θάπτον οὖν ἐκεῖνος
 πάντα ἃ ταρ' ἡμῶν ἠκτιόει ταῖς τῶν ἄλλων ἐνθέμενος ἀκοαῖς,
 καὶ τουτοῦ μάλιστα ὃ κατ' ἀρχὰς ἐγὼ περιέτνχον ἑκαστα προειπών,
 λόγον τε πείσους ἔνορκον ἡμῖν παρουχεῖν, οὕτως μηδὲν παρήκει 10
 τοῦ λοιποῦ δεδιέναι.

49. Συλλαβόμενοι δὲ ἡμῶν καὶ τοῦ τεύχους καταβιβάσαν-
 τες, εἰς μέσους τε αὐτῶν διαλαβόντες, ἦγον τὴν ἐπὶ θάλασσαν,
 B ἐπάνω τῶν σωμάτων τῶν ἤδη ἀναιρεθέντων βαδίζοντες. τῆς οὖν
 εἰσιο πόλεως τὴν πύλην ἐμβάντες οὐ κατευθύνοντες τὴν πορείαν ἐποιοῦν- 15
 μεθα, ἀλλὰ τῇ ἐπιτάσσοντι μέρει τραπέντες τοῦ ἐκείσε βουνοῦ πρὸς
 τὰ κάταντες ἐξηρῶμεθα. ἔνθα καὶ τοις ἄλλοις κατεφάνησαν ἀνιόν-
 τες Αἰθίοπες, καὶ αὐτοὶ μαχαίρας κατέχοντες ταῖς χερσίν, οἳ καὶ
 μέσον τῶν ἤδη χειρωσαμένων διειλημμένους ἐωρακότες ἡμᾶς τῇ
 φυσικῇ ματρίᾳ πληγέντες ὠρμησαν ἀναιδῶς, πάρορθεν δεικνύμενοι 20
 τοῦ κινουμένου θυμοῦ τὴν ἐπίτασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ καθ' ἡμᾶς γεγο-
 τύτες ἔγνωσαν μηδὲν ἡμῖν ἐπενεχθῆναι δεινὸν τοὺς ἤδη προειληφάτας

9 προσεπών P

14 ἤδη om P

accipiat, si modo inter vos ipsi consenseritis, ut ea quae promissa
 sunt impleatis. si quid enim eorum quae locuti estis effectu caruerit,
 huic gladii iudicium de vobis erit." haec itaque eo loquente, illico
 pater meus cum iam laudatis duobus fratribus ad nos procedentes, atque
 eius pedibus capita defigentes, eandem ipsam quam mihi sponponderant
 vitae securitatem rogabant accipere, omnino affirmantes rata habituros
 ac prompte impleturos quaecunque ego praelocutus eram. actutum igitur
 ille, cunctis quae ex nobis audierat auribus illorum depositis, prae-
 sertim vero ei quem a principio ipse offenderam omnibus per singula
 enarratis, cum et iureiurando promissa firmare suavisset, nihil deinceps
 timere hortabatur.

49. Secum itaque assumentes atque e muro deducentes ac in medio
 sui agmine collocantes versus mare iter habebant, super caesorum cada-
 veribus gradientes. interiorē porro civitatis portam ingressi non recta
 statim iter contendimus, sed ad collis qui illic est clivum versi in de-
 clive ferebamur. ubi et alios quosdam Aethiopes ascendentes conspexi-
 mus, qui et ipsi enses manibus gestarent. hi quoque, ut inter eos qui
 iam ceperant nos adduci videre, naturali rabie conciti impudenter impetu
 irruerunt, procul etiam furoris vim nimiam ostendentes. postquam vero
 iam prope facti eos qui eos ante ceperant, ne quid nobis noxae inferre-

- σπουδαζοντας, ἐν ἑαυτοῖς σκεδασθέντες ὑπανεχώρησαν. εἰς δὲ τις C
 αὐτῶν ἀναιδέστερος τῶν ἄλλων ὥς εἰκὸς καὶ θρασύτερος, ὥς εἴ-
 τις ὑλατικὸς κίων μεμηνὼς κατηκολοίθει, καὶ τινα πληῖσαι τῇ
 μαχαίρᾳ δολιρῶς ἐτεκταίνετο. Ἐνα γάρ τινα τῶν ἐλόντων ἡμῶς
 5 ἑαυτὸν εἶναι προσποισάμενος ἔλαθεν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ὑποσώρων
 τῶν ἄλλων ἐμέ, καὶ μικρὸν ἀποστάς ἀνελεῖν ἐπεχείρει. ἀνῳμῶξα
 οὐκ εὐθύς· ὁ δὲ πατήρ ὁ ἐμὸς τεταραγμένος συστραφεῖς (καὶ γὰρ
 ἔτυχον σὺν αὐτῷ βαδίζων) ὥς τῷ θανάτῳ με παρεσιῶτα κατεῖδε
 καὶ τὸν δῆμιον βρίζοντα μέλλοντά τε τὸ ξίφος τῷ τραχήλῳ μου D
 10 βύπτειν, κατέχοντα τῶν τριχῶν, τὸν ἥδη περισωσάμενον ἡμῶς
 τοῦ πρῶην κινδύνου ἐγγύθεν ὄντα τῇ χειρὶ νύξας, καὶ σπονδῇ τὸ
 δρᾶμα καθυποδείξας, "τί ὅτι" ἔφη "καὶ δι' ἣν αἰτίαν τοῦ ἑμοῦ
 παιδὸς κατεψηφίσασθε θάνατον, τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀλογήσαντες
 ὑποσχέσεων; εἰ οὖν αὐτὸς θάνοι, οὐδ' ἡμῶν λυσιτελὲς ἔστιν ἢ
 15 ζῶν. ἀλλ' ἔξελοῦ τοῦτον τοῦ κατέχοντος, εἴ τις καὶ περὶ ἡμῶν
 σοι φροντίς· εἰ δὲ μή, τῷ ἐκείνου λύθρῳ σπείσον καὶ ἡμᾶς. οὐδὲ
 γὰρ διηρημένην φέρομεν ἐξ ἀλλήλων ὑπομῆναι τὴν τελευτήν."
 εὐθὺς οὖν θορυβηθέντα ἐπὶ τούτοις ἀναδραμεῖν τὸν ἄνθρωπον, P 358
 καὶ ἐπιστάντα τῷ τόπῳ τὴν δεξιὰν κατασχεῖν τοῦ βαρβάρου γε-
 20 μένην οὖσαν καὶ τὴν σφαγὴν σχηματίζουσαν. ὅς καὶ ἐπισχεθίς,
 ὥς μὴ δυνήθεις τὸ δοκοῦν ἐκτελέσαι, πρὸς πλείονα ἐξῆπτο θυμὸν·
 καὶ φρίξας τὰς σιαγόνους τοὺς τε ὀφθαλμοὺς στριβλώσας καὶ τοὺς

1 σκεδασθέντες AP

20 σχηματίσασαν A

tur, occurrere viderunt, ad sese divisi paulatim recesserant. unus vero quispiam illorum, maiore reliquis impudentia, ut videbatur, audaciaque, haud secus ac canis latrandi impotens, insania furens sequebatur atque unum aliquem nostrum gladio ferire dolo moliebatur. unum namque e nostris praedatoribus sese simulans, nescio qua ratione a reliquis me clam subductum et a coetu paululum abiunctum interficere conabatur. in quo statim ingemui. pater autem meus obturbatus atque conversus (quippe cui comes incedebam) ut iam morti propinquum vidit, fremen- temque lictorem ac in meo gutture, quem capillitio arreptum teneret, gladium condere parantem, eum qui ante a periculo liberaverat, cum prope esset, manu vellens, anxieque scenam aperiens, "quid id est," ait, "et quam ob causam, vestrarum promissionum obliti, filium meum quasi capitis damnatum morte multatis? ille si morte sublatus fuerit, nec vita nobis quicquam utilis erit. eum itaque ab oppressore libera, si quid tibi curae est et de nobis. sin minus, nos quoque illius libato cruori- bus. non enim sustinemus ut seorsum unus ab alio mortem oppetamus." his commotus ille statim excurrit, atque ad locum accedens extensam iam barbari dexteram ensemque vibrantem detinuit. is vero, etsi conatu inhibito, ut cui non licuisset destinatum animo patrare caedem, maiori furore exarsit, maxillisque fremens et oculos distorquens dentesque stri-

δδύντας προτήσας (τοῦτο γὰρ βαρβάρων ἔθος), φρόνιον τι καὶ
 βλοσυρὸν ἐνιδών, ἐπεχείρει τοῦ κατέχοντος ἑαυτὸν ἀπορρηξῆαι καὶ
 αὐθίς μοι ἐπελθεῖν. οὐκ εἶα δὲ τοῦτον ἐκεῖνος ὁ πρὸς θεοῦ πεμ-
 φθεὶς ἡμῖν ἐν καιρῷ σωτήρ, ἀλλὰ πάσαις αὐτὸν κολακεύεις μετα-
 τρέπειν ἐμνηχανάτο. ὥς δ' οὐδὲν ᾔνυστο τοῦτοις πλέον αὐτῷ, μᾶλ- 5
 B λον ἐκείνου τῷ θυμῷ διεγειρομένου καὶ φρόνον ἐρευγομένου, ὥς καὶ
 λαθεῖν αὐτὸν ἔπαυξ κατὰ τοῦ νώτου μου τὴν μάχαιραν αἴφνης κατ-
 ενεγκεῖν καὶ πληῖσαι πληγὴν ματίας πλήρη, τὴν καὶ μέχρι νῦν
 δεικνύσαν τῆς δεξιᾶς τὴν ἐπίτασιν, ἀθρόον πρὸς τὸ θρυγνώτερον
 ἑαυτὸν ἀλλοιῶσας ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ τὸν Αἰθίοπα 10
 στερωθῶς ὠθίσας, ἐμέ τε συναρπάσας ἤδη παρὰ πόδας ἱστῶτα καὶ
 τῷ τῆς ὠτειλῆς περιρρεόμενον αἵματι, δρομαίως τὸ τάχος πρὸς
 τοὺς ἐταίρους ἐχώρει. (50) ὥς οὖν μετὰ τοῦ πλήθους γενόμενος
 καὶ αὐθίς ἐγώ, καὶ τόδε τὸ κακὸν διαδράς, τὴν εὐχαριστίαν πρὸς
 C τὸν θεὸν ἐποιούμην, λαβόμενός τε σχολῆς τὴν τοῦ νώτου πληγὴν 15
 κατενόουν, αἰφνιδίως πάλιν δευτέρας πληγῆς ἐπησθῆμην, πλέον
 ἢ πρότερον δδύναις βληθείς. ὁ δὲ τολμηρὸς ἐκεῖνος, οὐκ οἶδ' ὅ-
 θιν ἐπιστάς, ὠθισέ μοι κατὰ πλευρὰν ἐκ τῆς ὀπίσω τὸ ξίφος,
 δεινὸν ἀλαλάξας καὶ τὸ ἀκάθεκτον τοῦ τρόπου τῇ φωνῇ παραστῆ-
 σας. ὥς εἰπεῖν συνόντι μοι τῷ ὑπερμαχοῦντι ἀνδρὶ "τίνος χάριν 20
 τῆς ἐμῆς μόνης ζωῆς ἠφειδήσατε, καὶ τῷ βαρβάρῳ" συστραφεῖς
 καὶ τὸν Αἰθίοπα δειξας "πρὸς θάνατον ἐκδιδώκατε; τοῦτο γνόν-

1 βαρβάρους P 4 πείσας P 11 ὠθίσας P 12 δρο-
 μίως A 13 ἐτέρους A 18 ὅθεν ἄλλοθεν ἐπιστάς A

dens (id enim barbaris in more est) cruento truci que adspectu a tenente sese expedire conbatur ac rursus in me irruere: sed non sinebat ille qui a deo opportunus nobis servator missus fuerat, sed blande suadendo a proposito avocare studebat. ubi autem omnem in eo operam perdere advertit, illo maiores excitante iras ac caedem evomente, ut et clam aemul repente aggressus gladium humero adegerit plenumque furoris vulnus incusserit, quod et modo quanta vi ictus datus sit ostendit, subito vir ille admirandus acriore excitus ira, Aethiopem valide propellens, me- que ad illius genua prolapsus exque vulnere cruore madentem corripiens, ocus se ad comites refert. (50) cum itaque rursus reliquis simul euntibus comes adiunctus eoque periculo liberatus, deo gratias agerem, nactusque otium de accepto vulnere cogitarem, aliud repente inflicto vulnus maiore quam prius dolore ictus persensit. vir enim ille audacia procaz, nescio unde facto impetu, gladium retro in latus adedit, ingenti sublato ululatu, effreneque ingenium vocis immanitate prodens. hincque adeo ad virum mihi defensorem, et qui ipse aderat, "ut quid vero" inquam "meam unius vitam neglexistis, atque barbaro" ad Aethiopem ver- sus eumque monstrans "in mortem dedistis? hoc vero scitote, nisi omnes

τες ἔσθε, ὡς εἰ μὲν κοινῇ πάντες, οὗς τοῖς ὄρκοις ἐβεβαιώσασθε, τὸν θάνατον διαφύγοιμεν, πέρας λάβοι καὶ ἄπερ ἡμεῖς ὑπεσχόμεθα, εἰ δ' ἐνὶ γέ τινι τύχοι δι' ἀμέλειαν ἐπιστὰς θάνατος, πᾶν- D
τες τῷ ἐκείνου πτώματι τὴν ζωὴν συμπεραίνομεν, καὶ οὐδενὸς
5 ὁμῶς τῶν ἐπιζομένων ἐντεύξεσθε. ἀλλ' εἴπερ μὴ πρὸς ἀπάτην
ἀλλ' ἀληθῆς γέγονεν ὁ διὰ μέσου προτεθεὶς ὄρκος, πάση μηχανῇ
τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν συντηρήσατε, καὶ εὖ ἵστε πάντα καὶ ἡμῶς πλη-
ρώσειν ὅσα πρὸς ὑμᾶς συνεθέμεθα." ταῦτα ἐκείνος ἀκηκοὺς καὶ
τοῖς περὶ αὐτὸν γνωρίσας ἔπεισε πάντας ἰφορμήσαντας κατὰ τοῦ
10 δυσμενοῦς μακρὰν αὐτὸν ἀπελάσαι· οἱ δὲ καὶ κυκλώσαντες ἡμῶς
ἔκτοτε σχολαιωτέρως ἐβράδιζον.

51. Ἠλθομεν δὲ κατὰ τινὰ τόπον ἔνθα μονή τις ἔστι
παρθένων ἀκουσῶν γυναικῶν, ἥτις πάλαι τοῦ Ἀκρουλλίου κατο- P 359
νομάζεται. καὶ πάλιν ἄλλη τινὶ κονιστωδῇ βαρβάρων ἐντυχόντις
15 κατὰ τὴν προαυλαίαν οἱ μεθ' ἡμῶν βάρβαροι, καὶ τι μικρὸν συ-
στάντες αὐτοῖς, ἔδοξαν εἶσω χωρεῖν ὥς τι σπουδαῖον τοπιάσαντες
ἰφενρεῖν. συνειπόμεθα δὲ τούτοις καὶ ἡμεῖς, τοὺς πυρόντας
ὑποβλεπόμενοι καὶ μὴ πῶ τὰς ψυχὰς τῆς προτέρας σκοτοδίνης
ἀπαγαγόντες. ὥς οὖν εἰσῆειμεν τοῦ νυοῦ τὰ προπύλαια ὅς τοῦ
20 ἁγίου ἐπικέκληται Γεωργίου, ὁρῶμεν τινὰ βάρβαρον σκιμποδῇ
ἐγκυατέζομενον, ἀνασπάσαντά τε τὰς ὀφρύνas ἑἴς τε κατέχοντα
γεγυμνωμένον, καὶ ἀτινὲς τοὺς ἱστώτας βλέποντας εἰς αὐτόν, εἴ τι B

5 ἐντεύξεσθε AP
13 τοῦ om P

9 κατὰ τοῦ δυσμενοῦς ἰφορμήσαντας P
18 μήπως P

simul, quibus iureiurando fidem obstrinxistis, a morte immunes servati fuerimus, finem non accipiet quod ipsi sumus polliciti. sin autem vel unum nostrum, quod rem minus curaveritis, desiderari contigerit, illius omnes interibimus occasu, nec vos ullius eorum quae speratis compotes efficiemini. quare si non fraude sed vere iureiurando fidem obstrinxistis, omni opera vitae securos praestate; probeque noveritis a nobis quoque praestitum iri omnia quae pacti sumus." quibus ille verbis, ac cum sociis indicasset, cunctis auctor fuit ut uno impetu perditum hominem procul arcerent ac propellerent. indeque agmine cingentes lentius incedebant.

51. Venimus autem ad quendam locum, ubi erat monasterium virginum religiosa palaestra merentium, quod ab antiquo Acrullii nuncupatur. rursus vero aliam quandam barbarorum custodiam in vestibulo offendentes, qui nobiscum erant barbari, ac cum eis tantisper collocuti, introire decernunt quasi aliquid aestimatione dignum ibi reperturi. nos eos sequebamur in praesentes limis oculis obtuentes, nodum a pristina mentis reflecti vertigine. ingressi igitur templi vestibula (erat illud Georgii martyris nomine consecratum) videmus barbarum quendam in scabello sedentem, erecto supercilio, strictumque ensen tenentem; atque eos qui

καὶ βούλοιοτο πρᾶττειν, ἐτοίμους εἶναι ταῖς ὁρμαῖς ὑπερμαίνοντας, ὡς οὐ κατ' αὐτὸν ἐγενόμεθα, ἤρετο τοὺς περὶ ἡμᾶς τίνες ἐσμέν καὶ ποίᾳ προφάσει τὸν θάνατον διεφύγομεν. οἱ δὲ πάντα συντόμως ἐξείπον, καὶ τῶν νῶτιον ἡμῶν λαβόμενοι προηκίς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ τῷ ἐδάφει προσέρριξαν. ὁ δὲ τὸ ξίφος, ὅπερ ἔτυχε ταῖς 5 χερσὶ κατέχων, ἑτέρως ἢ ὡς πέφικε τέμνειν ἀνθυποστρέψας, ἐπάταξε ταῖς κάραις ἐφ' ἡμῶν καὶ ἑνὰ ἡμῶν. εἰτα ἀνίστασθαι καὶ θαρρεῖν ἐκέλευσε, καὶ "τοῦτο" γηοῖ "τῆς ἀσφαλείας τεκμήριον ἔχοντας μηδὲν τοῦ λοιποῦ δεινὸν ὑμᾶς ὑποπτεύειν παρεγγυῶ." C τοῖς παρεστῶσι δὲ βαρβάρους τοῦ ναοῦ τὰς πύλας, αἱ τῶς ὑπὲρ-10 χον κεκλεισμέναι, προστάξας ἀναρροπίσαι, τῆς καθέδρας ἔξανασιὰς καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα τῇ λαῖᾳ ταῖν χειροῖν, τῇ ἑτέρᾳ δὲ τῶν ἀπ' ἐμοῦ δύο ἀδελφῶν τὸν ἑνα κατέχων, ἔνδον εἰσῆει τοῦ σιβασμίον σκαυῶ. ὁ δὲ ἦν ἄπας πεπληρωμένος ἐλεινῶν ἀνθρώπων ἐν αὐτῇ προκυθεῖν γένων, τριακοσίων περὶ πον τὸν ἀριθμὸν, ὡς 15 ἐν ὑστέρῳ κατεμανθάνομεν. (52) οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ μισαιγόνων πληθος τῷ θυσιμένῳ συνεισῆλθεν. ἀλλ' ἐκεῖνος εἰσθὺς εἰσπηδῆσας D ἀνῆλθεν ἐπάνω τοῦ καθηγουμένου βιομοῦ, ἐν ᾧ παρὰ τῶν ἱερέων ἡ μυστικὴ τελεῖται λατρεία* καὶ τοὺς πόδας συμπλέσθην ἐν ἀλλήλοις ἀνθυποστρέψας, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς βαρβάρους, ἐκάθιστο γέ-20 μιον θυμοῦ καὶ ἀπονοίας, τὸν τε δῆμον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων περισκοπῶν, καὶ ὑπερ βούλετο δρᾶν, τῇ κακεντρεχείᾳ τῶν φρενῶν διοικούμενος* τὸν ἐμὸν δὲ πατέρα καὶ ἀδελφὸν ἐκατέρωθι διαλα-

13 τὸν om P

16 μισαιγόνων P

circum erant intentis in eum oculis, si quid faciendum inuississet, promptos se obsequio gestu autque significantes. ad eum igitur cum venissemus, interrogat qui nobis ductores erant, quinam essemus, quave ex causa mortem effugissemus. illi paucis omnia exponunt, et per humeros nos accipientes ad eius pedes pronos in solum prosternunt. at ille ense, quem manibus gestabat, aversa acie, ut secare non posset, uniuscuiusque nostrum caput leviter percussit; tum surgere bonoque animo esse iussit. et "hoc" inquit "securitatis pignus habentes, praecipio ut nihil in posterum mali timeatis." tum adstantibus barbaris templi fores, quae clausae essent, reserare iubet, deque sede exsilens, ac patrem meum sinistra alteraque unum fratrum meorum tenens, venerandam sacram illum aedem ingreditur. erat illa miserabilium hominum, ante in ipsam coniectorum, plena, qui, ut postea nobis relatum est, trecentorum fere numerum implebant. (52) cum truci autem illo non exigua quoque patricidarum turba intravit. verum ille statim saltu in sacrosanctum altare, in quo a sacerdotibus mysticum sacrificium divinaque res peragitur, insiliit, et pedibus inter se complicatis, ut barbarorum moris est, sedit, furoris dementisque superbiae plenus; hominumque illam multitudinem circumspectans, ac quod animo destinaverat, ut faceret, versutae mentis solertia ac dolositate disponens, patrem quoque meum et fratrem utra-

βῶν ταῖς χερσὶ καὶ ἡμῶς αὐτοῦ πονεῖν πρὸς τῇ εἰσόδῳ φυλάττεσθαι
 παρὰ τῶν ἐλόντων ἐγκλεινόμενος, νέμῃ τοῖς θυμῶν ἀν-
 κλινέοντες προσέτιπτεν. οἱ δὲ τὸ τάχος καθάπερ ἀνέμου
 λυκοὶ θήρις ἐπιτυχόντες, οὕτως ὑπὸ τῷ πνεύματι καὶ ἀντιθέ-
 5 ἰσχυροὺς κατέτιπον. ἔτι δὲ τῷ θυμῷ ζέοντες, τί καὶ περὶ ἡμῶν
 ἐθέλοι αὐτοὺς πράττειν, πρὸς τὸν δεινὸν ἐκείνον δικαστὴν ἀπεσπ- P 360
 ούν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τῆς καθ' ἡμῶν αὐτοὺς ἰσχύος ἐπιχειρήσεως
 διεκόλυπεν, ἐδόκει δὲ καὶ ἡμῖν αὐτόθι φυλαττομένοις τὸν πα-
 τέρα καὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν τοῖς κειμένοις συναναιρεθῆναι καὶ μό-
 10 νοις ἡμῶς φειδοῦς ἀξιοθῆναι. πάλιν ἐκείνους περὶ ἡμῶν αὐτὸ
 τοῦτο, τῷ θυμῷ φυλαττομένοις, λογιζέσθαι ἐπὶ ἔρχετο. πλην οὐκ
 εἶχον ὅτι τινὲς πείσονται τὴν περὶ ἀλλήλων στήσαι ἀμφιβολίαν. ὥς
 γὰρ ἐλθὼν ὁ κατ' ἐκείνους τοὺς δεσποχεῖς φόρος, πεπληρωτο δὲ
 τὸ ὄλεθρος ἅπαν νεκρωμένων σωμάτων, μέσον δὲ τούτων ἐλθόν-
 15 ῃς ἡ πλημνύρα τοῦ αἵματος, οὐκ ἔχον ὅπως ὁ μιαιφόνος ἐκεῖνος
 πρὸς τὸ ἐκτὸς γίνηται, ἄλλο κατ' ἄλλο τὰ πτώματα τῶν κειμένων B
 τοῖς ἐκατέρωθεν τοῦ ναοῦ περιδρόμοις ἐπιτεθῆναι διεκλινέσασθαι.
 οὐδ' ὅτι καὶ γενομένου θάπτον ἐκτὸς αὐτῶν τοῦ ναοῦ καταπηδή-
 σαντα, καὶ πάλιν τὸν πατέρα καὶ ἀδελφὸν ἐκατέρωθεν χερσὶν
 20 ἐγκαταλείποντες γενέσθαι μετὰ ἡμῶν. τοσαύτη δὲ ἦν ἡ ἐκδι-
 ματώσασα τὰς ψυχὰς ἡμῶν τῶν θεμάτων ἐκείνων ἀγλὴς, ὥς τε
 ἐκείνοις κατείδομεν καὶ ὧν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐποπτεύομεν, ὥς ἐν

6 ἐθέλειεν P, ἐθέλειεν A

B καὶ om A

que manu prehensens, nosque ad ianuam prope ab his qui ceperant ser-
 vari iubens, omnes in ea nutu iugulari praecepit. qui actutum velut
 efferrati lupi, iam praedae compotes facti, incitatis animis atque impetu
 crudelem in modum miseros conciderunt; adhucque rabie furentes a dno
 illo saevoque iudice signo ostendi expectabant quid et nobis factum
 vellet. ceterum ille eorum hactenus in nos impetum inhibuit. porro
 videbatur nobis, qui ibi servabamur, patrem ac fratrem gladio sublatos
 esse cum his quorum caesa cadavera iacebant, nobisque duntaxat immi-
 tem illum pepercisse: nec aliter ipsis, qui prope altare servabantur, de
 nobis cogitare in animum veniebat. nec vero erat quo tandem sine mu-
 tua illa de nobis sedaretur anxietas. ut enim miserorum peracta caede omni-
 que solo contrucidatorum hominum cadaveribus constrato ac inter illa sta-
 gnantibus cruoribus proluto, parricidae exitus non patebat, quo se foras
 subduceret, iacentia illa corpora in ambulacris utrinque templum am-
 bientibus unum supra aliud congeri iussit. quo facto statim ex altari
 prosiliit, patremque meum ac fratrem ambabus rursus manibus amplexus
 ad nos usque venit. tanta vero erat, quae animos nostros perterrabat,
 eorum spectaculorum, quae tum in illis vidimus tum in nobis suspicati
 sumus, caligo et horror, ut quamvis in tanta internecione soli mortem

τοσαύτη πανωλεθρία μόνοι διαφυγόντες τὸν θάνατον μηδὲν τι τοῦ σκυθρωποῦ καθυφίῃναι, ἀλλὰ μόνον τοῖς προσώποις ἀλλήλων ἐνατενίσκειν, ὥσπερ ἐκπληττόμενοι καὶ μηδὲ φωνὴν ἀφίῃναι τῷ πράγματι συγχωρούμενοι. τοὺς πλείονας δὲ τῶν βαρβάρων ὁ σοβαρὸς ἐκεῖνος ἀποτεμόμενος, ἱππῶν ἐπιβάς ἐφρεστώτῃ ἀπέπη ἐκ 5 μέσον ἡμῶν, προστάξας καὶ αὐτοῖς συλλαβεῖν ἡμᾶς καὶ πρὸς τὸν λιμένα τῆς πόλεως σπουδῇ θέειν· αὐτόθι γὰρ κατασπεύδειν καὶ ἑαυτὸν ἔφη.

53. Παραλαβόντες οὖν ἡμᾶς ἦγον ὡς τάχιστα, πᾶσαν ἡμῖν πανταχόθεν ἀσφάλειαν περιποιούμενοι. καὶ πολλαχοῦ τῆς 10 ὁδοῦ περιπλίντομεν πολλοῖς πλήθεσι τῶν εἰσρεόντων βαρβάρων, πάντων φόνον πνεόντων· καὶ οὐ μικρὸν ἦν ἔργον λανθάνειν τούτους, εἰ καὶ ὅτι ῥώμῃ πολλῇ σωμάτων καὶ οἱ προειληφότες ἡμᾶς Αἰθίοπες ὑπῆρχον ἀνεσταλμένοι, καὶ οὐδὲν ἦν ἢ καταπτῆσαι ἢ τῆς ὁρμῆς αὐτοῦς ἐνδοῦναι τὸ παράπαν θυνάμενον. πλην οὐ μετ' 15 ὀλίγου καμιάτων καὶ ἀγωνίας τὸν ὄρηθέντα λιμένα τῆς πόλεως κατελάβομεν. αὐτόθι γὰρ ἔτυχεν ὦν καὶ ὁ τῶν πολεμίων τοῦ στρατοῦ καθηγούμενος, ὃς δὴ καὶ ἀνηγγέλη τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπὸ τῶν συνόντων βαρβάρων, γνωρισάντων καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν μόνοις ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν προστυχόντων περιεσώσαντο. ὅς ἐξ αὐτῆς ἔνα 20 τινὰ τῶν σὺν αὐτῷ τῆς καθέδρας ἐξαναστήσας καὶ τοῖς ἐστώσιν ἐπισυνάψας, τοιαύτην δέδωκε καθ' ἡμῶν αὐτῷ ψῆφον, ὡς εἰ μὲν

1 μόνον AP
ἦν δ' A

3 ἀτενίσκειν P

5 διέπη A

ἦν ἦ]

evaserimus, nihil minori maestitia affecti fuerimus, sed tantummodo velut attoniti alii in alios intentis vultibus nec vocem mittere rei immanitate sineremur. plurima autem barbarorum parte ferox ille atque arrogans a se dimissa, in equum, qui praesto erat, insiliens e medio nostri avolat, rursus imponens ut et nobis assumptis ad littus civitatis propere festinarent, quo nimirum ipse quoque iter celeraret.

53. Sic itaque assumptos quam celerrime ducebant, omnem nobis undique procurantes securitatem. nec raro in via in multas barbarorum confluentium turmas ac manipulos incidebamus, qui omnes caedem spirarent; nec leve erat ac expeditum illos effugere, tametsi, qui nos primi ceperant, Aethiopes viri corpore robustissimi essent, nec ulla re aut terri possent aut ad impetum remittendum induci. ceterum non levi labore ac trepidatione ad eum quem dicebam venimus civitatis portum. ibi enim hostium classis ductor ac imperator considerat; cui et de nobis nuntiatum est a barbaris, qui simul erant, causaque exposita cur nos soli servati essemus ex omnibus in quos ipsi inciderant. tum ille statim unum aliquem assessorum surgere iubens ac rectum stare, eiuscemodi in nos sententiam promulgandam contradidit, nempe, si vera comperiren-

ἀληθῆ φαντεῖν ὅσα τοῖς βαρβάροις ἐν τῷ τελεῖ προῦπεσγόμεθα, P 361
ἐργοῖς αὐτοῖς πληροῦντων τὰς ὑποθήκας, καὶ φειδοῦς ἀξιοθῆναι
καὶ πρὸς αὐτὸν πάλιν ἀνθυποστρέψαι· εἰ δέ γε μηδὲν τοιοῦτον
ἀληθῶς λεχθὲν εὐροῖεν, ἀλλ' ἢ προαπολωλεκότας τὰ χρήματα. ἡ
5 τὸν θάνατον δεδιότας ἅπαντι ψευσαμένους καὶ ὥσπερ τὴν
πρώτην ἔντευξιν ἀποκρούσασθαι διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ
σοφισαμένους, τοῖς ἔκρισιν ἕνα ἕκαστον ἐκέισε διελόντας τῆς
ζωῆς ἀπαλλάξαι. παρυχοῖμα οὖν καὶ πάλιν μέσους ἡμᾶς δια-
λαβόντες ἄγειν ἐπέτατον, ἔνθα δὴ τεταμιεύσθαι, φασίν, ὅφ'
10 ἡμῶν προειληφθῇ τὰ χρήματα, ἔξιπόντες καὶ τὴν καθ' ἡμῶν B
ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν, καὶ ὡς εἴ τι τυχόν τῶν λεχθέντων μὴ πρὸς
ἐργον ἄχθῃ, τοῖς ξίφεσι τούτοις διακριθῇσεται. δέος οὖν ἡμῖν
καὶ τότε μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπεισῇ, τάχα μὴ πού τις τῶν οἰκε-
τῶν ἢ τῶν προπειραθέντων τοῦ τόπου, παραπλησίῳ περιτυχὼν
15 ἀνάγκῃ καὶ θάλῳ καὶ αὐτὸς τὸν ὄλεθρον ἐκφυγεῖν, προεισήμανε
τὴν δαψίλειαν τῶν κεκρυμμένων, καὶ μάτην εὐρέθημεν ἡμεῖς
τοσαύταις μηχαναῖς τὴν ἑαυτῶν ζωὴν συντηροῦμενοι.

54. Ἀλλ' οὐπω ταῦτα βεβαίως ἔχοντες σκοπεῖν, πιφθά-
καμεν τὸν τόπον οὕτως ἔχοντα καθὼς ἐν τῷ καιρῷ τῆς φυλακῆς C
20 ἱσημειωσάμεθα· ὅφ' ἐν γὰρ τινι κρυφίῳδε ταμίῳ, ὅσοιπερ ἂν
ἦμεν κατὰ συγγένειαν ἀγχιστέοντες, προαποθῆναι τὰ ἑαυτοῦ
ἕκαστος, ὥσπερ τοῦ μέλλοντος μαντευόμενοι, συμπεφρόντως ἔβου-

10 ὁμῶν?

12 ἡμῶν AP

19 πείθαμεν P

tur, quaecumque in muro ante barbaris promiseramus, rebusque ipsais
quae pacti essemus impleremus, nobis parcendum esse atque ad
ipsam rursus revertendum: sin nihil eiusmodi vero dixisse invene-
rint, sed vel antea male consumptis pecuniis vel metu mortis mon-
dacio cuncta finxerimus, et ut primum impetum vitaremus, neces-
sitate ita urgente eam fraudem fecerimus, ibidem singulos in membra
divisos neci dedendos. statim igitur rursusque nos circumvallantes
eo ducere iubebant, ubi repositas esse pecunias antea dixeramus;
simul etiam sententiam contra nos latam edebant, et si quid ex di-
ctis forte reipsa praestitum non esset, quibus accincti erant, ensibus
decernendum esse. quare tum magis quam ante metus incessit, ne forte
vernarum quispiam, vel eorum qui ante loci expertes essent, ipse quo-
que pari quadam necessitate adactus mortisque interitum cavere volens
absconditarum rerum copiam prior indicasset, frustra quoque tantis machinis
ac consiliis vitae studere inveniremur.

54. Enimvero cum necdum haec certo dispicere possemus, ad locum
devenimus, sicque habentem offendemus quemadmodum eum, cum res
occultarentur, signaveramus. in uno enim occulto conclavi, quicunque
eramus sanguinis necessitudine coniuncti atque propinqui, sua quisque
reponere, quasi id quod erat futurum divina remus, haud inconsulta ra-

Theophanes contin.

36

λευσάμεθα. οὗ καὶ τὴν ἔξοδον τοῖς βαρβάροις καθυποδείξαντες, ἥτις ἦν λιθίνῃ πλακί κατησφαλισμένη, ἰστάμεθα τῶν πολλῶν λογισμῶν τὰς ψυχὰς περιάραντες. ἤδη μὲν γὰρ μηδὲν τοῦ λοιποῦ δεδιέναι χάριν τῆς ὑποσχέσεως, τοῦναντίον μὲν οὖν καὶ συμπαθείας τυχεῖν τῷ πλήθει τῆς ἐπιδόσεως. ὥς γὰρ ἐκεῖνοι τῶν κρυφίων ἐπέτυχον, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὀργίλου πρὸς τὸ περιχαρὲς μετεβάλλοντο καὶ ἡμῖν διευθυμεῖσθαι προσέταττον. "τούτοις" γὰρ D ἔφρασκον "κατηγγύησθε τὴν σωτηρίαν, καὶ διὰ τούτων ἑμῖν τὸ ζῆν κεχάριται σήμερον. ἀλλ' ἀπέλθωμεν δὴ καὶ πρὸς τὸν ἡγούμενον αὐτοῦ στρατοῦ, ὥς ἂν καὶ παρ' αὐτοῦ τελείαν δέξησθε τὴν ἀσφάλεια." ἦγον οὖν πάλιν ἡμᾶς ἐκείθεν τὴν εἰς αὐτόν, περιεπύπτομεν δὲ φοβεροῖς τισὶ καὶ παραδόξοις θεάμασιν. ἔκειντο γὰρ τὰ σώματα τῶν ἀνηρημένων ἔτι τοῦ λύθρου ἐναποστάζοντα, φρικτὸν δρᾶμα, πῦσα ἡλικία τῶν ἀνθρώπων μὲν ψήφω τὸν διὰ ξίφους κατακριθεῖσα θάνατον, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταφῆς ἀμοιροῦσα. 15 κατεχέτο δὲ κατὰ παντὸς στενωποῦ περιγρῶν ὁ αἶνος, καὶ τοῖς P 362 αἵμασι τῶν πεπτωκότων ἀνακιρνώμενος ἦπαν τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως κατεμέθυσκεν. παριόντες οὖν ἑσκοποῦμεν, καὶ εἴ ποὺ τινα τῶν ποτὲ γνωρίμων ἢ φίλων μεταξὺ τῶν ἄλλων νεκρῶν ἀπηκριβωσάμεθα, ἡρέμα μόνον τοῖς στεναγμοῖς πρὸς ἀλλήλους τοῦτον διε- 20 σσημαίνομεν. σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἢ θρηνησαι τοῦτον ἢ χαρίσασθαι τι τῆς ποτὲ φιλίας τῷ καιρῷ χρήσιμον· ἀλλ' ἢ μόνον ἄπρακτα

17 ἔδαφος κατεμέθυσκεν. παριστάντες P

tionē statueramus. huius aditu barbaris commonstrato, ipso lapideā tabula obstructo, stetimus, multis anxiiisque cogitationibus animo liberato. iam enim nihil erat quod promissionis causa timeremus, contra vero ut etiam affluente rerum suppeditatione indulgentiam consequeremur. ut enim illi absconditis potiti sunt, statim ira trucique ingenio in hilaritatem converso nos quoque bono animo iusserunt. "his enim" aiebant "vestram salutem redemistis, et per ea vitae vobis hodie munera indulgentur. sed abeamus ad exercitus ducem ac imperatorem, ut ab illo perfectae securitatis pignora condonentur." hinc itaque rursum nos ad eum duxerunt. per viae autem praesentiam tremenda quaedam ac inaudita spectacula nostris se oculis obiciebant. nam proiecta iacebant caesorum cadavera adhuc cruore fluentia, horrendum visu! omnis hominum aetas una sententia gladii morte damnata, ac cum aliis ipso quoque iusto funere ac sepultura privata. fundebatur vinum, et per omnes civitatis vicus diffuens, mixtumque caesorum cruoribus omne solum inebriabat. cum ergo prope essemus, considerabamus, ac si quem eorum quos unquam familiares sive amicos habuissemus, inter reliqua cadavera satis dignosceremus, hoc solummodo gemitibus ac suspiriis inter nos indicabamus: at non vacabat ut aut lugeremus aut aliquid opportunum pro veteris amicitiae iure indulgeremus, sed solum nulla fruge mortuo indo-

τῷ κειμένῳ περιαλγήσαντες πάλιν περὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἰσχυρισμέθα.

55. Ἦδη δὲ φθασάντων ἡμῶν τὸν λιμένα παρέστημεν τῷ τυράννῳ, ὅτε καὶ τοὺς τῶν νηῶν ἀρχηγέας ἐκκλησιάσας τῆς 5 καλουμένης εὐχῆς ἐθρήσκευε τὴν δυσσέβειαν· ὃς μετὰ τὴν συμ- B πλήρωσιν ἐκείνης τῆς τελετῆς ἀχθῆναι ἡμᾶς κατὰ πρόσωπον τοῖς ἐφροσῶσι διεκελεύετο. ὡς οὖν ἤχθημεν, ἐπυνθάνετο τὸν πατέρα, "εἰ ἐπίσκοπος;" φησὶ "τυγχάνεις τῆσδε τῆς πόλεως;" ζετμαίρετο γὰρ ὅσον ἐκ τῆς ἐσθῆτος οὐδὲν ἄλλοιόν ἔχειν τοῦ ἀξιώματος. ὃ δὲ 10 "οὐκ εἰμὶ" ἔφη, "κληρικὸς δὲ καὶ τῆς ἐκείνων εὐχῆς προσδεδεμένος." ἄλλος δὲ τις ἐγγύθεν ἐστώς, ὃς ἦν ἀρχηγὸς τοῦ ἐτέρου στρατοῦ, πρὸς αὐτὸν ἔφη "ἐπίσκοπος μὲν οὐκ ἔστιν οὗτος, κατ' οὐδὲν δὲ διαφέροντα βαθμὸν ἐκείνοις κεκλήρωται· ἔξυρχον γὰρ αὐτὸν ἴσμεν τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης, οὐδὲν τῆς τιμῆς ἐκείνων καθυ- C 15 στερίζοντα." "οὗτος δὲ τίς ἐστι;" τῷ δακτύλῳ σημάνους ἐμέ. "νῖός ἐστι τοῦδε," καὶ αὐθις ὁ παρεστὼς ἔφη, "κληρικὸς καὶ αὐτός, καὶ τῶν ἐν τοῖς οἰκοῖς τῶν βασιλείων τεταγμένων εἷς. οὗτοι δὲ ἀδελφοὶ τυγχάνουσι τοῦδε," τοὺς ἀπ' ἐμοῦ δύο παραδηλώσας, "ἅμω δὲ νῖοι τοῦδε τοῦ προεστῶτος, διαφόρως μὲν ἀποτεχθέν- 20 τες αὐτῷ, ἄγοντες δὲ καὶ διάφορον ἡλικίαν." "ὃ δὲ συνὼν αὐτοῖς οὗτος ὁ γηραιὸς τίς ἂν εἴη;" πάλιν ὁ δευτὸς ἤρετο δικαστῆς. "ἀδελφὸς ἐμός," προλαβὼν ὁ πατὴρ ἀπεκρίνατο, νέμμιτι καὶ αἰ-

15 σημαίνων P

16 ἔφη om P

17 τῶν ante βασ. om P

lentes ad nostra iterum studium nostrum atque animum transferebamur.

55. Cum vero iam ad littus devenissemus, tyranno sistimur, quo tempore navarchis in concionem vocatis, eius quam vocant precationis impio cultu rituque defungebatur. quo expleto peractaque caerimonia ad se nos coram adducere adstantibus fussit. ut igitur adducti sumus, interrogabat patrem. "num" inquit "huiusce urbis episcopus existis?" quantum enim ex cultu coniciebat, quod a dignitate abhorreret nihil habebat. ille "non sum" ait, "sed clericus, et cui episcoporum benedictionis sit opus." alius vero quidam prope stans, alterius exercitus ductor, ad eum ait "haud quidem ille episcopus est, gradum tamen nihil ab episcopali diversum nactus est. scimus enim eum omnis Atticae exarchum esse, quo munere nihil minori honore prae episcopis fulget." "hic vero quis est?" digito me monstrans. "filius eius est," rursus astans ille respondit; "ipse quoque clericus, exque Palatinis clericis unus. hi autem duo fratres illius sunt," illos indicans qui a me sequebantur, "utriusque primi illius filii, non uno tempore ab eo suscepti, et qui diversam aetatem agant." "quis hic vero, qui cum illis esset, senex ille," iterum dirus ille iudex quaesivit. dictum arripiens pater meus "frater

- νον συνθέσθαι πρὸς τὴν πεῦσιν ἀναδιδάξας. Ἐπειδὴ δὲ τούτων
 D ἀκήκοε, καθιεσθῆναι πάντας προσέταξε, καὶ ἑαυτὸν τῶν ἄλλων
 ἀποτεμόμενος ἡσυχῇ πρὸς ἡμᾶς ἔφη "πάσης ὑμῶν πονηρᾶς ὑπο-
 φίας ἐκτὸς εἶναι βούλομαι· τό τε γὰρ ἀόπλους τοῖς εἰληφύσιν ἐν-
 τυγχῖν καὶ τὸ νῦν ἐν ὅψεσι ταῖς ἐμαῖς προτεθέν χρημάτων πληθὺς 5
 τὴν ζωὴν ὑμῶν, ἣτις δυσέλπιστός ἐστι τοῖς πολλοῖς, ἐχαρίσαντο,
 καὶ οὐκ ἔστιν ὑμῶν ὑπόνοια τοῦ λοιποῦ θανάτου ἐξ ἐπιβουλῆς,
 οὐδὲ τις ἄλλη ἐπήρεια παρὰ τῶν ἐμῶν ἐπηκόων. ἀλλ' ἄπιτε τὰ
 συμφέροντα συμβουλευόντες ἑαυτοῖς, χρηστίαι τε παραζηγνύντες
 ἐλπίδας. οὕτω γὰρ ἡμᾶς φθάσαι τὴν Συρίαν γενήσεται, καὶ 10
 πρὸς Ταρσὸν εὐθέως πόλιν τῆς Κιλικίας ὑμᾶς διαπείμω τηρη-
 P 363 θεσμένους σὺν τοῖς ἐκείσε φρουρουμένοις μέχρι τῆς προσδοκω-
 μένης καταλλαγῆς, ἀνέλκτρον ἔχοντας τοὺς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων
 καιροῖς οὐκ ὀλίγοις ἐαλωκότας ὁμοεθνεῖς ἡμῶν Ἀγαρηνοὺς, ὧν
 ἀφικομένων καὶ ὑμεῖς τῶν δεσμῶν λυθῆσεσθε καὶ τὰ οἰκία ἔκα- 15
 στος ἀπολήψεσθε." οὕτως ἔφη, καὶ πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν πάλιν
 ὑποστραφεῖς τὰ περὶ ἡμῶν διεξῆκε, βαρβαρῶν τὰ πλεῖστα.
 οὐδὲν δὲ τέως ἐλάνθανεν ἡμᾶς, τὸν κατ' ἀρχὰς περισώσαντα
 εἰσέτι μέσον ἡμῶς περιάγοντα καὶ πάντα ἐξ ἐκείνου μανθάνοντας.
 B (56) τόπω δὲ τινι τῇ θυλάσῃ περικλυζομένῳ καθιεσθέντας 20
 ἀσφαλῶς ἡμῶς τηρεῖσθαι προσέταξεν. οὗ δὲ γενομένου πρώτον

3 ὑμᾶς] ἡμᾶς AP 4 ἀόπλους A 10 οὐκ ἔστιν
 11 πρὸς τὴν Ταρσὸν A 12 ἐμαῖς A 15 καὶ ante ὑμεῖς
 om P 19 περιάγοντα] ἔχοντας addit Comb.

meus" respondit, natus ut id et ipse confirmaret edocens. haec ubi au-
 dicit, omnes sedere iussit, et ab aliis dimotus, nobis placide ac silentio
 dixit. "volo vos ab omni procul mala suspitione esse. tum enim quod
 inermes in eos incideritis qui ceperunt, tum quae nunc prae oculis ex-
 posita est pecuniarum vis, vitam vobis elargita sunt, cuius negre spes
 vulgo existat. nullusque deinceps mortis ex insidiis paratae vobis metus
 erit, nulla suspicio; nec a subditis meis ulla alia iniuria violabimini.
 sed ite, vestris ipsi rebus, quae sint proficua, consulentes atque vos
 optima spe lactantes. sic enim in Syriam veniemus, vosque protinus
 Tarsum Ciliciae dimittam, ibi custodiendos cum illis qui ibi captivi de-
 tinentur, usque ad expectatae permutationis tempus. eruntque redem-
 ptionis vestrae pretium, qui non raro a Romanis aliisque atque aliis ex-
 peditioibus capti sunt, gentiles nostri Agareni; quorum adventu vos
 quoque a vinculis liberabimini et suas quisque sedes recipietis." dixit,
 et ad suos iterum regressus nostra enarrabat, barbaramente plurimum lo-
 quens. nihil vero nos latebat, cum is qui nos a principio servarat ad-
 huc nobiscum esset ac circumduceret, ex quo omnia condiscibamus.
 (56) porro in quodam loco mari circumlato sedentes tuto custodiri
 iubebat. quo facto primum a mortis expectatae metu animos per-

τῆς ἐλπίδος τοῦ θανάτου τέλειον τὰς ψυχὰς μετηγάγομεν καὶ τῇ
θείῃ προνοίᾳ τὰ ἐξῆς ἐπιτρέπομεν.

Ἐπὶ ῥηχο δὲ τότε τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν, ὥσπερ ἄρτι τοῦ κα-
κοῦ τὴν ἀρχὴν ἀναθεωροῦσιν, ἢ τῶν οἰκείων φροντίς, νῦν τοῦ
5 τὰς καρδίας ἡμῶν μᾶλλον ἢ τὰ κυκλοῦντα ξίφη, πῶς ἄρα καὶ
ποῖον τεθνήκασιν τρόπον, ἢ τινες αὐτῶν τοῦ κινδύνου διεκφυγόντες
εἰς τὴν ὁμοίαν ἡμῖν ἀπαγωγὴν ἐκρίθησαν. ὁμῶς οὐδ' οὕτως εἴ-
χομεν ἀσφαλῶς περὶ τούτων γινῶναι διὰ τὸ πρόσφατον γεγενῆναι C
τῶν πολέμων τὴν εἰσοδον, καὶ πάντα μεστὰ κραυγῆς ἀσῆμου καὶ
10 θορύβου τυγχάνειν, καὶ πολλὰ πληθὸς εἶσω τοῦ λιμένος ἐνστρέφε-
σθαι τῶν τε ἐκ τῆς πόλεως χειρουμένων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν βαρβα-
ρων, πῇ μὲν ἐγκωμιαζόντων τὰ σκῦλα, πῇ δὲ γυναικας καὶ ὑπο-
μιάζια βρέφη ἐκ παντὸς τόπου καὶ πάσης οἰκίας βιαίως ἐφελκομέ-
νων, ἐλεινὸν ὁδονόμεινα καὶ τὴν στείρησιν τῶν μητέρων γοερὸν
15 κλαυθμυρίζοντα, ἄλλων τῶν ἀρχόντων τινὰς ἢ τῶν περιφανῶν
πλουσίων κατὰ τινὰς παραπλησίας ἡμῶν αἰτίας τὸν ὕλεθρον δια-
κρουσαμένους ἀνηλεῶς ἐπιστρομένων· ἥδη γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ πρὸς
τοῦ βασιλέως σταλὺς Νικήτας, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῆς περιχώρου D
στρατηγὸς χειρωθέντες ὑπῆρχον ἐν τισὶ ναυσὶ βαρβαρικάς φυλατ-
20 τόμεινοι. διὰ τοι ταῦτα οὐδὲν πλέον ἢ πρὸ τοῦδε περὶ τῶν οἰκείων
φροντίζοντες ὠφελοῦμεν.

5 καὶ] κατὰ A 6 διαφυγόντες P 9 μετὰ AP 12 τῇ — τῇ P
20 τι AP

secte advocantes, quae deinceps erant divinae providentiae committe-
bamus.

Tum animum subire cogitationibusque obrepere, ac si malum tum
primum pensarem, necessariorum cura ac propinquorum, graviore
hinc cordibus inflicto vulnere quam circumpositis gladiis, quomodo ac
qua ratione ii morte sublatis essent, num aliqui ex ipsis periculo libe-
rati pari nobis abductione damnati forent. ac ne sic quidem certi ali-
quid de illis scire poteramus, quod hostibus recens urbis potitis eam-
que ingressis cuncta inconditi plena clamoris ac tumultus essent, multa-
que turba in portu convolveretur, tum civium qui capiebantur, tum et
barbarorum partim quidem spolia collaudantium, partim vero mulieres
ac lactentes infantes, misere eiulantes ac matrum privationem luctuose
gementes, omni ex loco cunctisque aedibus violenter raptantium, alio-
rumque nonnullos ex nobilibus virisque primariis, seu maioribus claris
opibus, qui pari nobis indulgentia ac pollicitatione interitum evasis-
sent, crudelem in modum trabentium. iam enim ipse ab imperatore missus
Nicias necnon circumiacentis regionis praetor atque dux in hostium
potestatem venerant, et in quibusdam barbarorum navibus sub custodia
erant. propterea nihil magis ac antea, quicquid de necessariis solliciti
essemus ac curarem, fructus aliquis sequebatur.

57. Ἄλλ' ἦν ἰδεῖν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις καὶ τι καινότερον, τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τοῦ κατὰ φύσιν παρατραπείσας καὶ τῷ καύσῳ τῶν πειρασμῶν συνεκταθεῖσαν καὶ τοῦ καιροῦ τὴν ἐπίτασιν, ὥς ἐν ὁλόγῃ ῥοπῇ πελιδνωθῆναι τὰς τῶν ἀνθρώπων θυμεις
 P 364 καὶ πρὸς τὴν συμφορὰν μεταβάλλεσθαι, πάντας δὲ ὁμοίως ἐφίεσθαι καὶ ἀπορεῖν ῥανίδος μιᾶς ὕδατος τοὺς τε ἐντελεῖς τὴν ἡλικίαν καὶ τοὺς ἔτι κομιδῇ νέους, οὐδὲν ἕτερον ἄλλ' ἢ μόνον ἀναψῆσαι μικρὸν τὴν συνέχουσιν δίψαν ἐπιζητοῦντας, καὶ οὐδὲ τοῦτου τυγχάνοντας.

Ἄλλ' ἐν τούτοις τὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης περιῆλθε διάστημα, 10 πάντων προστάζει τοῦ δυσωνόμου θηρὸς κατὰ διαφόρους τόπους σωρηδὸν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀφορισθέντων, οἷς καὶ φύλακας ἐφῆδρευσαν ὑποβλέπεσθαι τούτους διὰ πάσης νυκτός, μή ποὺ τις ἐκ μέσου διαδρᾶναι δυνήθῃ. καὶ ἡμῖν δὲ αὐτοῖς ἐν ᾧπερ ἤμεν φυ-
 B λαττόμενοι τόπῳ συμμιγῆναι προσέταξε τῶν ἀλόντων ἄνδρας ὥσει 15 πεντήκοντα, ὧν οἱ πλείους καὶ τραυματῆαι ἐτύγχανον, τὰ ἔχνη τοῦ θανάτου τοῖς σώμασι περιφέροντες καὶ μηδὲ τοῖς ἐξῆς θαρρεῖν ἔχοντες· ἐκ μέσου γὰρ αὐτῶν μέχρι δέκα τὸν ἀριθμὸν λαβόντες ἐναπέσφαζαν, καὶ οὐδὲ τούτοις ὑπῆρχον ἐν ἀσφαλείᾳ αἱ περὶ τοῦ ζῆν τέως ἐλπίδες, ἄλλ' ἐκλονοῦντο καὶ διεθρόπτοντο τὴν 20 ὁμοίαν τοῖς κεκλιμένοις ἀπόφασιν περιμένοντες. ἄλλ' ἐπειδὴ, καθὼς λέλεκται, τὰ περὶ τούτων τέλη παρ' ἑαυτοῖς ἐφθασεν ἡ νύξ δια-

14 ἐν om A

57. Enimvero praeter hostium illa truciā videre erat et aliud quidpiam insolitum magis ac mirandum, nempe solares radios ab eo quod est ex natura devios, et cum praesenti malorum aestu temporis quoque sic auctam exaestuationem, ut brevi momento hominum facies livore contracto ac nigrescentes ex infortunii ratione aliam formam induerint; cunctique pariter ardentibus votis aquae guttam desiderabant, ac ne eius quidem compotes erant. perfecta viri aetate atque invenes, eaque adhuc minuscula ac pueri, aliud nihil exposcebant quam ut solum refrigerio aliquo sitim temperarent, ac ne id quidem obtinebant.

Sic nimirum omnis illa transacta dies, omnibus diversis in locis infamis belluae iussu acervatim segregatis, quibus et custodes praefecti in omnem noctem dispecturi, ne quis e medio se subducere ac diffugere posset. sed et nobis, quo loco aervabamur, ex captivorum turba viri circiter quinquaginta commisceri iussi; qui et plerique acceptis vulneribus mortis vestigia corporibus impressa circumferrent, nec ut mitius in posterum haberent ullam spem haberent. ad decem enim e medio illorum raptos tristi nece gladius sustulit. sed nec reliquis ulla vitae securitas erat, sed inturbati et nutantes ac dissoluti eandem ac iugulati, et quorum iacebant cadavera, sententiam expectabant. quia vero, uti dicebam, ipsorum in his studia nox interrupit, nec satis per eam nego-

κόψασα, ἑσθίουσιν τινὲς τῶν βαρβάρων περιερχόμενοι καὶ τισὶ κυμβύλοις κτυποῦντες καὶ ἀλαλάζοντες, ἕως πάλιν ἔφθασιν ἐπιστάς C
ὁ ὕψθρος, ὁδυνηρὰν προσδοκίαν τοῖς ἐν ὑποψίᾳ θανάτου μεθ' ἑαυτοῦ κομιζόμενος. ἀλλ' οὐδὲν πλεον ἢ διὰ ξίφους ἢ διὰ τῆς
5 δόξης φθορὰ πάντας ἀνῆλκεν, ἥ καὶ σφοδρῶς πιεζόμενοι ἐδεό-
μεθα τοῖς συνοῦσι καὶ τῶν διωχομένων ὑδάτων τῷ τόπῳ μετα-
λαβεῖν καὶ τινος βραχείας μετασχεῖν ἀνοχῆς. οἱ δὲ πρὸς τοῦτο
ἀνένευον, οὐχ ὅτι τινὲ συμπαθεῖα περὶ ἡμᾶς ἐκέχρητο (πῶς γὰρ
οἱ ταῖς σφαγαῖς ἐντροφιῶντες καὶ θάνατον ἀποπνέοντες;) ἀλλ' ὅτι
10 τὸ ὕδωρ ἐκείνο τῆς πάλης ὅν ὑπάσης τῶν ἐφένδρων ἀπόρροια ἰκα-
νὸν ἦν καὶ δίχα πάσης ἄλλης ἐπιβουλῆς τοὺς μετέχοντας ἀπαλλάτ- D
τειν. πλὴν ὥς ἀπὸ χιόνος ἄρτι λυθείσης εἰλικρινὲς καὶ ἡδὺ πόμα,
οὕτω μεθ' ἡδονῆς ἕκαστος τῷ πόματι τὴν σαρπίαν ἐκείνην προσ-
έφερε, καὶ τὴν κέλικα τῆς δυσωδίας μέλιτος πλήρη τοῖς λογισμοῖς
15 ὑπελάμβανεν.

58. Ἐν τούτοις πάλιν ἀπόφασις ἐξήνεκτο παρὰ τοῦ τυ-
ράννου, περιέχουσα οὕτως "εἴ τις τῶν συλληφθέντων χρήματά
που ταμιευσάμενος ἔχει, παρελθὼν ἐν μέσῳ τούτοις ὠνησάσθω
τὴν σωτηρίαν· εἰ δὲ τις μηδὲν ἔχων λῦτρον τῆς ἰδίας ζωῆς φω-
20 ραθείη, οὗτος τὴν κεφαλὴν τμηθεὶς τῶν ζώντων διακριθεῖη." P 365
προσέταττε δὲ τοῦτο παρὰ τῶν βαρβάρων ἀκηκοὺς ὥς οὐκ ἂν τινα
φειδοῦς ἤξιον, ὅτε κατ' ἀρχὰς εἰσῆλασαν ἐν τῇ πόλει, εἰ μὴ

4 ἢ] ὡς ἡ A, omisso mox φθορὰ
p. 379 ima 10 ἀφένδρων?

8 κατένευον? quod est

tio finem imponere licuit, barbarorum quidam circumeuntes cymbalisque quibusdam perstreptentes ac ululantes sese inferebant, donec rursus mane adveniens molestam iis, qui se neci tradendos verebantur, expectationem secum afferens illuxit. nihil tamen minus quam gladius enectos consumeat siti contracta labes; qua ipsi immaniter incensi rogabamus nostros custodes ut vel ex aquis locum praeterlabentibus bibere liceret atque hinc levi aliquo solatio sitim levare. qui annuere, non ulla erga nos moti miseratione (quomodo enim qui caedibus oblectabantur et necesse spirabant?) sed quod ipsa haec aqua, quae profluvium esset totius urbis cloacarum, una a se absque ullo alio admixto veneno bibentibus interitum afferre posset. perinde tamen ac si e nive iam dissoluta purus ac dulcis potus esset, suavissime unusquisque nostrum marcorem illum ori admovebat, graveolensque illud poculum melle plenum animo aestimabat.

58. Interim decretum rursus a tyranno profertur in hanc sententiam. quisquis ex captis pecunias repositas haberet, in medium procedens salutem illis redimeret. qui vero nullum vitae suae redemptionis pretium habere deprehensus esset, hic caeso capite e viventium albo excideret. id vero imperabat, cum audisset a barbaris se, cum primum in urbem ingruerent, nemini pepercisisse, nisi illis duntaxat qui ipsi ha-

που παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐβεβαιούντο ἔχειν αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφους
 χρήματά τινα πᾶσαν δυνάμενα ἐκφυγεῖν ἔρευναν. ὅσοι δὲ οὖν
 τῶν ἐυλωκότων ὑπῆρχον ἔχοντες εἰδήσιν ἀκριβῆ περὶ ὧν ἦσαν
 προκεκρυφότες, εὐθέως ἐκδήλους ἐαυτοὺς καδίστιων κατεπείγοντες
 τὴν δόσιν ὡς τῆς ζωῆς παραίταν· ὅσοι δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἔχεν 5
 παρ' ἑαυτοῖς ἐπεγίνωσκον, ἀλλ' ἐπὶ ματαίαις μόνον ἐλπίζοντες
 συνθήκας ἐπλάσαντο, τὴν σφαγὴν ἐξεδέχοντο ἀναμφιβόλως τοῖς
 B ἐνδεῶς ἔχουσι κεκριμένῃ. τάττονται δὲ οὖν ἐπὶ τούτῳ τῶν βαρ-
 βάρων τινές, ὥστε τοὺς βουλομένους παρέχειν τὰ ἑαυτῶν ἐν ταῖς
 ἰδίαις ἀποφέρειν οἰκίαις, καὶ εἰ μὲν ἄξιον εἶη πλεονεκτικὸν ὀφθαλ- 10
 μὸν κορέσαι, σωτηρίας τε ἀξιοῦσθαι τούτους καὶ αὐτοῖς τοῖς
 δεσμοῖς ἐναρτιθμεῖσθαι, εἰ δ' εὐτελὴ τινὰ καὶ βραχεία καὶ οἷς οὐκ
 ἂν κρίνοιν ἐυδοκοῦντα τὸν ἀποστείλαιντα, τῆς μαχαίρας γενέσθαι.
 οὐκ ὀλίγος ἦν ἐκ τούτου πάλιν τοῖς χειρωθεῖσιν ὁ κίνδυνος, πολ-
 λῶν διακρινομένων ἐκ τῶν ἐχόντων ὕλην τινὰ περισπούδαστον. 15
 ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα ἐφ' ὅλοις νυχθημέροις δέκα, τῆς πληθύος αἰ
 τῶν χρημάτων ἐκφορουμένης ἀπὸ τῆς πόλεως, τῆς τε λοιπῆς
 C ἀναγκαιῆς ὕλης, ὅση διὰ σερικῆς ἐσθῆτος εὐπρεπῆς ἦν καὶ ὅση
 διὰ λίνου τοῖς ὑραχνάλοις ἤριζεν ὑφάσμασιν, ὡς ὕρη καὶ βουνοὺς
 ἐκτελεῖσθαι τὰς τούτων σιρρείας, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐπιτιθεμένων 20
 καὶ τὸν ὑποκείμενον τόπον πληρούντων. χαλκῶν γὰρ καὶ σιδη-
 ρέων σκευῶν ἢ τῶν ἐξ ἐρίων ἐσθημάτων οὐ μνηστὴρ οὐδ' ὅλων

2 διαφυγεῖν A

14 πάλιν ἐν τοῖς P

4 καθίστιοντες AP

19 λίνου τοῖς ἀραχνίοις AP

8 κεκρυμμένην A

here se pecunias absconditas, nulli obnoxias indagini, affirmassent, quotquot igitur inter captivos eorum quae abscondissent certo sibi con-
 scii erant, ipsi se statim prodentes dare urgebant, ut qui rem vitae
 pignus sibi noverant: qui vero nihil tale apud se exstare sciebant, sed
 inani solummodo spe pasciscendo verba dederant, indubie mortem ex-
 spectabant illis, quibus haec deessent, decretam. quare super hoc bar-
 barorum quidam destinantur, ut, qui sua praeberere vellent, eos in pro-
 prias aedes reducerent; et si haec tanti essent quae avarum oculum me-
 rito exsatiare possent, salute donatos inter vinctos rursus collocarent;
 quodsi vilia quaedam et pusilla, ac quae minus placitura mittenti existe-
 rent, eos gladii mucrone conficerent. non leve hinc rursus periculum
 captivos circumstare, cum inter eos multi essent quibus nulla eiusmodi
 materia pretiosa suppeteret sive illecebra capiens. protraxit haec per
 totos decem dies noctesque, cum pecuniarum multitudo continue ex urbe
 exportaretur, et alia necessaria materia, ipsa sericis indumentis emi-
 nans, vel quae lino confecta cum textura aranearum contenderet, ut ho-
 rum cumuli montes ac colles exaequarent, cum alia aliis superaggesta
 subiectum locum constiparent. aereae enim aut ferreae suppellectilis aut
 ex lana contextarum vestium nulla eis erat ratio, quod horum censu

ἐφρόντισαν, περιτὸν ἡγούμενοι τὴν κτῆσιν αὐτῶν. εἴ ποὺ δέ τι τοιοῦτον ἀγαθὸν ἔλαθέ τις, τῷ τῆς θαλάσσης δεδώκασιν ὕδατι, καὶ τούτῳ τοὺς διαδράντας τὸν κίνδυνον ἀμυνόμενοι, ἵνα καὶ αὐτοὶ τι μετέχωσι τοῦ κακοῦ, πολυσχιδῇ καὶ διάφορον τὴν τῶν ἐνυπαρχόντων ζημίαν ἐπαισθανόμενοι.

59. Ἦν δέ τις μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων **D** συλληφθεὶς εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐξόχων εἰς, Ῥοδοφύλης οὖτω καλούμενος, ὃς ἔτυχε πρὸ μικροῦ τοῦ κινδύνου τὴν ἐπὶ δύοσι σταλαῖς, καὶ τινῶν χρειῶν ἔνεκεν πρὸς τῇ πόλει γενόμενος, 10 μεθ' ἡμῶν συγκλεισθῆναι καὶ τῶν ἐρθέντων ἀνιερῶν μετασχεῖν· ὃς καὶ ἐκόμιζε μεθ' ἑαυτοῦ πλήθος χρυσοῦ, ὕπερ ἔλεγεν ἀπάγειν ἐπικουρίας τινὸς χάριν τοῦ κατὰ Σικελίαν στρατοῦ, συμπλεκόμενου τοῖς κατὰ τὴν Ἀφρικὴν βαρβάρους ἀεὶ καὶ πολλῆς δεομένου τῆς ἐν τοῖς πράγμασι συνεργίας. οὗτος οὖν κατὰ τὴν νύκτα μεθ' 15 ἣν τοῦ κινδύνου τὴν πείραν ὕπαντες ἰδεξάμεθα, ἔλαθεν οὐκ οἶδ' ὅπως ἔξενεγκεὶν τῆς πόλεως τὸ χρυσοῖον ἐκείνο μετὰ καὶ τινῶν τῶν **P 366** ὑπηρετομένων αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν Στρυμόνος ἐξαποστέλλαι, χαράξας ἐπιστολὴν περιέχουσαν ἀσφαλῶς φυλάττειν τοῦτο μέχρι τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου. χειρωθεὶς οὖν οὗτος ἤχθη 20 κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ τυράννου. ὁ δὲ τὴν μορφὴν ἀλλοιώσας, ἐμβριθέστερόν τε μᾶλλον ἢ πρότερον εἶχε πρὸς αὐτὸν χρησάμενος, ἀνηρώτα. "ποῦ δὴ" φησι "τὸ τοῦ βασιλέως χρυσοῖον, τὰ δύο τέλαντα ὕπερ ἐπὶ Σικελίαν ἄγειν ἐτάχθης;" ὁ δὲ "τοῦτο δὴ"

gravari superfluum ducerent. et si quis imprudens tale quid attulisset, in mare iaciebant, hoc quoque eos multantes qui periculum evasissent, ut et ipsi multiingam diversamque rerum iacturam sentientes vastitatis et mali tantisper participes fierent.

59. Cum reliqua captivorum multitudine captus quoque fuerat quidam imperatoris eunuchus, unus ex primatibus, cui Rhodophylo nomen erat. is paulo ante periculum in Occidentem missus, cum necessariis quibusdam ex causis in urbem venisset, pari nobis eventu inclusus, maiorum quae dicta sunt ipse quoque consors efficitur. nempe vim magnam auri portabat, quam in sumptus et stipendia exercitus Siculi, continue cum Africanis barbaris manus conserentis eamque ob rem multa ope egentis, se deferre aiebat. hic itaque nocte quae antecessit discrimen cuius nos omnes periculum fecimus, clam aurum illud atque ex servis suis nonnullos, nescio quomodo, urbe extulerat atque ad Strymonis ducem miserat, datis literis hoc tenore, ut ad belli usque exitum pecuniam creditam tuto servaret. captus igitur Rhodophylus et ad tyrannum adductus illi coram sistitur. ille adspectu mutato, maioriique quam habebat antea ex indole firmitate ac vehementia illi congressus, interrogabat: "ubinam" inquit "imperatoris aurum, duo scilicet talenta, quae in Siciliam avehere iussus es?" at Rhodophylus "hoc ipsum, in

φησιν, "ἐς ὅπερ κατελημμαι, δεδιώς, τὴν πολιορκίαν λέγω τῆς
 B πόλεως, ἐπειπερ αὐτὸς ἐγὼ δεῦρο τυχὼν ἀδυνάτως εἶχον τοσοῦτον
 κινδύνου παρόντος ὑποχωρεῖν καὶ μὴ τὰ παρ' ἐαυτοῦ δεικνύναι,
 πάντων εἰς ἐμὲ βλέπόντων ὥς ἂν τι χρηστὸν αὐτοῖς καὶ τῷ καιρῷ
 τούτῳ χρησίμον δυνάμενον παρασχεῖν, τούτου δὴ χάριν τὸ μὲν 5
 χρυσίον ἐκεῖνο τῆς πόλεως ὑπεξήγαγον (οὐ γὰρ ἡδυνάμην ἀκριβῶς
 περὶ ἀδῆλων στοχάσασθαι), ἐγὼ δέ σοι παρέστηκα τήμερον δο-
 ρυάλωτος, πολλῶν ἄλλων χρημάτων παραίτιος, εἴγε ζῶντά με
 καὶ ἀβλαβῆ συντηρήσειας." ἀχθεσθεῖς οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ ἀλαζὼν
 ἐκεῖνος, καὶ τὸν θυμὸν ὅποῖος αὐτὸν εἶχε διὰ τε τῶν ὀφθαλμῶν 10
 καὶ τῆς φωνῆς ἐκδηλον καταστήσας, βῦθιον ἐξεβόησεν. "ἐπειδὴ
 C περ" φησὶν "οὐκ ἔμαθεν ἐκ τῶν προκειμένων ἀδιάδραστος εἶναι
 τὴν τοῦ θανάτου ψῆφον τοῖς μὴ τὰ οἰκεία χρήματα λύτρον παρ-
 εχομένοις ὁ τῆς γυναικωνίτιδος οὔτος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς
 ἐπιδείξιν ποιῆται, τὸ πλάσμα τοῦ ψεύδους μέγα καὶ θαυμαστὸν
 οἶον κατὰ τῆς ἐαυτοῦ προβαλλόμενος σωτηρίας, ῥάβδοις τυπεί-
 σθω τὰ τε λόγια καὶ τὰ κατὰ τὸν νῶτον μέρη, ὥς ἂν ἄρτι γυνῶ
 πρῶτον τίνι παρίσταται καὶ περὶ τίνων διαλέγεται, καὶ μὴ χρη-
 μάτων ἄλλοτριῶν ἀμφισβητῶν τὸν περὶ ψυχῆς ἐαυτῷ περιποιῆται
 κίνδυνον." οἱ λειτουργοὶ οὖν τῶν ἀδίκων φόνων, ὥς μόνον εἶδον 20
 αὐτὸν μεθ' ὑποσυρμοῦ φωνῆς καὶ μανίας τὴν τοιαύτην ψῆφον
 D κατὰ τοῦ ἐστώτος ἐξινεγκάμενον, θῦττον λόγου παντὸς τῇ γῇ

7 στοχάζεσθαι A
 17 ἂν om P

10 ὁπαῖον P

11 παραστήσας A

quo et versor, urbis scilicet excidium veritus, quodque ego ipse, cum praesens essem, tanto vertente periculo haud secedere poteram, nec quae mearum partium essent conferre, omnium in me conversis oculis, ut qui eis aliquid conducibile ac temporis opportunum praestare forsitan possem, ob eam atque causam aurum illud secreto urbe exportavi. non enim de obscuris ac dubiis certi aliquid licebat coniectari. porro ego tibi hodie captivus adsto, multarum aliarum pecuniarum tibi auctor futurus, si unum me vivum atque a noxa liberum servaveris." hisce superbus ille commotus et aegre ferens, omnemque ipsum obsidentem oculis voceque furorem prodens, imis ex praecordiis intonuit. "quandoquidem" inquit "haud ex praesentibus didiciit mortis sententiam evitari non posse ab his qui suas pecunias pro redemptione sua non praebeuerint, hic qui ex gynaeccio est, sed velut in scena sese ipse ostentat, mendacii larvam velut prope rem magnam ac admirandam adversus suam proferens salutem, coxas et scapulas fustibus contundatur, ut nunc tandem agnoscat cui adstet et de quibus loquatur, et ne de alienis pecuniis ambigens vitae sibi periculum arcescat." ministri igitur iniquarum caedium, ut solum ipsum viderunt longo vocis tractu effusa insania adversus coram stantem tulisse sententiam, omni verbo ocus hominem

τοῦτον προσέτρεξαν, καὶ τοσαύταις βάλλουσι πληγαῖς ὥς μὴ ἐπὶ πολλὸν ἀντισχεῖν τοῦ ἀθλήον το ὁ σῶμι ἀλλ' εἰς πολλὰ διαμεθεῖν, καὶ τοῖς ὄχετοῖς τῶν αἱμάτων τὸν ὑποκείμενον τόπον πληρῶσαι, οὕτως τὴν ψυχὴν ἐπαφεῖναι, καρτερεῖν ταῖς δορυμείαις ἐκείναις ἀλ-
5 γηδόσιν οὐκ ἐξισχύσαν. ὥς οὖν ἀπείρηκε καὶ δηλὸς ἦν τοῖς ὁμοῖς ἐκείνοις δορυφόροις, μηκέτι τὰς πληγὰς ἀφιεῖσι καὶ μετὰ θάνατον, μόλις ποτὲ τῆς κατεχούσης ἐαυτὸν ὁργῆς περιόρας ὁ
δυσέντενκτος θῆρ "ἔστω" φησί "μετὰ τοῦ χρυσίου ἐκείνον καὶ οὗτος εἰς ἀπώλειαν· ἀλυσιτελὲς γάρ, ὥς ἔοικεν, καὶ εἰρεθὲν ἄν
10 διεδείκνυτο."

60. Τοῖς δὲ τῶν νηῶν ἀρχηγοῖς προσέτατε σκευάζεσθαι P 367
πρὸς τὸν ἀπὸ πλοῦν, τὴν νεάζουσαν κούραν τοῦ πλήθους ἀρρένων
τε καὶ θηλειῶν πρῶτον ταῖς ναυσὶν εἰσενεγκόντας, μὴ κατὰ συγ-
γένειαν ἀλλὰ διακεκριμένως, ἵν' ἔχωσι καὶ τούτῳ τιμωρίαν οὐ
15 τὴν τυχοῦσαν, τὴν φυσικὴν ἐξ ἀλλήλων διαίρεσιν, εἰδ' οὕτω
τὰ χρήματα, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν συνειλεγμένων φανερὴν χρήσιμα,
συμφορήσαντας αὐτάρκῃ ταῖς ναυσὶ τῶν ἀγωνιῶν ἐμπούησαι τὸν
φύρτον. ἤγετο οὖν τὸ νεάζον πρόσωπον ἄπαν, τοῦτο μόνον κατ-
ηγορίαν ἔχον, τὸ ἀνθηρὸν τῆς ἡλικίας ἢ τῶν προσώπων τὴν
20 ὠραιότητα. καὶ γὰρ ἡ σύγχυσις τῶν λυπηρῶν ἄπαντας πρὸς τὸ B
σκυθρωπὸν ἦγεν, ἀλλ' ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ ἐδήλον ταῖς ὕψει τὴν
εὐγένειαν· καὶ πρόφασις ἦν τοῖς πολλοῖς τὸ κάλλος, ἐν τοῖς δι-

5 ἐξιχύσαν P
22 ἐμφασις P

12 κῆραν A

17 συμφορήσαντες P

humī allidunt, totque mactant verberibus ut miseri corpns non diu re-
stiterit, sed in multa concisum, subiectoque solo sanguinum rivis im-
pleto, tantis scilicet doloribus impar ac cruciatibus, animam efflaverit.
iam ergo illo defatigato ac fatisciente, cum nec cruentos toriores res
lateret, ipso iam extincto et a morte cadere desinebant; cum vix tan-
dem inexorabilis bellua iram remittens "esto hic quoque," inquit "cum
auro illo in perditionem; nam, ut videtur, si etiam fuisset repertum, in
rem nostram nihil conduxisset."

60. Tum navarchis convasare imperat, ut se recessui praeparent
omnemque multitudinis masculorum pariter ac feminarum iuniorum pu-
bem primum in naves inferant, nulla consanguinitatis ratione, sed se-
paratim, ut hinc quoque, propinquorum ab invicem invita natura divor-
tio, non levis eis poena accresceret; deinde ut pecunias, et quaecunque
alia in his quae collegerant utilia fore viderentur, comportantes, ve-
cturae onus sufficiens navibus imponent. ducebatur itaque iuvenum
universa pubes, hoc solum onerata crimine, quod florenti aetate esset
aut quod eleganti ac venusta facie. licet enim malorum confusio maesto
omnes vultu efficeret, naturalis tamen character elucens in eo inge-
nuitatem monstrabat, ac decoris micans ipse radius non paucis ut malis

τινὸς ἔνεκεν, οὐδ' ὅτι τῷ θεῷ παρεῖχε, καθὼς τινες τοὺς βαρ-
βάρους πρᾶττειν ἀλόγως φιλονεικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μετὰ τινος
μεθόδου καὶ μοχθηρᾶς ἐπινοίας, ἢ ἐν μηδενὶ φανεῖ τῶν πε-
πραγμένων ἀσυντελῆς, ὃ μὴ κέρδος ἑαυτῷ συμπορίσσοιτο. ἀκρι-
D βῶς γὰρ εἰδὼς ὡς μετὰ μικρὸν ἔσσεσθαι μέλλει τῶν αἰχμαλώτων ἡ 5
διὰ τῆς καταλλαγῆς ἀπολύτρωσις, ἰσοφίσαστο μηδὲ τούτους εἰκῇ
καὶ ὡς ἔτυχεν ἐλευθερίας τυχεῖν. καὶ σκόπει τὸ πανουργον τοῦ
δράματος. ἐρχομένοις γάρ τισι μετὰ τὸ τὴν πόλιν ἁλῶναι, τοῖς
ὑπωσθηποτοῦν διαδραῖσι, καὶ τοὺς ἰδίους αἰχμαλώτους ὠνονμέ-
νοισι, συνέπειτο μετ' αὐτῶν καὶ τις ἀνὴρ καλούμενος Συμεών, 10
φρονήσει βεβηκῶς καὶ διὰ πείρας ὦν πολλῶν πραγμάτων, ὅς ἦν
πρὸς τοῦ βασιλέως σταλείς δι' αἰτίαν τινὰ χρειώδη πρὸ μικροῦ τῇ
πόλει, περὶ ἧς νῦν οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν. τούτοις οὖν κατ' ἐκά-
στην μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀπόπλου συχνῶς ἐρχομένοις ἀνεκοι-
νῶντῃ τὴν κατὰ τῶν εἰρημένων βουλὴν ὁ δεῖνός οὗτος Λέων, 15
P 369 ἐπιπὼν πρὸς αὐτούς (63) ὡς ἐγὼ ἀπικθῶς, γησί, φερόμενος
ἐξ ἀρχῆς κατ' ἡμῶν οὐκ ἔκρινον ζωῶσαι τῶν ἀλόντων οὐδένα·
τίς γὰρ ἐκ θεοῦ μισθὸς πολεμίοις ἀνδράσιν ἐν καιρῷ νίκης τὸν
θάνατον συγχωρεῖν, ὃν αὐτοὶ μᾶλλον ἐτέκταινον κατ' ἡμῶν;
ἀλλ' ἐπειδὴ χρεῖα τις ἐπείγει, κατ' ἣν ἔστιν ἐπάναγκες ζωωθῆναι 20
τούτους, εἴπερ αἰσίον τύχοι τοῦ πέριτος, περὶ τούτου κατ' ἑαυ-
τοῦς ἡμεῖς σκέψασθε. ἐπείγομαι γὰρ ἡδὴ τοῦ καιροῦ με καλοῦν-
τος πρὸς τὴν ἰδίαν ἀποπλεῖν πατρίδα. δύνασθε οὖν ἀντιποι-

4 συμπορίσαστο P

lenioris animi humanitate edixit, nec deo aliquid exhibiturus, uti bar-
baros facere nonnulli stulte contendunt, verum id quoque artificio perae-
que singulari improboque commento, ne quid non in suas rationes ac
lucra constituisset videretur. cum enim optime sciret non diu post capti-
vos per commutationem fore redimendos, hoc quoque excogitaverat, ne
hi temere et quasi oblatam sponte libertatem consequerentur. et consi-
dera callidum hominis consilium. venientibus enim nonnullis post urbis
excidium, qui eius utcumque ruinam casumque evaserant, suosque capti-
vos redimentibus, una cum eis advenerat vir cui Symeoni nomen erat,
adulta prudentia et multarum rerum experientia celebris. ille paulo ante
ab imperatore negotii cuiusdam necessarii causa missus fuerat, de quo
nihil impraesentiarum dicere interest. his itaque quotidie confertimque
ad navium usque recessum venientibus, consilium suum adversus iam
dictos inimitis Leo hisce communicavit. (63) "ego" inquit, "quo in vos
odio a principio excitus eram, statueram nemini captivorum vitae indul-
gentiam facere. quae enim ex deo merces est, hostibus favente victoria
mortem condonare, qui ipsi eam in nos sedulo machinarentur? cum
tamen utilitas quaedam urgeat, qua necesse sit ut hic vivi servantur,
siquidem fortunatum finem res sortiatur, de hoc vobiscum ipsi delibe-
rate. festino enim, poscente iam tempore, ad propria remeare. in

Θῆναι τούτων ὄντων διακοσίῳ τὸν ἀριθμὸν δι' ἑγγράφου ἐγγίης, ὥς λαβεῖν ἡμῖς ἀντ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταλλαγῆς ἰσχυροὺς Ἀγαρηνοὺς, πείσαι τε τὸν κρατοῦντα τῶν Ῥωμαίων τὰ Β σκῆπτρου μηδεμίαν περὶ τούτου ἀμφιβόλλαν ἔχειν, ἀλλὰ συνθίσθαι ὑφ' ὑμῶν πεπραγμένοις; ἢ δεδίστεσθε μὲν τὴν ἐγγίην ὥς μὴ ἐν ὑμῖν κειμένην, ἄδηλον ὃν εἰ παραδεχθήσεται ὑπ' ἐκείνου ἢ μὴ, ἐν οὐδενὶ δὲ τίθετε τοσοῦτον κακόν, μικρὰς προθυμίας μέγαν προξενοῦντες τοῖς ὁμοφύλοις τὸν ὄλεθρον; εἴπατε οὖν ὁποτέρῳ τούτων στοιχεῖτε, ἵνα ἐν γὰρ τὴν ψῆφον δώμεν, ἢ τοῦ ζῶσσι ἢ 10 τοῦ ἀπαλλάξαι αὐτοὺς. ὁ οὖν ῥηθεὶς Συμεὼν, ὡς δὴ τῶν ἁλίων προέχων, πρὸς αὐτὸν ἔφη "ἐγὼ ταύτην τὴν ἐγγίην μόνος C κατεγγυῶμαι, σαφῶς εἰδὼς τὸ περὶ πάντα φιλόανθρωπον τοῦ καθ' ἡμᾶς αὐτοκράτορος, καὶ ὥς δίχα λόγον παντὸς παρεξέται τούτων ἔνεκεν, ἔξ ὧν ἔχει δεσμίῳ Ἀγαρηνῶν, τοσοῦτους ὅσοι καὶ οὗτοι 15 τυγχάνουσιν ὄντες" οὗς καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῇ Ταροῦ διακομίσω, ἵνα ἔπ' ἐμοὶ πάλιν τὰ περὶ τῆς ἐγγίης λυθῇ, καὶ μηδὲν ἔχῃς κατ' ἐμοῦ προφέρειν, ἵνα τὴν ὀφειλὴν ἐκπληρώσω. μόνον τῷ χῶσι καὶ οὗτοι τινος σωτηρίας, ἵνα συλλέξαντες ταφῇ δώσι τῶν ἀποχομένων τὰ σώματα, ἃ διὰ πάσης τῆς πόλεως κείμενα καὶ αὐτὸν 20 τὸν ἄερα πρὸς θάλασσαν ἐφέλκεται." ταῦτα ἀκούσας ὁ κακοήθης ἐκείνος, ἑγγράφον τε πέποις τὸν αὐτὸν Συμεὼν καὶ ἐνώριον D πυρομαχεῖν τὸν περὶ τῶν συνθηκῶν τούτων λόγον, ἀπολυθῆναι

vosne valetis recipere, cum hi sint numero ducenti, fidei iussione scripto consignata, nos pro eis commutationis tempore totidem ex nostris (Agarenos scilicet) recepturos, suasurosque Romanorum sceptrā moderanti ut nullam eius rei causa ambiguitatem afferat, sed his quae pacta a vobis erunt assensum praebeat? an fidem dare formidatis, quasi non in vestro sita arbitrio pollicitatio sit, ac velut incertum habeatis, sitne ille ratam habiturus necne? remque nihili grande adeo malum ducat, tantum scilicet popularibus vestris, minori vestra in illos alacritate ac pietate, procurantes interitum? ergo dicite utrum probetis; quo unam in partem lata sententia, hosce vel vita superstites servemus vel victorum iure contrucidemus." tunc dictus Symeon, ut qui aliis dignitatem praestaret, ad eum inquit. "unus ego hanc in me sponsionem recipio, ut qui clementissimi imperatoris in omnibus humanitatem explore compertam habeam, fore nimirum ut citra omnem disceptationem inurgiumque tanto numero victos Agarenos contribuat, quanto sunt quos hic in spoliis habetis captivos; quos ego ipse Tarsum adducam, ut in me rursus fidei iussio dissolvatur, nihilque in me proferre possis, postquam debitum exsolvero. tantum hi salute aliqua potiantur, ut defunctorum cadavera colligentes sepulturae tradant, ipsa tota urbe proiecta ipsumque aërem diro rei conspectu ad luctum trahentia." his nequissimus ille auditis, suasoque Symeone ut pacta illa scripto consignata iureiurando firma-

πάντας ξεκίλους τοὺς ἐξ ἡμῶν περιτεύσαντας ἄνδρας ἐπέ-
τρεψεν.

64. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τοῦτου καλῶς εἶχεν αὐτῷ καὶ ἐν
ἀσφαλείᾳ ἦν τὸ πανούργημα, ἕτερον πάλιν οὐκ ἔλαττον τούτου
τῇ δολιότητι τῶν φρενῶν ἐπενόησε. πυρποληθῆναι γὰρ ἄπασαν 5
τὴν πόλιν προσέταττεν, ἵν' ἡ καὶ τοῦτο αὐτῷ οὐ τὸ τυχόν παρεμ-
πόρευμα· ἦδει γὰρ ὡς οἱ τοὺς αἰχμαλώτους ἀνούμενοι οὐδὲ τοῦτο
πράττειν αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀνάσχοιντο, αἰρούμενοι μᾶλλον αὐτοὺς
ξεκίλους καταπρησθῆναι ἢ τοιοῦτόν τι κἂν ἀκοῇ παραδέξασθαι.

P 370 μήπω γὰρ τῶν βαρβάρων διὰ μέσου τῆς πόλεως τὴν φλόγα δια- 10
σπειράντων, ἀλλ' ἔτι τὰς πλησιαζούσας τῇ θαλάσῃ πυρπολούν-
των οἰκίας, μόνον ὅτι πρὸς τὸ καταβάλλειν τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως
τιμὰς οἱ παρόντες πρὸς ἀλλήλους ἐκύρωσαν, καὶ πάλιν πρόσταγμα
πανταχοῦ διεπέμπετο πάνεσθαι τῆς οἰκίας συνεργίας τὸ πῦρ, ὥς
εἰς χρηστὸν αὐτῷ πέρας καὶ ταύτης προελθούσης τῆς ἐπινοίας. 15
οἱ γὰρ ἄνδρες ξεκίνοι σὺν τῷ ῥηθέντι Συμεῶν, μὴ ἔχοντες ἄλλο-
θέν ποθεν καταβάλλεσθαι τὴν περὶ τοῦτου ποσότητι, τὰ δύο
ἐπέσχοντο τοῦ χρυσοῦ τάλαντα ἅπερ ἦν ὁ θανὼν ἐκ τῶν ῥοπάλων
B εὐνοῦχος πρὸς τὸν Στρυμόνα ξεποστειλας· ἃ καὶ θάπτον ἀγαθόν- 20
τες διὰ τινων ταχυδρόμων ὅθεν ἐκρύπτοντο, καὶ τοῖς βαρβάροις
ἐναριθμήσαντες, οὕτως τὴν πόλιν τῆς πυρκαϊᾶς ἐσώσαντο.

65. Ἄλλ' ὅτε δὴ καὶ τοῦτο πέρας εἰλήφει, καὶ οὐκ ἐνέλι-
πεν οὐδὲν ὃ τοῖς ἀχορέστοις ξεκίνοις ὀφθαλμοῖς ὑπόθεσις χρυσοῦ

3 δὲ] καὶ AP

4 πανούργημα P

14 ἐνεργείας?

ret., omnes illos qui ex nobis iustum numerum excedebant dimitti man-
davit.

64. Cum hoc quoque in rem suam rite peregisset ac sibi fraudem
tuto statuisset, non minori aliam calliditate instruxit. iubet enim omnem
civitatem incendi, ut hoc quoque non vulgari sibi lucro cederet. nec
immerito: sciebat enim eos qui captivos redimebant id nunquam omnino
permissuros; ita nimirum ut illi ipsi flammis incendi mallerent, quam ut
vel solo auditu eiusmodi aliquid acciperent. nondum enim per mediam
civitatem illata barbaris flamma atque dispersa, sed cum adhuc aedes
mari vicinas comburerent, mox qui aderant cives pro civitate pretium
numerare immobili inter se consilio statuunt. hincque adeo rursus iussa
ubique sparguntur, ignem ab aedibus submovendum esse, cum haec quo-
que machina illi prospere cessisset. qui enim cum laudato Symeone
viri comitabantur, quod aliunde non suppetebat unde summam numera-
rent, duo auri talenta daturus spondere, quae eunuchus fustibus ma-
ctatus Strymonem dimiserat; quibus etiam inde ubi recondita erant per
veloces cursores cito advectis atque barbaris numeratis, per eum modum
civitatem ab incendio illaesam servaverunt.

65. His quoque ad optatos fines perductis, cum nihil superaret
quod viri insatiabilibus oculis auri extorquendi ratio non fuisset, nec

μὴ ἐγγόνει, ἔδει δὲ μὴ ἐπὶ πολὺν καρτερεῖν τῷ τόπῳ, ἀλλὰ φρον-
 τίζειν καὶ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν συμπτωμάτων μᾶλλον τῷ καιρῷ
 τούτῳ τοῖς πλωτῆρσιν ἐγγινομένων, τότε δὴ περὶ μισημβρίων ὄν-
 τος τοῦ ἡλίου τῇ δεκάτῃ τῆς αἰώσεως ἡμέρᾳ τοῦ λιμένος ἔξωρμή-
 5 σαμεν καὶ πρὸς τὴν ἠθδεῖσαν Ῥωμαίων πύλην μετέχθημεν, τὸ
 λοιπὸν ἐκεῖσε τελέουσιν τῆς ἡμέρας. ἤμεν οὖν ἡμεῖς οἱ πέντε,
 καθὼς ἐχειρώθημεν, εἰς τινὰ ναῦν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κατ' Αἴγυ-
 πτον στόλου, οὗ καὶ προσδεθῆναι ἦν ὁ ἐμὸς πατήρ διὰ τινος ἱε-
 10 ρμηνέως (οὐδὲ γὰρ ᾔδει λαλεῖν καθ' ἡμᾶς) προστάξει τοῖς ὑπ'
 αὐτὸν δορυφόροις ἀγαγεῖν ὅθεν ἦσαν διασπαρέντες οἱ κατὰ
 συγγένειαν ἡμῶν πλησιάζοντες. ὁ δὲ καὶ παρὰ μικρὸν ἐπειτέτο ἄν,
 εἰ μὴ κὰν τούτῳ παρεμποδὼν γέγονε τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων
 κακῶν, καὶ πρὸς τὴν ἔρευναν ἀποκνῆσαι τοὺς ἀπεσταλμένους πε-
 15 ποίηκε. τὴν γὰρ μητέρα τὴν ἐμὴν καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἕνα,
 τῶν μὴ κατ' ἀρχὰς μεθ' ἡμῶν ληφθέντων, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ
 ἀδελφοῦ γαμετὴν τὸ τέχος, ὅθεν ὑπῆρχον, πρὸς ἡμᾶς ἤγγοντο·
 τὴν ὁμόζυγον δὲ τὴν ἐμὴν σὺν τρισὶ νηπίοις καὶ τὴν ὑποβεβηκυῖαν
 κατὰ τὴν γέννησιν ἡμῶν ἀδελφὴν μετὰ καὶ ἄλλου πλῆθους τῶν
 20 προσηκόντων οὔτε ἀνευρεῖν ἠθέλυσαν, οὔτε δὲ ἀνευρόντες ἴσως
 ἀγαγεῖν πρὸς ἡμᾶς ἠβουλήθησαν, ἀλλ' ἦσαν ἄλλος ἀλλαχῇ τῷ
 κοινῷ πληθεῖ καὶ ταῖς νησίαις τῆς ἐξ ἡμῶν βυλλόμενοι διαιρίσεως.
 ὁμῶς ἐκαρτεροῦμεν ὡς ἐν δεινοῖς καὶ τὴν ἐξ ἀλλήλων κατατομήν,
 εἰ καὶ ὅτι παντὸς ἀναγοῦ πείρου τὰ καθ' ἡμᾶς ἐπερέβαλλεν.

6 τελέουσιν ΑΡ 16 τ' ἀδελφοῦ Α 19 οὐκ pro οὔτε ante ἀνευρεῖν Ρ

clutius illic ei morandum foret, sed de navigationis potius eventibus,
 per id tempus navigantes appetere solitis, anxie cogitandum, tunc sci-
 licet, cum sol medium circiter caeli axem teneret, decimo excidii die,
 e portu enavigantes atque ad Romanam portam devecti reliquum diei ibi
 peregrinamus. eramus nos quinque, quemadmodum capti fueraimus, in qua-
 dam Aegyptiacae classis ductoris nave, quem et pater meus per unum
 interpretum, quippe cum lingua nostra loqui nesciret, rogaverat ut mis-
 sis stipatoribus omnes nobis affinitate coniunctos atque propinquos, ubi-
 cunque dispersi essent, adduceret; quod et prope factum esset, nisi hic
 quoque malorum nostrorum multitudo obstidisset, eosque qui missi fue-
 rant ad investigandum segiores reddidisset. nam matrem meam et ex
 aliis fratribus unum, qui initio nobiscum capti non fuerant, necnon et
 fratris uxorem, cito, unde erant, ad nos deduxerunt: meam vero uxo-
 rem cum tribus infantibus, et ultimo loco post nos omnes natam sororem
 cum affinis turba reliqua nec invenire voluerunt, nec forte inventos,
 ut adducerent, in animum induxerunt: sed erant alius alibi comuni
 vulgo convoluti, nostraeque divisionis nimbis onerati. sustinebamus ta-
 men, ut in malis iisque dire accepti, hoc quoque, quod eramus alii ob
 aliis dissecti, etsi res nostrae genus omne angoris molestiaeque exce-
 derent.

Theophanes contin.

37

66. Ἦδη δὲ τοῦ πλοῦς ἄρχεσθαι μέλλουσι στρέβλας
 P 371 τινὰς τοῖς ποῦν πᾶσιν ἡμῖν ἐπιθύντες οἱ βάρβαροι, οὕτως καθ' ἓνα ταῖς ναυσὶν ὥσπερ ἄψυχόν τινα διεστοίβασαν ὄλην, μὴ ἐν-
 διδόντες κῶν ἐλεύθερον ἀναπνεῖν τὸν ἄερα, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τῇ
 συνέχειᾳ τοῦ πνιγμοῦ συναπεύγοντες. οὕτω γὰρ ἡμῶς ἐν ἀλλή- 5
 λοις ἐπισυνῆψαν ὥς ἐν ἀδιάσπαστον ὁρᾶσθαι σῶμα τὴν πληθύν
 ἄπασαν, μὴδ' ὅλως δισταμένην ἢ ἀπερορηγμένην τῆς σινεχοῦς
 ἐκείνης πηλῆσεως. ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ δύσιν ὁ ἥλιος ἦν καὶ πρὸς
 τὸν νυκτερινὸν γνόφον ἔληγε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐπινίκιον τι
 μέλος τοῖς τε κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις ἀποκρουσόμενοι, καὶ τὸν 10
 B ὑπερ κεφαλῶς ἄερα ταῖς διὰ τῶν ξιφῶν ῥίπισσι περιαστρέφοντες,
 οὕτως μετὰ βαθεῖαν ἐσπέραν ἄσπερον τινα καὶ τραχὺν ἀνυπαγμένον
 ἐπαφέντες καὶ τὰς ἀγκύρας τῶν νηῶν ἀνασπάσαντες τῆς γῆς ἀπε-
 δίδρασκον. ἦν δὲ ἀκούειν ὅπως ἡσυχῇ μόνον τὸ πλῆθος κατεστε-
 νάζομεν τῆς πατρίδος, καὶ πού τινα πρὸς τὸν θεὸν ἐν τῷ ἀφανεί 15
 τῆς ψυχῆς ἕκαστος ἡμῶν ἠφίει φωνήν, ὅσοις ἂν αὐτὸς βοῦλοιοτο,
 παιδευτικοῖς πειρασμοῖς ὁμιλῆσαντας καὶ πάλιν ἀποδοθῆναι τῇ
 θρηνημένῃ, καὶ μὴ εἰς τέλος ἐγκαταλειφθέντας ἀνέλπιστον ἔχειν
 τὴν ἐκ τῶν λυπούντων ἀπαλλαγὴν.

67. Ὡς δὲ τοῦ πλεῖν ἤδη πρὸς ὄρθρον οὔσης τῆς νυκτὸς 20
 ἀπηρξάμεθα, εἶχε μὲν ἡμῶς καὶ ἄλλων δυσχερῶν ἀνάγκη πολλῶν,
 C τοῦ λιμοῦ, τῆς δίψης, τῆς συνέχειας ὁ ὑπὸ πιασμός (καὶ γὰρ
 κατὰ μόνην τὴν ναῦν ἐνθα ἦμεν ἡμεῖς ὀκτακοσίων ἀρχαυλώτων

1 δὲ om A

11 κεφαλῆς A

15 πον om P

66. Dum vero iam navigationem parant, tortis quibusdam ac en-
 neis nostrum omnium pedibus impositis, sic unum post alium velut ina-
 nime quoddam pondus barbari navibus constipant, nec vel libero aëre
 respirare concedentes, sed hunc quoque continua suffocatione trudentes.
 sic enim alios aliis adstrinxerunt, ut omnis multitudo unum indivisum
 corpus videremur, nulla prorsus separatione disiunctum aut a continua
 illa constipatione abruptum. quia vero solis iam occasu diei lux in no-
 etis tenebras ac caliginem ibat, victoriae melos quoddam cum cymbalis
 atque tympanis pulsantes, aëremque capitibus affusum ensium circum-
 ductibus collustrantes, sic ad multam noctem incondito horrendoque plu-
 latu producto atque ancoris navibus avulsis e terra profugerunt. audis-
 ses multitudinem partim tacite solum patriam gemitu deplorare, partim
 nostrum quemlibet in cordis occulto missa ad deum voce supplicare, ut
 quibus ipsi liberet, malis salubriter castigatos denuo patriae redderet,
 neque in finem deserens nulla spe liberationis in illis versari in perpetuum
 sineret.

67. Ut iam antem diluculo discussaque nocte navigare coepimus,
 tum alia nos quoque plura mala conficiebant, famis, sitis, ipsa compres-
 sio exque ea suppletio (in una enim illa navi, in qua nos vehebamur,

ψυχῶν ἀριθμὸς ἦν, δίσχα τῶν ἐν αὐτῇ βαρβύρων, διακοσίων καὶ αὐτῶν ὄντων), πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τῶν κομιδῇ νηπίων ἡ ἔλεεινὴ βοή μεθ' αὐτῶν δυνάμενων φέρειν τῶν μοχθηρῶν τὴν ἐπί-
 5 τασιν, ἀλλ' οὐδὲν ἢ θάνατον αὐτοῖς ἐπισπεύδουσιν ἄωρον. πλείω
 δὲ πάντων ἢ κατὰ τὴν γαστέρα χρεῖα, ἧς οὐκ ἦν μηδεμίαν μέθο-
 δον ἐφευρεῖν, τῆς φυσικῆς ἀνάγκης κατεπειγούσης πρὸς τὴν διέξα-
 δον· τὴν γὰρ αἰδῶ τοῦ πράγματος πολλοὶ προτιμῶντες καὶ καρ-
 τερεῖν τὴν βίαν μὴ σθένοντες συγχρῶς ἐκινδύνευσαν. πλὴν τῆς
 10 ἡμέρας ἀρχομένης τὸν ἀγκῶνα παραπλεύσαντες τοῦ ῥηθέντος Ἐκ- D
 βόλου, ἀνῆχθημεν περὶ δελφίνου βαθεῖαν εἰς τινα τόπον Βολβὸν
 καλούμενον, ἔνθα τινὲς ἱππεῖς ἐφάνησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐρχόμενοι
 πρὸς ἡμῶς. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καὶ πρῶτον ἐν τῇ πόλει παραγενό-
 μνοι, ῥητάς τινος γυναίκας ὠνήσασθαι θέλοντες, ὥς τὸ τάχος
 οἱ βάρβαροι τῶν νηῶν ξενεγκόντες ἀπέδοντο, πολλὰ χρυσίον ὑπὲρ
 15 αὐτῶν κομισάμενοι.

Ἐκείθεν δὲ πάλιν ἀναχθέντες κατήραμεν περὶ τὰ τέλη τῆς
 νῆσου τῆς καλουμένης Παλλήνης· καὶ τι μικρὸν ἐκεῖσε κατησου-
 χήσαντες, τοῦ πνεύματος ἐπιτηδεῖον ὑπάρχοντος καὶ αὐτῶν πρὸς
 ἐσπέραν ἐσιώσθησαν τὰ ἱστία, ἃ καὶ διαπρησθέντα τῇ σφοδρῶ-
 20 τάτῃ ῥύμη τοῦ πνεύματος ἦγον ἡμῶς φερομένους βιαίως, ὥς τῆς P 372
 ἐφεξῆς κατ' ἀρχὰς ἡμέρας εὐρέθημεν εἰς τινα τόπον Διαδρόμους
 παρὰ τῶν ναυτιλλομένων ὀνομαζόμενον, δύο μὲν ἔχοντα νήσους

4 ἀλλ' οὐδὲν ἢ] ἀλλὰ A

5 τῆς om P

8 ἐκινδύνεον A

9 προρηθέντος A

14 ὑπὲρ] ὑπ' P

20 ὥς ἐφεξῆς τῆς AP

21 τινος τύπων A

ad octingenta captivorum capita censebantur, praeter barbaros, qui ipsi in ea ducenti erant), tum praeterea infantulorum voces atque clamores, nulla ratione vim tantam malorum ferre valentium, ac quibus aliud nihil quam mors immatura iis celerabatur. sed omnium maxime enecabat alvi resolutio, cui sane nullo remedio occurri poterat, naturali necessitate recrementa foras expellente. multi namque rei ipsa necessitate pudorem pluris facientes, nec vim tolerare valentes, haud raro in discrimen adducebantur. ceterum clara iam luce memorati Echoli sinu praeternavigato, et in serum vesperum declinante iam die, Bolbum quem vocant pervenimus; quo loco nonnulli equites ad nos accesserunt (erant hi qui et antea in urbem venerant) certas quasdam matronas redempturi; quas barbari actutum navibus eductas, ingenti auri vi pro eis accepta, dediderunt.

Inde vero rursus educti Pallenes insulae extremis haesimus; dumque ibi paululum immoramur, secundo vento flante ad occidentem rursus vela impulsa sunt; quae validissimo venti impetu inflata violenter nos deferebant, donec sequentis diei initio locum a nautis Diadromus nuncupatum attigimus. is habet duas insulas, utrinque longo limite exten-

ἀμφιμήκεις ἐξ ἐναντίας ἀλλήλων, μέσον δὲ τούτων ποταμοῦ δίκην τὴν θάλασσαν πυραθίνουσαν καὶ τὰς νήσους ὡς ἀπὸ σταδίου καὶ μόνον ἐξ ἀλλήλων διείρουσαν. ἔνθα δὴ καὶ γενόμενοι νηὸς τινος δυστυχοῦς σίτον πεφορτισμένης περιετόχονεν, καὶ οὕτως ἀθρόον ὡς μηδὲ δυνήθῃναι τῷ αἰφνιδίῳ τῆς συμβάσεως τοὺς ἐν αὐτῇ σω-5 τηρίας ἐχόμενον τι προσεξευρεῖν. εἰ γὰρ καὶ ἔδοξαν πρὸς τὴν παρακειμένην νῆσον τὴν καὶν ἐποκέϊλαι καὶ πρὸς φρυγὴν ἐκτραπῇ-
B ναι, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου ἀπάναντο· θῆτον γὰρ αὐτοὺς ἐξε-
 θόντες οἱ βάρβαροι συνελέξαντο, καὶ χωρὶς ἐνὸς μόνου πάντας πρὸς θάνατον ὑπηγάγοντο. 10

Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀπάραντες ἐπὶ δυοὶ νυχθημέροις τὴν με-
 γάλην νῆσον παρεπλέμεν τῆς Εὐβοίας, καὶ κατὰ τοῦ βορειοτέρου ταύτης πελάγους ἰθύναντες τὰ ἰστία, τὰ παρὰ πόδας τῆς Ἀνδρου μετὰ τινος σφοδροτάτου ῥοιζήματος κατελάβομεν. οὐ γὰρ ἐποιού-
 μεθα κατ' εὐθείαν τὸν πλοῦν, οὐδὲ κατὰ τινος ὠρισμένου τόπου, 15
 ἀλλ' ὡς ἂν ἔδοξε τοῖς τῶν νηῶν ἀρχηγοῖς, τῇδε κἀκεῖσε τὰς μετα-
 βάσεις καὶ ἀντιστροφὰς ἐποιούμεθα. καὶ γὰρ ἐδεδίδεσαν μή που τύχοι παρὼν ὁ τῶν Ῥωμαίων στόλος, καὶ λάθῃ κατ' αὐτῶν ἐπί-
C νοιάν τινα μοχθηρὰν ἐργασάμενος. διὰ τοῦτο ἄλλοτε ἄλλυς νή-
 σους καθάπερ τινὲς πλανῆται περιερχόμεθα. 20

68. Οὕτω δὲ φερόμενοι κατηντήσαμεν εἰς τινα νῆσον Πάτμον καλούμενον· ἔνθα δὴ καὶ προσεμείναμεν ἕξ ἡμέρας, παντὸς χυλεποῦ πείρου ἐν αὐτῇ καθυπομένοντες. ἀνύδρου γὰρ

6 προεξευρεῖν A

13 Ἀντροῦ AP

17 ἐδεδίδεσαν AP

sas, sibi adversas; inter quas veluti fluvius mare praeterfluens insulas unius duntaxat stadii spatio dividit. ubi huc venissemus, infortunatam in navem incidimus, frumento onustam, sicque repente ut ex subitaneo eventu, qui in ea vehebantur, nautae nihil moliri potuerint, quo suae consultum saluti esset. quanquam enim videbantur ad insulam adiacentem navem detrusisse ac fugam capessivisse, nihil inde tamen commodi retulere: quam ocissime enim egressi barbari comprehensos omnes, uno duntaxat excepto, contrucidant.

Hinc denno navigantes duos dies ac noctes Euboeae magnae insulae oram legebamur; versusque mare magis boreale directis velis prope Andrum, non sine immani ventorum sibilo, pervenimus. neque enim recta navigabamus neque certa ad loca, sed hac atque illac, pro eo ac navarchis videbatur, aliud alio obversumque iter mutabamus. timebant enim ne quo loco Romana classis consisteret, adversumque incautos sinistram aliquid molita damnum inferret, proptereaque ad alias atque alias insulas perinde atque errone circumferebamur.

68. Dum hoc pacto vagamur, in Patmum insulam defleximus; in qua sex dies malorum omnium experimentis divexati mansimus. cum

ἄντος τοῦ τόπου ἐληίζετο τοὺς αἰχμαλώτους ἢ δίδω. οὐ γὰρ ἐδί-
δοτο ἡμῖν ὕδωρ ὅσον πρὸς αὐτοῖσιν τῆς ζωῆς ἐπὶ ῥοῖ, ἀλλ' ὅσον
ἐμβραδύνειν ἐποίει καὶ περ παρόντα τὸν θάνατον· οὐ περ ὁ μετέ-
χων, εἰ μὴ τὴν ὕσφρησιν κατὰ τὴν γεῦσιν ἐπέχεν ὥς μὴ κατ'
5 ἀρχὰς τῆς αὐτοῦ δυσωδίας ἐπαισθανθῆναι, οὐδ' ὅλως τούτου
παρεχωρεῖτο μεταλαβεῖν, τῆς φύσεως ἀνωμένης καὶ εἰ μόνον ἐπι-
δεῖν ἡβουλήθη τοῦτο, καὶ πρὸ τῆς πείρας τῆς καταπόσεως. ἡ D
τροφή δὲ ἡμῶν ἄρτου τρύφος ἦν μόνον, καὶ τοῦτο διεφθορὸς,
κατάλυσιν ἐργαζόμενον. ὁ γὰρ ἐνυχον λαβόντες οἴκοθεν πρὸ
10 πολλῶν ἡμερῶν πρὸς χρεῖαν ἑαυτῶν οἱ πολέμιοι, ταῦτα περι-
τεύσαντα καὶ πρὸς τελείαν σπηδὸνα χωρήσαντα, καὶ οἷς οὐκ ἂν
τι τῶν ἀλόγων ἐδυνήθη κἄν ἀπιδεῖν, εἰς μετάληψιν ἡμῖν προσε-
φέροντο, ἀγάτου μὲν δυσωδίας καὶ ἀηδίας πλήρη, μεστὴν δὲ
σκωλήκων καὶ πολλῇ σαπίᾳ συμπεφυρμένην, πρὸς τε τὴν ἔξιν
15 τοῦ σώματος παντελῶς ἀνελέργητον. καὶ γὰρ ἦν εἰκάσαι πλήθος
ἄπειρον ἐκ τούτων ἰσθ' ἐκάστης τῆς ἡμέρας τῷ θανάτῳ συνελαι-
νόμενον, πάρεργον τῆς δίψης καὶ τοῦ λιμοῦ, τὰ τε σώματα τῶν P 873
θνησκόντων ἀκοντιζόμενα τῆς νηὸς ἐπὶ θάλασσαν, καὶ μέχρι
πολλοῦ τοῖς κύμασιν ἐπισπείροντα, καὶ τούτων μάλιστα τὰ δι-
20 λυαῖα βρέγη τῷ ἀτελεῖ τῆς φύσεως πλείω τῶν ἄλλων τῶν ἀλγινῶν
ἐμφορούμενα, τοὺς ζῶντας δὲ πάλιν οὐ πόρρω τῶν προκειμένων
ἐπύρχοντες, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅμοιον βλέποντας πέρους. ἐξ ὧν ἀπάν-
των μᾶλλον ἡμεῖς, ὅσοι ταῖς στρέβλαις ἤμεν πεπεδημένοι, πλείοσι

15 τῶν σωμάτων A

19 ἐπισπείροντα Comb.: ἐπισπείροντα AP

enim locus esset inaquosus, sitis captivos vastabat. non enim tantum
aquae nobis praebebatur quantum sat esset ad vitam sustentandam, sed
quantum ad mortem, ipsam iam ingruentem, tantisper remorandam; quam
bibens, nisi in ipsa gustatione compressis naribus, ne a principio gra-
veolentiam persentisceret, nullo modo haurire poterat, cum ante etiam
potionem unus ipse aspectus naturam offenderet ac molestius haberet.
porro cibus panis duntaxat crustum erat, idque putridum, vitam ever-
tens ac internecinum. quae enim hostes in proprios usus domo expor-
tarant, cum iis superflua essent omninoque carie vitata, ut nec ulla
brutarum animalium saltem oculos posset advertere, haec nobis in ci-
bum apponebantur, quanta nec dici possit, graveolentiae ac insuavitatis
plena, ipsa vernibus scatentia multoque mucore conspersa et ad corpus
sustinendum nullas plane vires habentia. inde enim coniectura erat in-
finitam fere multitudinem quotidie in mortem cogi per sitis famisque
iniuriam, morientiumque corpora e navi in mare iactari, atque in mul-
tum tempus inter undas subsultantia ferri. praeque reliquis infantum
miserabile genus, necdum eis constante natura, pluribus incommodis
malisque afficiebantur. vivi rursus haud multum a demortuis distabant,
atque parem interitum res illorum spectabant. inter quos omnes nos,

- βυσάνοις προσεπαλαίωμεν. καὶ γὰρ θυλάκων ἀφύχων δίκην ταῖς
B σελλίων ἀλλήλοις ἐπικαθήμενοι, καὶ τοῖς ἑξέοις, οἷς ἐνηρημέθα,
 τιτρωσκόμενοι τε καὶ συνθλιβόμενοι, ἀνεκδιήγητόν τινα καὶ ἄρ-
 ρητον ὑφιστάμεθα τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὅπως οὖν συστραφεῖναι ἢ
 τινοὺς ἑαυτοῖς μεταδοῦναι σχολῆς συγχωρούμενοι, ἀλλ' ἢ μόνον 5
 τὰς κεφαλὰς ὑποῦντες μικρόν, εἰ ποὺ καὶ ἐλεύθερον ἄερα ταῖς
 ῥισὶν ἐφελκυσωμεν καὶ μὴ πρὸς παντὸς ἄλλου δεινοῦ τῇ τῶν
 πυρόντων ἀναθυμιάσει τὴν πνοὴν ἐπαφήσοιμεν. (69) τὸ δὲ
 τῶν φθειρῶν πλήθος ἔτερον ἦν κακὸν ἄφατον· καθάπερ γὰρ τις
 θάνατος ἔρπων, τὴν ἀπάντων ζωὴν κατεβόσκοντο, ὡς ἐκ τούτου 10
C τὰς μορφὰς πάντων ἀλλοιωθῆναι, καὶ ἐν ὑποψίᾳ ζώντων, οὐκ
 ἀληθείᾳ λογιζέσθαι. ὅσας δὲ πληγὰς ἤφιεσαν μανικῶς φερούμενοι
 καθ' ἡμῶν, ἢ ὅσας λοιδορίαις καὶ ἀνείδεσι καθ' ἐκάστην ἡμῶν
 ἔπλυνον ὥραν, καὶ οἷς ἐφαίνοντο τὴν μῆνιν φυλάττοντες τῶν
 ἡμερῶν τοῦ πολέμου, ποῖος μὲν λόγος καθιστορῆσαι δύνησεται, 15
 ποῖα δὲ ἀκοή τὴν τούτου παραδέξασθαι τραγυδίαν; ἔμοι δὲ ἐκ-
 στασις ἐπείσρχεται, ὅσάκις εἰς ἔννοιαν ἔλθω μόνον τῶν ἀμετρή-
 των κακῶν ἐκείνων ὧν κατὰ πᾶσαν τὴν περίοδον τοῦ πλοῦς ὑπε-
 μέναμεν, πῶς ἐκαρτερήσαμεν ἐνέγκαι τοσαύτην πολυειδῆ συμφο-
D ρὰν ἀνθρώπεια σώματα, οἷς ἦν πρὸ τοῦδε τραυτηλὴ καὶ διαρ- 20
 ρέουσα δίαιτα καὶ πειρατικαῖς ἀνάγκαις οὐδαμῶς ἐνεθισθεῖσα,
 πῶς δὲ τὴν ἀνύποιστον καὶ διοσὴν πύρωσιν, τὴν τε ἐκ τοῦ

1 ταῖς] ἐπ17

qui tortis colligabamur, acrior cruciatus urebat. folliculorum enim inanimatorum instar unus iuxta alium sedentes, cuneisque, quibus appensi eramus, convulnerati atque compressi, quas nemo verbis eloquatur ac referat angustias sustinebamur, quibus ne minimum quidem contorqueri aut solatii aliquid captare licebat, nisi duntaxat paululum sustollere capita, si quando liberi aliquid aëris naribus attrahere liberet, ne omnium aliorum malorum cumulo, praesentium rerum immanem foetorem halitu hauriremus. (69) pediculorum etiam ingens vis, malorum genus aliud improbissimum: haud secus enim ac mors repens omnium vitam depascebantur. hinc omnium ora immutata, sicque affecta ut opinione vivere, non re ipsa videremur. quot vero plagas insanerit in nos ferocientes intulerint, aut quibus probris ac iniuriis per horas singulas momentaque onerarent, quibus potissimum a pugnae congressione iram servare videbantur, quae oratio enarrare sufficiat? quis vero auditus rei huius tragœdium possit excipere? ego sane mente moveor, quotiescunque vel solum in memoriam venit innumerabilium illorum malorum quibus per totam illam navigationis periodum fuimus obnoxii, quomodo multiforrem adeo aerumnam noxamque humana corpora sustinere potuerint, anteaeto tempore luxu ac deliciis diffluentia, nec molestiis, quae per praedones inferri solent, usquam assueta? quomodo intolerabilem et duplicem

φλογμοῦ τῆς δόξης καὶ τὴν ἐκ τῆς θειότητος ὥρας τὰς φυσικὰς
 ἱκμάδας ἀναξηραίνουσιν, καὶ τό γε τοῦτων ἐλεινότερον, πῶς
 συνεκρατεῖτο καὶ παρέμενεν ἐν ἡμῖν ἡ ψυχὴ, ὅποτε ταῖς νύξιν
 ἐφ' ἧπλουν τὰς δερματίνους δέριεις διὰ πασῶν τῶν νηῶν καὶ πάντας
 5 εἰσω τοὺς δυστυχεῖς ἡμῶς ἐναπέκλειον, ὥσπερ καὶ τοῦ φωτός
 ἡμῖν μετὰ τῶν ἄλλων βυσκαίνοντες, ἵνα σκότῳ καὶ καύματι,
 δυσὶν ἀγύκτοις κακοῖς, τὴν ζωὴν ἐσπραττώμεθα. ἀλλ' ἡγοῦμαι
 ὡς ταῦτα πάντα καρτερεῖν ἢ θείᾳ καὶ προνοητικῇ τοῦ παντός ὑπὲρ
 πᾶσαν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ἐνεδυνάμου πρόνοια, ἥ ἐν ἑστέρι P 374
 10 γνόντες ἐξ ὧν τότε κακῶν παρ' ἐλπίδας ἐρρύσθημεν, ἡμῶς τε
 αὐτοὺς καὶ ἄλλους τῷ ὑποδείγματι σωφρονίζομεν.

70. Ἐπειδὴ δ' ὁ καιρὸς ἐκάλει τῆς πρὸς τὰ οἰκεία τοῖς
 βαρβάρους ἀφίξεως, πάλιν ἐκεῖθεν ἀποπλεύσαντες κατήχθημεν
 εἰς τινα νῆσον καλουμένην Ναξίαν, ἐξ ἧς οἱ τὴν Κρήτην οἰκοῦν-
 15 τες φόρους λαμβάνουσιν· ἐν ἧ ὑπομένοντες ἡμῶν οἱ κατ' αὐτὴν
 ὄντες ἄνδρες δώροις τοὺς ἀρχηγούς ἡμείψαντο τῶν νηῶν, ὥς
 μάλιστα ἐδόκουν αὐτοὺς ἐνδιῶς ἔχειν πρὸς τὴν τοῦ πλοῦς χρεῖαν.
 πλὴν κακῇ δύο μότῃς ἡμέρας προσμείναντες κατηγόμεθα τὴν ἐπὶ B
 Κρήτην (ἐκάλει γὰρ ἡμῶς ἐπιτίθειον πνεῦμα), ὥς κατήραμεν
 20 ἐν τινι τόπῳ Ζωντάριον μὲν παρὰ τῶν ἐγγωρίων ὀνομαζομένῳ,
 ἀντιστρέφῳ δὲ ἡμῖν τῇ ἀληθείᾳ γνωριζομένῳ· πολλοὺς γὰρ τὸ
 Ζωντάριον ἐκεῖνο τῆς μὲν ζωῆς ἀπεστέρησε, τῷ θανάτῳ δὲ προῦ-

3 ἐν om A

βαρβάρους A

9 ἐνεδυνάμου P

20 Ζωνταρίων A

10 γε AP

ονομαζομένῳ P

12 τοὺς

nationem, tum scilicet incendii sitis, tum aestivae tempestatis naturalem
 humorem exsiccantis? quodque his miserabilis est, qua ratione detine-
 batur et in nobis perseverabat anima, cum extensis noctu per omnes
 naves pellibus nos omnes miseros iis includerent, ut lucis quoque, ut et
 reliqua, usuram nobis inviderent; quo scilicet tenebris aestuque, du-
 plici malo inevitabili, vitae a nobis debitum exigeretur, verum exi-
 stimo divinam, et quae rerum huius universitatis curam gerat, provi-
 dentiam ad haec omnia toleranda vires nobis roburque supra humanam
 omnem aestimationem contulisse, ut in posterum intelligentes ex quibus
 tunc malis praeter omnem spem liberati fuerimus, tum nos ipsos tum
 reliquos exemplo ad frugem corrigeremus.

70. Verumtamen cum iam tempus instaret ut se barbari in patriam
 reciperent, inde rursus solventes in quandam insulam deveci sumus,
 Naxum nomine, Cretensibus tributariam. in eam cum appulsemus,
 insulani muneribus et donis, iis maxime quibus in usum navigationis in-
 digere sciebant, navarchos accipiebant. ibi duos dies immorati versus
 Cretam cursum intendimus: invitabat enim secundissimus ventus, donec
 ad locum sic incolis dictum Zontarium (ac si Vivarium dicas) venimus,
 sed contraria nobis veritate agnita. sic enim a vita dictus locus mul-

δωκε. διὰ γὰρ τὸ μὴ τὴν ἀπὸ τοῦ νότου καὶ τοῦ λιβὸς δεδιέναι βλάβην τοὺς ἐν αὐτῷ καθορμιζομένους, τὴν πρὸς αὐτὸν διατριβὴν τοῦ ναυστιάθρου τῆς πόλεως οἱ βάρβαροι προκεκρίκασιν. ὥς οὖν κατήχθημεν, ἔγνω οἱ Κρήτες (προεώραν γὰρ ἡμῶς τῆς θαλάσσης μικρόθεν), καὶ πρῶτον τῶν Ῥωμαίων τὸν στόλον ἐφώρασαν ἐπέρχεσθαι τῇ νήσῳ, ἔξ οὗ καὶ περιδεῖς ἐγένοντο διὰ τὸ μὴ προπαρεσκενύσθαι πρὸς πόλεμον. ἔπειτα γενομένων ἡμῶν ἐγγύθεν, ἐπειδὴ ἐπέγνωσαν τινὰ γνωρίσματα τῶν νηῶν, πεφθάκασιν τὸν τόπον μετὰ πολλῆς θυμηδίας τοὺς ἄμφ' αὐτοὺς δεξιούμενοι, καὶ ὥσπερ τῇ κοινονίᾳ τῶν τρύπων τὸ γνήσιον τῆς πρὸς ἀλλήλους 10 στοργῆς ἐνδεικνύμενοι· αἰεὶ γὰρ, ὥς λόγος, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ προστρέχει. τότε δὴ πρῶτον ἅπαντες τῶν νηῶν ἐξῆλθον οἱ βάρβαροι, καὶ τινος ἡμῶς τυχεῖν ἀνέσεως τῆς ἐν ἀλλήλοις στενοχωρίας ἡξίωσαν, μετέδωκαν δὲ καὶ τῶν κατὰ τὸν τόπον ὑδάτων πολλῶν ὕντων καὶ ὑφ' ὀνόματι τοῖς κύμασι τῆς θαλάσσης ἐπιρρεόντων. 15

Δ καὶ οὕτω τὴν νύκτα πᾶσαν τῶν συνεχῶν ἀνεθέντες πόνων ἰδοκούμεν τῇ ἐξῆς χρηστοτέρων τινῶν μετασχεῖν, αἵτε πεπληθυσμένης οὔσης τῆς νήσου καὶ πολλὴν ἐχούσης τιῶν χρειῶν διαψίλειαν. οὐκ ᾔδειμεν δὲ παραπλησίους ἐν αὐτῇ τῶν πρῶτῶν ὁμιλεῖν χαλεποῖς, ἣ καὶ χείροσι, καὶ διὰ ταῦτά γε μᾶλλον ἐκείνα πάσχειν, ὥς ἂν 20 δι' ἐκείνων τούτοις συντηρηθῶμεν.

71. Ἦδη γὰρ τῆς νυκτερινῆς σκιᾶς σκεδασθείσης, τοῦ δὲ

1 τοῦ ante νότου om AP

5 τὸν Ῥωμαίων A

13 ἡμῶν P

15 περιρρεόντων A

17 πεπλησμένης P

21 δι' ἐκείνα P

tos nostrum vita exemptos morti tradidit. dum enim ad eum applicantes a noto et africo sibi noxam non timent, in eo quam in urbis navali in ancoris stare barbari maluer. quo cum venissent, cognoverunt Cretenses a mari enim procul nos prospiciebant, atque Romanorum classem invadere insulam deprehendisse se putabant. quo et metu conterriti sunt, quod ad bellum imparati erant. postmodum nobis appropinquantibus, signis navium agnitis, cum magno gaudio suos accipientes, ac velut morum commercio genuinae inter se amicitiae usum commonstrantes, ad locum accesserunt: semper enim, ut proverbio fertur, simile ad sibi simile accurrit. tunc itaque primum barbari omnes, exscensu ex navibus in littus effusi, nos quoque a mutua illa compressione paululum relaxari siverunt. suppeditata quoque aquarum copia, quae multae ibidem irriguae in maris se undas affluenter exonant. et sic tota ea nocte a continuis refectionibus, existimabamus sequenti luce mitiorum nos tantisper potituros, quod dives insula rebusque ad vitae usum necessariis confortissima esset. verum nesciebamus prioribus aequae malis, seu etiam acerbioribus, divexandos, proptereaque illis accipi ut per ea atrocioribus istis conservaremur.

71. Iam enim dissipatis noctis tenebris, ac cum lucis fulgoribus

φωτὸς ἀρχομένου τὸν θρόνον ἐπανατέλλειν, κυριακῆς ἡμερῶν
 ἐπιφωσκούσης, ἀλαλαγμὸς ἐφ' ἐκάστης νηὸς ἤκούετο, ὥσπερ τινὰ
 θυμῆρη φωτὴν τῶν βαρβάρων συνεπηχούτων καὶ τοῖς κυμβάλοις
 κτυπούντων, ὡς πάντα δοκεῖν δονεῖσθαι τὸν τόπον καὶ πρὸς τὴν P 375
 5 κραυγὴν ἐκταράττεσθαι. εἶτα μετὰ τὴν ἄσσημον ἐκείνην καὶ φο-
 βερωτάτην ἤχην ἐπεχείρουν πρὸς τὴν γῆν ἀποφορτίζειν τὸν γόμον,
 διελόντες εἰς μερίδας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν νηῶν τὸν παρακειμε-
 νον τόπον, ὅπου μιᾷς ἐκάστης φόρον, ὅστις ποτὶ ἦν, διηρημέ-
 τως καὶ ἀποκεκριμένως ἀλλήλων ἐξεκομίζοντο, ὡς ὡν ἀμυγῇ τη-
 10 ρεῖσθαι τὴν ἐκάστης περιουσίαν καὶ τῶν προσόντων ταῖς ἄλλαις
 παντελῶς ἀντιτίμικτον. πᾶσαν οὖν ἐκείνην ἀνάλωσαν εἰς τὴν ἀπο-
 σκευὴν τὴν ἡμέραν. τῇ δὲ ἐξῆς ἐξῆλθον τῆς θαλάσσης οἱ τῶν B
 νηῶν ἀρχηγοὶ διελθὲν πάλιν εἰς ἄλλας μερίδας τὸ τε πλῆθος τῶν B
 αἰχμωλῶτων καὶ τὴν πολλὴν τῶν σκύλων ὄλην, ἥς ἐξίσταντο τὴν
 15 πληθὺν οἱ Κρηῖτες, οὐδενὶ παραδείγματι συγκρίνειν ἔχοντες τὰ
 βλεπόμενα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο πρῶτον ἔδοξε τοῖς βαρβάροις, ἀνα-
 μιχθῆναι τῶν δυστυχῶν τὸν δῆμον, ὅπως τὸν ἀναγνωρισμὸν καὶ
 αὐθις οἱ συγγενεῖας τινὸς μετέχοντες ἐν ἀλλήλοις ποιήσονται, τότε
 δὴ φοβερός τις ἤκούετο καὶ ταραχάδης θρήνος πάντων ὡς ἀπὸ
 20 μιᾷς πηγῆς ἀφίεντων τοὺς χρονοὺς τῶν δακρύων, καὶ θρυλον-
 μένων, εἰ ποῦ τινος εὐτυχήσοιεν τῶν φιλιτύων, καὶ μὴ λάθῃ
 παρελθοῦσα ἢ προθεσμία τῆς ἀνευρέσεως καὶ μέλουν ἐπ' οὐδενὶ C

17 οὕτως A

21 εὐτυχήσοιεν P

22 μέλουν P

exortum mane splenderet, dominica scilicet illucescente, ululatus in
 quavis navi audiri, barbaris velut gratam quandam ac lactam vocem
 pari conspiratione edentibus cymbalisque perstreptentibus, ut locus ille
 totus concuti et clamoris fragore turbari videretur. tum post incondi-
 tum terribilissimumque sonitum navium onus atque vecturam in terram
 eicere coeperunt, cum subiectum locum pro numero navium certis spa-
 tiis divisissent, quo navis cuiusque onus, quale tandem illud esset, di-
 stincte ac seorsum ab aliis inferrent, ut uniuscuiusque opes ac substan-
 tia nihil prorsus aliis commixta extarent. totum igitur diem illum exo-
 nerandis navibus insumpserunt. sequenti vero navarchi, ipsi quoque
 egressi, aliis rursus partibus tum captivorum multitudinem divisere tum
 spoliolorum copiosam amplamque messem, cuius admiratione obstupentes
 Cretenses, cui exemplo comparent quae ob oculos posita erant, nullum
 habebant. quia vero id primum barbaria constitutum erat, ut infortu-
 nato illo populo commixto, qui ullo affinitatis iure sanguinisque neces-
 situdine devincti essent, alii alios denuo agnoscerent, tunc utique hor-
 ribilis turbatusque audiri eiulatus, omnibus velut uno ex fonte lacrima-
 rum rivos large fundentibus, identidemque susurrantibus, num quo loco
 ullius carissimorum compotes forent, nec illis temere constitutum tempus
 inquirendi snos elaberetur, incertique manerent qua se spe recreandos

βεβαίω τὴν περὶ αὐτοὺς ψυχαγωγίαν ἐλπίσαντες. περιήρχοντο
 οὖν αἱ δυστυχεῖς γυναῖκες, τὰς κόμας ἔχουσαι λελυμένας, παντα-
 χοῦ περισκοποῦσαι καὶ διαβρόχους τοὺς ὀφθαλμοὺς περιάγουσαι,
 τίνι τῶν τέκνων πρῶτον ἐντύχωσιν. οἱ δὲ δὴ παῖδες, ὅσοι τὰ
 δεινὰ τῆς θαλάσσης διέφυγον, καθάπερ τινὲς ἀπαλοὶ μόσχοι γοερὸν⁵
 μυκῶνται τῆς θηλῆς ἀφαιρούμενοι, οὕτω δὴ καὶ οὗτοι ἐλεινόν τι
 καὶ συμπαθὲς ἐκλανθμύριζον, ἄλλος κατ' ἄλλο μέρος τῆς δια-
 σπορᾶς ἐκείνης γενόμενοι καὶ τὰς μητέρας ἀνακαλοῦμενοι· οἷς
 D καὶ περιτυγχάνουσαι πολλάκις αἱ δειλαὶ μητέρες τὴν φυσικὴν
 ἐκένουν ἐπ' αὐτοῖς συμπάθειαν, περιπλεκόμεναι τοῖς ἀρχαῖς καὶ 10
 πάντα αὐτῶν καταφιλοῦσαι τὰ μέλη καὶ δάκρυσι πλύνουσαι, τοῦτο
 μόνον ἡγούμεναι μέγα τι καὶ θαυμαστὸν ὥς ἐν δεινοῖς παρηγό-
 ρημα τὸ παρ' ἐλπίδα σωθῆναι καὶ ζῶντας αὐταῖς καὶ αὐθις τοὺς
 φιλιότατους ἀποδοθῆναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ ταῖς ἐχούσαις ἐν
 χερσὶν ἤδη τοὺς παῖδας καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἐκ τῆς πεί- 15
 ρας αὐτῆς γνωρίζουσας· τί δ' ἂν εἶποιμι περὶ τῶν ἄλλων, ὧν
 καθ' ὕδατων τὰ βρέφη διόλωλε καὶ ἄδηλον ἦν αὐταῖς τὸ συμβάν,
 πῶς διεσπάρατον τοὺς χιτῶνας, τὸν ἔνδον τῆς καρδίας μὴ ὑπο-
 P 376 μένουσαι κλύδωνα; πῶς οὐκ ἤθελον μηδμοῦ στήναι, ἀλλὰ πε-
 ριήγοντο φερόμεναι μάτην ὑπὸ τῆς ἀλόγου τοῦ πάθους ὁρμῆς, 20
 τῇδε κάκεισε τὰ ὄμματα περιστρέφουσαι, εἴ ποὺ τινὰ τῶν ποδοῦ-
 μένων θεάσαιντο ἢ τινος περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς ἰδόντος ἀκούσαιντο,

2 γούν A
 interpretes

αἱ om P
 16 εἰπομεν A

5 γοερῶς P

10 ἐκένουν A et

illis amplexandis fruentisque per eam indulgentiam existimassent. cir-
 cuibant miserae mulieres, capillis dissolutis, quaquaversum circumspi-
 cientes, et irriguos lacrimis oculos circumferentes, si quem primum filio-
 rum offenderant: filii vero, velut tenelli vituli subducto iis lacte ac ube-
 ribus flebilem edunt gemitum, sic et illi miserabile quiddam ac mise-
 randi primum affectu vagiebant ac eiulabant, alius alia in parte disper-
 sionis illius palantes ac matres appellantes; in quos et deploratae illas
 haud raro incidentes, naturali in eos miseratione commotis visceribus,
 cervices amplecti, omnia illorum membra exosculari, rigare lacrimis,
 iugens illud solatium unumque admirandum malorum illa immanitate exi-
 stimantes, praeter spem servata adhucque vita sospite carissima eis
 pignora reddita esse. et haec quidem de illis quae iam filios in mani-
 bus habebant resque illorum in tuto esse experimento didicerant. quid
 vero de aliis dicam, quorum infantuli in aquis perierant, et eorum exitus
 latebat? quomodo tunicas discernebant, cum intimum cordis turbi-
 nem non sustinerent? quomodo nullo loco subsistere ferebant, sed fru-
 stra hac illacque vesani affectus impetu circumagebantur, in omnem par-
 tem oculos distortquentes, sicuti desideratissimorum aliquem videre lice-
 ret, aut ex aliquo qui certo sciret vidissetque audire, ut eo solatio animi

ἴν³ ἐκείνῳ τῷ τῆς ψυχῆς φλεγμαίνον κενώσῃ; καὶ ταῦτα μὲν
 ἔπραττον ἐπὶ δυοὶ πόλλ' αἰς ἢ καὶ τρισὶν ἡμέραις, ἕως πολλὰ κα-
 μούσαις ἄλλοι τινὲς τῶν γνωσθῶν τὸ περὶ τῶν ζητουμένων ἰδέ-
 λωσαν πέρας, λιμοῦ πόλλ' αἰς ἢ δέλης ἔργον τοὺς φιλήτους αὐ-
 5 τῶν γεγενημένους· ἔξ οὗ δὲ καὶ μῦλλον τὸ πάθος ἐξαγριύνουσαι, B
 γεγωνότεροις θρήνοις καὶ ἄλλοις θλιβερῶν εἶδει τοὺς ἀποικοιμέ-
 νους ἐφιλοσφρόνον. ἀλλὰ τί μάτην τὴν ἐπὶ τούτοις ἐπιχειρῶ συγ-
 γραφῆν, οὐδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος τῶν τότε πεπραγμένων ἱκανὸν
 παραστήσασθαι; ἐκείνον γὰρ αὐτὸν ἵδρι παρῆναι τὸν τοὺς θρή-
 10 νους τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀναγραφόμενον Ἱερεμίαν, ἴν³ ἐπαφῇ δά-
 κρυον ἀπαρηγόρητον ἐπὶ τοσοῦτον λαὸν τοσαύταις ἀλγηδόσι κατα-
 τρυχόμενον. οὐ γὰρ οὕτω φωνὴν ἀφῆκε Ῥαχὴλ ἐν Ῥαμᾷ, ὅτε
 τὴν στέρησιν τῶν τέκνων ἀπωλοσφύρετο, καθὼς φησιν ἡ γραφή,
 ὡς ἡ κοιλὸς ἐκείνη καθ' ἣν ἐτελείτο ταῦτα, τὴς ἀλγηδόνος τῶν C
 15 ἁλόντων συνεπιτείνουσα.

72. Οἷον γὰρ πάλιν ἀπὸ τούτων παρὰ τῶν μισοθείων
 ἐπράχθη κακόν! καθὼς γὰρ φθάσαντες ἔφημεν, λογισμῶν αὐ-
 τῶν πρῶτον ὡς εἰ κατὰ συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους οἱ τοῦ πληθους
 ἀναμειχθῶσι τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τῶν πόλλων ὀδυνῶν παύσονται,
 20 καὶ πρὸς τὴν δουλείαν ἡνίκα ἂν ἐκδοθῶσι, φορητὴν αὐτοῖς εἶναι
 ὡς ἐν κακοῖς τὴν ἐπήρειαν, ὡς εἶδον αὐτοὺς ταῖς ἀγχιστεῖαις ἐπι-
 συναλλαττομένους καὶ κατὰ πτερὰ σειρὰν ἄλλον ἕτερον ἐχόμενον τοῦ

1 κενώσῃαν?

8 ἱκανὸς ὢν?

9 αὐτὸν om P

aestum leniret? et haec ut plurimum per duos aut tres dies agebant,
 donec multo defessis labore, alii quidam ex notis, quo evasisent qui
 quaerebantur, certiores reddebant, fame scilicet aut siti dulcissima ca-
 pita plerumque enecta esse. quare etiam illae maiori dolore exasperatae
 clamorioribus lamentis aliisque disputationum generibus defunctos acci-
 piebant. quid enimvero his scripto enarrandis frustra laboro, qui nec
 minimam illorum partem quae tunc gesta sunt repraesentare sufficiam?
 etenim adesse par esset, qui Hierosolyma deplangendo Threnos con-
 scripsit, sacratissimum Ieremiam, quo scilicet, in tanto populo tantis
 doloribus malisque oppresso, inconsolabiles lacrimas funderet. neque
 enim Rachel sic vocem in Rhama emisit, cum sublatis filiis deploraret,
 ut divinae tradunt literae (Ier. 3 21), quemadmodum vallis illa, in qua
 haec agitantur, captivorum dolores malaque auctavit.

72. Quale vero tunc rursus ab impijs deiq̃ue osoribus patratum est
 malum? ut enim iam diximus, cum illis primum in mentem venisset, si
 modo captivi, qua necessitudine alii alios contingerent affinesque essent,
 confusi miscerentur, fore ut multa dolorum parte levarentur ac servitu-
 tem, postquam addicti essent, ut in malorum procella, quovis modo to-
 lerabilem ducerent, ut illos penes familias necessitudinisque iure devin-
 ctos ac consociatos inque morem insolabilis catenae alterum alteri cohae-

- ἐτέρου, τὸν τε χωρισμὸν δυσδιαίρετον, καθὰ ἔμελλον τὰς μερ-
 D δας μιᾶς ἐκείτης νηὸς ἀπονεῖμαι, ἐβουλευσάντο πάλιν βουλὴν
 ποιηρὰν καὶ πολεμίαν τῆς φύσεως. τοὺς ἀπαξ γὰρ ἐνωθέντας
 διαιεσθῆναι καὶ αὐθις προσέταπτον, καὶ εἴ ποῦ τις μήτηρ, φησὶν,
 ἐν αὐτοῖς νήπιον ἔχουσα τοῦ γάλακτος δεόμενον, τοῦτο μόνον πρὸς 5
 τὴν τεκοῦσαν μένειν οἱ δυσσεβεῖς κατεθέσπισαν ὥς μηδὲν τυχὸν
 δυνάμενον ἐαυτῷ πρὸς τὴν ζωὴν συντελεῖν, τοὺς λοιποὺς δὲ τῶν
 συγγενικῶν συναφειῶν καὶ αὐθις διαιεσθέντας ἀναμιῖ καὶ ἀδιαφό-
 ρως τοῖς κλήροις ἀποδοθῆναι. ἀλλὰ τίς λόγος τὸ μέγεθος τῆς
 συμφορᾶς ταύτης ἐκφράσοι; ποῖα δὲ γλῶσσα ῥητόρων ἐπεξελθεῖν 10
 δυνήσεται τὴν ποικίλην ἐκείνην καὶ πολυειδῆ τῶν ὁδῶν κάκωσιν,
 P 377 ὅποτε καὶ ἡ αὐτὴ φύσις τῷ καινῷ τοῦτῳ καὶ παραλόγιῳ προστά-
 γματι εἰς πολλὰ κατετέμεντο, τοῦτο μόνον ἔγκλημα τὴν κοινωσίαν
 τοῦ γένους ἔχουσα καὶ τὴν ἔμφυτον τῶν ἐνωθέντων συνάφειαν;
 καὶ γὰρ ἀπεσπῦτο πατὴρ μὲν υἱός, μητὴρ δὲ θυγάτηρ καὶ ἀδελ- 15
 φὸς ἀδελφὸς. ἐν οἷς τί πάσχειν εἰκὸς τούτους ἅπαντας, ὅποτε
 πρὸς δουλείαν ἤγοντο εἰς γῆν ἄλλοτριαν, ὅπου τὸ μὲν σέβας τῆς
 καθ' ἡμῶς πίστεως ὡς ἐναγὲς ἐννοεῖται, πάθη δὲ τιμῶνται ἀλ-
 γιώτατα* ὅπου πορνεία σεμνύνεται καὶ μανία γεραίρεται, καὶ πολ-
 λῆς τιμῆς κατεξίσχεται ἀναίδεια* ὅπου τῶν ἀρρένων ἡ φύσις εἰς 20
 B γυναικεῖαν χρῆσιν μετέγεται, καὶ ἡ κτλὶς ὑβρίζεται, καὶ συγχύ-
 σεις γέμει πάντα καὶ πρὸς τὸ κακὸν ἀνατίεταται. τί πρῶτον

5 προσδεόμενον Α

rentes ab invicem aegre dividi patientes videre, dum singulis navibus
 partes adscribunt onusque distribuunt, improbum rursus consilium ac
 naturae pugnant inferunt. iubent eos qui semel iuncti fuerant iterum
 disungi. si quae tamen mater in eis infantem lacte indigentem haberet,
 hunc duntaxat cum parente manere impii homines sanxere, ut qui nimi-
 rum sibi ipsi vitae compendio nihil conferre valeret: reliquos omnes ab
 affinibus cognatisque distractos promiscue nullaque discretionē sortibus
 esse committendos. quae enimvero oratio tantae calamitatis infortunium
 narraverit? quae oratorum lingua variam illam et multiforē dolorum
 immanitatem dicendo expresserit, cum et natura ipsa insolito hoc ves-
 noque praecepto in multa scinderetur, cui solum in crimen verteretur
 generis communiō ac, quam natura facit, propinquorum coniunctio?
 filius namque a patre, a matre filia, frater a fratre divellebatur. ubi
 quid omnes illos pati vero simili ratione existimandum, cum in servitu-
 tem in terram alienam abducerentur? ubi scilicet nostrae fidei cultus,
 ut execrandus, omni iniuriarum procacitate laceratur, vesaniſsimaeque
 libidines atque vitia coluntur. ubi fornicatio honestatur, insanitque
 praemio afficitur, ac impudentia plurimum honoratur. ubi masculorum
 aexus in muliebrem usum transfertur, et violatur creatura, suntque omnia
 confusionis plena et ad malum conversa. quid horum omnium primum

τούτων ἀπάντων ἐκόφοντο· ἐν ποίῳ δὲ μὴ ἀγγόνην ἤρῃσαντο; ἀλλ' ὁμῶς ἔφερον πάντα, τὴν ἐπὶ πᾶσι μεγαλοψυχίαν παρεχομένην θεοῦ καὶ τῷ οὐκ ἐκείῳ βουλήματι τὸ καθ' ἕκαστον μεταρμόζοντος.

- 5 73. Ὡς δὲ πάλιν τῷ προστάγματι τοῦτω τῆς ἐξ ἀλλήλων διηρέθησαν συγγενείας, ἐκάθητο φρουρούμενοι κατὰ διαφόρους τόπους, ἕως ἔξῃθεν ἕτερον πρόσταγμα, πάντας ἀριθμηθῆναι καὶ πρὸς τὰς ἰδέας τῶν προσώπων καὶ τῶν ἡλικιῶν τὸ διάφορον C ἐκάστης νηὸς ἰδιον σύνταγμα γνωρισθῆναι, ἵν' ἐν μηδεμίᾳ φανείῃ 10 πλεονασμός, φησὶν, ἢ ὑφαίρεσις, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐόντων ταῖς ναυσὶ βαρβάρων, οὕτω καὶ τὰς μερίδας γενέσθαι καὶ μηδὲν αὐταῖς περιττὸν ἢ ἐλλείπον ἀποδοθῆναι. ἡρίθμησαν οὖν ἐν πρώτοις τὴν πληθὺν ὕπασαν· ἡ δὲ ἦν δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες, 15 ἐξ ὧν ἁπάντων, χωρὶς ἡμῶν τῶν λόγῳ τῆς καταλλαγῆς τηρουμένων, οὐκ ἦν οὐδεὶς ὅς τὸν πώγωνι εἴχε τετριχωμένον. ἀλλ' οὐδὲ προβεβηκυῖα γυνὴ ἐν ταύταις πάσαις ταῖς χιλιάσιν. ἐπλε- 20 κτος δὲ τις ἦν καὶ νεώτερος ὁ δῆμος, καὶ οἷον ἑρῶν ἕκαστος ἢ τῷ D ἀκμαίῳ τῆς ἡλικίας ἢ τῷ ὥραίῳ τῆς μορφῆς ὑπερβαίνειν τὸν ἕτερον, αὖν ἢ ἐπαλληλία τῶν δυσχερῶν τῶν φρεσικῶν αὐτοῦς ἔκειτο 20 ἄλλοτριον ἐβιάζετο. ἀλλ' ὅτε δὴ πάντες εἰς μερίδας γινόμενοι πάλιν μετὰ τῶν σκέλων ταῖς ναυσὶ συνελάθησαν (ἄμφω γὰρ καὶ ταῦτα οὖν τῷ πλῆθει διενεμήθησαν), τότε δὴ τῶν βαρβάρων οἱ

14 τὸν λόγον A

15 τὸν om P

21 ἄμα?

planxerunt? in quo non magis laqueum elegerunt? ferebant tamen omnia, deo in omnibus animos ac constantiam praebente suaeque voluntatis nutu singula quaeque disponente.

73. Iam vero rursus edicto hoc ac iussione a cognatis necessarissime divisi diversis in locis sub custodia sedebant, donec novo decreto imperatur ut numerentur omnes, exque personarum aetatumque ratione diversum cuiusque navis proprium agmen cognoscatur, ne ulla navium aut superfluo onere gravetur aut illo minuat. sed pro multitudine eorum qui in navibus barbarorum essent, distributis partibus, nec maius aliquid iusto redderetur nec minus. in primis igitur numerata omni multitudine, summa fuit duo et viginti milium capitum; inter quos omnes ne unus quidem erat (nobis duntaxat exceptis, qui commutandi servabamur) cui mentem pilis fruticaret. at neque in tot mulierum milibus ulla erat quae pubem excederet. erat vero electus populus et iuventa conspicuus, ac in quo alii aliis prope certare videretur seque mutuo excedere aut aetatis flore aut venustate formae, tametsi afflictorum casuum vis continua a naturali decedere eos habitu cultuque cogebat. postquam autem omnes in partes distributos iterum cum spoliis in naves contruserant (nam haec quoque cum multitudine divisa fuerant), barbari

τὴν Κρήτην οἰκοῦντες οὐκ ὀλίγους ὠνοῦντο, πολὺ χρυσίον ὑπὲρ αὐτῶν καταβαλέσθαι μὴ παραιτούμενοι, οὐχ ἁπλῶς οὐδ' ὡς ἔτι-
 χεν, ἀλλὰ κέρδους τινὸς ὑπόθεσιν ἑαυτοῖς ἐκ τούτου περιποιού-
 μνοι. ἤδεισαν γὰρ πολλαπλάσια τῶν διδομένων λαβεῖν, ἥνκα
 P 378 ἂν καταλλαγῇς ἐπέλθοι καιρὸς, ὅποτε τοὺς δημοφύλους αὐτῶν, 5
 τοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων χειρωθέντας, ἐκδέχονται. οὐδὲ γὰρ ὡς
 ἐν ταῖς κατὰ Συρίαν, οὕτω καὶ τούτοις ἡ τῶν αἰχμαλώτων ἀπο-
 λύτρωσις ἐκτελεῖται, ἀλλ' ἐπεκράτησεν ἐν τούτοις παλαιὸν ἔθος
 χρόνῳ βεβαιωθέν, ἵνα καὶ τὸν βάρβαρον, ὅστις ποτὲ ἦν, χάριν
 τοῦ κατεχομένου κομίζονται, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δοθεῖσαν τιμὴν 10
 ἀπαιτῶσιν εἰς τὸ διπλάσιον. διὰ τοι τοῦτο πολλοὺς οἱ Κρήτες
 τῶν αἰχμαλώτων ὠνήσαντο, τὴν καθ' ἡμᾶς συμφορὰν κέρδους
 συνεισφορὰν ἑαυτοῖς ἐφενεράμενοι. ἐπράχθη δὲ ταῦτα ἐφ' ὕλαις
 B ἡμέραις δέκα, αἱ τῶν ἐθάδων νηῶν μετασκευαζουσῶν τοὺς ὠνου-
 μένους καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν πόλιν μεταγουσῶν. ἐν οἷς ἔτυχεν ἐκ- 15
 δοθεῖσα καὶ ἡ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ σύζυγος, οὐ μετρίαν ἡμῖν ὀδυ-
 νην περιποιήσασα. ἡ δὲ μοι μήτηρ καὶ ἡ γαμετὴ σὺν δυοῖς τέκνοις
 (τὸ γὰρ ἔτερον ἔργον ἦν γινόμενον τῆς θαλάσσης), ἔτι δὲ καὶ
 ἑλεεινὸς ἄθλιος ὁ τλήμων ἀδελφὸς καὶ ἡ τῷ χρόνῳ πάντων ἐφυστε-
 ρίζονσα ἀδελφή, ἐκ τινος θείκης προνομίας εἰς μίαν Σιδονίαν ἔτυ- 20
 χον ναῦν, τῆς πρὸς Συρίαν ἀποδημίας τηρούμενοι. ἡμᾶς δὲ πάν-
 τας τοὺς ἐν τῇ καταλλαγῇ τηρουμένους ἔτι διεσπαρμένους ὄντας
 συναγαγόντες οἱ βάρβαροι καὶ τινι πολεμικῇ νῆϊ τῶν ἐκ τοῦ λιμέ-

4 πολυπλάσιον A, πολυαπλανσίονα P

Cretam incolentes ex eis non paucos commercati sunt, multa in eam rem sponte numerata pecunia, non temere nullave ratione, sed cum sibi inde lucrum facitarent. plane enim noverant multo sibi plura restituenda commutationis tempore, dum suae nationis captivos a Romanis in captivitatem redactos reciperent. non enim, quemadmodum in Syria, sic hic quoque in locis transigitur captivorum redemptio: sed in his veteri consuetudine usu firmata obtinuit, ut et barbarum, quisquis ille sit, loco illius quem ipsi detinent referant, et exsolutum pro eo duplex pretium reposcant. eam ob rem multos Cretenses captivos mercati sunt, nostram scilicet calamitatem sui lucri auctionem commenti. gesta haec per decem integros dies, cum semper consuetae naves eos qui empti essent transferrent et in proprias urbes deveherent. inter haec divendita quoque et fratris mei uxor, quae res non levi nos affecit maestitia. ceterum mater et coniux cum duobus filiis (nam tertius demortuus in mare proiectus fuerat) nec non miser ac aerumnosus frater, atque omnibus aetate iunior soror, divina quadam providentia in una Sidoniarum navium servabantur, in Syriam asportandi. nos vero omnes, quos com- mutandos servabant, cum adhuc dispersi essemus, colligentes barbari,

ρος ἀνασπασθισῶν ὅφ' ἐν εἰσνεγκόντες καθείρξαν, φύλακὰς τινὰς C
τῶν καθ' αὐτοὺς ἐμπείρων αὐτῶν ἡμῶν συμβιβάσαντες.

74. Καὶ οὕτως ἐσκευάζοντο μετὰ μίαν ἄλλην ἡμέραν ἔχ-
σθαι τοῦ πλοῦς· ἡδὴ γὰρ ἦγεν αὐτοὺς ὁ καιρὸς καὶ χρονίζειν οὐκ
5 ἐδίδου τῷ τόπῳ, πρὸς τὸ χειμέριον τὸν ἄερα μετατιθέμενος. Ἰπ-
ποῖς οὖν ἐφιστῶσιν ἐπιβάντες οἱ τῶν νηῶν ἀρχηγοὶ μετὰ καὶ αὐ-
τοῦ τοῦ τυράννου πρὸς τῇ πόλει γεγονάσιν, ἕμα μὲν ἐνδεικνύμενοι
τοῖς Κρησὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐν ἡμῶν περιφάνειαν, ἕμα
δὲ καὶ τὴν βδελυρὰν αὐτῶν τελετὴν ἐκπληρώσοντας, διέσωθηναί
10 τε παρὰ τῶν αὐτοχθόνων καὶ τινος τυχεῖν τῶν προηγωνισμένων
ἀνέσσεως. οὗ δὲ καὶ μίαν ἄλλην ἡμέραν προσδιατρίψαντες τομῶς
ὑπέστρεψαν, ἐπισηπύδοντες τὰ πρὸς τὸν πλοῦν, καλοῦντος αὐτοὺς D
ἡδὴ τοῦ πνεύματος. ἡδὴ δὲ τῆς δωδεκάτης ἡμέρας ἀρχομένης,
λέγω δὲ τῆς πρὸς τὴν Κρήτην ἀφίξεως, τοῦ πλοῦς ἀπηρξάμεθα.
15 μετήχθημεν δὲ πρὸς τὴν ἀντικρὺ νῆσον, ἣτις Λῶς καλεῖται· καὶ
πάνιν ἐκείθιν ἀναχθέντες ἐν τῷ τῆς νήσου πέρατι προσωρμίσθημεν.
ἐν ᾧ καὶ ὑδρευσόμενοι καὶ μικρὸν τι τῷ τόπῳ προσμείναντες, ὥς
κατ' οὐρὰν εἶδον γεγονότα τὸν ἄνεμον, ἀπέπλευσαν ἐκείθιν κατὰ
μέσον ἰθύναντες τοῦ πελάγους. ἡμεῖς δὲ πάντες, ὥς εἴρηται, ἐν
20 μιᾷ νηὶ Ῥωμαϊκῇ πολεμικῇ, ἣτις ἦν διήρης, ὧν τὴν μὲν ἄνω
καθέδραν οἱ λαχόντες εἶναι μεθ' ἡμῶν βάρβαροι ἑαυτοῖς ἐκκληρώ-
σαντο, τὴν κάτω δὲ ἡμῖν ἐπιουφῆκαν, σκότους πολλοῦ καὶ θυσοῦ P 379

3 κατὰ P
μαία A

10 αὐτοχθόνων A

15 ἡ τοῦ P

20 Ῥω-

et in navi bellica a littore avulsa, in unum convehentes, concluderant, custodibus ex suis, rerum experientia praeditis, nobis constitutis.

74. Atque altera statim die navigationem capessere parabant rei- que instare. iam enim tempus urgebat deflectens ad hiberna, nec lon- giores ibi moras trahere sinebat. navarchi itaque equis consensis, quos in promptu habebant, una etiam adiuncto tyranno, urbem petunt, tum ut Cretensibus praedara adversus nos facinora commonstrarent, tum ut abominandas suas caerimonias explerent, humaniusque ab opidanis acci- perentur, atque a laboribus, quos pertulerant, animos nonnihil relaxa- rent. ibi alterum quoque diem commorati festine revertuntur, secundo- que iam vento navigationem sollicitant. iamque duodecimo, a nostro scilicet in Cretam appulsu, illucescente die e portu solvimus, inque ad- versam insulam, quam Iovis dicunt, vecti sumus. inde rursus profecti, ad insulae extremam oram applicantes, aquatum excedimus; ibique mora aliqua facta, ut a puppi flare ventum advertere, per medium mare cursu directo recedunt. eramus omnes, ut dictum est, in una Romana bellica biremi: illius superiores sedes barbari nobiscum navigantes sibi delegerant, inferiores et prope carinam nobis reliquerant, tenebris ob-

δίας πλήρη. καὶ τί ἄλλο γε χρὴ λέγειν ἢ τάφον ἔφ' ὕδασι φερόμενον; εἰ γὰρ ὑπαριθμῆσαι θελήσω καθ' ἐν ὅσα κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ πλοῦς ὑπέστημεν καὶ μεθ' ὅσης στενοχωρίας, μύθους δόξω τοῖς πολλοῖς ἐξηγεῖσθαι καὶ τῆς ἀληθείας ἐκτρέπεσθαι, καθ' ἣν ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου πάντα γραφῇ παραδοῦναι 5 καθυπεσχόμεν. διὰ τοι τοῦτο τὰ πλεῖστα τῶν πεπραγμένων ἐκὼν παραδραμῶν, οἷς ἂν ἐδόκουν μάλιστα τὴν ἡμετέραν ἐξαφκεῖν διάνοιαν μέχρι τοῦ νῦν προσδιατρέψας, ὥς ἐν ἅπασι τὸ πιστὸν σοι παρασχεῖν, ὃ σοφώτατε ἀνδρῶν καὶ φιλομαθέστατε Γρηγόριε, 10 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάλιν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διεξιῶ, ἱκανῶν 15 καὶ ὁσαύτως ὕντων καὶ ἀμειλικτον διαθρῆναι καρδίαν, μή τι γε τὴν σὴν, ἥς τοῦτο μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐστὶν ἰδιαίτατον ἢ συμπαθία, ἢ πειθαρχῶν εἰς ταύτην ἡμᾶς ἐλθεῖν τὴν συγγραφήν προετρέψω καὶ πράγματος τοσοῦτου κατατολμῆσαι παρεβιάσω, τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπερβαίνοντος δύναμιν.

75. Πλὴν ἄλλ' οὕτω περὶ πολλὰς συμφορῶν ἰδέας προσπαλαιόντων ἡμῶν ἔφθασεν ἐπιστάσαι καὶ τρικυμία τις, θαλάσσιον διεγείρουσα κλύδωνα, τὸν περὶ ψυχῆς ἀπειλοῦντα κίνδυνον· ἐξ οὗ καὶ πᾶσαι δυσκορπίσθησαν αἱ νῆες, τῷ ῥόζῳ τοῦ πνεύματος 20 C ἐξ ἀλλήλων μακρὰν διασπασθεῖσαι καὶ τοῦ κατ' εὐθεῖαν ἦκειν ἐκ-20 κλίνασαι. οὐκ οἶδα δ' ἐκ τίνος πορηροῦ δαίμονος ἔνυχε παρα-

1 πορευόμενον Α

sitas et graveolentiae plenas; nec aptiori vocabulo expresseris, quam si sepulchrum super aquas ambulans appellaveris. etenim si singula recensere voluero quae per eius navigationis circulum sustinuiamus, quantisque in angustiis versati simus, fabulas narrare plerisque videbor et longe a veritate aberrare, qua auspice omnia me scripturum pollicitus sum in orationis exordio. eapropter gestarum rerum partem plurimam sponte praeteriens, iis in quibus mihi vires sufficere videntur huc usque immoratus, ut credibilia per omnia dicerem, o Gregori hominum sapientissime atque studiosissime, eodem modo et reliqua percurram, quae ipsa, ut reor, quamvis durum cor et implacabile emollire sufficiant; ne tuum dicam, in quo inter alia maxime proprius enitet animi miserantis affectus, ex cuius nutu atque indole ad haec scribenda adhortatus es remque tantam, etsi viribus longe imparem, aggredi compulisti.

75. Ceterum dum sic inter varia infortuniorum genera collectamur, ingens quaedam exorta procella, mari tempestate turbato, in vitae nos grave periculum induxit. hinc naves omnes vehementiore flatu a se invicem totaque classe procul dispersae atque divisae, nec recta cursum valentes intendere. nescio vero quonam malo daemone, proximus nobis

πλέων ἡμῖν ἐγγύθεν ἔξ εὐωνύμου ὁ δυνάστης Λέων, κατὰ πρό-
μιναν τῆς ἰδίας νῆδος καθήμενος καὶ τοῖς κυβερνήταις τὴν περὶ τοῦ
πλεῖν ἐμπειρίαν διατάττων. μεθ' ὧν καὶ τις ὀπισθεν ναὺς ἐτέρᾳ
εἴλκε τῶν ἄλλων ὑποδεεστέρα, ἥτις ἦν τῇ βίᾳ τῆς ζάλης μέσον
5 διαρρηγείσα καὶ ἀπειλοῦσα τοῖς ἐν αὐτῇ ἤδη παρόντα τὸν ἐν ὕδασι
θάνατον· ἔξ ἧς ἀνέκραγον οἱ κατ' αὐτὴν βάρβαροι “σῶσον ἐπι-
στάς, ὦ καθηγεμὼν τοῦ στρατοῦ, καὶ μὴ ἐάσῃς δῆμον τοσοῦτον
Ἀγαρηνῶν ἀπολέσθαι, οὗς μέχρι τοῦδε πολλῶν κινδύνων ἀπειρά-
τους ἐτήρησας,” ἔξεπόντες ἐν ὀλίγῳ καὶ τὸ συμβάν. ὁ δὲ παρευ- D
10 θὺς κατ' αὐτοὺς τὴν ναὺν ἰθὺναι τοῖς περὶ αὐτὸν προσιτάξας ἀκρι-
βέστερον ἀνθρώπα. οἱ δὲ πάλιν ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, καὶ τὸ πά-
θος τῆς νῆδος ὑποδείξαντες ἐπρεσβεύοντο πάντων ἡμῶν τῶν δεσμιῶν
τῇ θαλάσῃ ῥιπέντων αὐτοὺς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ναὺν μετασκευα-
σθῆναι, ἐφύβριστον εἶναι λέγοντες ἐν τοσοῦτῳ κακῷ σωζομένων
15 ἡμῶν ἐκείνους τοῦ κατὰ θάλασσαν γενέσθαι κινδύνου καὶ μὴ προ-
τιμηθῆναι τῆς ἡμετέρας ζωῆς. πρὸς ὃ δὴ καὶ κατένευσε παρα-
χρημα, ἐπιτρέψας πᾶσαν τὴν ναὺν ἡμᾶς μὲν τῇ θαλάσῃ ῥιπῆ-
ναι, ἐκείνους δὲ ἐν αὐτῇ μετακομισθῆναι. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράτ-
τετο, ἐλάθομεν οὐκ ὀλίγον ἀποστάντες ἡμεῖς· ἐφερόμεθα γὰρ
20 βιαίῳ τινὶ καὶ χαλεπῷ τῷ ὁρμήματι τοῖς κύμασιν ἐλαυνόμενοι, P 389
ὥς οὐ μόνον κραυγῆς ἀλλ' οὐδὲ βροντῆς ἐκείθεν, ἔξ οὗ κατελπο-
μεν αὐτούς, δυνάμενοι ἐξακούειν. ὥς οὖν εἶδον μακρὰν ἀποστά-
ν-

3 ὁν?
ῥῶτα P

4 ταῖς ἄλλαις P

ἦν] καὶ P

11 ἐνη-

ad laevam infausti nominis Leo, suae navis puppi assidens et gubernatores navigandi peritia instruens, vehebatur. eum navis alia, sed multo imbecillior, vi tempestatis (navigantium certo indubitatoque periculo) media diffracta sequebatur. ex ea clamare, qui illa vehebantur barbari, “serva tua praesentia, o copiarum dux, nec tantam Agarenorum multitudinem perire sinas, quos hucusque ab omni immunes periculo conservasti.” tum ille, acutum in eos directa navi, certius perquirebat. illi una voce omnes clamare, et navem fractam commonstrantes suppliciter rogare ut nobis omnibus, qui vincti essemus, in mare proiectis, ipsi in navem nostram convasarentur, nimirum probrosum esse in tanto periculo nobis servatis illos maris perire naufragio, nec illorum vitam nostrae anteferri. ad quod ille occissime annuit, imperatque sisti navem, exque illa nos in mare prolici, illos vero in ipsam transferri. cum haec agerentur, sensim longius elabimur: ferebamur enim violento ac furenti impetu, propellentibus fluctibus, ut non tantum clamor sed ne tonitruum quidem exaudiri posset, quo ex loco ab eis disiuncti fueramus. ut vero

Theophanes contin.

τας, νέμυμι μόνον προσμένειν τοὺς σὺν ἡμῖν βαρβάρους ἐπέτρεπον. οἱ δὲ εἴτε μὴ συνιέντες πρὸς ὃ ταῦτα ἐποιοῦν εἴτε καὶ ἐκόντες αὐτοὺς παραλογισάμενοι τῷ μηδ' ὅλως φαίνεσθαι προσέχειν τοῖς ἐν' αὐτῶν προσταττομένοις, τόχα δὲ τοῦτο πλέον ὑπὸ τῆς ἀφάρτου περὶ ἡμῶν κηδεμονίας τοῦ θεοῦ διδαχθέντες, εἶχοντο τοῦ 5 πλοῦς, μηδέν τι λόγον τῶν κατόπιν ποιούμενοι, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ τὴν αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν σωτηρίαν ἐν οὕτω βαιοτάτῳ μηχανώμενοι

B κλύδωνι. (76) ὥς δὲ μακρὰν ἀποστάντας εἶδον ἡμᾶς ἐκίνοι καὶ εἰς οὐδὲν τὴν σκῆψιν χωροῦσαν, συνείχοντο δὲ κινδυνεύοντες τοῖς ὕδασι τῆς νηὸς καταδιωμένης, ἄλλην τιὰ δέξαι τῷ τυράννῳ 10 προσήγον, λαβεῖν μὲν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν ναῦν, ἔασαι δὲ τοὺς μετ' αὐτῶν, μεθ' ὧν ἐπεφέροντο σκύλων, τῇ θαλάσῃ δοθῆναι. ὁ δὲ πρὸς τοῦτο πάλιν ἦν εὐπειθής, καίπερ τοῦ καιροῦ μὴ συγχωροῦντος ἀλλὰ τὴν πάντων ἀπόγνωσιν ἐπιτείνοντος, καὶ τῶν ἡγωγίμων τοῦ πρώην φόβου ἀντάρκα τῆς νηὸς αὐτοῦ τὴν χρεῖαν 15

C ἀποπληρούντων. πλὴν οὐκ ἔδοξε τοῦτο συμφέρον εἶναι, τῶν βαρβάρων περισωθέντων τοὺς αἰχμαλώτους καταλειπεῖν τῷ θαλασσίῳ βεθῶ, ἀλλὰ τι δῆθεν ἐλέους ἐχόμενον καθ' ἑαυτὸν βουλευσάμενος, τόχα τῇ μανίᾳ τῆς φιλαργυρίας εἰς τοῦτο συνελαθεῖς, οὐχὶ δὲ συμπαθεῖν τινὶ περὶ τῆς αὐτῶν ἀπωλείας δυσωπηθεῖς 20 (πῶς γὰρ ὅς ἐφαίνετο πρώην τοῖς ἀδίκους φόβοις τρυφῶν;), ὅμως

4 προσσταττομένοις Combesius: libtī κραττομένοις

9 σκῆψιν?

nos a se longe dissitos conspexerunt, natu solo barbaros qui nobiscum erant expectare iuebant. qui sive non intelligentes quid illi vellent, sive etiam sponte non curantes, cum quod illi agerent, attendere nullo modo viderentur, forte vero (quod et verisimilius est) ineffabilis erga nos dei providentiae instincti edoctique numine, navigationi continue instabant, nulla eorum qui retro essent ratione habita, sed ut omni diligentia atque opera suam pariter nostramque, in tam dira immanique procella, statuerent salutem. (76) ubi porro nos longe distantes conspiciunt, suaque cogitata in nihilum cedere advertunt, atque navī prope mergenda in praesentaneum vitae discrimen se adductos cernunt, aliud quidpiam a tyranno efflagitant, ut scilicet in propriam navim ipsis receptis, eos qui cum ipsis erant, praedamque universam mari concederet. quibus ille rursus animum facilis adhibet, licet id tempus non permitteret, sed omnium magis magisque desperationem auget, priorique vectura ac onere eius abunde navis constipata esset. haud enim vero esse satis illi visum ut barbaris servatis captivos maris gurgiti sorbendos desereret, quin immo secum ipse misericordia pronum consilium agitans, et forte avaritiae furore concitus, non ulla nostrorum interitus tactus miseratione (quomodo enim, qui nuper sic iniustis caedibus gaudentem

καὶ αὐτοὺς μετενέγκαι σὺν τοῖς βαρβάροις ἐπέταττεν, ἵνα ἔχοι
 καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀδρότερον ποιῆσαι τὸ τῆς πλεονεξίας βαλάντιον καὶ
 τὴν φιλόχρυσον ἀναπλῆσαι λύσαν, καὶ τάχα φορτικὸν ἦν καὶ
 τύλμης ἀλόγου τὸ ἐγχείρημα. πάντων δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ ναῦν
 5 τὸ τάχος μετενεχθέντων, ἔδωκεν τοῖς ὑδασι βλεπόντων τῶν
 βαρβάρων καὶ αὐτῶν δὲ τῶν στρατηγῶν ἐν αὐτῇ τῇ νηϊ τοῦ τυ- D
 ράννου φυλαττομένων αὐτοῖς· οἵτινες καὶ ἡμῖν ἐν ὑστέρω ταῦτα
 διηγῆσαντο, τὸ παντεπίσκοπον καὶ φιλάνθρωπον ἐκπληττόμενοι
 τῆς θεϊκῆς προνοίας. πολλῶ γὰρ πλείω τῶν χιλίων ψυχῶν ἔφα-
 10 σκον εἶναι κατὰ τὴν ναῦν ἐκείνην, ἔκ τε τῶν βαρβάρων καὶ τῶν
 αἰχμαλώτων τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ κατ' αὐτὴν εἰσενεχθέντων καὶ τῶν
 ἐκ τῆς ῥήθεις προστεθέντων αἰτίας, ὥς τοσοῦτον ἀπέχειν βαπτι-
 σθῆναι τὴν ὀλκάδα ὅσον μιᾶς παλαιστῆς τὸ μέτρον ἐστίν. οὐ
 συνεχώρησε δὲ τοῦτο ὁ τῶν ἀγανῶν γνώστης καὶ τῶν κρυφίων
 15 ἔξεταστής κύριος, ἀλλ' ὥς εἶδε τὰς καρδίας ἀπάντων πάσης μὲν P 381
 χρηστοῦς ἀπειπούσας ἐλπίδος, αὐτῷ δὲ μόνῳ τὴν ἀμχανίαν ἐμ-
 φανίζούσας τῷ πάντα δυναμένῳ μόνῳ τῷ βούλει, ἐπέβλεψεν
 ἐπ' αὐτοὺς, καὶ εἰς πρύμναι μὲν αἶσαν τὴν καταιγίδα, εἰς γα-
 λήν δὲ τὴν τῶν κυμάτων καταστορέσας τραχύτητα, ἔσω-
 20 σεν αὐτοὺς ἐκ τοσοῦτου κινδύνου, πᾶσιν ἐμφαίνων, καὶ μόνον
 οὐχὶ βοᾶν δεικνύων τὰ πρῶγματα, ὅπως ῥύεσθαι δύναται ὁ

9 τῶν om A

prodiderat?), illos quoque nihilominus cum barbaris inveli iubet, ut
 hinc quoque nummatum marsupium auctius redderet aurique avidam ra-
 biem exsatiaret, tametsi fortasse id grave dementisque audaciae facinus
 esset. omnibus autem in eius navim celerrime invectis, alia ab aquis
 navis absorpta est, barbaris intuentibus, ipsisque navarchis in ipsa ty-
 ranni navi servatis, qui et postea, divinae providentiae vim omnium
 inspectricem et humanitatem ac clementiam stupentes, haec ipsa nobis
 narrare. mille enim, et amplius animas dicebant in ea numerari nave,
 tum barbarorum tum captivorum apud Cretam in eam invectorum, ac
 postremo eorum qui per eam causam illi vectores accessissent, ut unius
 duntaxat palmi mensura exstaret, ac ne aquis mergeretur abesset. quod
 tamen non permisit occultorum cognitor dominus, et qui abscondita
 scrutatur. sed ubi omnium corda vidit, omni iam felicioris exitus
 spe deposita, ipsi uni, in quo versabantur, manifestare consilii ino-
 piam, qui videlicet sola voluntate salvos potest praestare, in illos ocu-
 los convertit, ac procellam quidem in auram lenem, fluctus vero ex-
 asperatos in tranquillum mare sternens, a tanto illos periculo libera-
 vit, cunctis nimirum prodens, vixque res non clamare ostendens, posse

τῶν θαυμασίων θεὸς τοὺς ἐν ἀληθείᾳ καὶ φόβῳ ἐπικαλουμένους αὐτόν.

- B** 17. Ἦδη δὲ μετὰ πέμπτην τοῦ πλοῦς ἡμέραν κατήραμεν ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύπρου κατὰ τὸν ὄρμον τῆς Πάφου, ἐν ᾧ καὶ ἀνεθίντες μικρὸν ὥς ἐξελθεῖν τοὺς βαρβάρους καὶ τοῖς παρὰ-5 κειμένοις ὑδασι λούσασθαι, πάλιν ἐκείθεν ἀναχθέντες μετὰ γε νυχθήμερον ἄλλο γῆν Τρίπολι· κατελάβομεν, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὑποῦται τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξύλον, ὅτε καὶ ἡμεῖς τῶν κατὰ θάλασσαν ἄρτι πρῶτον ἐμέλλομεν πειρασμῶν ἀφεσθῆναι. γενομένων οὖν ἡμῶν πλησίον τοῦ τείχους, ἐχεῖτο περὶ 10 τὸν ναύσταθμον ὑπάντιον ἐγχωρίων βαρβάρων τὸ πλῆθος, τοὺς μὲν οἰκείους προσλαμβανόμενον, τοὺς καθ' ἡμᾶς δὲ θαμβούμε-
- C** νον. ὕμα γὰρ συνέβη πάσας τὰς τῆς πόλεως συνελθεῖν νῆας καὶ πρὸς τὸν ὄρμον γενέσθαι, εἴτα ἐξεκομίζετο ἅφ' ἐκάστης οὐτῶν τῶν τε χρημάτων τὸ πλῆθος καὶ τῶν λοιπῶν σκύλων ὥσπερ ἀπὸ 15 τινων πόλεων, καὶ μετήγετο εἰς τινὰς προηστρεπισμένους οἰκίας, ὥς ἐν ὀλίγῳ πληρωθῆναι τὴν πόλιν τῆς τούτων ὑποδοχῆς. προέφερρον δὲ καὶ ἡμῶς ὕγοντες καθάπερ τι τρόπαιον νίκης, ἐπὶ πᾶσιν ἡμῶς θριαμβεύοντες καὶ θέατρον ποιοῦμενοι τὴν καθ' ἡμᾶς συμφοράν. οἷον γὰρ ἀνέκραγον καὶ τοῖς ἐξάλασιν ἐπεσκήρτησαν, 20 ὅτε πρὸς αὐτῇ γηγόναμεν τῇ εἰσόδῳ τῆς πόλεως, ἀφορμὴν θυμη-

21 αὐτὴν AP

mirabilem deum liberare eos qui in veritate atque timore ipsum invocant.

77. Post quintum navigationis diem in insula Cypro Paphi portum intravimus; paululumque recreamur, dum barbari navibus exeuntes ad vicinas aquas lavatum eunt. tum inde solventes post diem unum ac noctem tripolim concessimus, eodem ipso die quo salutare crucis lignum exaltatur, quando et nos iam primum a maris periculis malisque eramus liberandi. cum prope murum venissemus, oppidanorum barbara omnis multitudo, suos excipiens nostrosque admirans, ad ipsum navale effundebatur. mox enim ac urbis naves omnes simul coactas in portum deferri contigit, tum e singulis et pecuniarum copia et reliqua spolia, velut ex vastae capacitatis urbibus, educi et in domos ad id antea paratas convahi, ut brevi intervallo his in eam investitis urbs impleteretur. quin nos quoque ducentes offerebant, et quasi victoriae quoddam tropaeum, in omnium oculis traducentes, miseriam nostram ac calamitatem velut in orbis theatro producebant. quam multis enim vociferationibus usi sunt saltibusque insultarunt in urbis ingressu, cum ad eam accessimus, dum probra nostra ac iniurias magnae sibi iucunditatis argumen-

δίας τὴν καθ' ἡμῶν ὕβριν δεικνύμενοι! ὃ δὲ καὶ πλείω τῶν ἄλ- D
λων ὠδύνησεν ἡμᾶς, οὐκέτι φέροντας τῶν δεινῶν ἐκείνων καὶ τῆς
ὑπερβαλλούσης αἰσχύνης τὴν ἐπαλληλίαν ἐφίστασθαι. ἀλλ' ὅτε
δὴ καὶ μετὰ τοῦτον τὸν θρήνημον ἐκληρώθη τις οἶκος ἐν ᾧ φρον-
5 ρεῖσθαι κατεκρίθημεν τηρηθησόμενοι τῆς πρὸς τὴν Ταρσὸν ἀφί-
ξεως, τότε δὴ τῶν πολλῶν ἀνεθέντες πόνων καὶ τῇ γῇ τὰς κερ-
λὰς προσερείσαντες ἐδεόμεθα τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρύων στήναι ἡμῖν
ποτὲ τὰ κακὰ καὶ μηκέτι χώραν λαβεῖν καθ' ἡμῶν τοιοῦτων ὀχλη-
ριῶν ἐπίτασιν, ὧν καὶ ἡ ἀκοὴ μόνῃ μετήγετο διὰ πείρας ἐλθεῖν.
10 παντὸς γὰρ ἀλγενοῦ φύσιν ἐκβέβηκεν.

Ἀλλὰ ταῦτα ἡμεῖς οἱ πρὸς τὴν καταλλαγὴν τηρούμενοι καὶ P 382
οἱ μεθ' ἡμῶν λαχόντες τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων κατὰ τὴν Τρί-
πολιν. (78) οἱ δὲ γ' ἐν Κρήτῃ ἐξ ἡμῶν διαιρεθέντες ἐν ταῖς
ἄλλαις ναυσὶ ταῖς ἀφ' ἐκάστου τόπου διεσπάρησαν καθ' ὅλης τῆς
15 παραλλας Συρίας· οὗς καὶ ὠνούμενοι πολλοὶ τῶν ἐμπόρων καὶ
πάνιν μεταπιπράσκοντες κατὰ διαφόρους τόπους ἐν ἀλλήλοις μέχει
καὶ νῦν αὐτοὺς ἀνταμείβουσιν, ὥς καὶ αὐτὴν φθάσαι τὴν Αἰθιο-
πίαν τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς τὴν ἀκροτάτην μεσημβρίαν κατοι-
κοῦντας βαρβάρους. ὧν εἰ θελήσοι τις τὰς συμφορὰς ἀναγρά-
20 φεσθαι, ὁμοίος εἶναι δόξει τῷ τὴν παραλλαν ψάμμιον ἐκμετερεῖν B
εἰκαλῶς τοπιάσαντι. πάντως γὰρ καὶ αὐτός, φιλομαθέστατε ἀν-

2 ὠδίνουσιν AP

14 ἀν' P

tum summut! quod et reliquis maiorem nobis dolorem incussit, eum mala illa et iterata opprobria maximaque dedecora ferre non possemus. ubi enimvero post eum expletum triumphum assignatae nobis sunt aedes, in quibus sub barbarorum custodia addicti tenebamur usque dum Tarsum proficisceremur, tunc nimirum a multis laboribus levati, fixisque in terram capitibus, non sine lacrimis deum precabamur ut tandem aliquando malis nostris finem imponens, hand ultra tot molestiarum turbines in nos intenderet, quorum vel solo auditu animus horreret, quippe cum et illae vim omnem doloris excederent.

Verum haec quidem, quod ad nos attinet, qui commutationis iure manu mittendi servabamur, et quibus obtigerat captivis reliquis ut tripoli nobiscum versarentur. (78) qui autem nostrum Oretae in aliis navibus divisi fuerant, per omnem Syriae oram maritimam dispersi sunt; quos mercatores commercati, rursus aliis in locis dividentes, inter se ad hoc aevi sic commutant ut ex illis nonnulli in Aethiopiam extremamque austri plagam inter barbaros immigrarint. horum, inquam, si quis mala atque aerumnas scripto consignare tentaverit, similis illi videbitur qui se maris arenas in numerato habere stulte putaverit. omnino enim

δρῶν, εἴπερ ἐνέτυχές τιςιν ἔξ αὐτῶν, ἔν τε τῇ Δαμασκού καὶ ταῖς
 περὶ αὐτὴν πόλεσιν — ἐνέτυχες γάρ, οἶδα, πολλοῖς ἐκείσε, διὰ
 τὸ πάσας τὰς Τυρίας νῆας τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τοὺς αἰχμαλώτους
 αὐτῶν ... ἔω γὰρ λέγειν ὅτι καὶ ἡμῶν ἡ περὶ τὴν Τρίπολιν δια-
 γωγή, ὅποτε διερχομένη σοι ἐκείθεν κατ' ἀρχὰς μικρὸν ἀνεγνωρί- 5
 σθημεν, ἱκανῶς σε περὶ τούτων πεπληροφόρηκε, καὶ συνοπῶντων
 ἡμῶν τὰ πράγματα παριστῶσα καὶ τὴν ὁδὴν τῶν ψυχῶν ταῖς
 μορφαῖς ἐξελέγχουσα. ἔξ οὗ δὴ καὶ αὐτὸς συμπαθήσους τότε,
 C καὶ ἐν τούτῳ κοινωνήσας ἡμῖν τοῦ πάθους ἐν τῷ περὶ πολλοῦ ποιή-
 σασθαι μαθεῖν τὴν περὶ τούτων ἀκολουθίαν, ἔκδηλος γέγονεν τῇ 10
 λύπῃ πληγὴς καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὴν καρδίαν ὀδυνηθεῖς. πλὴν
 οὕτω ταῖς πολλαῖς καὶ ἀπείροις ἐκείναις τῶν πειρασμῶν ταλαιπω-
 ρήσαντες καταγίγισι, καὶ οὐδὲν κρεῖττον οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Τριπό-
 λει, παρ' ὅσον ἐν αὐτῇ διετρήσαμεν χρόνον, γενόμενοι, ἀλλὰ
 μόνον ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ καὶ μοχθηροτέροις τισὶν ὁμιλήσαντες 15
 (ἐκείσε γὰρ ἐγὼ καὶ τοῦ καλοῦ πατρὸς ἀπωρφάνισθην, καθάπερ
 ἄλλην ἀρχὴν τῶν δεινῶν τὴν ἐκείνου στέρησιν ἐφευρόμενος), ὁμως
 D μετὰ τὴν σὴν ἀναχώρησιν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον προστάξει τοῦ
 τυράννου πάντες ὁμοῦ τῇ προτέρᾳ πάλιν βληθέντες νῆϊ μετὰ καί
 τινων διακομιζόντων ἡμᾶς βαρβύρων ταύτην δὴ τὴν φρουράν τῆς 20
 Ταρσοῦ κατελάβομεν* καὶ νῦν ἑσμέν ἐν μεθορίῳ δύο πραγμάτων

17 ἐφευρόμενος P

et tu ipse virorum studiosissime, si quos illorum Damasci et in circum-
 iacentibus urbibus offendisti. offendisse enim illic non paucos scio,
 quod omnes naves Tyriae captivos suos in illas partes asportarunt.
 mitto enim ex nostra quoque tripoli commoratione, cum per illa loca
 tibi tum primo transeunti parumper innotuimus, perquam abunde te de
 his didicisse; quae et nobis tacentibus res repraesentet, animorumque
 dolorem ac cruciatum ex ipsa vultus specie certo indicet. quapropter
 tum tu quoque commiseratus, et fortunarum nostrarum particeps socius-
 que effectus, ea ratione quod horum omnem seriem doceri plurimi fe-
 ceris, satis manifeste significas te a maerore laesum ultra modum animo
 indoluisse. ceterum eum in modum multis illis ac innumerabilibus affli-
 ctionum procellis divexati nihil melius, nec in ipsa tripoli, quandiu in
 illa morati sumus, nos habuimus, nisi quod (vel me certe quod attinet)
 prioribus etiam deterioribus malis oppressi sumus. ibi enim optimo quo-
 que patre orbatus sum, velut aliud novum malorum initium illius nactus
 carentiam. attamen a tuo discessu, non multo post, ita mandante ty-
 ranno, omnes simul priori rursus navi impositi, quibusdam barbaris una
 vectoribus, ad hanc Tarsi custodiam venimus. et nunc inter duas res

ἐλπίζομενον, ἢ τοῦ τυχεῖν τῆς πάλαι θρυλουμένης διὰ τῆς σωτηρίου καταλλαγῆς ἀπολυτρώσεως, ἢ τῷ θανάτῳ πυραυπεμφθῆναι καθ' ἑκάστην ἐφιστῶσι ταῖς συχναῖς ἀρρωστίαις καὶ ἄλλως τοῖς ἐν τῇ φρουρᾷ πλησίον συνωκισμένοι. πλὴν οὐκ ἔχομεν ἀσφαλῶς 5 γινώσκειν ὁποτέρῳ τούτων προτέρῳ διαλαχέιν.

79. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐπιταγὴν ἥδη πεπλήρωκα, πάνυ θαν-
μᾶζων τὴν σὴν ἀρετὴν, πῶς περὶ τούτων περιλοπόνηκας, ὥς καὶ P 333
διὰ γρυμμάτων παρορμησθαι ἡμᾶς δὴλὰ σοι πάντα ποιήσασθαι
τὰ περὶ τῆς ἁλώσεως τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως. οὐχ ἔνεκεν δέ τινος
10 ἄλλου τὴν σὴν ἀξίωσιν ἐκπληρῶσαι δίκαιον κέκρικα, ἀλλ' ἵν' ἔχῃς
ὑπόμνημα τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς συμφο-
ρὰν, αἰεὶ σε περικεντοῦσαν τοῖς ἀλγενοῖς καὶ πρὸς τὸν ζῆλον τῶν
καλῶν παραθῆγουσαν. πέφυκε γὰρ πῶς ἡ μνήμη τῶν λυπηρῶν
εἰς ἀρετὴν ἐνάγειν τῶν σπουδαίων τὸ φρόνημα, καὶ φοβερῶν
15 πραγμάτων ἐξήγησις ψυχικὴν ἀσφάλειαν ἀπεργάζεσθαι. ἀλλὰ μὴ
τῇ ιδιωτεῖᾳ προσέχων τῆς συγγραφῆς τῶν αὐτῇ προσόντων τὴν B
ὠφέλειαν διαπτύσῃς, τῷ ἀτεχνεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἀνεπιτηδεύτῳ τῶν
λεγόμενων τὴν πίστιν συνακολουθεῖν ἐννοούμενος εὐχαῖς ἡμᾶς
ἀμείψασθαι τῇσδε τῆς ἐγχειρήσεως προθυμήθηται, τὸν κοινὸν
20 δεσπότην ἐξιλοούμενος ἢ παρενεγκεῖν ἡμῖν τὰ δεινὰ ἢ καρτερώς γα

6 Θανατόω A

anxi nimis iactamur, aut salutari commutatione redimendi, aut mor-
tem appetituri; quae ipsa crebris quotidie aegritudinibus ingruat,
ac praeterea iis qui in carcere detinentur prope contubernalis exi-
stat. haud tamen certo scire possumus utrum horum prius nanci-
scemur.

79. Ego vero iam tua iussa implevi, virtutem tuam non satis ad-
mirans, qua ratione ad haec pervestiganda sic adhibueris animum, ut
et scriptis literis omnem nostrae urbis excidii narrationem ex me solici-
taveris. nec ulla alia de causa tuis parere iussis operae pretium duxi
quam ut amicitiae nostrae monumentum nostram hanc calamitatem habere,
quae te tristitum recordatione continue compungat et ad eorum quae
sunt honesta et officii aemulationem alacriorem reddat, funestarum si-
quidem rerum memoria studiosorum mentem ad virtutem promovere so-
let, terribiliusque narratio animis securitatem praestare consuevit. cave
tamen ne scriptionis simplicitati animum attendens, quae illi inest, utili-
tatem despicias: sed potius nullo artificio conclinnata inepteque digesta
ipsa veritati haerere fidemque sibi conciliare existimans, eiusce vices
operis preces nobis ex animo repende, communem dominum exorans ut

600 IO. CAMENIATA DE EXCIDIO THESSALONICENSI.

φέροντας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς αὐτοῦ δικαιοκρισίας τὸν τῆς ὑπομονῆς ἀξιῶσαι μισθόν.

Τέλος τῆς ἀξιωμασημονεύτου ἱστορίας κῆρ Ἰωάννου τοῦ Καμενιάτου καὶ κουβουκλεισίου τῆς ἀγιοτάτης μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἣν ὀφείλει πᾶς τις, μάλιστα δὲ Θεσσαλονικεὺς, ἐπιστατικῶς τε καὶ νουνεχῶς διελθεῖν ὥς πᾶν οὖσαν τό γε εἰς ψυχικὴν ἡκον ἀφέλειαν ἀρίστην τε καὶ λυσitteλεστάτην.

4 κουβουκλεισίου P

5 τε om P

aut a nobis mala amoveat, aut fortiter tolerantibus in die sui iusti iudicii patientiae mercedem tribuat.

Finis memoria dignissimae historiae domni Ioannis Cameniatae, cubuclesii sanctissimae metropoleos Thessalonicae, quam quilibet, sed Thessalonicensis potissimum, ut (quod ad animum atinet) optimam summeque proficuum solerter et cordate debet percurrere.

ΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΧΑΡ. Π. ΚΟΝΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας